

SERXWEBÛN

JI SERXWEBÛN Û AZADIYÊ BI RÛMETTIR TIŞTEK NÎNE

Özel Sayı 14 / Ağustos 1989 / 3.-DM

10 yılda direniş alevi zindan karanlığını parçaladı!

Sizin direniş ve kanla çatlattığınız duvarları biz yıkacağız!

Aralarında **Mehmet YALÇINKAYA** ve **H. Hüsnü EROĞLU** yoldaşların da bulunduğu Eskişehir Cezaevi'ndeki savaş esiri yoldaşlarımızın giriştikleri son ölüm orucu eylemine ilişkin kamuoyuna ilettikleri bildiriyi yayınlıyoruz.

Yurtsever, devrimci, demokratik kamuoyuna!

22.06.1989 tarihinde "tünel bulundu" gerekçesiyle Eskişehir Cezaevi'nde tam bir terör ve vahşetle tüm haklarımız gaspedildi. Hala sınırsız bir keyfiyetle insanlıkdışı uygulamalar tırmandırılmaktadır.

Tünel bulunduktan sonra cezaevine asker, polis doldurularak arama adı altında tam bir yağma ve talana girişildi. Başta kitap, radyo, teyp, daktilo, ocak olmak üzere giyecek elbiselerimize, sivil çarşaflara varana kadar tüm eşyalarımız yağma edildi, el konuldu. Bununla yetinilmeyerek bir provokasyon için ortamı gerginleştirip katliam girişimleri için ne gerekiyorsa yapıldı. Özellikle biz PKK davasında yargılanan tutukluların bulunduğu bölümde, "Sizde mutlaka tünel var, yerini söyleyin, yoksa biz nasıl bulacağımızı biliriz" biçiminde dayatmalarda bulunuldu. Ve tam bir tahrikle üzerimize gelindi. Operasyonları yöneten subaylar ağza alınmayacak küfür ve hakaretlerde bulundular. Güvenlik adı altında alt katlar boşaltılarak üst katlara yığdırıldık, günümüzün yirmidört saati işkenceye dönüştürüldü. Halen cezaevinde bu terör ve insanlıkdışı uygulamalar büyük bir keyfiyetle uygulanıyor, tırmandırılıyor. İnsani bazı taleplerimize yetkililerin verdiği cevap, "Bizden 1 Ağustos Genelgesi'ni uygulamamız istendi, biz de bunu yapıyoruz" oldu.

Bizdeki uygulamalar çağdışı bir zihniyetin ürünü olan, işkence ve baskı talimatnamesi olan "1 Ağustos Genelgesi"nin de çok ötesindedir. Esikişehir Cezaevi bugün tutukluları hor ve imha edilmesi gereken insanlar olarak gören ve bunun için ne yapılsa yeridir diyen bir zihniyetle ve yaklaşımla yönetiliyor. Tünel olayı bizlerden öç almak ve haklarımızı gaspetmek için adeta bulunmaz "Hint kumaşı" olmuştur. Kuşkusuz sorun tünel sorunu değildir.

Devletin biz tutuklulara karşı yaklaşımı öteden beri bilinmektedir. Cezaevlerinde bizlere sürekli dayatılan politika kimliksizleştirme, boyun eğdirme, teslim alma, değerlere yabancılaştırma ve ihanet ettirme politikasıdır. Bu politikanın başarısı için yıllarca her türlü işkence ve baskılara başvuruldu. Cezaevlerinde yükseltilen büyük direnişler ve eşsiz fedakarlıklar pahasına bu politikalar işlemez hale getirildi. Diyarbakır 1988 Şubat Direnişi ile bu politikalar resmen yenilgiye uğratıldı ve cezaevlerinde belirgin kazanımlar elde edildi. Devletin çok geçmeden tutukluların insanca bir yaşam tutturmalarına tahammülü olmadığı, hazmedemediği hazırlanan ve yürürlüğe konulmak istenen "1 Ağustos Genelgesi"yle belirgin olarak açığa çıktı.

"1 Ağustos Genelgesi"nin özü, elde edilen kazanımları gaspetme, insanlıkdışı bir yaşam dayatma ve tutsakları siyasal kimliklerine yabancılaştırmaydı. Genelge güçlü bir direniş karşısında uygulama zemini bulamadı. Fakat resmen geri de çekilmedi.

Ekim (1988) eylemlilik sürecinden itibaren her fırsatta devlet, genelgeyi yaşama geçirmenin yollarını aradı, bunun için adeta fırsat kollar oldu. Bayrampaşa'da ve Eskişehir'de tünel gerekçesiyle genelgenin dayatılması ve hak gaspları bunun en bariz örnekleridir. Sorun tünel sorunu olsaydı, hukuki çerçevede bunun yasal işlemleri yapılırdı. Kaldı ki, bu işi yapanlar sorumluluklarını kabul ediyorlar. Ama sorun bu değil. Genelge'ye yaşam hakkı vermek devletin bugün cezaevlerinde önüne koyduğu baş sorundur.

Yurtseverler, ilericiler!

Devletin cezaevlerine yönelik politikası öç alma ve tutsakları güçten düşürüp adeta yaşayan ölüler durumuna getirme ve toplumdan tam anlamıyla izole etmektir. Bu politikadan hiçbir zaman vazgeçilmedi. Altına imza attıkları insan haklarıyla ilgili sözleşmeler hep birer aldatmacadır. Bugün devlet, insan haklarının savunuculuğunda kimseye laf bırakmazken, kendi cezaevlerinde insan hakların ayaklar altında çiğniyor. İşkenceyi sorguevlerinden fabrikalara, köylere varana dek her alanda sistemlice uyguluyor. Eğer cezaevlerinde kısmi iyileşmeler zaman zaman sağlandıysa, bu politikalardan vazgeçtiklerinden dolayı olmayıp, uygulama ortamı bulamadıklarındandır.

Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nde bize dayatılan insanlıkdışı uygulamalara sessiz kalmamız düşünülemez. Kazanımlarımız, yıllarca bizlerin, ailelerimizin ve ilerici insanların güçlü direnişleri, eşsiz fedakarlıklar, büyük bedeller, acı pahasına elde edilmiştir. Bu kadar emek, fedakarlık yüklü ve direniş temelinde elde edilen değerler çok anlamlı ve bir o kadar da vazgeçilmez değerlerdir. Biz, Eskişehir Cezaevi'nde kalan özgürlük tutsakları olarak kimliğimizi korumak, değerlere sahip çıkmak, insanlık ve çağdışı uygulamaları boşa çıkarmak için ne gerekiyorsa vermekten çekinmeyeceğiz.

Tüm ilericileri, 06.07.1989 tarihinde başlattığımız Süresiz Açlık Grevine kulak vermeye, desteklemeye ve dayanışmaya çağırıyoruz.

Taleplerimiz şunlardır:

1—"Siyasi Tutsaklık ve Savaş Esirliği" statüsünün tanınması,

2— Cezaevleri tüzüğünün tutuklu ve hükümlüler lehine değiştirilmesi; öncelikle:

a) 1 Ağustos Genelgesi'nin kaldırılması,

b) TTE (Tek Tip Elbise)'nin kaldırılması,

c) Yakılan infazların kaldırılması ve a-b şıklarına bağlı olarak verilen disiplin cezalarının kaldırılması,

d) Tutuklu ve hükümlülerin tek tek veya toplu olarak zulüm, keyfilik ve yasadışılık karşısında direnme hakları meşru kabul edilmeli, bu hak disiplin soruşturmalarının dışında tutulup zulmün, keyfiliğin, yasadışılığın sorumluları hakkında soruşturma açılmalı, direniş nedeniyle disiplin cezaları verilmesi uygulamasından vazgeçilmeli,

e) Bu Süresiz Açlık Grevi eylemi nedeniyle disiplin cezası verilmeyecek ve hiçbir şekilde dosyaya işlenmeyecek,

3— Anadiliyle (Kürtçe, Arapça vb.) konuşma ve savunma hakkının tanınması,

4— Sürgün politikası ve sevk keyfiyetinden vazgeçilmesi,

5— Görüş Sorunu:

a) Akrabalık sınırı getirilmeksizin (belge vs. engellemeler de dahil) kapalı ve açık görüşlerde gelen tüm ziyaretçiler görüştürülmeli,

b) Açık görüşlerde bayan ziyaretçilerimizi arama yapma gerekçesiyle soyundurma gibi ahlak ve insanlıkdışı uygulamalardan vazgeçilmesi,

c) Ayda bir açık görüş yaptırılması ve sürenin tam gün olması,

d) İki haftada bir olan kapalı görüşün haftada bir yapılması,

e) Kapalı görüş kabinindeki telefon ve camların kaldırılması,

f) Ziyaretçilerimizin araba sorununun açık görüşte olduğu gibi kapalı görüş içinde yer ve saat ayarlaması yapılarak çözümlenmesi,

g) Bu Süresiz Açlık Grevi eylemi nedeniyle yapılamayacak olan dört günlük bayram açık görüşünün eylem sonrası tespit edilecek bir tarihte dört tam gün olarak koğuşlarda yapılması,

6— Basın yasasına uygun biçimde yasak kitap, dergi, vb. yayınların birer örneğinin verilmesi,

7— Yerli ve yabancı demokratik kitle örgütleri ve kuruluşları ile görüşme, yazışma vb. hakkımızın tanınması,

8— Yasal çerçevede ülke içi ve dışı basınla yazışma —ilan, mektup vb.— hakkımızın tanınması,

9— Mektuplaşmaya konan her türlü sınırlamanın kaldırılması,

10—Cezaevleri arası yazışma yasağının tümden kaldırılması,

11— Cezaevlerinden ailelerimize, ailelerimizden bize telefonla görüşme hakkının keyfi kısıtlama ve gerekçe getirilmeden verilmesi,

12— Aile ve yakınlarımızın getireceği —göndereceği teyp, kaset, radyo, volkmen, ısıtıcı ve ocakların sınırlama konmaksızın içeri alınması ve şu anda alıkonulanların derhal verilmesi,

13— Havalandırmanın tam gün olması; sabah 07.00, akşam 20.00 statüsüne dönülmesi,

14— "Önlem" adı altında alt katları boşaltıp üst katları doldurma gibi keyfi uygulamadan vazgeçilerek alt kat koğuşların tekrar yerleşime açılması,

15— Kat şebeke kapılarının TV kapanana kadar açık bırakılması,

16— Kısımlar ve bloklararası misafirliğin havalandırma süresi boyunca serbest bırakılması, süre ve sayı kısıtlamasının getirilmemesi,

17— Bloklararası sportif-kültürel faaliyetlerimizin engellenmemesi; kısıtlama ve sınırlama getirilmeksizin düzenlenmesi,

18— Yiyecek-içecek sorunu:

a) Hiçbir şekilde miktar, çeşit sınırlaması getirmeksizin kapalı ve açık görüşlerde ziyaretçilerimizin getirdiği yiyecekleri —koli ile getirilenler dahil— engeller çıkarılmadan bizlere verilmesi,

b) Kahve, çay, tütün, oralet, kakao vb. içecekler üzerine sınırlama koymaksızın kapalı ve açık görüşlerde —koli ile getirilen de dahil— verilmesi,

19— yemek Sorunu:

a) Yemeğin kalitesinin yükseltilmesi ve çeşitlendirilmesi,

b) İaşe bedellerinin arttırılması,

c) Doktor ve tutuklu temsilciliğinin denetim ve gözetiminde yemek kontrolü hakkımızın engellenmemesi ve daraltılmaması,

d) Mutfak kontrolünün bizim de katılacağımız şekilde düzenlenmesi,

20— Hasta Sorunu:

a) Cezaevleri Türk Tabibler Birliği denetimine açık olmalı, cezaevinde görevli doktorlar cezaevi kurumunun denetim ve yönetim sorumluluğundan çıkarılmalı,

b) Cezaevinde biri diş doktoru olmak üzere iki doktorun sürekli bulundurulması,

c) Açıldığından bu yana reviri olmayan bu ceazevinde hasta tutuklu ve hükümlülerin yatırılacağı, doktor nezaretinde sürekli kontrol, bakım ve tedavilerinin yapılacağı bir revirin açılması,

d) Hastanelere sevkin hızlandırılması, orada yeterli bakım ve tedavinin yapılması ve hastalara uygun bir yer verilmesi,

e) Hastaneye yatırılanların kantin, gazete vb. ihtiyaçlarının karşılanması yolunda konulan keyfi engellemelerin kaldırılması,

f) Hastanede zincir takılmaması ve "güvenlik" adı altında yapılan her türlü insani olmayan muameleden vazgeçilmesi,

g) İlaç masraflarının idarece karşılanması,

h) Diyetlilere, arkadaşlarından ve kaldıkları koğuşlardan ayırmaksızın diyet çıkarılması,

21— Ping-pong masalarının verilmesi,

22— Yetersiz olan battaniye, nevresim, çarşaf, yastık kılıfı, tabak, kaşık vb. gibi ihtiyaçlarımızın karşılanması,

23— Deterjan, sabun vb. temizlik malzemelerinin yeterli miktarda ve düzenli aralıklarla verilmesi,

24— Soğuk, sıcak su ve banyo sorununun çözümlenmesi,

25— Kolonya, küçük makas, tutkal, cilt malzemesi vb. gibi ihtiyaçlarımızın karşılanması,

26— Başta cezaevlerinde denenen, sağlığa zararlı ve kullanışsız olduğu bilinen sünger yatakların bizlere verilmemesi,

27— 22 Haziran'da yapılan operasyonlarda el konulan tüm eşyalarımızın geri verilmesi, tahrip edilen-kaybolan eşyaların bedellerinin ödenmesi ve bu operasyonlarda bizlere verilen zararın sorumluları hakkında soruşturma açılması,

28— Her koğuşa bir renkli televizyonun verilmesi.

Süresiz Açlık Grevi içinde bulunan arkadaşlarımız:

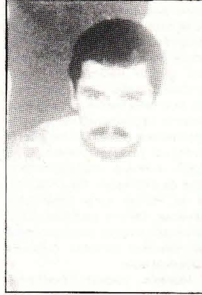
1-Şükrü Göktaş, 2-Hüsnü Altun, 3-Fuat Kav, 4-Faruk Altun, 5-Kemal Aktaş, 6-Şamil Batmaz, 7-Yusuf Onat, 8-Metin Uluca, 9-Mustafa Sarıkaya, 10-Mahmut Dora, 11-Celal Salgut, 12-Ali Poyraz, 13-Hıfzullah Korkut, 14-Ali Oruç, 15-Hasan Özen, 16-Sait Üçlü, 17-Kazım Kılıç, 18-Hacı Bayram Kızartıcı, 19-Hamili Yıldırım, 20-Hasan Şerik, 21-Metin Aslan, 22-Alaattin Aktaş, 23-Nesim Kılıç, 24-Zeki Yılmaz, 25-Erkan Uzun, 26-Seferi Yılmaz, 27-Mehdi Aslan, 28-İrfan Babaoğlu, 29-Cabbar Gezici, 30-Hüseyin Eroğlu, 31-Hamit Kandal, 32-Salih Kubat, 33-Medeni Gürgen, 34-Ahmet Çapan, 35-Mehmet Ayçiçek, 36-Seyfettin Aluş, 37-Bekir Meriç, 38-Mehmet Doluk, 39-Recep Nur Cengiz, 40-Ali Aksoy, 41-Yusuf Korkmaz, 42- Muharrem Karabulut, 43-Mehmet Yalçınkaya, 44-Haco İlhan, 45-Mehmet Tören, 46-Mustafa Gezgör, 47-Hüseyin Aytemur, 48-Erdoğan Sönmez, 49-Ahmet Yavuz, 50-Kenan Şen, 51-İlhami Adıyaman, 52-Yılmaz Yıldırım, 53-Mümin Ağcakaya, 54-Ahmet Cerenbeli, 55-Mehmet Doymaz (büyük), 56-Hüseyin Cengiz, 57-Derviş Çelik, 58-Cuma Karaçalı, 59-Yasin Bulut, 60-A. Kerim Acar, 61-Ali Hüseyinoğlu, 62-Cevdet İnak, 63-İsmail Sezgi, 64-Ahmet Yılmazer, 65-Mustafa Çelik, 66-Ali kastalmış, 67-Hüseyin Acar, 68-Hikmet Fidan, 69-Abuzer Aslan, 70-A.Selam Apaydın, 71-Mehmet Doymaz (küçük), 72-Halil İbrahim Akan, 73-Ömer Aslan, 74-Sinan Şanda, 75-Mehdi Gökçen, 76-İbrahim Malgir, 77-Beşir Göze, 78-Hamza Karakuş, 79-A.Rahman Solmaz, 80-İsmail Kino, 81-Şehmuz Tay, 82-Hasan Uçmaz, 83-Mustafa Güneş, 84-Sabri Işık, 85-Mehmet Akbaş, 86-Kazım Ateş, 87-Rıza Bilgiç, 88-Hatip Oluk, 89-Salman Örge, 90-Fevzi Yöntem, 91-Remzi Kaya, 92-İbrahim İnak, 93-Şükrü Binici, 94-Mehmet Ali Yılmaz, 95-Havil Adıbeli, 96-Mahmut Barık, 97-Basri Çelik, 98-Recep Zeytinci, 99-Hamza Bindal, 100-Nevzat Fidan, 101-Hüseyin Temel, 102-İskan Açıkça, 103-Mihrali Yılmaz, 104-Doğan Kılıçkaya, 105-Mustafa Gökmen, 106-Faruk Özdemir, 107-Seyfettin İnalkaç, 108-Mehmet Şah Sürek, 109-Galip Öğüt.

1989 zindan direniş şehitlerimiz Mehmet YALÇINKAYA ve Hüseyin Hüsnü EROĞLU yoldaşlar, zafere yürümede gerçek güç ve ilham kaynağımızdır!

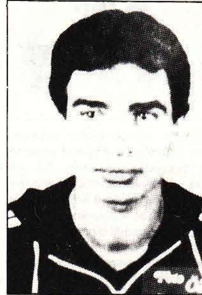
İki zindan direnişçisi yoldaşımızı daha bağımsızlık yolunda şehit verdik. Partimiz PKK'nin şehitler zincirine iki yeni altın halka daha eklendi. Koşullar ne kadar zor, amansız ve olanaksız olursa olsun, hiçbir koşulda ulusal ve sınıfsal onuru çiğnetmemeyi, bu kutsal toplumsal değeri her şeyin üstünde tutarak ona halel getirmemeyi, bu uğurda sonuna kadar savaşmayı ve mertliği başlıca şiar edinmiş olan **Mehmet YALÇINKAYA** ve **H. Hüsnü EROĞLU** yoldaşlar; Partimizin gerçekleştirdiği '89 Devrimci Atılımı karşısında tarihinin en büyük bozgununa uğrayan ve bu bozgunun acısını ve intikamını kendisini daha güçlü hissettiği bir cepheden, zindanlardaki tutsak yoldaşlarımızdan almak isteyen faşist-sömürgeci rejimin bu amaçla başlattığı alçakça saldırıda, açlık grevi eyleminin 30. günündeyken yiğitçe direnerek ve devrimci onuru koruyarak şehit düştüler.

Ama, faşist-sömürgeci rejimin bu karşı-devrimci amacına ulaşmadığı gibi, tutsak yoldaşlarımızın, diğer ilerici, devrimci tutsaklarla ittifak halinde Türkiye ve Kürdistan'daki bütün zindanlarda yükselttikleri kararlı, azimli, bilinçli ve örgütlü büyük direnişleri ve esas olarak da bu iki tutsak yoldaşımızın şehit düşüşleri karşısında, uluslararası kamuoyundan da büyük oranda tecrit olarak ve yoğun kamuoyu baskısına maruz kalarak ağır bir yenilgiyi de bu cephede almaktan kurtulamadı. Sonuçta tutsakların eylem gerekçesi olarak ileri sürdükleri taleplerin tümünü de kabul etmek ve uygulamaya koyduğu tüzük hükümlerini değiştirerek "1 Ağustos Genelgesi" olarak adlandırılan genelgeyi bir bakıma yürürlükten kaldırmak zorunda kaldı. Direniş sonrası ortaya çıkan sonuç, faşist-rejim açısından ağır bir siyasal yenilgi, devrimci-demokrat güçler ve Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi açısından ise kazanılmış siyasal bir zaferdir.

'89 Zindan Direnişi, faşist-sömürgeci rejimin intikam almak amacıyla başlattığı saldırıya bir cevap olarak ortaya çıkan bir direniş olsa da, yarattığı siyasal sonuçlar bakımından bir savunma direnişi olmanın çok çok ilerisinde, etkisi Türkiye ve Kürdistan'ı da aşan ve uluslararası boyutlar kazanan görkemli bir eylem olmuştur. Kürdistan'da yurtsever halkımızı derinden etkileyip onun sömürgeciliğe duyduğu ulusal öfkesini daha da kabartır ve savaşa katılımını daha da hızlandırırken, Türkiye'de de bütün ilerici, devrimci ve demokrat çevreleri harekete geçirmiş, onları kitle eylemlerine ve çeşitli protesto gösterilerine sürüklemiştir. Uluslararası alanda ise, işlediği insanlık suçlarına kılıf giydiremediği için TC'yi en geniş kesimlerden, insan hakları kuruluşlarından; özcesi bir bütün olarak, emperyalist ve faşist bir avuç destekçisi dışında tüm dünya kamuoyundan iyice teşhir ve tecrit etmiştir. Açıktır ki, devrim davası uğruna, militanca savaştıkları için alınıp zindanlara doldurulan devrimci tutsaklar açısından zindan mücadelesi sadece yaşam koşullarını iyileştirmeye ve bazı ekonomik demokratik haklar kazanmaya yönelik bir mücadele olamaz. Buraları ancak gün doldurulan birer alan olarak değil, bilakis ulusal ve sınıfsal mücadelenin en acımasızca ve en dolaysız sürdürüldüğü alanlar olarak kabul eder ve buralarda düşmanın her türlü teslimiyet, ihanet ve siyasi bakımdan kişiliksizleştirme politikasına, devrimci direniş politikası ile karşılık vererek buraları devrimin birer kaleleri durumuna getirmeyi hedeflerler. PKK'nin zindan pratiği bu devrimci politikanın hayata geçirilmesinin tarihidir. Temelleri Diyarbakır Zindanında büyük önderlerimiz **Mazlum DOĞAN, M. Hayri DURMUŞ** ve **Kemal PİR** yoldaşlar tarafından atılan bu direniş politikası, 12 Eylül rejiminin iktidara gelişinden bu yana onlarca yoldaşın kahramanca şahadetleri, binlerce yoldaşımızın cansiperane direnişleri ile etekemiğe bürünerek bugünkü yetkinliğine ulaşmış ve devrim tarihimizdeki gerçek ve anlamlı yerini almıştır. '89 Zindan Direnişi, ulusal kurtuluş savaşımızın TC'nin tüm özel savaş metodlarını yenilgiye uğratacak kadar gelişip güçlendiği bir dönemde onu, zindan cephesinden takviye ederek kazanımlarını daha da pekiştirmiş ve devrim sürecini daha da hızlandırmıştır. Açık ki, bu sonucun ortaya çıkmasında kendi canlarını bu direnişe katık ederek abideleşen **Mehmet YALÇINKAYA** ve **H. Hüsnü EROĞLU** yoldaşların payı belirleyici önemdedir.

Mehmet YALÇINKAYA

Hüseyin Hüsnü EROĞLU

Mehmet yoldaş, büyük bir enternasyonalist ve onurlu yaşamın bayraktarıydı

Biz, bu yazımızda, sonuçları bu kadar görkemli olan ve zafer olarak nitelendirilen büyük direnişin gerçek sahipleri ve kahramanlarından birisi olan **Mehmet YALÇINKAYA** yoldaşın kişiliği, devrimci yaşamı ve mücadelesini anlatmaya çalışacağız. Kuşkusuz bu kolay olmayacaktır. Zira, kendisini devrim gibi soylu bir davaya katık edenlerin azametini kavrayıp ifade edebilmek, onların derinliğini anlamak ve anlatmak imkansızdır. Ne kadar tanısanız da, ne kadar birlikte savaşıp, düşmana karşı dışarda, zindanda omuz omuza direnseniz de, anlatacağınız şeyler O'nu tam ifade etmekte kifayetsiz kalacaktır. Bu açıdan anlatacaklarımız **Mehmet** yoldaşı sizlere yeterince tanıtmasa da, örnek bir kişi ve devrimci olduğunu ve mücadelemizde ondan öğreneceğimiz çok şeyin bulunduğunu ortaya koyabilecektir.

Mehmet YALÇINKAYA yoldaş Urfa'ya bağlı Halfeti ilçesinin eski ismi ile Tıhse, yeni ismiyle Fıstıközü köyünde 1961 tarihinde dünyaya geldi. Ailesi geçimini fıstıkçılıkla sağlayan orta halli bir köylü ailesiydi. **Mehmet YALÇINKAYA** yoldaşın en önemli ve anlamlı özelliklerinden biri, o yörede Türk olan küçük bir azınlık topluluğa mensup olmasıdır. TC'nin ayrılığı ve düşmanlığı körükleyen, bütünüyle ırkçı-şoven politikasına karşın, bu küçük topluluk, Kürt halkıyla kader birliği içinde olmuş ve daha başlangıcından itibaren Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine sempati ile bakarak bu mücadeleyi desteklemiştir. **Mehmet** yoldaşın çocukluğu bu köyde daha çok kendi fıstık bahçelerinde çalışmayla geçti. Çocukluktan başlayarak üretimle ilgilenmesi O'na daha küçükken emekçi bir karakter kazandırmıştı. Çocukluğunun geçtiği bu ortam daha sonraki süreçte devrim saflarına katılmasında önemli bir yere sahiptir. Ortam bu yapısıyla demokrat kişiliğin gelişmesine açık bir yapı arzediyordu.

Kişiliği böylesi bir toplumsal ortamda mayalanan **Mehmet** yoldaş, ilkokulu kendi köyünde okuduktan sonra, tahsilini sürdürmek için Antep'e gitti. Ortaokul ve liseyi burada akrabalarının yanında okudu. Başarılı bir öğrenciydi. **Mehmet** yoldaşın öğrenciliği 12 Mart askeri faşist darbesi sonrasında, sol hareketlerin tekrar toparlanmaya ve özellikle de öğrenci gençlik arasında taraftar kazanmaya çalıştıkları '74 sonrası yıllara rastlar. Bu yıllarda Antep, bütün sol grupların etkinlik sağlamaya yoğun çaba harcadıkları hareketli bir siyasal merkez durumundadır. Bu ortam **Mehmet** yoldaşın emekçi ve demokrat yapısıyla birleşince, üzerinde çok derin etkiler bıraktı. Siyasal saflaşmada ezilenlerin ve sömürülenlerin tarafını tuttu. Bu tarafı tutmasında o sıralar henüz yeni yeni tanıştığı ve kavramaya çalıştığı devrimci teorinin etkisi çok belirgindir. Denebilir ki, lise dönemi **Mehmet** yoldaş için yoğun bir araştırma inceleme ve marksist-leninist ideolojiyi kavrama dönemi olmuştur. O yıllar yakın çevresi daha çok bazı reformist örgütlerin etkisi altında kalarak kolay bir solculuğa sarılmışlardı. Kendisi de başlangıçta bu yakın çevresinin etkisiyle bu tür solculuk içerisine girmişse de, bu solculuğun sahteliğini kısa sürede anlamış ve gereken devrimci tavrı takınarak Partimiz saflarındaki onurlu yerini almıştır. Zira O, sürekli araştıran, okuyan ve tartışan biridir. Bu üstün meziyetleri sayesindedir ki, çok geçmeden Türkiye ve Kürdistan devrimlerinin özgün yanlarını, birbirleriyle olan kaçınılmaz bağlantılarını proleter enternasyonalist bakış açısıyla kavrayarak sosyal şovenizmin, reformizmin ve her türlü oportünizmin amansız bir düşmanı olur ve devrimci maskeli bu burjuvalığı köklü bir biçimde mahkum eder.

Onun daha bıyığı terlememiş bir öğrenci iken Marksizm-Leninizmi bu denli incelemesi, devrimci teoriyi bu denli derinden kavramaya büyük özen göstermesi, O'nun daha o zaman "devrimci teori olmadan devrimci eylem olmaz" temel ilkesini ne kadar özümsediğini ve bilincine kazıdığını gösterir. Bu özelliği aynı zamanda O'nu, bilimsel düşünebilen, her türlü önyargı ve mezhepçi saplantılardan arınmış olgun bir yapıya da kavuşturmuştu. Bu durumu O'nun devrime ne kadar içten ve özlü katıldığını ortaya koymaktadır. Zira, şovenizmin, sosyal şovenizmin, her türden sapkınlığın sol içinde ve solculuk, devrimcilik adına tozu dumana kattığı, devrimciliğe hala Kemalizmin damgasını vurduğu, özellikle Kürt halkının Türkiye'den ayrılarak kendi bağımsız devletini kurma hakkının şovence inkar edildiği, bu hakkın daha çok "ulusal-kültürel özerklik" derekesine düşürüldüğü koyu bir gericilik ortamında, çevresine örülen bu örümcek ağını parçalayarak Kürdistan sorununun bir devrim sorunu olduğunu ve kendi kaderini kendisinin tayin etmesinin en iyi kendi bağımsız devletini kurmakla gerçekleşeceğini haykırması, başka türlü açıklanamaz.

Parti Hareketimizle tanışarak Kürdistan devrim ideolojisini kavraması ondaki genel birikimle birleşince **Mehmet** yoldaş kısa sürede yetkin bir devrimci kadro haline geldi. Parti Hareketimizle tanışması 1977-78 yıllarına rastlar. Bu yıllarda saflarımıza henüz yeni katılan bir sempatizandır. Ancak devrimci bilinci ve çalışkanlığı ile kısa sürede sıyrılarak gelecek vaad eden bir devrimci olarak kendini kanıtlar. Ve kısa süren bir sempatizanlık evresinden geçtikten sonra memleketi olan Halfeti'ye geri dönerek bu alanda pratik-örgütsel çalışmalara katılır ve sorumluluk yüklenir. Bu alanda gençliği devrimci temelde eğitip örgütleyecektir. Halfeti'nin köylerinde gençliğin yoğun olarak Parti saflarına kazanılması, eğitilmesi ve örgütlendirilmelerinde **Mehmet** yoldaşın payı büyüktür. Sosyal şovenizme karşı ideolojik mücadelede üstün başarı sağlar, alanda güçlü teorik birikimiyle bu mücadelenin başını çeker. O'nun olgun, serinkanlı, iknacı ve eğitici özellikleri, devrimci kararlılığı, Parti ve halk değerlerine sadakatle bağlılığı, ve devrime katılımdaki özlülüğü onu yörede aranan, sevilen, sayılan ve sözü dinlenen bir devrimci önder haline getirir. O'nun da bütün yaşamı, çabası bu ilgiye layık olma doğrultusunda olmuştur.

Halfeti alanında deşifre olarak aranır duruma düşmesi sıkıyönetimin baskılarını yoğunlaştırmasına yol açınca, Halfeti'deki görevinden alınarak 1980 yılı içerisinde Birecik sorumluluğuna getirilir. Sömürgeci rejim her geçen gün baskısını ve saldırısını yoğunlaştırmaktadır. Geniş çaplı operasyonlar, tutuklamalar ve yer yer katliamlar gündemdedir. Bu yönlü baskılar **Mehmet** yoldaşın ailesi üzerinde de uygulanır. Bütün bu saldırılar O'na geri adım attıramaz, bilakis daha da atak hareket etmesine yol açar. **Mehmet** yoldaş bu koşullarda bile sömürgeciliğe güçlü darbeler vuracak eylemler planlamaktan geri durmaz, polise, ajanlara ve muhbirlere yönelik birçok eylemi planlayarak gerçekleştirir.

Aktif mücadele ve savaş içinde olan her devrimci militanın başına gelebileceği gibi **Mehmet** yoldaş da yapılan bir operasyon sonucu sömürgecilere tutsak düşer. Sorguda yoğun işkencelere maruz kalır, ulusal ve sınıfsal onuru, devrimci kişiliği ayaklar altında çiğnenmek istenir. Ama O bütün işkencelere karşı onurunu korur. Onuru ve kişiliği koruma mücadelesi daha o anda, tutsak düştüğü andan başlamıştır. **Mehmet** yoldaş bunun bilincindedir.

Diyebiliriz ki, **Mehmet** yoldaşın esas devrimci yaşamı zindanda geçmiştir. O'nun zindan yaşamı 9 yıllık bir direniştir. Çok genç yaşta ve devrime önemli hizmetlerde bulunacakken tutsak düşmesi elbette bir talihsizliktir. Ama ona göre mücadele her yerde mücadeleydi. Gerçi bütün yoldaşlar gibi O da dışarda savaşmayı zindanda direnmeye her zaman yeğlerdi, fakat bir kez tutsak düşmüştü; o zaman kendisine düşen görev, ulusal ve sınıfsal mücadeleyi burada da sürdürmekti. Zindan yaşamı Diyarbakır'da, direnişin her daim merkezi olmuş olan 35. koğuşta geçti. Karşı-devrimin zindanda şaha kalktığı, teslimiyet ve ihaneti dayatarak Partimizi burada tümden tasfiye etmek istediği vahşet döneminde, eskiden devrimci, hatta lider geçinen çoğu insan tamamen soysuzlaşıp sömürgeci cellatlara uşaklık etmeyi kurtuluş beller ve ihanet bataklığına giden kaygan yolda hız denemesi yaparken, **Mehmet** yoldaş başını **Mazlum, Hayri** ve **Kemal**'in çektiği direnişçi yoldaşları ile birlikte, direnişin rampalı yolunda zafere gitmek için kararlı adımlarla yürüyordu. Faşist sömürgeciliğin dayattığı itiraf ve ihanet uygulamasına, mahkeme kürsüsünden Partimizi ve onun önderliğindeki Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesini savunarak, böylesine soylu bir mücadele içinde yer almasının kendisi için en büyük onur olduğunu haykırarak karşılık verdi. Birecik ve Halfeti gruplarında siyasi savunma yaparak diğer bazı yoldaşlarıyla birlikte en zor koşullarda bu grup davalarının siyasi yükünü omuzladı. Mahkemenin ve cellatların "idam" tehditleri onda en ufak bir kararsızlık belirtisi yaratmadı, en ufak bir yılgınlık veya zayıflığa sürükleyemedi O'nu. Baştan sona direnişlerin içindeydi, *"Ölüm olacaksa onurlusundan olmalı, devrim yolunda olmalı"* derdi her zaman. Yoldaşları onda eşsiz sevgi ve sıcaklık bulurlardı. Kendisini siyasi yönden eğitme, geliştirme çalışmalarına zindanda da devam etti; sürekli okur, araştırır ve tartışırdı. Bu şekilde yoldaşlarına da destek olurdu.

Kendisine, *"Sen Türksün, Kürt değilsin, Bağımsız Kürdistan devletinin kurulması seni ne ilgilendirir"* diyen bir cezaevi yetkilisine,

"Bir halkın özgürlük mücadelesini desteklemek ve ona bizzat katılmak için mutlaka o halktan biri olmak gerekmez, bunun için insan olmak yeterlidir" cevabını vermişti. Bu O'ndaki enternasyonalist ruhun ve kavrayışın ne kadar derin olduğunu ortaya koyuyor. Kürdistan devrimine katılışını şöyle izah etmişti: *"Ben her şeyden önce bir Kürdistanlıyım, bu ülkede doğup büyüdüm, Kürdistan benim de vatanımdır. Bu bakımdan Kürdistan bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinde yer alıp savaşmak benim için bir yurtseverlik görevidir. Öte yandan marksist-leninist ideolojiyi benimseyen biri olarak enternasyonalist olmak zorundayım. Ortadoğu'da bir enternasyonalistin önüne koyacağı en büyük devrimci görev, emperyalizmi ve onun desteğindeki gericiliği bölgeden söküp atmaktır. Bunun yolu da Kürdistan devriminin zaferinden geçiyor. Bu açıdan benim Kürdistan devrimine katılışım yurtseverlikle enternasyonalizmin uyumlu bir birliğini ifade ediyor."* Gerçekten de yaptığı bu tahlil, Mehmet yoldaşın kendi gerçekliğini en yalın bir biçimde yansıtıyor. O'nu daha başka türlü izah etmek mümkün değildir.

Mahkemede kendisinin bir PKK sempatizanı olduğunu açıklayarak, sömürge bir halkın özgürlüğü için savaşmanın suç olmadığını, yerden göğe kadar haklı olan bir mücadeleyi suç saymaya ve onu yargılayıp mahkum etmeye hiçbir hukuk sisteminin güç getiremeyeceğini ve buna kudreti olmadığını üstüne basa basa vurgulayıp, bilakis, eğer tarih karşısında bir suçlu aranıyorsa —ki aranıyor— bu suçlunun, Kürdistan halkı üzerinde asırlardan beri sömürgeci imha siyaseti uygulayan Türk Devletinden başkası olmadığını, asıl onun tarih karşısında hesap vermek zorunda olduğunu cesurca haykırmış, son sözü sorulduğunda ise, *"Mahkemenizin vereceği kararın benim için hiçbir değeri yoktur. Mücadelem sürecektir. Tarihin PKK ve dolayısıyla benim hakkımda vereceği olan kararın beraat olacağından en ufak bir kuşku duymuyorum"* demiştir. Ve mahkemenin hakkında vermiş olduğu "idam" kararını diğer yoldaşlarıyla birlikte,

"Kahrolsun Sömürgecilik, Yaşasın Bağımsızlık", "Bijî PKK, Bijî APO" sloganları ile karşılamıştır.

Mehmet yoldaş gerektiğinde ölmesini bildiği kadar yaşama, ama insanca ve özgürce yaşama da delicesine tutkundu. Sık sık açlık grevi yaptıkları için kaygısını dile getiren ve niye kendinize bu kadar eziyet ediyorsunuz diyen kardeşine yazdığı bir mektubunda, *"Aslında biz de bu eziyeti çekmek istemiyoruz. Ama, baskı ve zulme karşı başka silahımız da yok. Tek sermayemiz canımız, başka silah larımız olsaydı kuşkusuz bu eziyeti çekmez, onlarla savaşırdık. Durumumuzu kavradıkça bize hak vereceğine inanıyorum"* diye yazmıştı. Zindan mücadelesinin gerçeğini bundan daha çarpıcı yansıtmak mümkün değildir.

Hakkındaki idam kararının "Askeri Yargıtay"ca onaylanmasından sonra kendisini infaza hazırlıyordu. Diyarbakır'dan ayrılmadan önce yazdığı bir mektupta yoldaşlarına veda etmişti. Mektubunda, *"İdam sehpasına giderken dizlerim kattiyen titremeyecek, sloganlarımızı haykıra haykıra kararlıca yürüyeceğim sehpaya, celladın yüzüne tükürerek, siz yoldaşlarıma ve Başkanımız APO'ya layık bir şekilde noktalayacağım yaşamımı"* diye yazıyordu. Diyarbakır'dan 1986 sonlarında Aydın Cezaevine sürgün edildi, daha sonra bir tünel kazma olayı bahane edilerek oradan da Eskişehir Cezaevine götürüldü. Son olarak Eskişehir Cezaevinden geri Aydın'a sürgün edilinceye kadar mücadelesini burada sürdürdü. O, kendisini daha çok idam sehpasına çıkmaya hazırlamıştı, bu nedenle faşist rejimin kendilerini elinde rehin tutarak, *"PKK'nin elimizde adamları var, rahat durmasalar onları asarız"* tehditlerine gülüp geçerdi. Ama faşist cellatlar O'nu idam sehpasına çıkarma cesaretini dahi gösteremediler, ölüm yolculuğuna çıkmış olduğu bir anda hunharca saldırarak katletmeyi çıkarlarına daha uygun buldular. Ve **Mehmet** yoldaş gözü dönmüş faşist sömürgeci rejimin tüm devrimci tutsaklara karşı giriştiği toplu katliam saldırısında şehit düştü. O, ölüm olacaksa onurlusundan olsun derdi. Evet, biçimi nasıl olursa olsun fark etmezdi. Böylece O bu arzusuna kavuşmuş oldu. Onurlu bir ölümle yaşamını noktalayarak ölümsüzleşti.

Hüseyin yoldaşı mücadelemizde yaşatacağız

Zindan şehidimiz **Hüseyin Hüsnü EROĞLU** yoldaş 1958'de Dersim'in Pülümür kazasının Haculu köyünde doğdu. Ancak babasının memuriyeti nedeniyle küçük yaştayken yerleştikleri Dersim merkezinde büyüdü. Ailesi yedi çocuklu orta halli bir aileydi. **Hüseyin** yoldaş ilk, orta ve lise öğrenimini Dersim'de tamamladı. Çocukluğu sakin, kendi halinde bir yaşam içinde geçti.

Hüseyin yoldaşın siyasetle tanışması, ulusal kurtuluşçu ideolojinin Dersim'e girdiği döneme rastlar. Ulusal kurtuluşçu hareketimizin Dersim'e ilk girdiği dönemlerden başlayarak ona sempati duymaya başlar. Bu dönemde **Hüseyin** yoldaş lise birinci sınıfta okumaktadır. Süreç içinde ulusal kurtuluşçu ideoloji ile bütünleşerek bu ideolojinin savunuculuğunu yapmaya başlar. Kısa zamanda atılım kaydederek okul ve gençlik sorumluluğu görevini üstlenir. Gerek okul öğrencisi gençliği ve gerekse dışarıdaki gençlik kesimlerinin ulusal kurtuluşçu saflara kazandırılması için aktif çaba harcar, propaganda yapar ve birçok genci ulusal kurtuluşçu saflara çeker. İçinden geçtiği süreç ve yaşadığı olaylar, O'nu ulusal kurtuluş mücadelemizde daha da aktifleştirir. Devrime, halka ve Partiye karşı sorumluluk taşıyarak, Dersim alanında ulusal kurtuluşçu çizginin halklaştırılması için devrimci olmayan çizgilerle mücadele eder.

Hüseyin yoldaş, Kemalizmin Dersim'de yaratmaya çalıştığı kişiliği, kendi yaşam pratiğiyle mahkum etmek için yoğun çaba sarfeden bir militandı. Partimiz önderliğinde geliştirilen ulusal kurtuluş mücadelemizde kendisini yetkinleştiren **Hüseyin** yoldaş, bir süre Dersim alanında mücadele yürüttükten sonra, Kürdistan'ın değişik alanlarındaki çalışmalara da katılır.

Hüseyin yoldaş, Partimizin yurtdışına çıkan ilk militanları arasında yer alır. Bu dönemde **Kemal PİR** ve **Delil DOĞAN** yoldaşlarla birlikte Filistin sahasına giderek, askeri ve siyasi eğitimini geliştirir. Tekrar Kürdistan'a dönen Hüyeyin yoldaş, Dersim alanındaki mücadeleye katılarak önemli düzeyde sorumluluklar üstlenir. Aldığı eğitim sonucu daha da başarılı çalışma yürütür. Parti talimatlarını yetkince uygular. Dersim-Bingöl gruplarının yurtdışına çıkarılmalarında önemli görevler başarır. Yurtdışına çıkarılması gereken kadroları dışarı çıkardıktan sonra, kendisi de grubuyla birlikte geri çekilecekti. Bu sürede sorumluluğundaki grupla düşman güçler arasında onlarca çatışma meydana gelir. Bu çatışmalarda başarıyla savaşan **Hüseyin** yoldaş, Dersim halkının büyük sempatisini kazanır. Çeşitli yetersizliklere düşse de Partiyi yıpratıcı anlayış ve pratiklere karşı amansızca mücadele eder. **Hüseyin** yoldaş, grup yoldaşlarıyla birlikte, Partimizin geri çekilme taktiği gereği yurtdışına çıkma hazırlığı içindeyken, faşist ordunun bir operasyonu sonucu Anafatma mevkiinde düşman güçlerine esir düşer. Esirliğinin ilk günlerinde belli zayıflıklar içerisine girer, ancak kendisiyle birlikte yakalanan yoldaşlarına yüklenmek istenen tüm olayları kendi üzerine alarak onları kurtarır. Sorgulama döneminden sonra, Elazığ 3 Nolu Askeri Cezaevi'ne götürülür. **Hüseyin** yoldaş, burada sorgulamada gösterdiği zaafları terkederek, direnişten yana tavır geliştirir. Bu dönemden başlayan direnişçiliğini, şehit düştüğü ana kadar sürdürecektir. Bir süre Elazığ'da tutuklu bulunan **Hüseyin** yoldaş, daha sonra aynı cezaevinde kalan bazı ihanetçilerin itirafları sonucu Diyarbakır zindanına sevkedilir. Diyarbakır'da da tüm işkence ve baskılara rağmen direnişçiliği seçer ve **Mazlumların, Hayrilerin** ve **Kemallerin** takipçisi olur. Buradan da bir grup yoldaşıyla birlikte Eskişehir Özel Tip Cezaevi'ne sürgün edilir.

Diğer direnişlerde olduğu gibi, son açlık grevi direnişinde de yer alan **Hüseyin Hüsnü EROĞLU** yoldaş, direnişin 35. gününde Aydın Cezaevi'ne nakledilen yoldaşları arasında bulunuyordu. Aydın'da girişilen barbar ve faşist saldırı sonucu **Mehmet YALÇINKAYA** yoldaşla birlikte şehit düşer.

Mehmet ve **Hüseyin** yoldaşlar Kürdistan devrimi yolunda verdiğimiz ilk şehitlerimiz olmadıkları gibi, son şehitlerimiz de olmayacaklardır. Onlar **Mazlum, Hayri** ve **Kemal** yoldaşlardan aldıkları direniş bayrağını layıkıyla taşıyarak, yere düşürmeden geride kalan yoldaşlara teslim ettiler. Onların onurla taşıdıkları ve ölümlerine gerekçe yaptıkları direniş bayrağı bugün zindan burçlarında Kürdistan'ın dört bir yanında dalgalanıyor. Fiziki olarak aramızdan ayrılmış olsalar da manevi komutanlarımız olarak yüreğimizde ve vicdanımızda sonsuza dek yaşayacaklardır. **Mehmet** ve **Hüseyin** yoldaşların uğruna değerli canlarını seve seve feda ettikleri ve onun için koşullar ne olursa olsun hiçbir fedakarlıktan kaçınmadıkları davalarının büyüklüğü ve tarihi haklılığı daha şimdiden onları tüm insanlığın ortak değeri haline getirdi. Bundan böyle anıları, zulme karşı yükselen her direnişte, her halkın bağımsızlık ve özgürlük mücadelesine ve zafer kazanan her devrimde direnenlerin ilham kaynağı olacak ve birer direniş meşalesi olarak onların yolunu aydınlatacaktır.

—Mehmet YALÇINKAYA ve **H. Hüsnü EROĞLU** yoldaşlar ölümsüzdür!
—Anılarını mücadelemizde yaşatacağız!

Direniş Arkadaşları

Darağacına giderken sömürgecilere son sözüm, 'topraklarımızdan defolun' olacaktır!"

Yoldaşlar!

Şu anda, sömürgeci-faşist mahkemeler tarafından verilen idam cezasına çarptırılmış durumdayım. Mücadelemizin doğal seyri içinde bu tür cezaların verilmesi ve infazı normal bir olaydır. Zira, özgür ve mutlu bir geleceğe ulaşmak için her fedakarlığa katlanmak gerek. Büyük davalar, büyük idealler ve büyük mücadeleler kendine denk düşen büyük zorlukları, acıları ve eşsiz bir özveriyi gerektirir. Ben de, ölümü, özgür ve bağımsız geleceğimizden bir parça olduğundan, böylesi bir ölümü gururla karşılayacağım. Bazı ölümler, eğer anlamı kavranırsa, en azından yaşamak kadar değerlidir.

Sınıfsal ve ulusal kurtuluş mücadelesinin yükselip egemen sınıfların yüreğine korku saldığı her dönemde; egemen güçler, bu mücadeleleri bastırmak ve halka gözdağı vermek için her dönemde idamları gündeme getirmişlerdir. Tarih, bunun zengin örnekleriyle doludur. Ama hiçbir zaman, ölümler, halkları yıldıramadığı gibi tam aksine mücadeleye yeni ivmeler kazandırmış ve egemen sınıfların korkusunu bir kat daha arttırmıştır. Egemen sınıflar, ezilen sınıfların düşüncesi ve politikası karşısında çaresizliğe düştüğü anlarda ise, insanları fiziki olarak ortadan kaldırmakla onları ölümsüzleştirmiştir.

Bu olgu, ülkemiz için de geçerlidir. Geçmişte sömürgecilerin, hiçbir PKK'li yoldaşı idam etmeyişinin altında yatan gerçek; idamların, mücadelemize güç katacağını bilmesi ve bunun siyasal sonuçlarına katlanamamasıdır. Bunun yanında, yüzlerce devrimci ve yurtsever insanımızı alçakça komplolar sonucu katlettiler. Özellikle Diyarbakır zindanları ve polis sorgulamaları bunun en vahşi örnekleriyle doludur.

Düşmanın, şanlı ulusal kurtuluş mücadelemiz karşısında düştüğü çaresizlik, umutsuzluk ve yılgınlık; onu, muhtemelen zindanlardaki savaş tutsaklarına yöneltebilir. Ama hiç kuşkusuz, düşman bizleri idam etmekle kendi kaçınılmaz sonunu biraz daha yakınlaştıracaktır. Bu kesindir. **Şu anda ben, bir PKK savaşçısı olarak ülkem, halkım, Partim ve devrim uğruna idam edilmemi büyük bir şeref olarak görüyorum.**

Düşmanın eline erkenden esir düşmek ve bu nedenle de mücadeleye fazlaca katkımın olmayışı beni rahatsız etmektedir. Yaşamımın büyük bir bölümünü sömürgeci zindanlarda geçirdim. Esirliğimin ilk yılları Diyarbakır zindanında başladı. Düşman bizlere ihaneti dayatmış, devrimci ve insani kişiliğimizden uzaklaştırmak istemişti. Bu dönem boyunca, düşmanın tüm bu dayatmalarına rağmen Partiye ve halka olan bağlılığımı hiçbir zaman yitirip karamsarlığa ve umutsuzluğa kapılmadım. Dönem, Diyarbakır zindanında destanlar yaratan şanlı direnişlerle sona erdirilerek, onurlu bir yaşamın yaratıldığı dönemde de üzerime düşen görevleri yapmaya çalıştım. Maruz kaldığım her türlü vahşi işkence ve uygulamalar beni mücadeleye daha fazla bağlayarak düşmana olan öfkemi ve kinimi daha da arttırdı.

Bu öfkemi idama giderken de bir Kürdistanlı devrimci ve PKK savaşçısına layık bir tavır göstererek, sömürgeci cellatların yüzüne haykıracağım. Ölüm olayına bilinçle yaklaşacağım. Devrimciler, devrim uğruna ölümü ebedi bir yaşamın ödülü olarak görürler. Bu ölümler halkımızın yüreğinde bizleri ölümsüzleştirir. Gerçek anlamda ölmek ise, sefil ve onursuzca bir yaşam uğruna halk ve Parti değerlerine sırt çevirmektir.

Partimizin bize verdiği emek, öğrettiği yüce komünizm ideali ve yolunu çizdiği Bağımsız Kürdistan, uğruna ölünecek kadar kavratılmıştır. Bu yüce ve soylu idealler, uğruna bin defa ölmeye değer doğrusu. İşte, bu fiziki yaşamdan; gelecek günlerde halkımın mutlu, bağımsız ve özgür yaşamını kuracağına olan sarsılmaz inancımın verdiği güçle ve mutlulukla ayrılacağım. Bu açıdan Türk sömürgeciliği, bedenimin dışındaki hiçbir şeyi ortadan kaldıramayacak. Aksine, uğruna yaşamımızı feda ettiğimiz davayı yüceltmiş olacak. Son nefesimde bile, halkıma, ülkeme, Partime, yüce komünizm davasına ve tüm yoldaşlarıma duyduğum derin ve içten sevgiyle ayrılacağım. Bu açıdan kelimelerle ifade edilmesi ve sayfalara sığdırılması mümkün olmayan duygularımı son olarak Partime, halkıma, yoldaşlarıma, eşsiz insan Başkan APO'ya, Türkiye ve dünya halklarına şu şekilde dile getirmek istiyorum:

Partili yoldaşlar; Diyarbakır zindanlarının vahşeti ve işkence dolu koyu karanlığının, eşsiz ve şanlı direnişlerle kırıldığı bir dönemi takiben mücadelemizin dışarıda gerçekleştirdiği büyük devrimci atılım, bizim devrimci coşku ve heyecanımızı daha da arttırdı. Gelecek günlerin, düşman için çürüyerek ölümü, halkımız için ise büyük zaferleri müjdelediği bir dönemde sevincimiz ve gururumuz sonsuz. Zira artık sömürgecilerin, ülkemizi canlarının istediği gibi sömürdükleri dönem geride kalmıştır. Artık halkımızın sömürgecilere karşı ulusal kurtuluş savaşı ve bu savaşın halkımız lehine kaçınılmaz zaferinin yaşanacağı bir dönem açılmıştır.

Açıktır ki, nihai amaca giden yolda en büyük teminatımız olan Partimizi, her türlü dış saldırıya ve iç ihanete, bozguncu ve tasfiyeci anlayışa karşı korumak ve savunmak; bizlerin Parti çizgisini özümsememize, politik uyanıklığımıza bağlıdır. Partimiz, PKK'li olmanın erdem ve özelliklerini **Mazlumların, Hayrilerin, Kemallerin** ve diğer şehit yoldaşlarımızın şahsında vermiştir. İşte bize düşen; var olan bu özelliklere ulaşmaktır. Buna ulaşmak için inatla, sabırla ve cesaretle çalışmaktır. Yoksa zaaflar insanı bitirir. Unutulmamalıdır ki, bir devrimcinin en büyük düşmanı kendi zaaflarıdır.

Bu bilinçle aranızdan ayrılırken, yani darağacına giderken sömürgeci cellatlar son isteğimi sorduklarında cevabım; **"TOPRAKLARIMIZDAN DEFOLUN!"** olacaktır.

ARGK savaşçıları; Mücadelemiz, bugünkü boyutlarına gelinceye dek az acılar, zorluklar ve çabalar gösterilmedi. Mücadelemiz kan, gözyaşı, engin fedakarlık ve eşsiz bir alınteri pahasına gelişti. Bundan sonraki gelişmesi de daha çok fedakarlıkları, acıları, güçlükleri ve çabayı gerektirecektir. Özgürlüğün ve bağımsızlığın bedeli çok ağırdır. Bizler de diğer halklar gibi bu bedeli ödüyoruz ve ödeyeceğiz. Şehitlerimizin kanıyla, canıyla ve soylu emeğiyle yaratılan bu değerleri korumak ve amacına ulaştırmak sizlerin birer kutsal tarihi görevidir. Tarihsel süreç bu sorumluluğu sizlere yüklerken; vatanın kutsal çağrısı kulaklarınızda yankılanıyor. Bu uğurda canlarını feda eden kahraman şehitlerimizin kanları sizin yüreklerinizde kaynıyor.

Cefakar ve yurtsever halkım; her halk gibi, binlerce yıllık bir tarih yarattın, ihanet ve direnişlerle dolu. Sömürgeci işgalci güçlere boyun eğmedin. Çok kan döküp direndin. Sayısız işgalci ve sömürgeci güçler peşpeşe gelip geçti. Her biri yeni bir yara açarak yaralarını hep kanattılar. Sürekli egemenlik ve baskı altındaki bir yaşamı yazgın haline getirdiler ve sömürgeciler zafer sarhoşluğu ile "bitirdik", "yok ettik" dediler. Halk ve ülke gerçekliğini paramparça ettiler. Ama bağımsız ve özgür yaşama olan inancını ve umudunu yok edemediler. Bağrında PKK gibi bir parti yaratarak bunu dosta da düşmana da gösterdin. Ve giderek kendi yazgını eline aldın.

Bin yılların baskı ve sömürüsüne dur demenin, artık silaha sarılmakla olacağını acı pratiklerinle kavradın. Parti Önderliği etrafında ve ERNK saflarında daha sıkı kenetlenerek tarihsel kinini ve öfkeni her türlü düşmana karşı kusmanı coşkuyla karşılıyor ve görüyoruz. Senin bağrından doğan PKK, bağımsız ve özgür geleceğinin en büyük teminatıdır. O'na sahip çık ve mücadelenle O'nu koru.

Emekçi Türkiye halkı; halkımız, sömürgeci boyunduruktan kurtulmak için topyekün bir savaşa atılmıştır. Halkımızın bu savaşı, Türk egemen sınıflarına karşıdır. Onlar emperyalizmin satılmış uşaklarıdır. Ülkeni, emperyalizmin üssü haline getirmiştir. Bir avuç faşist generaller güruhu, senin onurunla oynamakta, tüm haklarını gaspederek acımasız bir baskı ve sömürü uygulamaktadır. Tüm bunları bir de ülkemiz Kürdistan'dan aldığı güçle yapmaktadır. Bugün Kürdistan halkı ayağa kalkarak onun bu kaynağını kurutmayı amaçlamaktadır. Halkımız bu amaca ulaşmak yolunda Türkiye emekçi halkı ve proletaryasının en stratejik müttefiki olarak görmektedir. Sen de, kendi egemen sınıflarının halkımıza karşı yürüttüğü acımasız ve sömürgeci-faşist imha savaşına karşı çıkarak enternasyonalist görevini yerine getir.

Dünya ilerici insanlığı; halkımız da, siz bağımsız ve özgür uluslar topluluğu içindeki yerini almak için ulusal kurtuluş savaşına atılmıştır. Bu mücadele aynı zamanda sizlerin de mücadelesidir. Halkımızın sizlerin arasındaki şerefli yerini alması için atıldığı bu kavgada onu yalnız bırakmayın. Bundan yüzyıl kadar önce söylenen **"BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİNİZ"** sloganı canlılığını ve önemini hala korumaktadır.

Büyük önder Başkan APO; halkımız, Partimiz ve uluslararası komünist hareket sana çok şey borçludur. Uzak görüşlü ve politik önderliğinle her türlü oportünizme, bozguncu ve tasfiyeci anlayışlara yaşam olanakları bırakmayarak, ulusal bağımsızlık kavgamızın sağlam adımlarla ilerlemesini sağladın. Bu gelişme bile, geleceğimiz için büyük bir mirastır. Halkımız ve devrimimiz için büyük şans oluşturmaktasın.

Faşist Türk sömürgeciliğinin cellatlarına izin vermeden ipi göğüsleceğim; halkımızın ulusal bağımsızlık mücadelesinde senin varlığının huzur ve mutluluğunu son nefesimde de duyacağım.

Yoldaşlar; son olarak sizlerden fiziki olarak ayrılmadan önce, tüm yoldaşlarımı devrimciliğimin olanca coşku ve heyecanıyla kucaklarım.

Sömürgeci cellatların yüzüne şu sloganları haykırarak son görevimi de yapmanın huzurunu taşıyacağım:

— **Kahrolsun sömürgecilik, emperyalizm ve yerli gericilik!**
— **Yaşasın bağımsızlık savaşımız!**
— **Yaşasın PKK, ERNK ve ARGK!**
— **Yaşasın büyük insan Başkan APO!**

Mehmet YALÇINKAYA
30 Temmuz 1987/Aydın Cezaevi

Türk sömürgeciliğinin cezaevi terörüne karşı büyük tepki

ÖLÜM ORUCU DİRENİŞÇİLERİNE DESTEK VE YOĞUN DAYANIŞMA EYLEMLERİ

Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nde başlayan açlık grevinin 35. gününde, Aydın'a (ve Nazilli'ye) nakledilen açlık grevi direnişçilerine karşı girişilen faşist saldırı sonucu PKK savaş esirlerinden **Mehmet YALÇINKAYA** ve **Hüseyin Hüsnü EROĞLU** yoldaşlar şehit düşerlerken, birçok direnişçi de ağır ve hafif yaralandı.

Türk sömürgeciliğinin cezaevi yönetimi açlık grevi direnişçilerini Aydın ve Nazilli cezaevlerine nakletmek ve Aydın Cezaevi'nde vahşet saldırısına girişmekle katliam gerçekleştirerek devrimci tutuklulardan intikam almak istedi.

Kürdistan ve Türkiye'deki tüm duyarlı toplum kesimleri, açlık grevinde henüz ölümlerin gelmediği sürede çeşitli dayanışma eylemleri geliştirerek, faşist TC'nin cezaevi politikasını protesto etti ve devrimci tutukluların taleplerinin yerine getirilmesini istedi.

Mehmet ve **H. Hüseyin** yoldaşların şehit düşmesiyle birlikte, faşist Türk devletine yönelik tepkiler daha bir yoğunlaştı ve Kürdistan ve Türkiye genelinde yaygın protesto eylemleri gerçekleşti.

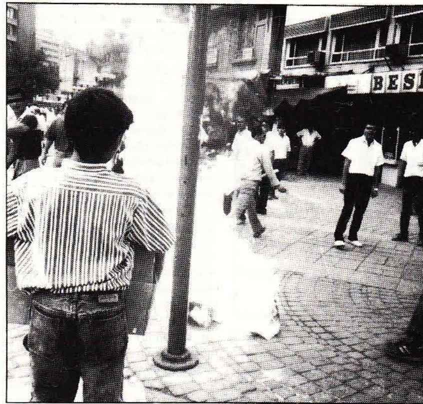
Mehmet ve **Hüseyin** yoldaşların cenazelerine, tüm sıkı önlemlere rağmen çok sayıda yurtsever, demokrat ve ilerici katıldı. Yapılan gösterilerde faşist Türk devletine kin kusan yurtseverler ve demokratlar sık sık, ***"Kürdistan faşizme mezar olacak"***, ***"Eskişehir'in hesabı sorulacak"***, ***"İnsanlık onuru İşkenceyi yenecek"***, ***"Mehmetler, Hüseyinler ölmez"*** vb. sloganlar attılar. Ayrıca bu yoldaşlarımızın mezarlarına kadar yürüyen tutuklu yakınları, yurtseverler ve demokratlar çelenkler bıraktılar.

Türk devletinin kolluk kuvvetleri göstericilere karşı zora başvurdu ve birçoğunu da gözaltına aldılar. Tüm yıldırma ve susturma tedbirlerine rağmen, insanca yaşamdan yana olan toplumun duyarlı kesimleri, protesto eylemlerinden vazgeçirilemedi. Cenaze günü görüşüne başvurulan **Hüseyin EROĞLU** yoldaşın babası Y. Eroğlu, *"Benim söyleyeceğim bir şey yok. Oğlum öldü. Ama içerde yüzlerce Hüseyin var"* dedi. **M. YALÇINKAYA** yoldaşın annesi A. Yalçınkaya ise oğlunun cenazesinde önlem alan komando timinin komutanına, *"Hani Türkiye'de adalet, nerede demokrasi"* diye bağırarak, sinir krizleri geçirdi. Cenazeye çevre illerden toplam binlerce kişi katıldı.

PKK-Avrupa Temsilciliği, diğer sol güçler, insan haklarını savunan kuruluşlar, tutuklu yakını dernekler, ilerici-demokrat, yurtsever ve daha birçok kurum vu kuruluşlar TC'nin cezaevi politikasını kınadılar, zindan direnişlerinde şehit düşen **Mehmet YALÇINKAYA** ve **H.Hüsnü EROĞLU** yoldaşları saygıyla andılar.

Dışarıda çok yaygın şekilde protesto eylemleri geliştirilirken, siyasi tutukluların bulunduğu hemen tüm cezaevlerinde dayanışma ve destekleme amacıyla açlık grevleri başlatıldı. Ayrıca siyasi olmayan bazı cezaevlerindeki adli tutuklular da ölüm orucu direnişçileriyle dayanışmak amacıyla süreli açlık grevini başlattılar.

TÜRKİYE VE KÜRDİSTAN:

Açlık grevinde ölüm olayının duyulması üzerine, Eskişehir Cezaevi'ndeki tutukluların avukatları ortak bir açıklama yaparak, olayı bir cinayet olarak değerlendirdiler ve olaydan sorumlu olanlara bunun hesabını soracaklarını kemuoyuna duyurdular.

Yazar ve politikacılardan **Yaşar Kemal, Melih Cevdet Anday, Emil Galip Sandalcı, Aziz Nesin, Mehmet Ali Aybar, Yalçın Büyükdağlı** TC'nin cezaevi politikasını eleştirerek olayı kınadılar.

Kadın yazarlardan **Füsun Akatlı, Leyla Erbil, Bilgesu Erenus, Pınar Kür, Nezihe Meriç, Işın Özgentürk** ve **Tomris Uyar** ortak açıklama yaparak protestolarını dile getirdiler. Açıklamalarında TC gibi bir ülkede yaşamaktan utandıklarını söyleyen kadın yazarlar, *"Hapishanelerdeki çocuklarımıza yönelik acımasızlığa toplum katında gösterilen sağırlığı, bir yazar ve ana olarak asla kanıksamayacağımızı belirtiriz"* dediler.

TAYAD, yaptığı açıklamada, Aydın Cezaevi'ndeki saldırı sonucu işlenen cinayetlerin sorumlularının, bunun bedelini ağır ödeyeceklerini belirtti.

Tutuklu avukatı **Serhat Bucak**, yapılanların açlık grevinin kırılmasına yönelik olduğunu belirtti.

Aydın Cezaevi'ndeki ölüm olayı üzerine, 100'ü aşkın Devrimci Gençlik yanlısı kişi Şişli'de korsan gösteri yaparak, bir süre trafiği ulaşıma kapattılar ve yola talaş ve gaz karışımı yanıcı madde atarak ateşe verdiler. Eylemde, faşist baskıların protestosunu içeren sloganlar da atıldı.

Samsun'da bir grup tutuklu ve hükümlü yakını, Valilik binasına çelenk koyarak Eskişehir Cezaevi'ndeki baskıları protesto ettiler. Polisler, eyleme müdahale ederek 7 kişiyi gözaltına aldılar.

Türk Tabibler Birliği 2. Başkanı Prof. Dr. **Kazım Türker**, TMMOB Genel Sekreteri **İsmail Kulaksızoğlu**, Türk Diş Hekimler Birliği Genel Sekreteri **Yılmaz Bilgin**, Türk Veteriner Hekimleri Birliği Genel Sekreteri **Tayfun Demiralp**, Türk Eczacılar Birliği Yönetim Kurulu Üyesi **Atilla Uzgören** yazılı açıklama yaparak, Aydın Cezaevi'ndeki ölüm olayını insanlıkdışı olarak değerlendirdiler. Ortak açıklamada, devrimci tutukluları ölüm noktasına getiren anlayış sorumlularının istifa etmesi istendi.

Ankara'dan SHP'li kadınlar, yaptıkları yazılı açıklamada, olayı protesto ettiklerini belirterek, bu konuda kamuoyunu ve kadınları duyarlı olmaya çağırdılar.

SHP Genel Sekreter Yardımcısı **Cevdet Selvi**, İzmir Baro Başkanı **Sabri Kurt** açıklamalarında cezaevi politikasını ve ölüm olayını kınadılar.

Türk Hukuk Kurumu Başkanı Prof. Dr. **Muammer Aksoy**, ölüm olayını "Hukuksal facia" olarak değerlendirip *"Yalnız bütün Türk hukukçularının değil, tüm Türk aydınlarının da üzüntü duymasını ve sorumluluk yüklenmesini gerektiren bir olaydır"* dedi.

İnsan Hakları Derneği kurucu üyesi ve kadın yazar Adalet Ağaoğlu, yazılı açıklamada, *"çağdışı uygulamalarla 2 kişinin ölümüne neden olan hükümeti şiddetle kınıyorum"* diyerek tepkisini dile getirdi.

Türkiye Demokrasi ve İnsan Hakları Dayanışma Derneği açıklamasında, tüm demokrat ülkeleri ve insan hakları savunucularını, politik tutuklu ve hükümlülerle dayanışmaya çağırdı. Olayı kınayan dernek, *"12 Eylül rejiminin yargılamaları tüm sonuçlarıyla iptal edilmelidir"* dedi.

Ankara'nın Sakarya Caddesi'nde ERNK taraftarları gösteri eylemi düzenlediler. Eylemde ateşler yakıldı ve sloganlar atıldı. Gösteri eylemine 150'yi aşkın Kürdistanlı yurtsever katıldı.

İstanbul-Karaköy vapur iskelesi önünde, 500 kişilik bir grup gösteri eylemi yaparak, trafiği ulaşıma kapattı.

"Zindanlardaki baskılar hesapsız kalmayacak/TKP-ML Hareketi" imzalı pankart, Çağaloğlu'ndaki Hürriyet Holding binasının karşısındaki işyeri parmaklıklarına asıldı.

Urfa'da **M. YALÇINKAYA** yoldaşın cenazesine çevre illerden de gelen binlerce kişi, faşist TC'yi protesto eden sloganlar attı. Polis ve askeri güçlerin müdahalesi sonucu göstericiler karşı saldırıya geçtiler.

Kadın yazarlardan **Nezihe Meriç, Leyla Erbil, Tomris Uyar, Pınar Kür, Bilgesu Erenus, Işıl Özgentürk, Nazlı Eray, Füsun Akatlı, Nursel Duruel** ve **Latife Tekin**, Aydın Cezaevi'ndeki ölümleri "cina-

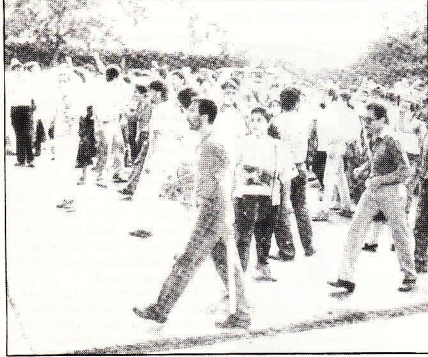
yet" olarak değerlendirip, Taksim'deki Atatürk Kültür Merkezi önünde kitaplarına siyah boya dökerek, cezaevlerindeki uygulamaları protesto ettiler. Bir de TBMM'ye telgraf çekerek hükümeti istifaya çağırdılar.

Sabahın erken saatlerinde Aydın terminalinde bir araya gelen tutuklu ve hükümlü yakınları, Asayiş Şubesi ekipleri, Çevik Kuvvet ve Siyasi Şube'ye bağlı sivil polisler tarafından sıkı takibe alındılar ve yakınlarıyla görüştürülmediler. Bunun üzerine tutuklu yakınları durumu protesto ettiler. PKK'li savaş esiri **Erdoğan Sönmez**'in annesi Hanım Sönmez, *"Getirin mazotu kendimi yakacağım. İki yavrumuz gitti, şimdi sıra öbürlerinde mi? Aç, susuz buraya getirmişler, bunu insan olan hiç kimse bir başkasına yapamaz."* diye bağırarak baygınlık geçirdi.

Sosyalist Parti (SP) tarafından ***"Cezaevlerindeki baskı ve ölümlere son"*** miting ve yürüyüşü yapıldı. Ankara'da yapılan protesto gösterisine polis zor kullanarak olaya müdahale etti ve 100 kişiyi gözaltına aldı.

Elazığ'da SHP İl Başkanı Av. **Sinan Öztürk** ve 15 tutuklu yakını ayrı açıklamalarda bulunarak, cezaevlerindeki baskıları protesto ettiler.

İskenderun'da tutuklu yakınlarının da bulunduğu 22 kişi açlık

grevine başladı. 6. gününde sayı 25'e yükseldi. Daha sonra yapılan "bir günlük destek çağrısı" üzerine 27 kişi daha katılarak, açlık grevcilerinin sayısı 52'ye yükseldi.

Hatay'ın Samandağ ilçesinde bir grup korsan gösteri yaptı. Göstericiler Adalet Bakanlığına telgraf çektiler. Polis tarafından 5 kişi gözaltına alındı.

İstanbul Çemberlitaş Meydanı'nda bir grup yurtsever genç, korsan bir gösteri yaptı. Gösteri eyleminde Kürdistan'daki faşist operasyonları ve cezaevlerindeki uygulamaları protesto eden sloganlar atıldı. Eylemin sonunda, alanda bulunan bir cami duvarına, ***"Kürdistan şehitlerinin intikamı alınacak"*** yazılı pankart asıldı.

SP binasında tutuklu yakınları açlık grevine başladılar. Sayıları 30'un üzerinde olan grevciler, eylemlerini kararlılıkla sürdüreceklerini açıkladılar.

İnsan Hakları Derneği, Adalet Bakanı **Oltan Sungurlu**'yu istifaya davet için telgraf kampanyası başlattı.

SHP İl Örgütü, bir bildirge yayınlayarak, "1 Ağustos Genelgesi"nin kaldırılmasını ve genel af ilan edilmesini istedi.

İstanbul'da 19 derneğin üyeleri bir araya gelerek, Esenler Halkevi'nde 3 günlük açlık grevine başladılar. Açlık grevi başlatılmadan önce yaklaşık 300 kişilik grup, Çağaloğlu'ndan Sultanahmet Meydanı'na kadar yürüdü, marşlar da söyleyen grup, bir süre oturma eylemi yaptı. 300 kişinin başlattığı açlık grevinde bir de 3 aylık bebek annesiyle birlikte bulunuyordu. Eylemciler, "1 Ağustos Genelgesi" kaldırılıncaya kadar mücadelelerine devam edeceklerini açıkladılar.

SP Genel **Başkanı Ferit İlsever,** partisinin meclis toplantısında yaptığı açıklamada, *"Ölümlerin birinci sorumlusu siyasi iktidar ise, ikinci sorumlusu da açlık grevlerine* (şiddet eylemi) *diyerek, devlet şiddetini davet eden SHP'dir"*dedi.

İstanbul Tabib Odası tarafından konuyla ilgili yazılı açıklama yapıldı. Açıklamada, tutuklu ve hükümlülerin nakledilmelerine onay veren doktorlara ceza verilmesi için Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi'ne başvurulacağı belirtildi.

Sultanahmet'te Adliye binası önünde, bombalı süsü verilmiş ve üzerinde ***"Faşist katillere ölüm"*** ***"Yaşasın tutsakların direnişi-Türkiye Kominist İşçi Direnişi"*** yazılı pankart asıldı.

Vatan caddesinden Topkapı'ya doğru protesto yürüyüşüne geçen bir grup, polis tarafından engellendi.

Aydın Cezaevi önünde 50 kadar tutuklu ve hükümlü yakını bir grup, yakınlarıyla görüşmeden ayrılmayacaklarında ısrar edince, cezaevi yönetimi pusulalarla haberleşmeyi sağlamak zorunda kaldı.

300 kişilik bir grup, Dev-Genç imzalı ve sloganlı bir pankart açarak, yolu trafiğe kapatıp ateş yaktı. Gösteride, ***"Zindanlar boşalsın"***, ***"Mehmetler, Hüseyinler ölmez"*** vb. sloganlar atıldı.

Türk-İş'e bağlı bazı sendikalar ile bağımsız sendikaların genel başkan ve yöneticileri Belediye-İş Sendikası'nda ortak imzalı bir bildiriyle cezaevlerindeki baskılara sessiz kalınmamasını istediler.

DSP Genel Başkanı B. Ecevit ve SHP Genel Başkanı E. İnönü, yaptıkları ayrı açıklamalarda genel af çıkartılmasını ve ölüm cezasının da kaldırılmasını talep ettiler.

Diyarbakır'da 35 kadar tutuklu ve hükümlü yakını, SP İl Binası'nda başlattıkları 3 günlük açlık grevini süresiz uzattı ve aileler sonuna kadar direnmekte kararlı davranacaklarını açıkladılar.

SHP Çorum Milletvekili **Rıza Ilıman,** tutukluların nakline onay veren doktorlardan **Bülent Baloğlu** ve **Lütfi Üstün** hakkında suç duyurusunda bulundu.

Türk-İş Genel Başkanı **Şevket Yılmaz,** ideolojik görüşe bakılmaksızın tutuklu ve hükümlülere insanca davranılmasını ve sorunlarına acil çözümün getirilmesini istedi.

İHD'nin çağrısı üzerine, Ankara'da Abdi İpekçi Parkı'nda, cezaevi direnişinde şehit düşen **M. YALÇINKAYA** ve **H. Hüsnü EROĞLU** yoldaşların anısına saygı duruşu yapıldı.

SHP milletvekillerinden **Fikri Sağlar** ve **Sedat Doğan** gittikleri Aydın Cezaevi kapısında görevlilerle uzun süre tartıştıktan sonra içeri girip direnişçilerle görüştüler. Yine SHP Milletvekili **Kamer Genç, T. Özal**'ın cevaplandırması istemiyle koyuyla ilgili soru önergesi verdi.

Adalet Bakanlığı binasında, yerleştirilen bomba patladı.

Ankara Cebeci'de Siyasal Bilgi-

ler Fakültesi karşısına bombalı süsü verilmiş bir pankart asıldı. ***"Zindanlardaki faşist baskı ve katliamlara son"*** pankartı nedeniyle, yarım saate yakın bir süre cadde trafiğe kapatıldı.

İHD'nin İzmir şubesine üye olan ve sayıları 100'ü aşan kadın ve erkek, tutuklu ve hükümlü aileleriyle kolkola girerek Hükümet Bulvarı'nda yürüyüş yaptılar. Yürüyüşte kadınlar, başlarına beyaz eşarp bağladılar.

DYP Genel Başkanı **S. Demirel,** Aydın'daki ölüm olayı üzerine yaptığı açıklamada, *"İnsanlıkdışı muameleler cereyan ediyorsa, bunu kimse savunamaz"* dedi.

Sosyalist Feminist Kaktüs Dergisi'nden, Ayrımcılığa Karşı Kadınlar Derneği'nden, Kadın Kültür Evi'nden ve İHD İstanbul Şubesi Kadın Komisyonu'nda 30'a yakın kadın, siyah elbise giyinerek, Çağaloğlu'nda cadde ortasına yatarak bir süre trafiği engellediler. Eylemde, bir bildiri okundu ve sloganlar atılarak cezaevlerindeki uygulamalar protesto edildi.

50'ye yakın tutuklu ve hükümlü yakını, Aydın Cumhiriyet Savcılığı'na, *"Bundan sonra ölecek kişilerden cezaevi yöneticileri ve Adalet Bakanlığı sorumludur"*yazılı bir dilekçe bıraktıktan sonra, toplu halde cezaevi önüne kadar yürüdü.

Mersin'de tutuklu ve hükümlü yakını 6 kişi, İHD binasında açlık grevini başlattı. Açlık grevine 11 yaşındaki Sinan Göçer de, annesiyle birlikte katıldı.

Türkiye Yazarlar sendikası'na bağlı bir grup yazar, ortak bir basın toplantısı düzenleyerek, cezaevlerindeki koşulların düzeltilmesi için yetkilileri uyardılar. Ayrıca TYS 2. Başkanı **Cengiz Bektaş,** hiç kimsenin insanları öldürme, işkence ve baskı yapma hakkına sahip olmadığını açıkladı.

150'ye yakın bir grup tutuklu ve hükümlü yakını, ellerinde pankartlarla Aydın şehir merkezinde yürüyüşe geçti. Polisler zor kullanarak yürüyüşü engellemeye çalışınca aileler, direnişe geçerek bir polisi dövdüler. Çatışmada 43 kişi gözaltına alındı. Tutuklular arasında bulunan 80 yaşındaki **Makbule Balcan** adlı ana, cezaevine gönderilirken fenalaştı ve hastaneye kaldırıldı. Ayrıca ölüm orucundaki yakınlarını yalnız bırak. mamak için, aileler, Aydın Cezaevi çevresinde çadırlar kurarak burada kalmaya başladılar.

İstanbul Fındıkzade'de bir grup genç, yola yanıcı maddeler döküp yakarak protesto gösterisi yaptı.

Siyahlar giyinen bir grup kadın, İstiklal Caddesi'nde yürüyüş yaptı. Yoldan geçenlere siyah kartonlar dağıtıldı. Polis, kadın protestoculardan 3'ünü gözaltına aldı.

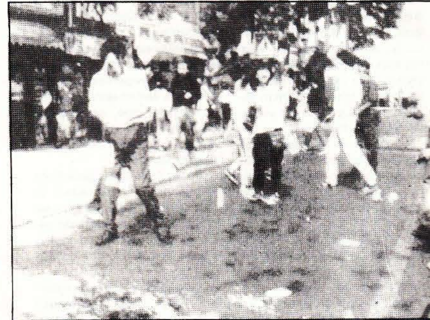
İstanbul Mahmutpaşa'da, Kürtçe ***"Devrim şehitleri ölümsüzdür"*** pankartı altında 700 kişilik bir grup, sloganlar atarak gösteri yaptı.

50'ye yakın sayıda bir grup, Kuruçeşme'de protesto gösterisi yaptı. Gösteri eyleminde, cezaevlerindeki açlık grevleri ve Kürdistan'daki olayları tek yanlı olarak veren TRT de protesto edilerek, TRT binasına, ***"İktidarın borazanı TRT"***'nin yazılı olduğu bir pano asıldı. Grup, sloganlar atarak dağıldı.

Adana'da çoğu kadınlardan oluşan 25 kişi, Atatürk Parkı'nda oturma eylemi yaptı. Eylemlerinin süresiz olduğunu belirten protestoculara polis müdahale etti ve daha sonra göstericileri tartaklayarak Adana Emniyet Müdürlüğü'ne götürdü. Eylemciler, emniyete götürülürken, ***"İnsanlık onuru işkenceyi yenecektir"*** sloganını attılar.

Aydın'da 9 kişi SP İl Merkezin'de açlık grevine başlayarak, cezaevlerindeki arkadaşlarını yalnız bırakmayacaklarını açıkladılar.

100 kişiden fazla bir grup, İstanbul Haseki'deki Millet Caddesi'nde yola benzin dökerek ateşe verdi. Göstericiler, ellerinde sopa-

larla ve Kürtçe ***"Berxwedan jiyane*** (Direnmek yaşamaktır)" sloganının yazılı olduğu bir pankart açarak sloganlar attılar. Yürüyüşe geçen göstericilere polis müdahale ederek 11 kişiyi gözaltına aldı.

Beşiktaş Balık Pazarı'nda, gruplar halinde gelerek toplanan 50 kadar siyah giysili kadın, bu kez de yolun kenarındaki siyah panonun üzerine beyaz kumaş astılar. *"Bugün isyanımız siyah olacak"* diye bağıran protestocu kadınlardan ikisi beyaz kumaşa siyah boya püs kürtürken, diğerleri ise siyah kumaş parçalarını havaya fırlattılar.

Antalya'da 80 kadar tutuklu ve hükümlü yakını kadın, sessiz protesto yürüyüşü yaptı.

Çeşitli barolara kayıtlı 50 avukat, bir basın toplantısı yaparak, cezaevlerindeki uygulamaları hukuk dışı olarak değerlendirip, tutuklu ve hükümlülerin taleplerinin yerine getirilmesini istediler.

Ölüm orucunun 47. gününde, Aydın Cezaevi önünde tutuklu ve hükümlü yakınları yaptıkları açıklamada, *"İnsan haklarının ve insanlığın hiçe sayıldığı bir ülkede vatandaş olmanın hiçbir anlamı yok. Eğer önümüzdeki iki günde olumlu bir sonuç alamazsak, toplu intiharlara başvuracağız. Bunda kararlıyız"* dediler.

İHD Acil Durum Komitesi ile SHP Cezaevleri Komisyonu üyeleri, Aydın Cezaevi'ndeki incelemelerinden sonra yaptıkları açıklamada, gördükleri karşısında dehşete kapıldıklarını söylediler. İncelemede bulunanlardan SHP Ankara Milletvekili **Kamil Ateşoğulları** ve Ankara Tabip Odası Başkanı **Selim Ölçer,** yaptıkları değerlendirmede *"İnsanlığımızdan utandık"* dediler.

23 demokratik kitle kuruluşunun temsilcilerinden oluşan İnsan Hakları Acil Durum Komitesi yaptığı açıklamada, *"Cezaevlerindeki baskının utancından kimse kendisini kurtaramayacaktır"* denildi.

Yazar ve politikacılardan **Aziz Nesin, Mehmet Ali Aybar, Rasih Nuri İleri, Emil Galip Sandalcı** ve **Mina Urgan,** 16 Ağustos günü (47. günde) Pera Palas otelinde bir basın toplantısı yaparak, 48 saatlik açlık grevine başladılar. Grevci yazarlar bir de bildiri dağıttılar. Bildiride, *"Açlık grevimiz sonuç vermezse, tekrar açlık grevine başlamaya, yurdumuz aydınlarının daha büyük katılımlarıyla açlık grevini yaygınlaştırmaya kararlıyız"* denildi. **A. Nesin** basın toplantısı sırasında *"Başka yapacak marifetimiz yok. Amacımız halkı harekete geçirmektir"* dedi. **M. Ali Aybar** ise *"Evlatlarımız orada ölürken, ben utanıyorum. Bizimki kıvılcımdır, bundan sonraki tepki halktan gelmelidir"* dedi.

Tutuklu ve hükümlülere destek amacıyla imza kampanyası başlatıldı. İlk imzaları film yönetmenleri attı.

İstanbul'da 600'e yakın gazeteci, Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) çağrısı üzerine, Çağaloğlu'ndan Sirkeci'ye kadar alkışlarla tempo tutarak yürüdüler. Gazeteciler, Büyük Postane'den Adalet Bakanı'nı istifaya çağıran telgraf çektiler. Ayrıca SHP ve DYP genel başkanlarına çektikleri telgraflarda, cezaevlerindeki durumun TBMM'de toplantı yapılarak görüşülmesini istediler.

Aydın Cezaevi'ne Hakkari'den, Dersim'den, Van'dan, Kars'tan, Muş'tan, Bozova'dan, Urfa'dan ve daha başka Kürdistan illerinden

gelen tutuklu ve hükümlü analarından **Melek Avcı**, *"Eğer böyle sürerse, bu kadar acılar hiç dinmezse, kendimi yakacağım. Dünya şahidim olsun ki yakacağım. Hemi de, o mapushanenin önünde yakacağım"* dedi. Yine tutuklu analarından **Zeynep Poyraz**, Türk sömürgeciliğinin yaptıklarının yanına kar kalmayacağını, bunun intikamının alınacağını ima eden, Şu anlamlı sözleriyle (bir gazeteciyle konuşmasından) tepkisini dile getirdi (Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesini yürüten gücü kastederek):*"On sekiz yıl önce, üç kişiydiler. Ama kinlendiler, kinlendirdiler, binlerce oldular şimdi..."*

Dersim'de İHD Şubesi'nde 5 tutuklu ve hükümlü yakını süresiz açlık grevini başlattı. Aileler, "1 Ağustos Genelgesi"nin kalkmaması halinde açlık grevlerini ölüm orucuna dönüştüreceklerini açıkladılar.

Mersin'de Acil Durum Komitesi tarafından düzenlenen panelde, cezaevlerindeki durum konuşuldu.

Bursa'da bir grup öğrenci Yeni Çözüm Dergisi binasında açlık grevine başladı.

SHP Bursa İl Başkanı, yaptığı açıklamada, cezaevlerindeki uygulamaları insanlıkdışı olarak değerlendirdi.

İzmit'te 7 kişi, bir açıklama yaparak açlık grevini başlattı.

İstanbul Kartal'da 50 kişilik bir grup, telgraf çekerek Adalet Bakanı'nı istifaya çağırdı.

Bandırma'da Adımlar, İşçi Gündemi ve İşçilerin Sesi büroları çalışanı 7 genç, Adımlar bürosunda açlık grevine başladı.

Bursa'nın Heykel semtinde bombalı süsü verilmiş bir pankart asıldı.

Hak-İş Sendikası'nda yapılan toplantıda, sendikanın başkanı **Necati Çelik**, cezaevlerindeki durumun ülkenin ortak sorunu olduğunu ve buna sendikaların da sessiz kalamayacaklarını belirtti.

Çağdaş Kadınlar Derneği İzmir İl Şubesi'nden bir grup kadın İzmir Valiliği'ne giderek, Özel Kalem Müdürü ile görüştüler. ÇKD İl Başkanı **Zeliha Şehiroğlu**, hükümete bildirmek üzere, "1 Agustos Genelgesi"nin kaldırılmasını ve genel af ilan edilmesini istediklerini açıkladı.

Tutuklu ve hükümlü ailelerinin Diyarbakır'da başlattıkları açlık grevinin 11. gününde, Nusaybin'den yeni katılımlarla sayıları 85'e yükseldi. Mide kanaması geçiren **Saliha Şener** ve hayati tehlike içinde olan **Sabriye Sözen** yapılmak istenen tedaviyi redderek eylemlerini devam ettiriyorlar. Ayrıca eylemin sonuçlanması için polisin yaptığı baskılara karşı, tutuklu ve hükümlü yakınları yaptıkları açıklamada, bu baskıların sürmesi halinde, kendilerini emniyet müdürlüğü önünde yakacaklarını söylediler.

Sakarya'da SP İl Binası'nda 8 kişi açlık grevine başladı. Yine aynı partinin Bolu'daki il binasında, SP il yöneticileri 3 günlük açlık grevine girdiler.

Sağmalcılar Cezaevi'nde müvvekkilleri bulunan 19 avukat açlık grevine başladı. Yine bir grup yazar, müzisyen, tiyatrocu ve ressam Sağmalcılar Cezaevi önüne giderek, burada açlık grevinde bulunan tutuklu ve hükümlüleri desteklediklerini açıkladılar. Bir ortak bildiri de okuyan grup, "1 Ağustos Genelgesi"nin kaldırılmasını, genel af ilan edilmesini ve hükümetin istifasını istedi.

Yine Ankara'da 2 banka şubesinde bomba patlatan ERNK taraftarları eylem alanlarında bildiri bırakarak, Türk sömürgeciliğinden hesap soracaklarını duyurdular.

AVRUPA

BATI ALMANYA:

6.8.1989 günü Hamburg'da, 130'a yakın Kürdistanlı yurtsever Türk Konsolosluğuna yürüyüş yaptı. Konsolosluk yetkilileri önceden polis çağırarak yürüyüşü engellemek isteyince, eylemcilerle polis arasında çatışma çıktı. Göstericilerden biri yaralandı ve üçü de tutuklandı. Konsolosluk binasının bir penceresine atılan taşlarla camlar kırıldı. Eyleme Alman basınının yayın orfanları büyük ilgi gösterdiler. Konsolosluk önünde Türk bayrağı yakılarak eylem sonuçlandı. Eyleme iki yerel gazete yer verdi.

Hannover ve Celle'den 120 civarında Kürdistanlı yurtsever TC Konsolosluğu önünde bir protesto mitingi yaptı. Gösteride TC bayrağı yakıldı. 2000'e yakın bildiri dağıtıldı. Eylem alanına basın ve yayın organları muhabirleri gelerek bilgi aldılar. Cezaevinin yeni direniş şehitleri için bir dakikalık saygı duruşunda bulunuldu. Protesto örgütleri taraftarları TC Konsolosluğu önünde kendilerini zincirlere bağlayarak protesto gösterisinde bulundular. Çoğunun ERNK taraftarının oluşturduğu 80'e yakın göstericinin eyleminde, bazı gruplar (eylemde yer alan), TC'nin Bayrağının yakılmasına ve PKK'li **Mehmet YALÇINKAYA** ile **Hüseyin Hüsnü EROĞLU** yoldaşların fotoğraflarının taşınmasına ve "Kahrolsun teslimiyet, yaşasın direniş" sloganının atılmasına karşı çıktılar. Polis eylemcilere karşı zor kullandı ve 11 kişiyi gözaltına aldı. Eylem yerine 2. TV kanalı ve bazı basın muhabirleri geldiler. Taz, Bild, Hamburger Abendblatt ve Milliyet gazateleri eylemi haber olarak verdiler.

Batı Berlin'de 30 kişilik ERNK taraftarı, 5.8.1989 günü TC Konsolosluğu önünde bir minting yaptı. Gösteri eyleminde Almanca bildiriler dağıtıldı. Sloganların da atıldığı eylemde TC'nin bayrağı yakıldı.

eyleminin amacı birçok basın ve yayın kuruluşuna da duyuruldu.

30'un üzerinde bir grup ERNK taraftarı 9.8.1989 günü TC Essen Konsolosluğu önünde protesto gösterisi yaptı Aralarında kadın, çocuk ve 3 TKP(B) taraftarının da bulunduğu göstericiler, TC bayrağını yaktılar. Eylem alanına bir grup gazeteci de gelerek bilgi aldı ve fotoğraf çekti.

15 Ağustos '89 günü Hamburg' da Türkiye ve Kürdistan Cezaevlerindeki Açlık Grevleriyle Dayanışma Komitesi'nin organize ettiği gösteri eylemine, Av. Dev-Genç, AG Auslanderpolitik der jobber und Erwerloslason, Birlik Yolu, BWK, Devrimci Yol, Ekim, ERNK, Hafen Strasse, Partizan, TKP(B), Toplumsal Kurtuluş, TKP-ML Partizan ve TKP-ML Hareketi taraftarları katıldı. Türk, Kürt ve Alman

Yine Batı Berlin'de ERNK, TKP-(B), İşçinin Sesi, Kürt Halkının Dostları ve başka ilerici Alman grupları ortak platform oluşturarak bir protesto yürüyüşü düzenlediler. Yürüyüşe 500 civarında katılım sağlandı. Bildiriler, yayınlar dağıtılarak, sloganlar atılarak ve konuşmalar yapılarak TC'nin uygulamaları protesto edildi. Şehitlere 1 dakikalık saygı duruşunda bulunduldu. Eylem, TC'nin bayrağı yakılarak sonuçlandı.

5.8.1989 günü Münster'de, 30'a yakın ERNK taraftarı TC Konsolosluğu önünde gösteri eylemi yaptı. 45 dakika kadar süren eylemde, yapılan propaganda ile TC teşhir edildi ve bayrağı yakıldı.

Stuttgart'ta TC Konsolosluğu önünde 4.8.1989 günü 50 civarında ERNK taraftarı bir protesto gösterisi yaptı. Eylemde, TC'nin uygulamalarını protesto eden pankartlar açıldı ve sloganlar atıldı. Yapılan megafonlu konuşmalarla da TC sömürgeciliği protesto edildi.

Frankfurt'ta 4.8.1989 günü 200'e yakın kişinin katıldığı bir protesto mitingi yapıldı. Mitinge ERNK, Ekim, Av. Dev-Genç, TKP(B) Toplumsal Kurtuluş, TKP-ML Frankfurt taraftarları ile Türkiyeli İşçiler Derneği üyeleri katıldı. Oluşturulan Dayanışma Komitesi'nin düzenlediği bu eylem önemli yankı uyandırdı.

(Mitingde, bir Alman kadın yaptığı konuşmada, oğlunun Stammheim Cezaevi'nde **A. Haydar Kaytan**'la birlikte kaldığını belirtti ve oğlunun kendisine, **A. Haydar**'a hiç kimseye olmadığı kadar baskı yapıldığını dediğini söyledi. Oğlunun kendisinden istediğinin ise, ondan çok Kürt davasıyla ilgilenmesi ve bunun için mücadele vermesi olduğunu açıkladı.)

Bir gün sonra (5 Ağustos günü), yine Frankfurt'ta aynı örgüt taraftarlarının katıldığı gösteri eylemi yapıldı. TC Konsolosluğu önünde gerçekleşen eyleme yaklaşık 100 kişi katıldı.

Yine aynı günde ERNK taraftarları, Frankfurt THY bürosunu işgal ettiler. Eylem yaklaşık 4 saat sürdü.

8.8.1989 günü, Frankfurt'ta bu kez (yukarıda) adı geçen örgütlerin kadın taraftarları Yeşiller bürosunu işgal ettiler. Eylemlerin istekleri yerine getirildi.

18.8.1989 günü Frankfurt'ta Kürdistanlı yurtseverlerin ve Türkiyeli devrimci-demokratların katıldığı bir yürüyüş ve miting yapıldı. Eyleme yaklaşık 300 kişi katıldı. Yürüyüşte 60'ın üzerinde Alman demokratı da yer aldı. Coşkulu ve yoğun propagandalı geçen yürüyüşte **Mehmet YALÇINKAYA** ve **H. Hüsnü EROĞLU** yoldaşların cenazelerini simgeleyen —Kürdistan bayrağına sarılı— tabutlar taşındı. Alte Oper Plutz'tan yürüyüşe geçen göstericiler eylemlerini F. Bornheim Mitte'de yaptıkları mitingle sonuçlandırdılar.

Ulm alanında ERNK, TKP-ML Hareketi, TDKP, TİKKO (DABK), KPD ve EKİM taraftarları ile tarafsız demokratlar TÖBANK şubesini işgal ettiler. Banka yetkilileri eylemcilerin taleplerini yerine getirdiler. Eylem alanında Neu-Ulmer Zeitung, Schwäbische Zeitung, Südwest Presse, DPA, Radio 7 ve Donau Radio 1 gibi basın-yayın organları gelerek konu hakkında bilgi aldılar. Ayrıca eylemin amacı Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerine de telefonla bildirildi. Eyleme basında yer verildi.

Bir grup ERNK taraftarı yurtsever Karlsruhe TC Konsolosluğu önünde gösteri eylemi yaptı. Kadın ve çocukların da içinde olduğu Kürdistan göstericiler, sık sık sloganlar attılar ve yazılı plakartlar taşıdılar.

Kürdistanlı yurtsever bir grup, Köln'deki TC Konsolosluğu önünde gösteri eylemi yaptı. Gösteride eylemin amacını dile getiren sloganlar atıldı ve TC bayrağı yakıldı.

Bonn'da 9.8.1989 günü Kürdistanlı ve Türkiyeli sol güçlere mensup 138 yurtsever, devrimci açlık grevini başlattı. ERNK-Almanya Örgütü, Avrupa Dev-Genç, TDKP (YDÖ), SVP, EKİM, TKP (B), Hêviya Gel ve KAWA örgütlerinin başlattığı açlık grevinde, TKP-ML dayanışmacı olarak yer aldı. Açlık grevinin 3. gününde basın toplantısı yapıldı. Eylem 4. gününde 3500'e yakın kişinin katıldığı bir yürüyüşle sonuçlandı. Yürüyüşe platformdaki güçler dışında, TKP-ML, TKP-ML Hareketi, Sosyalist Parti, Alman Dostlar, Rahê Karger (İran), TÜDAY ve Toplumsla Kurtuluş taraftarları da dayanışmacı olarak katıldılar.

Lindau'da 13.8.1989 günü ERNK taraftarları bir yürüyüş düzenledi. Yürüyüşe yaklaşık 100 yurtsever ve Alman demokrat katıldı. Yürüyüşte yapılan propagandalarla çevrenin büyük ilgisi toplandı.

Oberhausen'de 30 ERNK taraftarı 17.8.1989 günü SPD bürosunu işgal etti. İçlerinde kadın ve çocukların da bulunduğu yurtseverler, 3 saat süren eylemlerinin amacını kabul ettirdiler. Eylem alanına basın muhabirleri de gelerek konu hakkında bilgi aldılar.

Batı Berlin'de 17.8.1989 günü ERNK taraftarı 11 yurtsever, kitlenin yoğun olduğu bir alanda çadır kurarak açlık grevine başladı. 19.8.1989 günü ise TC Konsolosluğu önünde Uluslararası Kadınlar Birliği bir miting düzenledi. Mitinge YJWK de katıldı. Göstericiler kalabalık sayılarıyla yolu da trafiğe kapatarak konuşmalar yaptılar ve sloganlar attılar. Daha sonra TC bayrağı yakıldıktan sonra, göstericiler açlık grevcilerinin bulunduğu alana kadar yürüyüş yaptılar.

Alman Yeşiller Partisi, yazılı bir açıklama yaptı. Açıklamada Yeşiller'in sözcüsü, *"Aydın'daki gelişmeler, Türkiye'de insan haklarının sistemli bir şekilde çiğenendiğinin son canlı örneğidir"* diyerek, Federal Hükümet'e, Türkiye'ye yapılan tüm askeri ekonomik ve askeri yardımların kesilmesini istedi. Yeşiller ayrıca bir de Türkiye'ye inceleme heyetini gönderdiler.

Tanınmış Alman yazarlarının yer aldığı Heinrich-Boell Vakfı, TC'nin cezaevleri ugulamalarının protesto ederek, Turgut Özal'a konu ile ilgili mektup gönderdi.

Alman Sosyal Demokrat Partisi (SPD) milletvekili Ottmar Schreiner, Turgut Özal ve Adalet Bakanı O. Sungurlu'ya birer telgraf çekerek, cezaevlerindeki baskı uygulamalarına son verilmesini ve yeni ölümlerin engellenmesini istedi.

Uluslararası Yazarlar Kulübü (PEN), TC'nin cezaevlerindeki uygulamalarını kınayan bir bildiri yayınladı. PEN'nin F. Alanya'daki merkezinden yapılan açıklamada, *"3 Ağustos günü ölen 2 makum, Türkiye'de demokrasiye geçiş umutlarını söndürdü"* denildi.

Monika Erhan adlı Alman kadın, yakınını ziyaret etmek üzere gittiği Aydın Cezaevi'ndeki uygulamalarla karşılaşınca, diğer tutuklu yakınlarıyla birlikte protesto gösterilerine katıldı. Alaman kadın, *"Eğer bu olaylar bir Avrupa ülkesinde meydana gelseydi yer yerinden oynardı"* dedi.

F. Almanya İnsan Hakları Örgütü, Başbakan Turgut Özal ve Adalet Bakanı O. Sungurlu'ya mektup göndrerek, cezaevlerindeki baskılara son verilmesini istedi. Bu uyarı mektubunun bir kopyasıda F. Almanya Dışişleri Bakanı D. Genscher'e gönderildi.

FRANSA:

Paris'te 4.8.1989 günü Kürdistanlı ve Türkiyeli sol örgütlerin kitlelerinden oluşan 1000'i aşkın yurtsever ve demokrat, Türk Büyükelçiliğine kadar yürüyüş yaptı. Protesto yürüyüşü elçilik önünde mitinge dönüştürüldü. Cezaevi şehitleri için bir dakikalık saygı duruşunda bulunuldu. Eylemin amacını içeren bir bildirinin de okunduğu mitingde, "Kahrolsun faşist cunta", "İnsanlık onuru işkenceyi yenecek" ve "Kürdistan'daki katliam ve baskılara son" sloganları atıldı.

6.8.1989 günü Paris'te, Türkiyeli demokratlar ve Kürdistanlı yurtseverler bir araya gelerek Eyfel Kulesi'ni işgal ettiler. 200'ü aşkın Türkiyeli ve Kürdistanlı göstericiden 100 kadarı, Eyfel'in 1. katına

çıkarak eylemin amacını dile getiren pankartı astılar. Diğer göstericiler ise kulenin altında pankartlar açarak, sık sloganlar attılar ve üç dilden bildiriler dağıttılar. Yaklaşık 4 saat süren protesto gösterisini izlemek için basın-yayın organları hazır bulundular. Eylem, BBC ve Fransız televizyonunun yanısıra, çeşitli basın organlarında da haber olarak yer aldı.

50'ye yakın ERNK taraftarı, Paris'teki Türk Konsolosluğuna bir protesto yürüyüşü yaptı. Yürüyüşte eylemin amacını dile getiren sloganlar atıldı ve bildiri dağıtıldı. Konsolosluk önüne varıldığında ise, çevrenin yoğun ilgisi arasında Türk bayrağı yakıldı.

16.8.1989 günü ERNK, Av.Dev-Genç, Ekim, KAWA, Sosyalist, TDKP, THKP/C (Acilciler), TKP(B), TKP-ML Hareketi taraftarları açlık grevini başlattı. 25 Ağustos günü bir basın toplantısıyla sonuçlanan açlık grevi eylemine, Kadınların Kurtuluşu Dergisi TKEP ve TKP-ML(DABK) örgütleri taraftarları da destekleyici olarak katıldılar. Açlık grevi, Fransız polisinin ilk üç gün ve daha sonraki günlerde de zaman zaman gösterdikleri anti-demokratik uygulamalara rağmen kararlılıkla sürdürüldü; ve önemli düzeyde başarıya ulaştı. Eylem; TV 6. Kanal ve 4. Kanal, BBC, L'Humanite, Liberation, Reuter, AFP (iki kez) IFA; Milliyet, İnsan hakları Örgütü Başkanı Berna Kuşuner, Simat, Fransız İçişleri Bakanı, FKIP-PCO, İspanyol/Yuan-Gost soin, Komela, Liberation Radio, Unesco, Bulgar Haber Ajansı, BBC fotoğrafçısı, FKP/Nant Nontay ve Federasyon International gibi basın-yayın organları kuruluşlar ve kişiler ziyaret ettiler. Ayrıca Kürdistanlı ve Türkiyeli kitleler, eylemcileri yerinde ziyaret ederek dayanışma gösterdiler.

Fransa'nın Dijon alanında, bir grup Kürdistanlı ve Türkiyeli yurtsever, demokrat, bir bildiri yayınlayarak 21 Ağustos 1989 günü açlık grevine başladı. Dayanışma Grevi Komitesi, Dağıttığı bildiride, tüm ilerici kamuoyunu konu hakkında duyarlı olmaya çağırdı.

Dreux'da ERNK taraftarı 35 kişilik bir yurtsever grup, 22.8.1989 günü açlık grevine başaldı.

ERNK taraftarı bir grup yurtsever, Strasbourg şehrinde açlık grevini başlattı.

Lyon şehrinde 5.8.1989 günü 50'nin üzerinde ERNK taraftarı bir grup, TC Konsolosluğu önünde gösteri eylemi yaptı. Eylemin amacını dile getiren sloganları sık sık atan yurtseverler, eylemlerini TC'nin bayrağını yakarak sonuçlandırdılar.

19.8.1989 günü yine Lyon'da ERNK taraftarı 25 yurtsever, süresiz açlık grevine başladı. Eylem alanına gelen basın ve yayın organları, açlık grevcilerin taleplerine yer verdiler. Eylemin üçüncü gününde, Lyon yerel televizyonu, ERNK bayrağı,altında, Eylem Komitesi'nden bir yurtseverle, Kürdistan'daki gelişmelerle yaptığı röportajı naklen (15 dakikalık) yayınladı. Aynı televizyon, gece geç saatlerde, röportajı bir kez daha yayınladı.

Marseille'de 13.8.1989 günü ERNK taraftarı 300 yurtseverin katıldığı bir protesto yürüyüşü yapıldı. Marseille Garen'den 10 km. uzaklıktaki TC Konsolosluğuna kadar yürüyen yurtseverler, eylem güzergahındaki yabancılar tarafından sevgi ve alkışlarla karşılandılar. Sık sık sloganlar atan ve Fransızca-Türkçe bildiri dağıtan ERNK taraftarları, TC Konsolosluğu önünde yürüyüş eylemini mitinge dönüştürdüler. TC'nin bayrağı da yakıldıktan sonra, 4 saat süren eylem çoşkulu şekilde sonuçlandı.

AVUSTURYA:

7.8.1989 günü yaklaşık 40 civarında ERNK taraftarı Viyana'da ÖVP (Avusturya Halk Partisi) bürosunu işgal etti. Eyleme basın ve yayın organları gelerek bilgi aldılar.

Eylemin amacına önemli oranda ulaşıldı. ORF televizyonu haber olarak duyurduğu eylemi, değişik gazeteler fotoğraflı haberlerle yayınladılar.

Viyana'da ERNK'nin çağrısıyla 11 örgüt (Avrupa Dev-Genç, TKP-ML, ERNK, ATIGF, MLSPB, TDKP, TKP-ML/TİKKO, KAWA, Öğrenci Gençlik Derneği, EKİM ve TKP-ML Hareketi) bir araya gelerek 8.8.1989 günü, 44 kişinin katıldığı açlık grevini başlattılar. Eylem süresince basın toplantısı yapıldı. 2000'in üzerinde protesto kartı hazırlandı ve 3000'in üzerinde imza toplandı. Avusturya basını eyleme geniş yer verdi. Türkiye yönetimine çok sayda protesto mektupları gönderildi ve ayrıca konuyla ilgili bazı bakanlarla ve Belediye başkanı'yla görüşmeler yapıldı. Avusturyalı bazı örgütler de dayanışma gösterdiler.

Yeşiller/Viyana Örgütü, Avusturya Komünist Partisi, Uluslararası Af Örgütü, Yeşiller Viyana Eyalet Başkanı Werner Haslauer, Kızılhaç/Avusturya Örgütü, Avusturya Sol Blok Sendikalar Birliği, Sendikal Birlik, Anti-emperyalist Kulüp, Avrupa'da Kürt Ögrenciler Derneği/Avusturya Şubesi, Avusturya Kürt Merkezi, Kürdistan Yurtseverler Birliği/Avusturya Sempatizanları'nın desteklediği ve (11 siyasi parti örgüt ve DKÖ'den oluşan Eylembirliği Komitesi'nin hazırladığı bir bildiri dağıtılarak TC'nin faşist uygulamaları protesto edildi.

Viyana-Türkiyeli Öğrenci-Gençlik Derneği, yayınladığı bildiride, 12 Eylül rejiminin kararlarının geçerli olamayacağını belirterek, "Tarih arkadaşlarımızı ve tüm devrimcileri aklamıştır" dedi.

Açlık grevinin sonuçlandığı 9. gününde, 1000'nin üzerinde kitlenin katıldığı bir yürüyüş yapıldı. Yürüyüş, Avusturya Parlementosu önünde oturma eylemine dönüştürüldü. Eylem Komitesi, bazı bakanlarla görüşerek, eylemin taleplerini bildirdiler. Bazı taleplerin kabul edildiği eylem, yapılan konuşmalarla sonuçlandı.

İSVİÇRE:

Zürich kentinde 5.8.1989 günü, EKİM, ERNK, TDKP, KAWA, TKP-ML/TİKKO, Avrupa Dev-Genç ve MLSPB taraftarlarının katıldığı bir gösteri eylemi yapıldı. TC Konsolosluğu önünde gerçekleşen eyleme 500'e yakın kişi katıldı. Konsolosluğun pencereleri göstericiler tarafından taşlar ve sopalarla kırıldı. Polis müdahalede bulunarak, eylemi dağıtmaya çalıştı. Polisin tutumuna, çevredeki bazı polisler tepki göstererek, eyleme katıldılar. Polis, göstericilere karşı plastik mermi ve sis bombası kullandı. Polisin tüm anti-demokratik ve engelleme amaçlı çabalarına rağmen, canlı ve coşkulu süren eylemde TC bayrağı yakıldı. 10 dakikalık gösteri eylemi ardından, göstericiler 3 kola ayrılarak şehir merkezine yürüdüler. Eyleme, Kadınlar Grubu ve İlticacılar Komitesi destekleme amacıyla katıldılar. Eylemi İsviçre TV kanalları, Die Weltwoche Basterstab, Tagenanzeiger gazeteleri ve İsviçre basını haber verdiler.

AVUSTRALYA:

Avustralya'nın Melbourne şehrinde yaklaşık 200 Kürdistanlı ve Türkiyeli yurtsever, demokrat bir gösteri eylemi gerçekleştirerek, TC'nin faşist uygulamalarını protesto etti.

BELÇİKA:

ERNK taraftarı 15 yurtsever Liége şehrinde açlık grevine başladı. 13.8.1989 günü başlayan açlık grevi eylemi, büyük ilgi ve destek sağladı. 15 Ağustos günü, dışardan yurtseverlerin de katıldığı bir kutlama yapıldı. Belçika basını eyleme yer vererek, açlık grevinin amaçlarını aktardı.

Brüksel'de Türkiyeli sol güçler, 70 kişilik güçle TC Konsolosluğu ve Uluslararası Basın Merkezi'ni işgal ederek, cezaevlerindeki faşist uygulamaları protesto ettiler.

HOLLANDA:

Den Haag'taki TC Büyükelçiliği önünde 2.8.1989 günü 60 Kürdistanlı yurtsever bir gösteri eylemi yaptı.

4.8.1989 günü, 50'şer gruplu Kürdistanlı yurtseverler, Amsterdam ve Rotterdam'da Türk Hava Yolları'nı işgal ederek, TC'nin faşist uygulamalarına karşı kinlerini kustular.

5.8.1989 günü, Den Haag'da iktidar Partisi CDA'nın bürosu 100'e yakın Kürdistanlı yurtsever tarafından işgal edildi. Türkiyeli ve Kürdistanlı güçler tarafından gerçekleştirilen ortak eylemde, polisin olumsuz tavrı üzerine taşlı ve sopalı kavga çıktı. Bazı göstericiler gözaltına alınarak revirde dövüldüler. Yaklaşık 3 saat süren eyleme, basın geniş yer verdi.

Kürdistanlı ve Türkiyeli güçlerden oluşturulan Eylem Komitesi, Rotterdam'da CDA binasını işgal eyleminden sonra, açlık grevi eylemini organize etti. 40'ın üzerinde ERNK taraftarı ile Türkiyeli ilerici ve devrimcilerin katıldığı süresiz açlık grevi eylemi, basın ve yayın organları tarafından yoğun ilgi gördü. Televizyon, radyo ve basın organları eylemle ilgili canlı yayın ve röprotajlar yaptılar. Ayrıca açlık grevi eylemle ilgili canlı yayın ve röportajlar yaptılar. Ayrıca açlık grevi eylemcilerine çok sayıda dayanışma mesajı gönderildi.

12.8.1989 günü 500 civarında Kürdistanlı yurtsever ve Türkiyeli ilerici, Rotterdam'daki TC Başkonsolosluğu'na kadar yürüyerek, burada protesto gösterisi yaptı. Eylemde faşist Türk ordusunu simgeleyen bir maket yakıldı. Konsolosluk önünde konuşmalar yapıldı ve sık sık sloganlar atıldı. Mitingde folklor gösterileri de yapılarak kamuoyunun dikkati daha da arttırıldı. Rotterdam yerel basını eyleme geniş yer verdi.

15.8.1989 günü Amsterdam'da 50'ye yakın Kürdistanlı ve Türkiyeli kitle, tüm Hollanda'ya Türkçenin yanısıra, çeşitli dillerden yayın yapan NOS radyosuna yönelik bir protesto eylemi gerçekleştirdi. Eylemde, NOS radyosunun cezaevleriyle ilgili haberi ya hiç yayınlamaması, ya da gerçekleri çarpıtarak yayınlaması kınanarak protesto edildi.

İNGİLTERE:

Bir grup ERNK taraftarı, Londra'nın merkezindeki Türk Hava Yolları binasını işgal etti. Eyleme İngiltere basınının yanısıra, Cumhuriyet gazetesi de haber olarak yer verdi.

İSVEÇ:

Bir grup ERNK taraftarı 11.8.1989 günü Stockholm'de TC Konsolosluğu önünde gösteri eylemi yaptı. 50 yurtseverin katıldığı ve TC'nin bayrağının yakıldığı eylemde, Türk devletinin faşist uygulamalarını protesto eden İsveççe bildiri dağıtıldı. Eyleme İsveç Radyosu, İsveççe ve Türkçe olarak yer verdi.

7.8.1989 günü İsveç'in kuzeyinde Bröcke Mülteci Kampı'nda, ERNK taraftarları ve diğer Kürdistanlı yurtseverler 3 günlük açlık grevine girdiler. Eyleme 36 kişi katıldı. Açlık grevi eylemi, İsveç devletinin dolaylı engelleme çabalarına rağmen amacına ulaştı. Eylem haberi, tirajları 500 bin civarında olan 3 gazetede tam sayfa yer aldı. Jämtland Radyosu açlık grevi eylemcileriyle röportaj yaptı; yayınında eyleme geniş yer verdi. Ayrıca ERNK taraftarları, Bräcke yerleşim alanında TC'nin sömürgeci uygulamalarını teşhir ve protesto eden bildirileri tüm posta kutularına attılar. Österson'da yaygın bildiriler dağıtıldı ve burada bulunan Uluslararası Af Örgütü, Kızılhaç ve bütün yayın organları temsilcileriyle görüşmeler yapılarak konu hakkında bilgilendirildiler. Kızılhaç ve Uluslararası Af Örgütü şubeleri K. Evren'e protesto telgrafı çektiler. Bräcke halkı da, eylemcilere dayanışma gösterdi ve bağışta bulundu.

Malmö'de, 9.8.1989 günü 10 civarında ERNK, THKP-C/Dev Savaş ve Direniş Hareketi taraftarları, TC Fahri Konsolosluğu'nu işgal etti. Dışarıdan konsolosluk binasına "Cezaevlerindeki baskılara son" pankartı asıldı. Eylem basın yayın organlarında yer aldı.

Stockholm'de Kürdistanlı yurtseverlerden oluşan bir ERNK Komitesi, TC uygulamalarıyla ilgili belgesel bir bildiri hazırlayarak İsveç Parlamentosu'ndaki partilerin yetkililerine verdi. İsveç Komünist Partisi (VKP)'den Birgit Rundberg'e, Sosyal Demokrat Parti'den Jan Hellman Merkez Köylü Partisi'nden Per Alding'e, Halk Partisi'nden Ann Vibble'ye ve Yeşiller'den Eva Höjer'e sözkonusu biliriyi veren ERNK Komitesi, bu parlementerlere konu hakkında ayrıntılı bilgi verdi. Kendileriyle görüşülen parlementerler, durumu meclisteki arkadaşlarına ileteceklerine dair söz verdiler. Aynı bildiri, İsveç'in en büyük gazetelerinden DN'ye, Aftonbladet'e, Svenska Dabgladet'e ve Expressen'e de verildi.

Remsitta kampında bulunan 11 ERNK tarafları 2 günlük açlık grevini başlattı. Yurtseverler eylemlerini, yağmur altında geçmesine rağmen başarıyla sonuçlandırdılar. Eylem üzerine bölge radyosu Kürdistan'la ilgili proğram yayınladı. Dalarna, Demokrater Barlänge Tidning ve Ludvika gazeteleri eyleme geniş yer verdiler. Uluslararası Af Örgütü eylemcilerle röportaj yaptı. Sol Komünistler Partisi, açlık grevini ziyaret ederek mesaj sundu. Barış ve Özgürlük İçin Kadın Hareketi, eylemcilere ekonomik yardım yapmakla birlikte, dayanışma mesajı sundu. Yeşiller Partisi ve Komitesi üyesi Pagnhiel Pohanka, eylem alanına giderek desteğini sundu.

NORVEÇ:

15.8.1989 günü Oslo'da ERNK taraftarı 15 kişilik bir Kürdistanlı yurtsever grup, iktidardaki İşçi Partisi'nin merkez bürosunu işgal etti. Eylemlerinin amacını bildiren yurtseverler, Partinin ikinci başkanıyla görüşme yaparak olumlu sonuca vardılar. Eylem alanına gelen basın ve yayın kuruluşları eylemin amacına yer verdiler.

DANİMARKA:

Kopenhag'da, ERNK taraftarı 25 yurtsever, Danimarka'nın yüksek tirajlı gazetelerinden Politiken'in yayın bürosunu işgal etti. Gazetenin büro sorumlusuyla yapılan görüşme sonucu, eylem talepleri kabul edildi.

Kürdistanlı yurtsever grup, bu kez İnsan Hakları Örgütü'nün Kopenhag şubesini işgal etti. İki saat süren eylemin talepleri kabul edildi. Basın ve yayın organları da gelerek eylemin amacına ilişkin bilgi aldılar.

Zindan direnişleri ve Türkiye gerçekliği

Yaşamın kendisinde öyle anlar vardır ki, her şeye damgasını vurur ve tarih ne kadar ilerlerse ilerlesin o anlar sürekli anılır. Ya bir çağın değişimi, ya yeni bir nesnenin keşfi, ya da halkların bağımsızlık mücadelesinde kahraman, destansı çıkışlar vb. vb. İşte tarihe damgasını vuran ve belleklerden hiçbir zaman silinmeyen böylesi anlar; üzerinden yıllar, onyıllar, yüzyıllar da geçse, kulaktan kulağa, kağıttan kağıda aktarılarak günümüze kadar gelen gerçeklikler vardır. Bu gerçekliklerin bir bölümü halklar tarihinde kin ve nefretle anılırken, bir bölümü de özlem, hasret, kıvançla anılarlar. Tarihte kara leke olarak kalan zulüm, vahşet, barbarlık; aydınlık olarak kalan ise hep halkların çıkarına olan olgular olmuştur.

Günümüzde bu aydın gerçekliklerden bir tanesi de Kürdistan'ın kutsal bağımsızlık savaşıdır. Bu savaşta içerde ve dışarda, zindanda ve dağda yüzlerce yiğit kanını akıtmış, düşüncelerinden taviz vermeyerek tarihe altın harflerle isimlerini kazımışlardır. İşte bizim için özlem, hasret, kıvançla anılacak anlar, yiğitlerin toprağa düştükleri anlardır. Her toprağa düşüş yeni bir olgunun müjdecisi olmuştur. Toprağa gömülüp, üstü betonla kaplandığı söylenen bir halkın yeniden diriliş destanı yaratılmıştır bu şahadete ermelerle. Ülke topraklarımız üzerinde acımasız potinleri ile gezen faşist-sömürgeci düşman karşı ***"varız, savaşacağız ve yaşayacağız"*** diyen bir halk gerçekliğimiz, sözkonusudur. Bu gerçekliği, bugün tüm dünyaya, mücadelesi ve şehitleriyle tanıtan PKK'nin ülke topraklarından sökülemeyeceği, sömürgecilerin son "bitirme" operasyonlarının boşa çıkarılmasıyla bir kez daha kanıtlanmış durumdadır.

Aynı olay, Partisine, Parti Önderliğine ve vatanına sahip çıkan zindan direnişçileri için de geçerlidir. Her türlü entrika, satın alma, pişmanlık yasaları, infaz yasaları vb. türden uşaklaştırma girişimine karşı, 1980'lerden başlayarak günümüze kadar kesintisiz devam eden zindan direnişlerinin ağır tokadı, sömürgecileri içinden çıkamaz olduğu sorunların girdabına sokmuştur. Diyarbakır zindanından başlayarak Kürdistan'ın ve Türkiye'nin diğer zindanlarına dalga dalga yayılan, **Mazlumların, Hayrilerin Kemallerin** sloganlarını takip eden ardılları, on yıl aralıksız süren direnişleri ile onların öğrencileri olduklarını kanıtlamışlardır. Bu direnişler dalgası, '89 Ağustos'undan Aydın zindanında iki yoldaşımızın şahadete ermesiyle daha da boyutlanmış ve sömürgecilik bir kez daha mahkum edilmiştir.

Aydın zindanında şehit düşen **H. Hüsnü EROĞLU** ve **Mehmet YALÇINKAYA** yoldaşlar halkların kardeşliğinin nasıl yaratılması gerektiğini gösteren ender örneklerden birisini teşkil ettiler. Son zindan direnişleri Türkiye ve Kürdistan halkları açısından unutulmaması gereken derslerle doludur. Halkların birlikteliğinin nelere kadir olduğu bu direnişte somut olarak kendisini göstermiştir. Sergilenen direniş dalgası bir anda kitleleri sarmış, halkın iktidara karşı muhalefetini kabartmıştır. Yıllardır, süren sosyal-şoven düşünceler bir nebze de olsa kırılmıştır. Yılların suskun kalan Türkiyeli aydınları dahi bu olayla sesini yükseltmiş, zindan direnişinden güç almışlardır. Zindanlarda yaratılan birlik, sosyal-şoven zincirleri kırarak yansımasını dışarda da bulmuştur. İçinden geçtiğimiz dönemin özellikleri iyi bilince çıkarıldığında görülecektir ki; zindan direnişinin yarattığı olumlu sonuçlar kitlelerin umut kaynağı olmuştur. Bu direnişle sahtelikler ortaya serilmiş, gerçek halk kahramanları, halklarıyla kucaklaşmışlardır. Sömürgeci vahşetin Kürdistan'da en üst boyutta sergilendiği, Türkiye'de insanların açlık ve sefaletle yüzyüze geldiği, mevcut iktidarın kitleleri adeta hiçe saydığı, ülkemizde kimyasal silah kullanarak toplu katliamlara gitmek istediği bir dönemde, zindan direnişleri anlamını bulmuş; Evren-Özal faşist iktidarını sarsmıştır.

"Bugün Türkiye ortamında aydın olmak; geçerli resmi düzenin, yani 12 Eylül faşizminin denetiminin reddini, bu rejimin dayandığı iç ve dış bağlantıların eleştirisini, sonuna kadar anti-emperyalist ve demokrat olmayı, yalnız bilinçte değil, eylemde de Kürdistan halkının kurtuluşunun en aktif savunucusu ve destekçisi olmayı, onun tüm mücadele ve örgütlenmesine omuz vermeyi ve proletaryanın ideolojik-politik öncülüğünde diğer emekçi sınıfların çıkarlarını bir demokrasi programında somutlaştırmayı, çeşitli sınıf ve tabakaların temsilcilerini bu program etrafında somutlaştırmayı, çeşitli sınıf ve tabakaların temsilcilerini bu program etrafında anti-faşist cephede birleştirmeyi, doğabilecek her türlü baskı ve işkenceye karşı bu görevlerin direnme temelinde üstlenilmesini gerekli kılmaktadır. Veya aydın olmanın ölçütü budur." **(PKK Genel Sekreteri Abdullah ÖCALAN,** Seçme Yazılar, Cilt I)

Türkiyeli aydınları belirlenen bu çerçevede ele almak biraz zordur. Zindan direnişleri dönemine kadar, böylesi bir çıkışı yapamayan aydınlar, onları eyleme sokabilecek yoğunca olaylar olmasına karşın harekete geçememişler; tüm dünyanın dikkatlerini çeken Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi hakkında tek bir söz dahi söyleme cesaretini gösterememişlerdir. Oysa gerek Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi, gerekse de zindan direnişleri alabildiğine olumu bir ortam yaratmış durumdadır. Bilinçte olanın eyleme dökülmesi gerekliliği tüm açıklığıyla kendisini dayatmışken, buna sessiz kalmanın anlamı nedir? Aydın direniş gerçekliği bunu tüm çıplaklığı ile gözler önüne sermiştir. Türkiye aydını ve solu, "Bana dokunmayan yılan bir yaşasın" mantığından sıyrıldığını bazı olumlu adımlarıyla göstermeye çalışmıştır. Bugün insanlık onurlarını çiğnetmemek için zindanlarda cansiperane mücadeleyi yürütenlerin yanında yer almamak, insanlık onurunu ayaklar altına alan faşist TC ile aynı suçu işlemek anlamındadır. Öyle sanıyoruz ki, Türkiye aydını son olumlu adımlarıyla bunun farkına varmış durumdadır. İşte, Aydın zindan direnişinin dışta yarattığı etkenlerden bir tane si de, aydınlara aydın olmanın ölçütünü kavratmış olmasıdır. Aydın zindan direnişi, sahtekarca meydanlarda dolaşıp, "insan hakları" savunucuları olduklarını söyleyen, Evren-Özal kliği ve muhalefet partilerinin gerçek yüzünü halka bir kez daha göstermiştir. "Çağdaş devlet", "insan hakları", "hukuk devleti" gibi sahte kavramları çok alçak yöntemlerle halklarımıza kabul ettirmeye çalışan 12 Eylül faşist rejiminin sözcülerinin ne kadar sahtekar olduklarını, "demokrasi havarisi" geçinen bazı "ilerici", "solcu" kesimlerin, kişilerin gerçek yüzlerini Aydın zindan direnişi daha net olarak ortaya çıkarmıştır.

Aydın zindan direnişi Türkiye'nin suskun demokratik güçleri ve aydınlarını harekete geçiren güç de olmuştur. 12 Eylül faşizmi sonrası yeni bir askeri-faşist cendere içerisine alınan toplum ve onun aydınları, o dönemde isyana dahi yol açabilecek, baskı, işkence ve zulme karşı sus-pus olmuştur. 12 Eylül'e kadar yaratılan devrimci, ilerici gelişmelerin tümü unutturulmuştur. Dönemin iktidarı, toplumu örgütleyerek değil, dağıtarak, kişiliklerini tanınmaz duruma getirerek varlığını sürdürmek istemiş ve aydınların bir bölümünü egemen sınıfın güdümüne sokmuştur. Zindan direnişleri ve özellikle son Eskişehir, Aydın direnişi aydınların kabuklarından çıkmalarını sağlamıştır. Türkiye sol güçlerinin taşıdıkları sosyal-şoven davranışların halkların kardeşliği doğrultusundaki yaklaşıma vurmuş olduğu darbeler, bu eylemle daha net ortaya çıkmış, bir an da olsa bu anlayıştan sıyrılan solun olumlu adımları, mücadelemizle birleşince yer yerinden oynamıştır. Çünkü, 12 Eylül faşizmi kendine uygun bir sol yarattığına kesin gözüyle bakmaktaydı. Zindan direnişleri ile kırılan zincirler, Kemalizmin ta kendisidir. İstenilen ve beklenilen olgunun kendisi de atılan bu olumlu adımların devamıdır.

Türkiye sol güçleri ve aydınları; Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi ile dayanışma içerisinde olduklarında nelerin yaratılabileceğini artık görebilmelidirler. Son zindan direnişi bunun en güzel örneklerini sergilemiştir. Ömrünü tamamlamış, çürümeyle yüz yüze gelmiş faşizmin, ülke topraklarından sökülüp atılması işten bile değildir. Yeter ki, demokrasi güçleri birlikteliklerini koruyabilsinler. Sömürgeci-faşist devletin halklarımız arasına sokmaya çalıştığı nifak tohumları günümüze kadar tutabilmişse, bunun nedeninin, iki halkın devrimci güçleri arasındaki uzaklaşma olduğu iyice bilince çıkarılmalıdır. Dışarıdaki mücadeleyle bütünleşen zindan direnişlerinin sunmuş oldukları mesaj, güçler arasından bir eylem kılavuzu olabilmelidir. Enternasyonalist olabilmenin, halkların bağımsızlık mücadelesine saygı duymanın koşulu budur.

Zindan direnişleri, egemen güçlerin kalemşörlerini dahi vicdan muhasebesine itebilmişse; en azından onları efendilerine karşı birkaç söz söyleyebilmeye kadar götürebilmişse; bu, eylemin ne kadar haklı, ne kadar yüce olduğunu gösterir. Bu haklı ve yüce eylemliliğe, sunmuş olduğu mesaja sahip çıkmak, onu faşist devlete karşı alternatif olarak kullanmak, gereklerini yerine getirmek görevi ise en başta iki halkın devrimci güçlerinin olmalıdır. Kazanılan hakların korunması, atılan adımların daha ileriye götürülmesi ilerici, devrimci güçlerin kaçınılmaz bir görevidir. Aydın, Eskişehir gerçekliği bunu bir emir olarak dayatmaktadır. Kırılan sosyal-şoven zincirlerin bir daha tutmayacağına olan inancımızı vurgulayarak, yaratılan birliğin daha ileri boyutlara vardırılmasından yana olduğumuzu belirtmek isteriz. Böylesi bir yaklaşım sürdüğü oranda zaferin Türkiye ve Kürdistan halklarının olacağından kuşku yoktur. Düşmanın her türden oyunlarına karşı insanlık onurunu çiğnetmeyenler, ölümde yaşamasını ve yaşatmasını bilenler kahramanlıklarıyla anılırlar. Bizler de bu kahramanları saygıyla anarak, yorumunu okuyucuya bırakıp, burjuva basından zindan direnişine ilişkin devlete olan tepkileri vermek istiyoruz.

"İnsan hakları nedir? İnsanın insan oluşundan ötürü sahip olduğu varsayılan haklardır. Çağdaş devlet ise her şeyden önce insan haklarına dayalı devlet anlamını taşır. Çağdaş devletin temel işlevi, insan haklarını gerçekleştirmektir. Demokrasi ve insan haklarının olduğu yerde, çağdaş devletten söz edilebilir ancak. İnsan haklarının çiğnendiği yerde, ne demokrasi ne de çağdaş devlet vardır."

"Özal iktidarı, altını bir kez daha çiziyoruz, insan hakları alanında bir kez daha sınıfta kalmıştır. Birtakım uluslararası sözleşmelerin altına sırf bir imza atarak, bunları Batı forumlarında makyaj malzemesi olarak kullanmaya kalkışmak, artık inandırıcılığını tümüyle tüketmiştir." **(Hasan Cemal, Cumhuriyet, 4.8.89)**

"Ne kaldı?

Hayvanlara gösterdikleri insancıl davranış kadar bir uygarlık gereğini kendi insanlarımızdan esirgediğimiz halde, durumumuzu deyimleyecek sözcük bile bulamadım." **(Halkevleri Genel Başkanı Ahmet Yıldız, Cumhuriyet, 4.8.89)**

"İnsan yaşamı sözkonusu olduğu zaman duyarsız davranmanın bağışlanamaz bir kusur olduğunun bilincinde olmayanlara karşı toplumda gösterilen tepkileri ben de içtenlikle destekliyorum. **(Ahmet Yıldız, Cumhuriyet, 4.8.89)**

"Cezaevlerindeki 'otorite' içerdekileri açlık grevine zorlayan baskılar ve haksızlıklar üzerine inşa edilmemek gerekir. Buna cinayet denir. Çünkü böyle bir düzenin gündeme getirdiği her ölümde katil biz oluruz.

Adalet Bakanı Sayın Oltan Sungurlu, duruma el koymak için ne bekliyor.

Birkaç gencin ölmesini mi?" **(İHD Ankara Şubesi Başkanı Muzaffer İlhan Erdost, Cumhuriyet, 4.8.89)**

"Bu tartışma sürüp giderken, ani bir kararla Eskişehir Cezaevi boşaltılıyor, açlık grevi yapanlar dahil, 300'e yakın mahkum Aydın Cezaevi'ne nakllediliyor.

Ve iki mahkum ölüyor!

Dünyada ve ülkemizde cezaevi yönetiminin tutumunu protesto için, açlık grevi ilk defa yapılmamıştır.

O halde açlık grevi yapan mahkumları Eskişehir'den kaldırıp Aydın'a göndermenin sakıncası, yöneticilerin hiç mi aklına gelmemiştir?

İşte doktor raporu: Ölüm sebebi açlık ve susuzluk...

Devlet, bu iki insanın canından sorumludur.

Açlık grevi yapıp kendisini ölüme yollayacak kadar bilinçli insanı, bundan caydırmanın kolay bir şey olmadığı açıktır, ama o insanı yaşatabilmek için bütün imkanları kullanmak varken, yüzlerce kilometre uzağa göndermek, yöneticilerin ***'basiret'*** *kelimesinden ne kadar uzak olduklarını gösterir.*

Evet, devlet vatandaşının canından sorumludur; bu bile yetersiz, devlet sadece vatandaşının değil, insanın canından sorumludur, kim olursa olsun, düşmanı bile olsa..." **(Hasan Pulur, Hürriyet, 4.8.89)**

"Doktorlar ne derse desin; açlık grevine başlayalı ***35*** *günü bulmuş bir insanı, değil bir* ***il****'den ötekine, bir odadan ötekine dahi nakletmenin* ***cinayet*** *olduğunu, o yaşındaki çocuk dahi düşünür. O nedenle, bu iki ölüm olayının sorumlularını mutlaka ortaya çıkarıp cezalandırmak, devletin namus borcudur."* **(Oktay Ekşi, Hürriyet, 6.8.89)**

"Açlık grevi yapan siyasal tutukluları bir yana bırakın; hapishanede silahlı isyan çıkaran adi mahkumların üzerine bile böyle gidilmez; insan hayatına kıyılmasın diye özen gösterilir; savcı, müdür, bakan araya girer, ***'ikna'*** *yöntemleri kullanılır, yumuşaklıkla sorunlar çözümlenmeye çalışılır. Bu ne acımasızlık, ne gaddarlık?..*

Sonuç:

İki ölü!..

Peki, bu gençleri kim öldürdü? Görevliler mi? 'Gizli emir'i verenler mi? Adalet Bakanı Oltan Sungurlu mu? Başbakan Özal mı? SHP Genel Başkanı İnönü mü? DYP Genel Başkanı Demirel mi? Olaya ilgisiz kalan basın mı? Bu satırları okuyan sen mi? Yazan ben mi? Yoksa hepimiz mi?

Cinayeti kim işledi?

35 gündür açlık grevi yapılan bir cezaevindeki tutuklu ve hükümlülerin gizli emirle başka hapishanelere apar topar nakledilmesi için gece yarısından sonra sabaha karşı uygulamaya girişmek, sanırım uygar dünyanın gözleri önünde hepimizin alnına ayıbın ve ilkelliğin damgasını basmıştır.

Ölenlerden sorumluyuz."

"Türk halkının gaddarlığa prim vereceğine ben inanmıyorum. İnsan öldürmek yalnız çağımızda değil, eski dinlerde bile lanetlenmis bir suçtur." **(İlhan Selçuk, Cumhuriyet, 4.8.89)**

"Dünyanın hangi medeni ülkesinde acaba cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerin hayatına bu ölçüde bir umursamazlıkla bakılabilir? Ulusal anayasaların da, uluslararası ilkelerin de gereği öyledir. Onların da işledikleri suç ne olursa olsun, isterse yüzlerce kişinin hayatına malolsun, kanunun ve yetkili mahkemelerin koyduğu sınırlamalar dahilinde öteki insanlar kadar yaşma hakkı vardır."

"Eskişehir Cezaevi'nde en azından bir 'ölüme neden olma' suçu vardır. Ama Müsteşar'ın gözünde o, 'suç' sayılmıyor. Normal sayılıyor. O bakış açısı değişmedikçe cezaevlerine, insanları insani gereklere göre 'yaşatma' niyetinin girmesine imkan yoktur." **(Altan Öymen, Milliyet, 6.8.89)**

"Meselenin siyasal yönüne gelince... Eğer cezaevinden sorumlu olanlar, açlık grevi yapan mahkumların ideolojik saiklerini nefretle karşıladıkları için bunların ölüme gitmesini bilerek engellememişlerse, kendileri suçlu olmaktan da ötede, basiretsizdirler." **(Coşkun Kırca, Milliyet, 6.8.89)**

"Tabii, daha büyük ayıp Avrupa Topluluğu üyeliğine aday Türkiye Cumhuriyeti'nin, tutuklulara uygulanacak koşullar konusunda, bırakınız Avrupa standartlarını, Birleşmiş Milletler'in kabul ettiği genel ölçüleri bile henüz tutturamamış olmasıdır. Bu ölçüler sır değil. Onbeş yılı aşkın bir süreden beri Birleşmiş Milletler Ceza ve İnfaz Hukuku Özel Konferans'ının belgesi olarak, 'Tutuklulara Uygulanacak İşlemlere ilişkin Asgari Standart Kurallar' adıyla ortada."

*"Üstelik, kişiliği ezmeye kalkış

mak, özellikle siyasal düşünceleri ya da eylemleri dolayısıyla parmaklıkların gerisine girmiş olanlara yapılması gereken en son şeydir. Çünkü onlar, ıslah edilmesi gerekenin, kendileri değil, toplum ve sistem olduğuna inanırlar. Ters ve insanlık dışı uygulamalar, ancak onları haklı çıkarmaya yarar." **(Mumtaz Soysal, Milliyet, 6. 8.89)**

"Aydın Cezaevi'nde iki mahkumun ölümünün 'darp'tan değil, 'açlık grevi dolayısıyla su kaybı'ndan olduğunun hafifletici sebepmiş havası içinde açıklanmasını anlamak zordur. Bu, suçtan daha ağır bir mazerettir. Bir çatışma çıkar; ölen olur.

Ama, 35 gündür açlık grevinde bulunan kimseleri hayvan nakli usulleriyle —hatta, herhangi bir usulle— Eskişehir'den Aydın'a taşımak sadece cinayettir." **(Metin Toker, Milliyet, 6.8.89)**

"Türkiye, 89 yazında morgdaki genç insanların ölüm nedenlerini araştıran, 'su kaybından mı, silahlı çatışmadan mı?' türünden çağdışı tartışmaların batağına saplanan bir rejim çıkmazındadır."

"Sanki, muz cumhuriyetidir.

Ya da, geçen çağın Afrika sömürgelerinden biridir.

35 günlük açlık grevine karşın, zırhlı arabalara doldurulan tutuklu ve hükümlülerin, Amerka'nın kara iş gücü, ayakları prangalı ***'Kunta Kinte'****lerinden ne fark vardır!*

Hayır... Düşünceyi suç sayan yasaları hala kaldıramadık diye ne cezaevindeki insanlara ***'köle'*** *muamelesi yapmaya hakkımız vardır. Ne de bu insanları, Türkiye'nin* ***'zencileri'*** *sayıp, zırhlı araçlarla aç susuz 15 saatlik yolculukta, ölüme mahkum etmeye seyirci kalabiliriz.*

Türkiye'nin cezaevlerindeki köhne sistem, bu defaki açlık grevinde artık kendini ele vermiştir. Tabii, Adalet Bakanlığı'ndaki ***'adaletsiz'*** *kafalar da...*

"Aslında, çatışma olmasa da açlık grevinin uzamasına kayıtsız kalarak ölüme yol açan devlet anlayışı vicdanlarda yargılanıp, şimdiden mahkum olmuştur. Ama olayın soruşturulması ve gerçek nedenlerin açığa çıkarılması da son derece önemlidir. Çünkü, ölümcül durumdaki bitkin insanların nefesini kesen son darbe Aydın Cezaevi'ne nakil sırasındaki ***'kötü muamele'*** *ise o, zaman yalnız Adalet Bakanı'nın istifaya çağrılması yetmez. Bu skandal nedeniyle Özal hükümetindeki tüm koltukların boşalması gerekir.* **(Derya Sazak, Milliyet,7.8.89)**

"Ölümün nedeni, ne su kaybıdır, ne de darp! Neden, 12 Eylül'dür. ANAP iktidarıdır. Topluma yerleştirilmek istenen korku rejiminin adaletsizliği yatıyor temelde. Mehmet ve Hüseyin 12 Eylül'ün halka karşı açtığı savaşın kurbanlarıdır. Boşuna ölmemişlerdir. Demokrasi mücadelesine kayıpsız yürümüyor."

"Katil kim?

Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nde cinayet işlendiğini bütün basın, herkes görüyor, biliyor, söylüyor. Böyle olacağı günlerdir belliydi. Ölüm bağıra bağıra geldi. İktidar, anaların, babaların, eşlerin, çocukların, kardeşlerin çığlıkları arasında sahneledi ölümü. Sosyalist Parti dışındaki muhalefet partilerinin gözleri önünde. SHP'nin kayıtsız bakışları altında."

"Mehmet ve Hüseyin'in uğrunda ölüme gittikleri hak artık, cezaevinde havalandırmaya çıkma hakkı değildir. İnsan gibi yaşama hakkıdır.

Yüzbinlerin sokağa döküldüğü, özgürlük ve eşitlik talebinin bu kadar yükseldiği, Türkiye'de cezaevleri böyle olamaz. Oltan Sungurluların, Arif Yüksellerin kafası hüküm süremez. Demagojinin ötesine geçecek bir demokratlaşmayı yaşamak istiyor toplum. 12 Eylül'ün bütün tezgahları boşa çıkmıştır. Cezaevlerinden yükselen sese kulak verme zamanıdır!" **(Hasan Yalçın, 2000'e Doğru, sayı 32)**

"Şehir merkezi, hastane, ceza evi arasında mekik dokuyan tutuklu ve hükümlü yakınlarıyla insan hakları savunucuları... Hiçbir bilgi vermeye yanaşmayan yetkililer. Esen sıkıyönetim rüzgarları... Türkiye'nin gündeminde cezaevleri ve Aydın var!"

"Aydın'da bir insanlık sınavı veriliyor. 154 tutuklu ve hükümlünün açlık grevi 50. günü aşmış durumda. İçlerinden 12 kişi eylemlerini ölüm orucuna çevirdi. Öte yandan başta Diyarbakır, Malatya, Adıyaman, Ergani, Hekimhan, Van, Bartın, Nazilli, Bayrampaşa olmak üzere çeşitli cezaevlerinde 1598 tutuklu ve hükümlü Aydın'dakileri desteklemek için başlattıkları açlık grevlerini sürdürüyorlar.

Yine ülkenin dört bir yanında, değişik mesleklerden yüzlerce kişi değişik yöntemlerle Aydın'dakilere omuz veriyor. Ama esas gerilim kuşkusuz Aydın ilinin kendisinde yaşanıyor." **(Hande Öngören, Tempo sayı 34)**

"Oltan Sungurlu: Cezaevlerindeki olaylar konusunda 'yapılacak bir şey bulunmadığını' söyleyen 56 yaşındaki Adalet Bakanı... Açlık grevine 'nakil'i çare olarak bulan Sungurlu, bu işlemin tek yudum su verilmeden gerçekleştirilmesinin de manevi sorumlusu. Ölen iki tutuklu ile diğer tutuklu yakınlarının 'kefen' hediye etmek istediği Sungurlu'nun yıldızı, Özal'ın gözünde parlasa da, 'uygar' insanların nezdinde söndü gitti." **(Tempo sayı 32)**

New York Times

Türk cezaevleri, AT üyeliği için sorun

NEW YORK (AA) — Türkiye'de cezaevlerinde süren açlık grevi ve meydana gelen ölümleri olarak yansıtan New York Gazetesi, konunun, Türk AT'ye üyelik yolunda ka... ğı sorunlardan biri olduğu... detti. ... olduğunu vurgulayan gazete, şu ifadeleri kullandı

Cezaevi koşullarına 30 kadından tepki

"Siyah" protesto

PKK yandaşları Bonn'da açlık grevine başladı

HUZUR KALMADI...

Cezaevindeki iki ölümden Adalet Bakanı sorumlu tutuldu

Sungurlu Yüce Divana'

Yeşiller'den tepki

'Türkiye'de insan hakları çiğneniyor'

Mehmet Yalçınkaya ve Hüseyin Hüsnü Eroğlu'nun ölümüne tepki yağıyor:

1 Ağustos Genelgesi kalkmalı

2 ölü, 4 yaralı...

Aydın Cezaevi'nde, 20 mah...

Açlık grevinde ... bir dram yaşan...

KAFESTE DİRENİŞ

PKK ve yandaşı ... kez de Hollanda'daki Başkonsolosluğumuz önünde Türkiye protesto etti!

BONN'da yürüyüş

Almanya'da açlık grevi

gösteri

'Ölüm davaktan'

Türkiye'deki cezaevlerinde tutuklulara uygulanan baskıların son bulmasını istiyorlar

F.Almanya İn... Örgütü'nden Gen...

Mahkûm analarının GÖZÜ KARA

Açlık grevinde 6. gün

HABER MERKEZİ — ...ydın Cezaevi'nde 2 hükümlünün ölümü olayı... 1 Ağustos Genelgesi'ni ...sto amacıyla çeşitli ce...erinde tutuklu ve hü... başlattığı ölüm orucu ve açlık grevleri de devam ediyor. Çanakkale Cumhuriyet Başsavcısı Ertem Türker, özel tip cezaevinde 223 sol görüşlü siyasi hükümlü ve tutuk-...

Cağaloğlu'ndaki İstanbul Reklam Sitesi önünde dün saat 11.00 sıralarında topla...nan kadın derneklerine üye...

FRANKFURT MİLLİYET BÜROSU — F.ALMANYA'nın Münih kentinde bulunan "Humanistische Union" adlı ...

Impressum	**Yazışma Adresi**	**Hesap Numarası**	Avusturya 22.50 s.	Hollanda 3.75 hfl
V.i.S.d.P.:	SERXWEBÛN	Stadtsparkasse - Köln	Belçika 75.00 bfr.	İngiltere 0.90 £
A. Sarı	Postfach 10 16 83	A. Sarı	Danimarka 10.00 dkr.	İsveç 7.50 skr.
Vogelsangerstr. 286	5000 Köln 1	Konto Nr.: 1 74 21 96	Fransa 7.50 ff.	İsviçre 3.00 sfr.
5000 Köln 30		BLZ: 370 501 98		Norveç 10.00 nkr.

DİRENMEK YAŞAMAKTIR!

Cezaevlerindeki faşist baskı ve işkencelere karşı mahkûmların, Hayrilerin ve Kemallerin tavizsiz devrimci direnis geleneğini ölümlerde yaşamı diriltarek sürdüren MEHMET YALÇINKAYA, H. HÜSNÜ EROĞLU yoldaşlarımızın anısı önünde saygıyla eğiliyoruz. MEHMET YALÇINKAYA ile H. HÜSNÜ EROĞLU yoldaşlarımızı halkımızın sanlı özgürlük yürüyüşünde yaşatacağız.

G. ANTEP ÖZEL TİP CEZAEVİNDE PKK DAVA ARKADAŞLARI ADINA RIZA ALTIN

KAMUOYUNA

Devletin cezaevlerinde sürdürdüğü imha politikasına karşı tutukluların başlattığı onurlu direnişin yanında olduğumuzu belirtiyor HÜSEYİN HÜSNÜ EROĞLU ve MEHMET YALÇINKAYA'nın anısı önünde saygıyla eğiliyoruz.

NUSAYBİNLİ DEMOKRATLAR ADINA HASAN BOZKURT

ANMA VE ÇAĞRI

Hayrilerin, Kemallerin, Mazlum ve Ferhatların cezaevi direnişini sürdürürken ölen **Mehmet Yalçınkaya** ve **Hüseyin Hüsnü Eroğlu**'yu saygıyla anacağımızı, son nefesimize kadar kavgalarını sürdüreceğimizi belirtiyor, tüm utukluları ve kamuoyunu 1 Ağustos Genelgesi'nin kaldırılması için mücadeleye çağırıyoruz.

CEYHAN, PKK DAVASI TUTUKLULARI ADINA MUSTAFA KARASU

...sırasında devrimci ... YALÇINKAYA ve HÜSEYİN HÜ... onurlu direnişlerini mücadelemizde yaşatacağız. Tüm yurtsever, devrimci, demokrat kamuoyunu duyarlı olmaya çağırıyoruz. İnsanlık onuru işkenceyi yenecek.

BİTLİS'TEN BİR GRUP DEVRİMCİ YURTSEVER ADINA HALİS ÖLEKLİ, İZZET YAMAÇ, SEYFETTİN ÖZER

... insanlık onuru işkenceyi yenecek.

ÇAĞDAŞ ORMAN MÜHENDİSLERİ ADINA BÜLENT OYMAN

...MEHMET YALÇINKAYA ve H.HÜSNÜ ... katledilmesine rağmen tüm hızıyla can almaya devam ediyor.

Tüm cezaevlerinde olduğu gibi Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nde uygulanan terör ve sindirme politikalarını, iki arkadaşımızın katledilmesini, insanlık onuruna önelik 1 AĞUSTOS GENELGESİ'ni şiddetle kınıyor, sorumlulardan hesap sorulmasını istiyoruz. Bu nedenle ..8.1989 tarihinde başladığımız 3 günlük destek açlık grevini 7.8.1989 tarihinden itibaren süresiz açlık grevine dönüştürüyoruz.

ANKARA MERKEZ KAPALI CEZAEVİ'NDEN TKP (B), PKK, THKP-C ACİLCİLER DAVALARININ TUTUKLULARI ADINA İMDAT HALİS, MEHMET ASLAN, ŞEYHO KAHRAMAN

...NLIK ONURU İÇİN GÖREVE ÇAĞRI

...ıktı vb. bir sürü sudan bahaneyle cezaevlerinde uygulanan "1 Ağustos Genelgesi"ne karşı verilen ...ede ölümsüzleşen Hüseyin Hüsnü Eroğlu ve Mehmet Yalçınkaya'yı saygıyla anıyoruz. ...mokrat kamuoyunu, olayın sorumlularından hesap ... ülke genelinde yayılan direnişleri desteklemeye ..., Bursa'da Yeni Çözüm okurlarınca bütün bu protesto etmek için 5.8.1989'dan itibaren süresiz açlık grevine başlandığını duyuruyoruz. İNSANLIK ONURU İŞKENCEYİ YENECEK!

YENİ ÇÖZÜM BÜROSU ADINA İRFAN YENİLMEZ
DEVRİMCİ GENÇLİK ADINA FERİT GÖKMEN
...RAKIŞ GAZETESİ ADINA BÜLENT ÜLKÜ

...anın en doğal hakkı olan insanca ... için başlattıkları açlık grevinin 35. gününde ... Cezaevi'nden Aydın Cezaevi'ne nakledilen 35 ... Mehmet Yalçınkaya ve Hüseyin Hüsnü Eroğlu'nun ... gore ölümüne yol açılmıştır ... ilgililerin insanları göz göre göre ölüme götüren ... şiddetle protesto ediyor, insanım diyen herkesi ... karşısında duyarlı olmaya çağırıyoruz.

ABDULLAH VARLI, NECATİ CEBE, ... MEHMET GÜLTEKİN, UĞUR BAYKENT, ... A.KEMAL SAYLAN, ZAFER YARLI, KENAN ... ERGÜN İNCE, MUSTAFA YÜKSEL, OKTAY ŞA... VASFİYE YÜKSEL, ALİ GÜRLEK, İBRAHİM AKBULUT, AHMET BAL, MÜSLİME MUTLU ÇELİK

...Sağlıklı, onur... için SAĞLIK BAK... ...VLIĞI'NI VE TÜM SİYASİ ... GÖREVE ÇAĞIRIYORUZ.

KAZMİR PAMİR (TDB 2. Başkanı), CELAL YILDIRIM (İst. Diş Hek. Odası Gen. Üyesi), DOĞU COŞKUNFIRAT (İst. Diş Hek. Odası Y...), AYHAN BERK (İst. Diş Hek. Odası Sayman), MEHMET ŞENTÜRK (İst. Diş Hek. Odası Yön. K.), AKIN SEÇİLMİŞ (İst. Diş Hek. Odası Yön. Kur.), RİFAT YÜZBAŞIOĞLU (İst. Diş. Hek. Od. Yön. K.), Ali Uçansu, Haydar Aslan, Hüseyin Meşeci, Temuçin, Murat Ersoy, Muzaffer Demirci, Selçuk ..., Bülent Öztürk, Bülent Yıldırım ..., Zühre Meşeci ...

ELAZIĞ'DAN KAMUOYUNA

Kamuoyunda 1 Ağustos Genelgesi olarak bilinen tutuklu ve hükümlülere kefen gibi giydirilen tüzüğün kaldırılmasını, genel affın ilan edilmesini istiyor, kamuoyunu duyarlı olmaya çağırıyor, tüm açlık grevi kahramanlarını, saygıyla anıyoruz.

ELAZIĞ'DAN İLERİCİ YURTSEVERLER ADINA KEMAL KILINÇ

...YALÇINKAYA ve HÜSEYİN HÜSNÜ ER... yol açan insanlık suçunu kı... Aydın Cezaevi'nde direnişi sürdüren tutu... için 6.8.1989 tarihinden itibaren süresiz aç... tüm tutukluları ve halkımızı 1 Ağustos gen... için ortak mücadeleye çağırıyoruz.

CEYHAN CEZAEVİ'NDEKİ TUTUKLULAR ADINA
A.RIZA KILINÇ, NİHAT ŞEKER, İLKER DİLCAN, HASAN AKBABA, FAHRİ IŞIKSAL, SELMAN ALTINÖZ, HÜSEYİN GEVHER, MİTHAT GÖNENÇ, SELİM ÇURUKKAYA, TAHSİN ALPSAR, HAYDAR KARADAĞ, EKREM ERTİK, FEVZİ IŞIK, MEHMET CİBRAN

...OKMEYDANI VE ...NEKTEPE'DEN DEMOKRATİK KAMUOYUNA ÇAĞRI

Eskişehir Cezaevi'nde haklı istemler için başlatılan açlık grevini kırmak için, ölüm sınırındaki tutukluları başka cezaevine sevk ederek **Mehmet YALÇINKAYA** ve **Hüseyin EROĞLU** adlı tutukluların kasıtlı olarak öldürülmesini şiddetle kınıyoruz. Cezaevindeki tutuklular üzerindeki baskıların kaynağı olan 1 Ağustos Genelgesi'nin bütünüyle kaldırılmasını, cezaevlerinde insanca yaşam koşullarının sağlanmasını ist... ve bu konuda tüm demokrası güçlerini duyarlı olm... çağırıyoruz.

Ali Kıllı, Nazım Horlu, Bekir Yüce, İbrahi... Hasan Taş, Mehmet Topaç, Haydar Gör... Sadık Boyalı, Yusuf Horlu, Bayram ... Nadir Cam, Emine Kaya, Nazım ... Hüseyin Şen, Rahime Topaç, Be... Adnan Dilmen, Ali Alkaya, Muzaf... Hüseyin Berşe, Hasan Çeven, Paşa ... Mehmet Bülbül, Mustafa Gergin, Has... İlyas Horlu, Hasan Boyalı, Murat Cüs... Neslihan Güzel, Süleyman Kaya, Hüse... Yördem, Hasan Horlu, İlyas Yılmaz, Hasan ... Söylemez, Doğan Söylemez, Halil İldem, Bayram ... Cemal Çapuş, Haydar Bilgili, Tekin Aras, İmam Ç... Şengul, İmam İğit, Hüseyin Karabulut, Nurettin ... Erkan Eren, Musa Şahin, Faruk Koruyan, Ali K... Oral, Hanefi Semen.

...S. ERMİŞ, R. GE..., GÜNAY, O. GÜNGÖR, F. G..., N. GÜZEY, M. HARA, S..., KOÇAN, S. KULAKLI, H..., KOÇ, H. KOÇAN, F. MA..., KELEMER, H. KOÇ, F. KU..., R. MERİÇ, H. MERİÇ, S..., ÖZEN, D. ÖZCAN, E. ÖZ..., PARLAR, N. SOLMAZ, S..., N. ŞENKAL, H. ŞİMŞEK, TAŞÇI, A. TUNCA, M. TU..., TURAN, E. TÜRKYILMAZ, A. KUDAY, O. YAZGAN, YURDATAPAN, Y. YIRMI...

Medet Özbek, Seyhan ..., Taner Avcı, Necdet Karacan, Ali Acan, Sebahattin Karamanoğlu, Hilmi Yuncu, Erdinç Koksal, Berat Üzel, Aşkın Koca Çimen, Selahattin Gülec, Mehmet Uzel, Ferudun Sungur, Faik Kurtoğlu, Adnan İlhan, Hasan Karacan, Süheyl Kırcak, Mustafa Kırmacı, Ahmet ..., Hasan Akbaş, Erbin Önsel, Erdoğan Tonguç, Ehmet Epli, Levent Yılmaz, Sakalloğlu

...UNA ... bir mücadele veren ... desteklediklerini ... duyurarak Mehmet ... Eroğlu'nu kaltedenleri ...

KAMUOYUNA

Onurlu kavgada öldürülen **HÜSEYİN EROĞLU**'nun ailelerine başsağlığı dileriz.

ve diğer dostları ... KAYTAN AİLESİ ADINA GÜLİZAR KAYTAN

LÜLEBURGAZ'DAN "İNSANLIĞA" ÇAĞRI

Yaşam ve onur mücadelesi için ...enenleri destekliyoruz. Açlık grevinin 5. gününde 15 saatlik yolculuğa ...arak **HÜSEYİN HÜSNÜ EROĞLU** ...MET YALÇINKAYA'nın ölümlerine ... olanları kınıyoruz. 1 Ağustos ...si'nde değişiklik değil tümden ...dırılmasını istiyoruz. ...demokrat, devrimci kamuoyunu duyarlı olmaya çağırıyoruz.

MEHMET EMİN YANIK, CAHİT ARAS, MESUT ÇIKRIKÇI, ALİ TOPUZ

...ALKIMIZA

...rjuvazi ...letti içimizden ikimizi ...ık iki ölü olmeyen iki ...olümüzdür. ...Burjuvazi ...kavgaya davet etti bizi ...davetleri kabulümüzdür.

KÂĞITHANE VE ALİBEYKÖYLÜ DEVRİMCİ DEMOKRATLAR ADINA ALİ ERDOĞAN

..."1 Ağustos Genelgesi" ile başlatmış olduğu saldırı ...kınıyor ve derhal geri alınmasını talep ediyoruz. ...en yana kişi, kurum ve kuruluşları bu konuda duyarlı olmaya davet ediyoruz.

...ARHİSARLI DEMOKRATLAR ADINA
...GEZER, DR. FİKRİ TERZİOĞLU, MUAMMER ...V. RUKİYE TERZİOĞLU, NEDİM YILDIRIM, EMİN ...DR. İBRAHİM AKKUŞ, FEVZİ BAKAN, SADETTİN ...MALAN, YILMAZ HOROZ, NASIF USLU, KADİR ...ARAAK, YÜKSEL İLKSEN, İBRAHİM AKDENİZ, ...DOĞAN ÖNER, TALİP ALTINTAŞI, RECAİ ÖZEN, ARİF ...ELİOĞLU, METİN HOROZ, BİROL TAŞOĞLU, MESUT ...URALI, FİKRET SARIOĞLU, NİYAZİ KARABACAK, NİHAT KÜÇÜKOĞLU, RECEP DURHANOĞLU, MEHMET TAŞOĞLU, SERDAR GÜRKAN, MÜMİN OLGAÇLI, SADETTİN ALTINDAĞ, İZZET İLKSEN, İZZET DÜLGER, ÜMİN CİNCİOĞLU, BÜLENT ÇALIK, YUSUF OBUT, ARİF TUTAK, MEHMET KARANFİL, SAMİ KAÇMAZER, BÜNYAMİN DURALI, HÜSEYİN ULUER, İZZET PALACAN, HÜMMET POSLU, MUSTAFA ÖNVER, GÜREL DOĞRUER, HARUN KAHYA, LEVENT ŞİRA, YILMAZ TURUŞKAN

...uyesi, Prof. Dr. Metin ..., Gencay Gürsoy, Prof. Dr. Üstün Kor..., Ataman Tangör, Dr. Erdal Atabek, ..., Dr. Kurşat Bozkurt, Dr. Şadiye Çetir..., Ekinci, Dr. Halim Dinç, Dr. Celal D..., Lutfü Cömert, Dr. Cemil Galioğlu, Dr. Adil Güngen, Dr. Fahri Güven, Dr. Şükran Ürençin, Dr. İsmail Gökgöz, Dr. Oya Tangör, Dr. İldeniz Kurtulan, Dr. Kemal Parlak, Dr. M. Ali Kutlu, Dr. Ferit Özdemir, Dr. Feridun Özdingiş, Dr. Savcı Bayraktar, Dr. Kalender Durdu, Dr. Üstün Çelikler, Dr. Enis Balkan

TUNCELİ'DE... KAMUOYUNA

Cezaevlerinde çağdışı uygulamalar sonucu sakat kalmalar ve ölümler oldu. Bu durumu şiddetle kınıyoruz. İlgililer tarih önünde hesap verecektir. Başbakan ve Adalet Bakanı istifa etmelidirler. İnsanlık onuru işkenceyi yenecektir.

SHP TUNCELİ İL BAŞKANI Av. ALİ DEMİR
SHP MERKEZ İLÇE BAŞKANI HASAN GÖĞÜLDA

...YALÇINKAYA hayatını kaybetmişlerdir. Bizler cezaevlerindeki siyasi tutuklulara karşı başlatılan baskıları protesto ettiğimizi kamuoyuna duyurarak sorumlulardan hesap sorulmasını bekliyoruz.

SİVEREKLİ DEVRİMCİ DEMOKRATLAR ADINA MAHMUT REJBER, CUMA YILMAZ

...DEVRİMCİ DEMOKRATLAR ADINA TRABZON VE TONYALI 'EŞİLBAŞ, İBRAHİM BAYKAN, BURHAN ...RK, NURİ DOĞAN, MEHMET AKCELEP

VARTO'DAN KAMU...

1 Ağustos Genelgesi ile cezaevlerinde tekrar gündemleşen işkence, baskı ve terör uygulamasını şiddetle kınıyor, **Mehmet Yalçınkaya** ve **Hüseyin Hüsnü Eroğlu**'nu saygıyla anıyor, cezaevlerinde sürdürülen açlık grevlerini destekliyoruz. İnsanlık onuru işkenceyi yenecektir.

TUNAY YETKİNER, M.ŞİRİN ŞAHİN, HASAN KARTAL, GIYASETTİN ALTUN, MAŞALLAH HAN, MAHMUT AKER, İSMAİL HAN, YILMAZ ELÇİ, KEMAL YAVAŞ, SALİH ÖZER, REŞİT YALÇINKAYA, HAKİM AKGÜL ve YUSUF ÇİÇEK

KIRKLARELİ'NDEN DEVRİMCİ VE DEMOKRATLAR ADINA FİKRİ ÖZDİNÇ, SITKI YILMAZ, HASAN ATAMAN, CEZMİ UÇAR, TURGUT SOLAK, HASAN HÜSEYİN ERDEM

DEMOKRATLAR
Mustafa Acet, Cevat Arslan, Hüseyin Akman, ...abahattin Akman, Kemal Alemdar, Bah... Tamer Atalay, Yafes Altok ... Alpaslan, Sinan ...

ANMA

Direnmek yaşamaktır şiarıyla cezaevindeki çağdışı baskılara karşı onurlu bir direniş sergileyen **MEHMET YALÇINKAYA** ve **HÜSEYİN HÜSNÜ EROĞLU**'nun anıları önünde saygıyla eğiliyoruz.

ERGANİ KAPALI CEZAEVİ'NDEKİ PKK DAVASI TUTUKLULARI ADINA KÂZIM DURMUŞ, A.BAKİ AKBAYA

Ecz. FÜSUN BÜ..., ÇELİK, Ecz. SUN..., BERNA GÜNAR, Ecz. KADİR HATUNOĞLU, Ecz. HATI..., KESİKTAŞ, Ecz. A. TEKİN KILCI, Ecz. RANA KUNT, Ecz. İLHAN KÜÇÜK, Ecz. SEVİL MERMER, Ecz. ERTAN ONURSAL, Ecz. OLCAY SELES, Ecz. ASIM TAMER, Ecz. AHMET YÜCEL

...CİZRELİ, Ec... ...TAŞ, Ecz. AKIN ÇUBUKÇU,

...Şub... ...-İş Ümraniye ...şubesi, Deri-İş Beyoğ... ...şubesi, TÜMTİS İstanbul ... -İş 3 Nolu Şubesi, Petrol-İş ..., Petrol-İş Anadolu Şubesi, Petrol-... Şubesi, Laspetkim-İş İstanbul Şubesi, TG... Şubesi, Selüloz-İş İstanbul Şubesi, Ağaç-İş İstanbul Şubesi, Kristal-İş Topkapı Şubesi, Laspetkim-İş Kartal Şubesi, Özgıda-İş Bakırköy Şubesi.

...calıoğlu, Hacı ...tafa Şahin, Ruhi Şerifoğlu, ...ğu, Durmuş Şahar, Gönül Türk, Musa ...şı, Nazım Tekindor, Halil Turhan, Zeki Tabak, Ali Topaloğlu, Oktay Tekiner, Dursun Uzun, M.Fahrettin ...nyar, Nejat Yaraş, Selma Yaraş, Ali Yıldırım, İskender ...urttan, Hasan Yaman, Şahin Yıldırım, Kenan Zorer.

Zindan direnişi bir kez daha kazandı
İstekler kabul ettirildi, ölüm orucu sona erdi

İki aya yakın süredir zindanlardaki savaş esirleri ve devrimci tutsakların sömürgeci-faşist Türk devletine karşı ölüm pahasına sürdürdükleri direniş, zindan direnişçilerinin zaferi ile sonuçlandı. 29 Haziran'da Eskişehir Cezaevi'ndeki savaş esirleri ve devrimci tutsaklar açlık grevi eylemine başlamış; 32. gününde eylemi ölüm orucuna dönüştürmüşlerdi. Eskişehir Cezaevi'ndeki 280 tutuklunun başlattığı direniş adım adım yayılarak, Türkiye ve Kürdistan'daki onlarca cezaevinde 2000'i aşkın tutuklunun katıldığı toplu bir direnişe dönüşmüştü. Eskişehir Cezaevi'ndeki savaş esirleri ve devrimci tutukluların Aydın Cezaevi'ne nakledilmeleri ile birlikte, direnişin kalbi Aydın'da atmaya başlamış; Aydın Cezaevi; tüm toplumun, iç ve dış kamuoyunun dikkatinin ve faşizme karşı mücadelenin odak noktası haline gelmişti. Faşizme karşı mücadele tarihinin en görkemli direnişlerinden biri olan, savaş esirleri ve devrimci tutsakların ölüm orucu eylemi, şehitler pahasına ve dişe diş verilen bir savaş sonucunda 51. gününde zafere ulaşarak, 19 Ağustos 1989 günü sonuçlandı. Savaş esirlerinin ve devrimci tutukluların insani yaşam koşullarını elde etmek ve onurlarını korumak için giriştikleri eylemi, **"ölümü hedefleyen bir siyasi eylemi"**, **"PKK'lilerin bir oyunu"** olarak nitelendiren ve **"ölürlerse ölsünler" diyerek, direnişçilerin sesine kulaklarını tıkayan sömürgeci yetkililer sonunda, direnişin büyüklüğü ve kamuoyunun baskısına boyun eğerek, eylem taleplerini kabul etmek zorunda kaldılar. Mehmet YALÇINKAYA** ve **Hüseyin Hüsnü EROĞLU** yoldaşların şahadeti birçok yoldaşın da ölümün eşiğine gelmesi pahasına direnişlerini tavizsiz sürdüren zindan direnişçileri bir kez daha sömürgeci-faşist Türk devletini yenilgiye uğrattılar; direnmenin kazanmak ve yaşamak olduğunu ispatladılar.

Ölüm orucu eylemi, sömürgeci-faşistlerin cezaevleri üzerindeki baskı, zulüm ve teslim alma politikalarını ve onun en somutlaşmış ifadesi olan "1 Ağustos Genelgesi"ni protesto amacıyla geliştirildi. Çeşitli gerekçelerle tutuklular üzerindeki baskılarını yoğunlaştırarak, cezaevlerini "dikensiz gül bahçesi" haline getirmek isteyen faşist devletin saldırılarını boşa çıkarmak ve insanca yaşam hakkını elde etmek hedefini gütmekteydi. Ancak, eylemin geliştirildiği dönem, önemli siyasi anlamı da içermekte ve sömürgeciliğe karşı savaşın zindanlarda da güçlendirilmesini ifade etmekteydi.

Kürdistan'da ulusal kurtuluş savaşımızın yaz atılımı ile kaydettiği görkemli gelişmelere cezaevlerinden verilmiş anlamlı bir cevap niteliğindeydi ölüm orucu eylemi. Dağlarda, köylerde ve şehirlerde yakılan isyan ateşinin zindanlarda da boy vermesi, gürleşmesi; düşmanı bu alandan da sıkıştırması demekti. Nitekim, mücadelemizin başta Botan olmak üzere ülkemizin dört bir yanında kaydettiği gelişmeler sömürgecileri çaresizliğe sürükler, yenilgi üstüne yenilgi almalarına yol açarken ve diğer yandan Kürdistan'da köylülüğün mücadelesi boyutlanıp sömürgecileri içte ve dışta tecrit ederken, sömürgeciler için en büyük başağrılarından biri de cezaevi direnişi oluyordu. Böylece, sömürgeciler dört bir taraftan çembere alınarak sıkıştırılıyor, tarihlerinin en zorlu dönemlerinden birini yaşıyorlardı. Ölüm orucu direnişi, dışardaki savaşın ulaştığı boyutlardan ilham alan ve yarattığı sonuçlarla o savaşı güçlendiren bir direniş oluyordu.

Ölüm orucu direnişi, 14 Temmuz 1982-Diyarbakır Büyük Ölüm Orucu eylemi ve 15 Ağustos 1984 Atılımı'nın yıldönümlerini de en anlamlı bir şekilde karşılamanın ifadesi oluyordu. **M. Hayri DURMUŞ, Kemal PİR, Akif YILMAZ** ve **Ali ÇİÇEK** yoldaşların 14 Temmuz 1982'de yaktıkları ve 15 Ağustos 1984'te Eruh ve Şemdinli'de gürleşen isyan alevini bir kez daha zindanlarda harlandırarak, Cudi'de, Gabar'da, Herekol'da ve diğer alanlarda yangına dönüşen mücadelemizle güçlü bir bütünleşme sağlanıyordu. Bu direnişlerin zafer ruhu en güçlü bir şekilde temsil edilerek, toplum bu ruh etrafından ayağa kaldırılıyor, sömürgeciliği çepeçevre kuşatan ateşten bir çember yaratıyordu.

Yine, ölüm orucu direnişi, "1 Ağustos Genelgesi"nin birinci yıldönümüne rastgetirilerek, bu faşist yaptırımlara ölüm pahasına direnişle karşılık veriliyor; sömürgeci faşistlerin cezaevleri üzerinde uygulamak istedikleri çağdışı kuralların kabul edilmeyeceği bir kez daha gösteriliyordu. Böylece, ilanı direnişlerle karşılanan "1 Ağustos Genelgesi" 1. yıldönümüne yine direnişler ortamında giriyor; hayat bulamayacağı kanıtlanıyor ve sonuçta sömürgeciler bu faşist genelgede değişiklikler yapmayı kabul etmek zorunda kalıyorlardı.

Ölüm orucu direnişi, sömürgeci-faşist Türk devletinin savaş esirleri ve devrimci tutsaklar karşısındaki aciziliğini en net bir biçimde gözler önüne seriyor; bizzat faşist "Adalet" Bakanı bu acizliği dile getirmek zorunda kalıyordu. **"Cezaevleri direnişi karşısında çözümsüzüz"** diyen faşist Bakan, **"Cezaevleri üzerinde denetim kuramıyoruz; bize yol, yöntem gösterin"** diyerek gazetecilere adeta yalvarıyordu. Bu çözümsüzlük, sadece cezaevlerinde değil, bir bütün olarak toplum karşısında Türk devletinin yaşadığı bir çözümsüzlüktür; 12 Eylül faşizminin iflasıdır. Dışarıda gelişen mücadelemiz karşısında çöküşe giden faşist rejim, en güçlü denetim olanaklarına sahip olduğu cezaevlerinde dahi bu duruma düşmekle, yıkılışın eşiğine geldiğini göstermektedir. Son cezaevi direnişi bir kez daha göstermiştir ki, faşist Türk devleti tarihinin en büyük ve çıkışı mümkün olmayan bunalımını yaşamaktadır ve sonu yakındır.

Son ölüm orucu direnişi, toplumun en geniş kesimlerini uyandıran, eyleme geçiren ve faşizme karşı mücadeleye çeken bir direniş olmuştur. 12 Eylül faşizminin özellikle Türkiye toplumu üzerine ağır bir şekilde serpmiş olduğu ölü toprağının dağıtılması ve toplumun uyarılmasında belirleyici rol oynamıştır. Sömürgeciliğin kanlı ve vahşi yüzü en kör gözleri bile açmış; bu rejimin insanlıkdışı uygulamalarına karşı, insani özünü yitirmemiş herkes harekete geçmiştir. Türkiye toplumundaki en yaygın başkaldırı cezaevi direnişi ile dayanışma etrafında gelişmiş; 12 Eylül faşizmi toplumu nezdindeki en büyük tecriti gelişmiş; 12 Eylül faşizmi toplum nezdindeki en büyük tecriti yaşamıştı. Türkiye aydınları, yıllardır bu faşist rejim karşısında içine girdikleri suskunluk duvarını parçalayarak, seslerini yükseltmiş; toplumsal kurtuluştaki rollerini oynamaya başlamışlardır. Direniş boyunca, tüm devrimci-demokrat ve ilerici insanların kalbi zindan direnişleri ve onların haklı davaları için çarpmıştır. Ölüm orucu direnişi, en geniş kesimleri ortak bir hedef doğrultusunda birleştirip hareketlendirilen bir çekim merkezi olmuştur.

Türkiyeli ve Kürdistanlı kadınlar, tutuklu anaları, toplum bünyesinde tohumları ekilen kitlesel mücadelenin kıvılcımı olmuş; faşizme karşı mücadelenin ve direnişe sahip çıkışın bayraktarlığını yapmışlardır. Direniş boyunca geliştirdikleri eylemlilik ve sergiledikleri kararlılıkla sömürgeci-faşizmin yüreğine en büyük korkuyu salmışlardır.

Ölüm orucu direnişi, yarattığı etkiler ve orataya çıkardığı sonuçlarla Türkiye devrimci-demokratik hareketinin gelişmesinin önünü açmış; toplumsal muhalefeti besleyip düzene karşı çıkarmada itici rol oynamıştır. 12 Eylül faşizminin teşhir ve tecritini hızlandırarak devrimci gelişmeye ivme kazandırmıştır.

Kürdistan ve Türkiye halkları arasındaki enternasyonalist dayanışmanın gelişip güçlenmesinde de, ölüm orucu direnişi, belirgin bir rol oynamıştır. Sömürgeci-faşistler, **"Direnenler PKK'li; bu bölücülerin yeni bir oyunudur"** diyerek Türkiye halkının direnişçilere desteğini kırmaya ve şovenizmi güçlendirmeye çalışmışlarsa da alçakça politikaları ters tepmiş; direnişçiler etrafında Türkiyeli ve Kürdistanlı kitleler yekvucut olmuşlardır. Zindanda Türkiyeli ve Kürdistanlı direnişçilerin geliştirdikleri ortak eylemlilik dışarıda da ortak bir ruh etrafında kenetlenmeye yol açmış; halklarımızın kaynaşmasında önemli bir dönemeç olmuştur.

Ölüm orucu direnişi sadece Kürdistan ve Türkiye zemininde değil, yurtdışı alanlarda da sömürgeci-faşist Türk devletinin teşhir ve tecrit olmasına yol açmıştır. Savaş esirleri ve devrimci tutsaklar üzerindeki insanlıkdışı uygulama ve katliamlar uluslararası kamuoyunda ve yurtdışındaki Kürdistanlı-Türkiyeli kitleler arasında büyük nefretle karşılanmış, protesto edilmiştir. Böylece sömürgeci-Türk devletinin demokrasi sahtekarlığı bir kez daha iflas etmiş; uluslararası alanda da büyük yalnızlığa itilmiştir.

Ortaya çıkardığı bütün bu sonuçlarla zindan direnişi, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi ve Türkiye devrimci-demokratik mücadele tarihinde önemli bir yere oturmuş; bu mücadele tarihinin onurlu sayfalarından birini yazmıştır. Bu sayfada, direnmenin yaşamak olduğu yazılıdır. Türk sömürgeci devletinin zindan direnişçileri ve halklarımızın bükülmez iradesi karşısında diz çöküşü yazılıdır; **Mehmet YALÇINKAYA** ve **Hüseyin Hüsnü EROĞLU** yoldaşlar başta olmak üzere, zindan direnişçilerinin insanlık onurunu ölümleri pahasına savunup yüceltmeleri yazılıdır. Ve zafer yolunda zindan direnişçileri tarafından yeni bir kilometre taşının dikilişi yazılıdır.

Ulusal kurtuluş, bağımsızlık, özgürlük ve demokrasi kavgasında en zorlu maratonlardan biri daha zindan direnişçileri ve halklarımızın zaferi ile sonuçlanmış oluyor. Bu zafer, uzun soluklu devrim mücadelemizde yeni bir güç kaynağı olmuştur. Halklarımız ve bir kez daha zindan direnişçilerinden öğrenmiş; onların önderliğinde ayağa kalkmışlardır. Ve zindan direnişçileri, dağlarda, köylerde şehirlerde yükselen ulusal kurtuluş mücadelemizden aldıkları güçle, onurla en anlamlı dayanışmalarından birini başarıyla gerçekleştirmişlerdir. Dağlardan aldıkları direniş selamına yine direnişle cevap vermiş; gücümüze güç katmışlardır. Ve artık mücadele bayrağı içerde-dışarda, Kürdistan'da-Türkiye'de, dört bir tarafta gururla dalgalanıyor; halklarımız bu nihai kavgalarında yeni zaferlere doğru daha büyük bir güç ve inançla yürüyor.

Diyarbakır zindan direniş geleneğini Metris'te, Bayrampaşa'da, Eskişehir'de, Çanakkale'de, Ceyhan'da, Aydın'da ve diğer cezaevlerinde gururla yaşatan, halklarımızın ulusal kurtuluş ve demokrasi mücadelesinde onurla bir yer edinen tüm zindan şehitleri ile son direniş şehitlerimiz **Mehmet YALÇINKAYA** ve **Hüseyin Hüsnü EROĞLU** yoldaşları saygı ile anıyor; ölüm pahasına direnerek zafer kazanmayı bilen zindan direnişçilerimizin soylu direnme gelenekleri önünde saygı ile eğiliyoruz.

PKK Avrupa Temsilciliği / 22 Ağustos 1989

BASINA, KAMUOYUNA AÇIKLAMA

1988'in 21 Mart'ında PKK davalarında başlatılan Kürtçe savunma bir yılı aşkın süredir devam etmektedir. Ne ki, ana dilde savunma yapma, devletin ırkçı-faşist ideoloji ve politikasıyla biçimlenen mahkemelerce pek sindirilmedi. Bu en doğal ve insani hakkımızı engellemek için hiçbir hukuk kuralına sığmayan uygulamalara gidildi.

Dün insan olma, yurtsever-devrimci olma, kimliğimizi korumanın, onu savunmanın bedeli görülmemiş işkenceler ve onlarca can oldu. Mahkemelerde "yurtseverim" demek, "devrimciyim" demek ve hatta insanım demek; ölümü peşinen kabul etmekti. Ama tüm bunlar, mahkemelerin, sömürgeci faşizmin yüzünü tüm iğrençliğiyle ortaya koyma, yargılama, onunla tarihi hesaplaşmaya girme salonları olmasını engelleyemedi.

Evet, ağır bedeller ödenerek, bu alanlar devrimci onurun, insanlık onurunun yüceliğini sergilediği alanlar oldu. Ne işkenceci zor ve ne de savunmaların yeniden cezalandırılması gibi uygulamalar, savunma hakkı gibi kutsal bir hakkı kullanmaktan bizi alıkoyamadı. Sadece, savunma davalarından dolayı yüzlerce insan elli yıllara varan cezalara çarptırıldı. Yani kimliği koruma, kimliği konuşturma savaşımı çok zor ve en eşitsiz koşullarda geçti. Bu koşullarda ana dilde savunma yapma talebi gündemleşmedi, çünkü sonuç alıcı olmaktan uzaktı. Onlarca devrimci yurtseverin katli yıllarca süren vahşi işkenceler bile cezaevi ve mahkeme duvarlarını aşmıyordu. Basın-kamuoyu ilgisiz, duyarsız, tavırsız ve tamamen devlet politikasının etkisi altındaydı. Bırakalım basın ve kamuoyunu, kendilerine ilerici, demokrat, aydın-devrimci diyen çevreler bile Kürt ve Kürdistan olgusunu sindirmiyor ve bir halkın öz evlatlarının bu durumunu görmezlikten geliyordu. Tüm hukuk çevreleri bu davalara karşı kapalı ve ürkekti. Böyle bir dönemde en hayati görev insani ve siyasi kimliği yaşatma, onu halka malletme görevi idi. Ana dilde savunma yapma bu nedenle gündemleştirilmedi.

Bu süre içerisinde devletin işkenceci-zor politikası tüm yönleriyle açığa çıkarıldı, teşhir edildi. Mahkemeler insanisiyasi hesaplaşma arenaları oldu. Kitlelere sömürgeci faşizmin iç yüzü, halkların inkarına dayalı ırkçı-faşist politikasının iç yüzü anlatıldı, lanetlendi. Kitlelere sorunlarına sahip çıkma çözüme gitme ve öz evlatlarına sahip çıkma yol ve yöntemleri öğretildi, bu yollu mesajlar verildi. Yani tüm engellemelere rağmen savunma hakkına sahip çıkıldı.

Bugün bu politikaların özü değişmemiştir, Irkçı-faşist yüzü daha açık ve "yasal" dayanaklara oturtularak sergilenmektedir. Ana dilde savunma yapma gündeme geldiğinden beri onlarca "bölücü" dava açılmıştır. Yazılı ve sözlü savunmalar engellenmiş, yazılı savunmalara el konmuş, sözlü konuşma durumunda ise mahkeme salonlarında yaka-paça edilerek dışarı atılmış, gıyapta yargılanmış ve ağır cezalar verilmiştir. Yani savunma hakkı tümden gasp edilmiştir.

Hemen her direnişte anadilde savunma hakkı gibi insani ve doğal haklarımız üzerindeki baskıları gündeme getirdik ve savunmanın gaspına hayır dedik. Yani buna sessiz kalmadık ve kalmayacağımızı belirttik. Fakat devletin politik tavrı, onun mahkemelere olduğu gibi yasması sürdü, sürüyor.

Son olarak Ceyhan Cezaevi'nde bulunan arkadaşlarımız, dostlarımız, Kürtçe hazırladıkları PKK ana davası Yargıtay savunmalarına savcılıkça el konulmuş ve hakkında suç duyurusu yapılarak yeni bir dava açma yoluna gidilmiştir. Bu tavır devletin diğer kurumlarınca da onaylanmış ve açıkça savunma hakkımız gasp edilmiştir.

Tüm çabalara rağmen bir sonuç alınamamış ve bu nedenle eyleme girilmiştir. Savunma hakkının gaspına seyirci kalamazdık, kalmadık. Bu talepler haklı taleplerdir. Yerine getirilinceye kadar eylemlerimiz sürecektir.

Burjuvazinin "milli birlik ruhu" adı altında şahlandırdıkları ırkçı-şoven politika korosuna katılan ve "Bulgar zulmü" teranesi estiren çevreler Kürtçe savunma sorununa aynı duyarlılığı göstermiyor!

Bir halkın kendi kimliğine sahip çıkması, kendi dilini kullanması sorunu karşısında aynı duyarlılığı göstermiyor!

Kendisine devrimci, demokrat, aydın diyen tüm çevreleri, insanım diyen herkesi eylemimizi desteklemeye çağırıyoruz.

Amasya Özeltip Cezaevi;
PKK, THKP-C/ACİLCİLER, TKP-B
Davalarından Tutsaklar Adına
Muzaffer Ayata, Sakine Cansız,
Niyazi Baysan, Abdullah Demir

Tarihimizin altın sayfalarından biri zindan direnişleri

Diyarbakır zindanı, 1980-81-82-83 ve 84'ün başlarında ve sonraki yıllarda çok önemli siyasal olaylara, tarihsel önemde gelişmelere, direnme, yenilgi, teslimiyet, ihanet, yeniden direniş vb. biçimde karakterize edilebilecek olaylara sahne oldu. Öyle ki, devrimle karşı-devrimin, ulusal kurtuluş ile ulusal imhanın, mazlum bir halkın evlatlarıyla sömürgeci vahşetin kıyasıya, dişediş ve ölesiye çatıştığı yıllardı, o yıllar. Düşman için olduğu kadar bizim için de politik bir laboratuvar işlevini gören yıllardır.

Bu yıllar destansı direnişlere, ulusal kahramanlıklara sahne olduğu gibi, kopkoyu teslimiyete, karanlık ve onursuzca boyuneğişlere, devrimci ve insani değerlerle, gelişen olumsuzluklara da sahne oldu.

Ülke çapında terör ve sindirme hareketleriyle suskun bir toplum yaratma, Kürdistan savaşını imha edildiği ve pasifikasyonun yaşamın her alanında egemen kılındığı bir ortam oluşturma yönündeydi. İşte cezaevi uygulamaları pasifikasyon ortamını egemen kılma amacının bir halkasıydı. Hele Partimizin geri çekildiği bir dönemde cezaevlerinin konumu ve mücadele içerisindeki yeri doğal olarak öne çıkmıştı. Bu da oradaki tutukluların görevlerinin tarihsel önemde olacağını vurgular. Görüldüğü gibi, cezaevinde uygulamalar, bir yandan siyasal kimliğimizi, ötesi insani varlığımıza yönelmişti. "Kişiliksizleştirme ve ihanet ettirme"; işte cezaevi politikasını özetleyen iki sözcük.

Halkımızın özgürlük özlemlerini, ulusal ve sosyal kurtuluş umutlarını bizim şahsımızda yok etmek isteyen cuntanın cezaevi politikasına karşı direnişin tarihsel önemi, siyasal değeri ve vazgeçilmezliği kendiliğinden anlaşılır.

Topyekün varlığımızı hedefleyen bu politika ve uygulamalar kademesi olarak, aşama aşama uygulamaya konuldu. Başta bu uygulamaların, doğal sosyal haklardaki kısıtlamalar gibi tehdit, baskı vb.'lerine başvurularak dozu giderek tırmandırıldı. 1981'in başında daha da boyutlandırılarak Şubat'ın ortalarında doruk noktasına çıkarıldı. Adeta alıştıra alıştıra programlarını uyguluyordu. Topyekün bir saldırıdan, çok basitten karmaşığa, azdan en yoğun olana doğru tırmandırılarak doruk noktasına çıkarıldı.

İşte bu işkence, zulüm ve insanlıkdışı uygulamalar karşısında hemen boyun eğilmedi. Dişediş kıyasıya bir mücadele (direniş) bütün olumsuz yanlarına, bağrında olumsuz öğeler taşımasına rağmen hareketi ortaya konuldu. Bu 1981 direnişi adıyla tarihimizde yerini aldı. 1980'nin sonlarından başlayarak, 1981'in başlarına dek süren bu direnişin yenilgiye uğramış olması onun görkemliliğinden, siyasal öneminden hiçbir şey kaybettirmez. Düşmanın baskı ve işkenceleri karşısında hiçbir direniş göstermeden, ona karşı koymadan teslim olmak ile, ona karşı direnmek, karşı koymak ve sonunda yenilgiye uğrayarak teslim olmak arasında çok ciddi ve yadsınamaz farklar vardır. Birincisi; işin başında düşmanın her uygulamasına ve istemine kapıları sonuna kadar açık bırakırken, ikincisi; yeniden direniş ögelerini bağrında taşır. Bu nedenledir ki, düşman direnerek yenilen, teslim olanlar üzerine giderken daha bir temkinli davranır. Ama direnmeden teslim olanlar ise her türlü pervasız davranışın boy hedefidir. Düşman bir ihtiyat payına gerek duymaz. Bunda diğer bir deyişle teslimiyet ve esaret zincirlerini hiçbir direniş göstermeden boyunlarına geçiren birey ve halkların düşman nezdinde saygınlığı ile, direnerek, mücadele ederek esir düşen ve teslim olan birey ve halkların düşman nezdindeki saygınlığı aynı değildir. 1981-83 teslimiyet dönemi bu olgunun çarpıcı kanıtlarıdır. Tabii burada ikinci teslimiyetin olumlu ve onurlu bir şey olduğunu demiyoruz.

Kuşkusuz, ortada bir mücadele, savaş ve direniş olgusu olmadı mı, yenilgi kavramından söz edilmez.

Düşmanın istek ve uygulamaları karşısında hemen boyun eğmek yenilgi değildir, teslimiyettir bu. Çünkü, yengi ve yenilgi olguları, bir mücadelenin, bir savaşın, bir direnişin sonuçlarıdır. Biz burada 1981'in direnişini uzun uzadıya anlatacak değiliz. Sadece 1980'in sonlarında düşmanın işkence politikasının açık ve dolayısız boy hedefi olan bizler, bu insanlıkdışı uygulamalara karşı koyduğumuzu, 1981'in Haziran başlarına dek direndiğimizi vurgulamakla yetineceğiz. 1981'in Haziran başından itibaren direniş yenilgiye uğrayarak koyu bir teslimiyet dönemi başladı. Diğer bir deyişle yenilmiştik. Ve bu yenilgi teslimiyetin kendisiydi.

Teslimiyetin nedenleri çok boyutludur. Kimisi belirleyici, kimisi etkileyici niteliktedir. İyice kavranılması açısından bu nedenleri bütün nesnel ve öznel olarak ayırarak irdelemeye çalışacağız. Olgunun kapsamlı bir açıklanması bakımından bu gereklidir.

1- Teslimiyetin objektif nedenleri

a) Faşist cuntanın yönetime el koyması, tüm Kürdistan halkında olduğu gibi, cezaevi kitlesinde de şok etkisi yaratmıştır. Bu şok, tedirginlik, korku, panik ve yarının ne olacağı korkusu ve sürekli beklenti psikolojisi olarak karşımıza çıkar. Kuşkusuz bu şok ve sonuçları (psikolojik etkiler) nedensiz değildi. 1925'den bugüne dek Türk ordusu baskı, işkence, zulüm vb. gibi olgularla özdeşleşmişti. Halkımız için 1925-40 yıllarının sömürgeci işgal hareketi, soykırım ve katliamlarla tamamlanmış ve bu temelde panik, sinme, korku ve pasifikasyona neden olmuştu. 1960 darbesinden sonra Kürdistan yine yoğun işkence ve zulümlere sahne olur. 1971'den daha önceki durumları aratmayacak cinstedir.

Bütün bu yaşanan olaylar doğal olarak Kürt insanında korku ve tedirginlik tohumlarını ekmişti. Adeta bu, bilinç altına işlenmişti denilebilir. Yeni bir cunta hareketiyle birlikteki baskı, zulüm ve yıldırma hareketinin çok yüksek boyutlara vardırılması demektir.

Aynı cunta şoku aslında tüm toplumda yaşanan bir olaydı. Çünkü onun kan emici dişleri, zorbacı gücü halkımız tarafından iyi biliniyordu.

Kısacası, cuntanın gelişi, uyguladığı zorbalık ve zulüm cezaevi kitlesinde bir şoka neden olmuş ve dolayısıyla bu ortamda sağlıklı düşünme ve karar mekanizmalarını sekteye uğratmıştır. Bu olgunun ise teslimiyette etken olduğu kuşkusuzdur.

b) Aynı tedirginlik ve panik havasının Türkiye ve Kürdistan toplumlarına yayıldığı ve giderek egemenliğini ilan ettiğini söyleyebiliriz. bu tedirginlik ve panik havası bir yandan çok yoğun yürütülen işkence ve baskı, toplu tutuklama, sindirme hareketleriyle yayılırken, öte yandan devrimci hareketlerin kısa sürede ağır darbeler yemeleri de bunu boyutlandırmıştır.

Cunta her türlü muhalefetlere darbe vurmuş ve böylece "alternatifsiz olarak" meydanda istediği biçimde cirit atmaya başlamıştır.

Halkın tutuklulara sahip çıkmaması kuşkusuz tutsakları olumsuz yönden etkileyecekti, yalnızlık duygusuna kapılmasına yol açacaktı. Bu durumun da kitlesel direnişin sürdürülmesi bakımından önemli dezavantaj olduğu yadsınamaz.

c) İşkenceye insan hakları konusunda bir kamuoyunun oluşturulmasına paralel olarak, cezaevi direnişi sözcüğün tam anlamıyla dış dünyadan tecrit edilmişti. Bu tecrit durumu, salt içeriyle dışarı arasında sınırlı kalmıyordu; koğuşların birbirinden tecriti, hatta giderek aynı bölümlerde hücrelerin biribirinden tecritlerine dek uzanıyordu.

d) Kürdistan tarihini tanımladığımızda genellikle şu ana hatları vurgularız: Kürdistan tarihi işgal, istila ve sömürgecilik; Kürt egemen sınıflarının teslimiyet, ihanet ve uşaklığı ile, halkımızın doğanın acımasızlığına ve vahşiliğine, yabancı egemenlere karşı bitmez tükenmez direniş tarihidir. Bu üç ana çizginin bugünkü Kürdistan'ın çehresini çizdiği, bugünün tarihten gelen olumsuzlukların derin izlerini taşıdığı bir olgudur. Teslimiyet, ihanet ve uşaklığın, işgal, istila ve sömürgecilikle bu şekilde atbaşı yürümesi ve geleceğin egemen sınıflarınca bugün ajanlık düzeyine çıkarılması, doğaldır ki, toplumun diğer sınıf ve tabakalarına yansıyacaktır. Kürt egemen sınıfları her dönemde yabancı egemenlere uşaklık etmeyi bir yaşam biçimi olarak seçmişlerdir. Kuşkusuz bu yaşam biçimlerini topluma empoze edecek, teslimiyet, ihanet, uşaklık düşünce ve anlayışını halk içinde ekecek ve egemen yaşam biçimi haline getirecektir.

PKK yurtsever ve devrimci düşünceleri topluma mal etmek çabasında, "yeni bir tip", "kendi ulusal değerleriyle özgür yaşamayı isteyen" yurtseverliği yaşam biçimi haline getiren bir insan kişiliği yaratmayı amaçlamıştır. Ne var ki, neredeyse kemikleşmiş değer yargıları, anlayış ve alışkanlıklar, yaşam biçimlerini bir çırpıda silip süpürmezdi. Bu ancak bir süreç işiydi. Yoğun bir çaba, inatçı, sabırlı, kararlı bir mücadele gerektirdi ve bu mücadele sürekli olmalıydı. Bu mücadele süreciyle yurtseverlik, devrimci dava uğruna ölme fedakarlığını bir yaşam biçimine dönüştürebilirdi. Böylece dar bencillikler ancak aşılmış olacaktı. Yukarda satır başları biçiminde vurgulamaya çalıştığımız tarihsel, toplumsal, kültürel ve psikolojik etmenleri, genel olarak Kürdistan devrimi, özel olarak cezaevi direnişi açısından önemli bir dezavantajdır.

e) PKK kurulduğunda gerek fikir, gerek politika, yönetim sanatı, örgüt, mücadele ve bu gibi konularda elle tutulur bir miras devralmamıştı. Bırakalım komünist bir hareket mirası, modern anlamda ulusal kurtuluş mirası da yoktu. Politika nasıl üretilir, nasıl yapılır, insanlar nasıl yönetilir, yönetim ilkeleri nedir, ne değildir,örgüt nasıl kurulur, nasıl yönetilir, mücadele, cezaevleri, direniş-bütün bu konular, yabancısı olduğumuz konulardı. Çünkü tarih boyunca hep yönetilmiştik, yönetilmeye alıştırılmıştık. Biz sadece ilkel yöntemleri kullanan, aşiret örgüt ve yönetimini biliyorduk.

Tarihsel olarak bu mirassızlığa paralel olarak, hareket olarak da çok yeniydik.Parti olarak henüz emekleme aşamasındaydık, dersek yanılmış olmayız. Gerilik ve ilkelliğin izlerini silmiş değildik. Bilgilerimiz sadece diğer ülkelerin deney ve tecrübeleriydi. Soyut olarak algılanan bu bilgilerin önemi elbette yadsınamaz. Ne var ki, tecrübesizliğimizi aşmada yeterli değildi. Politika, mücadele, yönetim ve örgüt konusundaki bu yenilik ve tecrübesiz olma durumu düşmanın politika ve uygulamalarını anlamaya da engel oluyordu. Özellikle bu olgu cezaevlerinde daha bir geçerlidir.

f) Cezaevlerinde kitle bileşimimiz de heterojen bir yapı sunmaktaydı. Partinin ideolojik-politik etkisine aldığı bu kitle, Kürdistan sosyal yapısının tüm izlerini ve özelliklerini taşıyordu. Ağırlıklı olarak yoksul köylülük, gençlikse kısmen küçük-burjuva, ağırlıklı olarak köylü kökenliydi. Partimize sempati duymalarına, onun ideoloji ve politikasına bağlı olmalarına karşın, sosyal gerilik ve eski toplumun olumsuzlukları aşılmış değildi henüz. Kısacası yurtsever değildi, kısacası yurtsever bir kişilik, bir yaşam biçimi haline dönüştürülemediği için, Parti ideolojisine bağlılık bir noktaya kadardı. Tarihsel ve toplumsal olumsuzluklar da bir çırpıda giderilemezdi. Bu yapıdaki bir kitlenin uzun vadeli bir direnişi götürmesi beklenemezdi.

g) Cezaevinde baskılar ve işkencelerin yürürlüğe konulması karşısında diğer siyasetlerin durumuna kısaca değinmekte yarar var. Biz işkenceye ve insanlıkdışı uygulamalara karşı direnişi bayrak edinirken, başta Kürt teslimiyetçi hareketleri kimliklerine yaraşır bir tarzda teslimiyeti bayrak edindiler. Direnme onlara göre katliam için düşmana davetiye çıkarmaktı. Direnme onlara göre, dışarıya çıkma umutlarının suya düşmesi demekti. Onlar kendilerini "Apocuların oyununa gelmeme" konusunda iyice şartlandırmışlardı. Teslim olmayı kurnazlık sayarak kendi fiziki varlıklarını koruyacak, dışarıya çıkarak tekrar "devrimcilik yapacaklardı." Küçük-burjuva düzenbazlığı ve ikiyüzlülüğü ile karşı karşıyaydık. Başka bir anlatımla "fiziki" varlığın korunması, tabii dışarda "yeniden devrimcilik" yapmak için, yani "devrimciliğin" bir süre askıya alınması teslimiyetin teorik kılıfı yapılıyordu.

2—Öznel (subjektif) nedenler:

Yenilgi ve teslimiyete yol açan öznel (subjektif) nedenlerden kasıt, örgütlenme, mücadele ve politik alandaki hata, yanılgı ve eksiklikler anlaşılmalıdır.

a) Birinci bölümünde kısaca açıkladığımız gibi cezaevleri konusu bizim için yepyeni bir alandı. Tecrübe ve deney yokluğu en çok cezaevi politikası ve idareye ilişkiler merkezileştirilmiş, örgütlü bir yaşayış yaratılmıştı. Kuşkusuz bu olumlu ve zorunlu bir adımdı. Ancak baskıların ilk hedefi yine bu örgütlü yapı oldu. Buna rağmen 1981'in başına dek, bu örgütlü yapı dağıtılmadı. İlişkiler kısıtlı olanaklarla da olsa sürdü. Ne var ki idareye ilişkin politika konusunda tam bir beceriksizlik içindeydik. Deyim yerindeyse günübirlik politikayı aşamadık.

1980'nin son aylarında baskıların ve kısıtlamaların dozunun artması üzerine bazı etkin girişim ve eylemlerin konulması da gündeme geldi. Düşünülen eylem kitlesel nitelikli açlık grevi idi. Taleplerin karşılanmaması durumunda 12 güne kadar uzatılacak, sekiz günlük açlık grevi idi. Planlaması önceden yapıldı. Hazırlıklar tamamlandı. DDKD, Özgürlük Yolu, KUK grupları dışında herkes eyleme katılacağını söyledi. Adı geçen grupları dışta tutarsak, cezaevinde eylem için bir "birlik" sağlandığını söyleyebiliriz. Ve açlık grevi 2 Ocak 1981 tarihinde başladı.

Ancak eylem,talepleriyle, hedefleriyle, niteliği, bileşimi ve gücü arasında bir dengesizlik vardı. Şöyle ki: Siyasal savunmaların serbest bırakılması, savunmalar için gerekli araç-gereç ve belgenin karşılanmasına izin, baskı ve işkencenin sona erdirilmesi, bütün sosyal, kültürel ve doğal ihtiyaçların karşılanması ve bu konuda herhangi bir kısıtlamaya gidilmemesi, baskı unsuru olarak kullanılmaması gibi temel istemleri içeriyordu. Eylemin amaçlarını belirten eylem dilekçesi kuşkusuz bütün bu talepler ve hedefler öyle sıradan amaçlar ve istekler değildi. Eylemin taleplerini idareye bildiren dilekçe bizim, idarenin uzun vadeli politikası konusundaki bilgisizliğimizin, dargörüşlülüğün açık bir belgesiydi. Çünkü bu taleplerin çoğunun karşılanmayacağını biliyorduk.

Oysa eylemin bileşimi, niteliği, süresiyle bir dengesizlik içindeydi bu talepler. Başka bir anlatımla, bu nitelikteki ve bileşimdeki eylemlerle bu talepleri elde etmek olanaksızdı. Çünkü açlık grevleri daha çok protesto nitelikli eylemlerdir. Dikkatleri istenilen alana çekmek, kamuoyunu o doğrultuda etkilemek amacı güdülebilir. Belli haklar elde etmek, daha nitelikli ve düşmanı sarsıtıcı eylem yöntemleriyle mümkün olabilir. Süresi önceden saptanmış, dayanma gücü kolaylıkla bilinen kitlesel bir eylemin o dönemdeki düşman politikasını geriletmesi mümkün değildi. Dayanma gücü bilinebilirdi diyoruz. Çünkü bir kitlesel bileşime sahip olan bir eylemin idarece anlaşılması çocuk oyuncağı gibi bir şeydi. Çünkü cunta öncesi buna benzer kısa süreli kitlesel açlık grevi de konulmuştu. Bunlar bazı haklar elde edebilmişti. Ama o dönemin siyasal koşulları, düşman politikası bu tür eylemleri sonuç alıcı yapabiliyordu. Cunta sonrasının siyasal ortamında bu tür kitlesel eylemlerin başarı şansı azdır, yok gibidir.

2 Ocak 1981 açlık grevinde en önemli hata ve eksikliğimiz, dönemin siyasal koşullarını ve bize yönelik politikanın kapsam ve hedefinin yeterince kavranmamasıdır. Yine bu çerçevede öngörülen eylemin talepleri ile, eylemin bileşimi, niteliği ve dayanma gücü arasındaki dengesizlik başarısızlığa gitmede önemli bir etkendir. Bu birbirine bağlı iki etmene daha önce sıraladığımız nesnel etmenler de eklendiğinde niye başarısızlığa mahkum olduğumuz daha iyi anlaşılır.

1981 açlık grevinden sonra kitlesel teslim olmalar da başladı. Öyle ki birkaç gün içinde cezaevinin yarısına yakını veya çoğu teslim oldu. Bir yandan eylemin fiyaskosu, öte yandan teslim olmalar düşmanın azmasını, iştahının kabarmasını getirdi. Onlar kısa sürede cezaevini düşüreceklerini sandılar.

Azan düşmanın baskı ve işkenceleri 1981 Şubat'ında doruğa, vahşet düzeyine çıktı. İşkence uygulamalarının bu boyut ve yoğunluğuna karşı cuntanın politikası, varmak istediği hedefleri yeterlice kavranıp çözümlendiği söylenemez. Yine yorum ve değerlendirmeler çok kısır, ihtiyaca cevap vermekten uzaktı. Kaldı ki bu yorum ve değerlendirmeler çoğu kez yanlış ve hatalarla doluydu.

"Teslimiyet ihanete, direniş zafere götürür" şiarını biliyorduk. Ama bunun pratik anlamı özümsenmemişti. Teorik bir sözdü sadece. Oysa anlamını birlikte, ruhta hissetmek, özümsemek daha başka bir şeydi. Daha sonra düşmanın politikasının teslim almak, ihanete götürmek olarak saptanmasına karşın bu da teorik bir belirlemeden öteye geçmedi, pratik anlam ve değeri yeterince algılanmadı.

b) 1981 Şubat'ının ortalarında işkence ve baskıların, sözcüğün gerçek anlamında vahşet düzeyine çıkmasından sonra, direnişi etkin yöntemlerle sürdürmek ihtiyacı doğdu. Açlık grevi yeniden denenemezdi. Çünkü hem kitle nezdinde hem de idare nezdinde etkisiz olduğu, sonuç alıcı olmadığı ortaya çıkmıştı. 2 Ocak 1981 açlık grevi deneyi, aynı hatayı tekrarlamamayı gösteriyordu bize. O günün siyasal ortamına denk, düşmanın politikasını geriletebilecek etkinlikte ve nitelikte bir eylem sonuç alıcı olabilirdi ancak. Kadroların yürüteceği uzun vadeli bir ölüm orucu işte bu niteliklere ve etkinliğe sahip bir eylem türü idi. Bu eylem türü de bizim için yeni bir deneyimdi ve Şubat sonlarında önder yoldaşların da içinde bulunduğu **(Kemal, Hayri)** onüç kişilik bir grup arkadaş ölüm orucunu başlattı. Bu karar yerinde ve doğru bir karardı. Geriye nitelik ve amacına uygun yürütülmesi ve sonuçlandırılması kalıyordu.

Eylemin hiçbir talebi elde etmeden, amacına ulaşmadan adeta kendi tarafımızdan sona erdirilmesi olgusu, direnişin kaderini ve sonucunu tayin etmişti dersek yanılmış olmayız. Ölüm orucunun bu tarzda ve hiçbir şey elde etmeden sonuçlanmasının sonuçları ne oldu.?

Bir kez, eyleme bağlanan umutlar söndü. Uzun vadeli bir direnişe göre hazırlanılmadığı gibi, soluk teslimiyette alınacaktı. Umutsuzluk ve moral bozukluğu üst üste bininca sonucun ne olacağını kestirmek zor olmasa gerek.

İkincisi, direnişin en etkin, en nitelikli aracının da bu şekilde etkisiz hale getirilmesi düşmanın önünü açtı. Kısa sürede teslimiyeti egemen kılacağını anladı. Böylece elde ettiği başarı ve moral üstünlüğü ile saldırılarını daha da pervasızlaştırdı.

Üçüncüsü; ölüm orucu silahı bu şekilde paslanmaya yüz tuttu. Etkinlik ve saygınlığından yara aldı. Bu da bu silahı yeniden kullanma konusunda tereddütleri ve kuşkuları geliştirdi. Oysa bu silah en etkili olan silahımızdı.

Dördüncüsü; bunun bir sonucu olarak ölüm orucuna ve genel anlamda direnişe dar inanç ve güven büyük oranda sarsıldı. "Teslimiyet kurtuluştur", "direnmeyle bir şey elde edilemez" düşüncelerinin gelişmesine dolaylı da olsa katkıda bulundu. Evet, 1981 ölüm orucunun bu şekilde sonuçlanmasından sonra direnişin sonu da görünmeye başlamıştı artık.

c) 1981 direnişi sürerken direniş esnasında bir sürü olumsuzluk, eski toplumdan getirilen eğitim ve alışkanlık su yüzüne çıktı ve gelişti. Bunların direnişte olumsuz bir etkide bulunduğu, moral bozukluğuna yolaçtığı yadsınmaz bir gerçekti. Neydi bu olumsuzluklar?

Bir kez baskıların ve doğal ihtiyaçlar üzerindeki kısıtlamaların ilk hedefi, doğa ve biyolojik güdüleri öne çıkarmak, bilinç ve iradenin kontrolünden kurtarmaktı. Açlık, susuzluk, uykusuzluk vb. işkenceler çektirilmesi bu alandaki güdüleri pompalamaktaydı. Böylece bilinçli davranış yerine duygu ve güdülerin yer verdiği davranışlar öne çıkmaktaydı. Kuşkusuz, bu sonuca süreç içinde varılacaktı ki, programın kişiliksizleştirme hedefi de buydu. Açlık, susuzluk, yer darlığı gibi sorunlar direniş esnasında bencil, bireyci, sekter eğilimleri geliştirdi. Biz bunları yeterince tasfiye edememiştik. Bu hazır temelde yukarıdaki sorunlar da bilinince, burjuva ve küçük-burjuva eğilimlerde gelişme kaydetti. Oysa devrimci bilinç, inanç ve anlayışla donanmış, yoğrulmuş bir kişilikte, bencil duygular ve davranışlar yerine engin bir fedakarlık ve ruhu, bireycilik yerine kollektif ve toplumsal düşünce ve davranış egemen olur. Doğaldır ki, gelişen bu bencillikle, onun yol açtığı davranışlar bir yandan davranış sahibini teslim olma yoluna hızla iterken, öte yandan kitle içinde moral bozukluğuna, kuşku ve güvensizliğe neden oluyordu.

d) (c) şıkkında belirttiğimiz olumsuzlukların elbet sosyo-ekonomik ve kültürel temelleri vardı. Dışarıda ve içeride verilen devrimci düşünce ve anlayışın eski eğilim ve alışkanlıkları tam anlamıyla silip süpüremediği, bırakalım onu, kişiliğin ana öğesi haline gelmediği bir gerçek. Bütün bunlarla birlikte birinci bölümde özetlediğimiz 1981 öncesi olumsuzluklar bir yandan direniş içindeki olumsuzlukların bir etkeni iken, öte yandan en geniş anlamda kitlesel direniş sürdürülmesinde bir etken (ama tali planda) olmuştur. Önder, kitle soyutlanması, kuşku ve güvensizlik, yoldaşlık bağlarının zayıflaması, moral bozukluğu gibi etmenler doğaldır ki, kitle direnişini şu veya bu şekilde etkileyecekti.

e) Kuşkusuz yenilgi ve teslimiyetin nedenleri çok boyutlu ve bir bütündür. Bu boyutlardan her hangi birinin gözardı edilmesi halinde, olguyu anlamak, açıklamak, da eksik kalmış olur. Hele tek yanlı bir bakış, işi büsbütün çıkmaza sokar ve ve anlaşılmaz kılar. Siyasal bir olay ve olgunun bütünüyle ve tam anlaşılabilmesi, algılanabilmesi bütün boyutlarıyla ve kapsamlı olarak ortaya konulmasından geçer. Hele bu olgu yaşamımızda çok önemli bir rol oynamışsa gelecekte de karşılaşma olasılığı her zaman belirebilecekse, üzerinde durmak daha zorunlu olmaktadır. Ancak olgu ve olayların nedenlerini, onu hazırlayan ve koşullandıran ortamı çözerken, elbette ki belirleyici olanlarla etkileyen etmenleri belirleme ve etkileme sırasına göre vurgulayarak koymak gerekir. Başka bir anlatımla bütün neden ve faktörlerin diyalektik bütünlüğünü ve bağını kurarak sonuçta ilişkisi belirtilmelidir.

YENİDEN DİRENİŞ

Sınıflar mücadelesinin tarihine baktığımızda mahkemelerin önemli bir rol oynadığını görüyoruz. Mahkemeler tarihte egemen sınıfın elinde, ezilen sınıf ve halkların sınıf kavgalarını ezmede, mahkum etmede, halklara gözdağı vermede vazgeçilmez bir araç işlevi görmüşlerdir. Bundan dolayı mahkeme kürsüleri karşıt sınıfların çarpıştığı bir arenadır.

Siyasal savunmalarla, Türk sömürgeciliğinin uyguladığı vahşet ve kıyım politikası teşhir ve mahkum edildi. Oysa onlar mahkeme kürsülerini Kürdistan bağımsızlık kavgası ve PKK için bir mezar olarak, Kürdistan ve PKK'ye yönelik propaganda ve teşhir aracı olarak görüyorlardı. Tüm çabaları bu doğrultudaydı. Ne var ki mahkeme kürsüleri sömürgeciliğin geçmişten bu yana halkımıza reva gördükleri tüm baskı, kıyım ve ulusal imha politikasının günümüzdeki faşist-sömürgeci vahşetin, mahkemelerle oynamak istedikleri oyun ve komploların; cezaevinde işkence, zulüm ve kıyımlarının teşhir edildiği bir araç haline getirildi. Kısacası mahkeme kürsüleri devrime karşı zehir kusan bir zehir aracı olmaktan çıkarılarak devrimin hizmetine sunuldu.

somut tarihsel koşulları ve açtığı çığrın düşmana vurduğu darbeyi, Kürdistan devrimine yaptığı katkıyı doğru ve sağlıklı bilmekten, anlamaktan geçer. Bir olay onu çevreleyen ve onu koşullandıran koşullardan soyutlandı mı, neden ve sonuç ilişkisi koparıldı mı anlatmak, anlamak ve açıklamak olanaksızdır. Bu bakımdan **Mazlum** yoldaşın eylemini yerli yerine oturtabilmek için o günün koşullarına kısaca bakacağız.

Daha önce de açıkladığımız gibi sömürgeciler, cezaevi için planladıkları programlarını adım adım, aşama aşama uygulama alanına koyuyorlardı. İlk etapta tüm cezaevi tutsaklarını teslim alıp emirkomuta ilişkisini egemen kılacaklardı. Bu temelde mutlak itaati sağlayacak, yani teslimiyeti sağlamlaştıracak ve olgunlaştıracaklardı. Bu noktadan sonra programın son ve esas aşamasına geçeceklerdi. Kuşkusuz bütün bunlar tarihin kaydettiği en vahşi işkenceler aracılığıyla gerçekleştirilecekti.

1982'nin başlarında yoğunlaşan itirafa (ihanete) zorlama kam-

Soldan sağa (ayaktakiler): Mustafa Çepik, Emine Turgut, Ömer Gazel, Abdullah..., Mehmet Oğul, Muzaffer Ayata, Sakine Cansız, Şahin Binici, Ali Gün, Ahmet Öğretmen, Hasan Çepik. **(Oturanlar):** Ahmet Yürek, Salih Şahin, Hulusi Bilgin, Yaşar Şahan, Niyazi Baysan, Mevlüde Acar, Cahide Şener, Fuat Akcan, Ferzende Toğaç, Salih Sezgin, M. Sait Korkmaz. **(Amasya Cezaevi)**

Özel olarak siyasal savunmalar, sömürgecileri teşhir ve mahkum eden, Partimizin ve davamızın haklılığını belgeleyen, dosta-düşmana ne olup olmadığımızı kanıtlayan; inanç, kararlılık, cesaret ve fedakarlığın anlamını vurgulayan, tarihe ve genç kuşaklara zengin bir deney sunan, bu çerçevede Kürdistan ulusal kurtuluş kavgasının gelişmesine katkıda bulunan; özel olarak biz PKK'ye mensup tutuklular için devrimci geçmişimizle devrimci geleceğimiz arasında (teslimiyet döneminde) organik bir köprü işlevini gösteren tarihsel önemde bir olaydır. Bu, genel olarak komünüzme yapılan saldırılara karşı duruldugu ve yüce komünizm davasının savunulması, dünya halklarına ve işçi sınıfına karşı omuzlarımız üzerindeki sorumluluğun yerine getirilişidir de.

Ve diyebiliriz ki, PKK'li tutsaklar, mahkemelerdeki tutumlarıyla dönekleri ve ihanetçilerin ipliğini pazara çıkarmış, PKK üzerindeki komploları boşa çıkarmış ve bu alanda dostlarımızın beklentilerini yerine getirmiş, bu tarihsel sınavı kazanmışlardır. Savunmaların tarihsel önemini, siyasal rolünü ilk kavrayan **Hayri** yoldaştır. Her koşul altında ve değerli yaşamını yitirdiği ana kadar hep savunmaların önemini altını çizerek vurguladı. Ve bu konudaki öncülük rolü **Hayri** yoldaşa aittir.

21 MART 1982 MAZLUM YOLDAŞIN EYLEMİ, NEDEN VE SONUÇLARI İLE 17 MAYIS 1982 DÖRTLERİN YAKMA OLAYI

Mazlum yoldaşın eylemini anlamak, değerlendirmek, tarihimizdeki soylu yerine oturtabilmek gerçekten eylemin şekillendiği

panyası, sonunda kitlede teslimiyete ilişkin düşünce ve yaklaşımlar da değişmeye başladı. Teslim olunduktan sonra "bittik, tükendik, ihanet ettik, bir şeye yaramayız" düşüncesi oluşmuştu. Ki bu da daha çok ne olup olmadığının, yani teslimiyetin sınırlarının, nereye kadar olduğu, ihanetle ilişkisi ve farklılığının net olarak kavranmamasından kaynaklanıyordu. Teslim olmuştuk, ama henüz ihanet değildi bu. Çünkü bizden yeni yeni şeyler isteniyordu. Düşmanca itiraf dayatılıyordu. Teslimiyet ihanet olmamakla birlikte, ona giden yolda ilk durak ve ona giden kapıları sonuna kadar açık bırakan bir olguydu. Bütün bunlar 1982'nin başlarında somut pratik tarafından bir bir kristalize oluyordu.

Evet bu yeni bir durumdu, yeni bir tavır gerektiriyordu. Çünkü ölüm ve ihanet; işte dayatılan seçenekler bunlardı. Her biri kendi çabasıyla, irade ve inancıyla ihanete karşı koyuyordu. Ama ihanetler de başlamıştı artık. Düşmanın politikası ve esas hedefi bu şekilde net olmasına karşın, bu komplo nasıl boşa çıkarılır, ihanetin yayılması nasıl önlenir vb. soruların cevabı belirsizdi. Deyim yerindeyse ufuklar kararmış, yer yer zifir karanlıktı. Ve düşman hızla hedefine doğru yol alıyordu. Cezaevi labirent özelliğini koruyor, ufukta bu labirentten çıkış ışığı gözükmüyordu. Eskiden denenen tüm yol yöntem ve araçlar sonuç alma özelliğini yitirmişti. Gözümüzde ne onlara güveniyorduk,ne de kendimize. Tam bir açmazdı bu.

Zifiri karanlıkta el yordamıyla ihanete karşı koyduğumuz bir ortamda **Mazlum** yoldaş, Ortadoğu halklarının ve bizim ulusal bayramımız Newroz'da yaşamını feda ederek, labirentten çıkış ışığını yaktı. Bu cezaevi yaşamında ve Kürdistan bağımsızlık kavgasında tarihsel bir yol, yeni bir kilometre taşıydı. Cezevi üzerinde kara bulutların tüm gücüyle abandığı, PKK'ye komploların hazırlandığı, halkımızın kurtuluş umutlarının söndürülmeye çalışıldığı bir ortamda, **Mazlum** yoldaşın soylu eylemi bütün bu olumsuz gidişe dur diyecek, direnişin kıvılcımını çakarak ufukları aydınlatacak ve böylece tarihteki gururlu yerini alacaktı. **Mazlum** yoldaşın eylemi dünü, bugünü ve yarını, yani kendi gelişim süreci (hareketi) içinde ele alınıp değerlendirilmelidir. Biz bugün onun tarihsel değerini ve siyasal boyutlarını daha iyi kavrayacak durumdayız.

Mazlum yoldaşın eylemi zifiri karanlık ufkumuzu aydınlatan bir ışık, ihanet ve teslimiyete karşı boyutlanacak direnişin anlamıydı dedik. Neden? Çünkü ihanet karşısında teslimiyet ve ihaneti anlamaya başlayan, ihanetin kapıya dayandığını gören, bizlere bunlara karşı tavrın, yolun ne olduğunu canını feda ederek gösterdi. Bu yol kutsal amaçlar uğruna ölmekti.

Yaşam, teslimiyet altında her gün biraz daha devrimci ve insani değerlerden uzaklaşmaya yüz tutan yaşam —tabii eğer teslimiyet altındaki yaşama yaşam denirse— düşmanın elinde ise devrimci geçmişimize, yüce ideallerimize ve asgari insani değerlerimize karşı bir silah, bir koz haline getirilmişti. Daha basit bir ifadeyle bizim yaşamımıza ihanet etmemiz için bize yöneltilmiş bir silah haline getirilmişti. Öyleyse yapılacak tek şey kalıyordu: Düşmanın elindeki bu silahı çekip almak. Bunun anlamı da ölüm silahına sarılmaktı. Bu temelde direniş örgütlenmeli, teslimiyet ve ihanete karşı tavır alınmalıydı. İşte **Mazlum** yoldaşın yaptığı buydu. Önümüzü aydınlatan, direnişi sağlam ve güçlü temelleri üzerine oturtan bir eylemdi bu. Fedakarlığın en soylu olanı, en kutsalı, yoldaşlarının en çaresiz oldukları bir anda en değerli varlığı olan yaşamını feda edip onlara çarenin ne olduğunu göstermektir. **Mazlum**'un büyüklüğü, önder kişiliği işte budur.

Mazlum yoldaşın eyleminin etkisinin kısa vadede kitlesel bir harekete dönüşmesini beklemek safdillik olurdu. Bunun sonuçları ancak süreç içinde olabilirdi. Direniş kıvılcımının kitlesel bir yangına dönüştürülebilmesi için daha birkaç adımın atılması gerekirdi. Bu adımlardan ilki 17 Mayıs 1982 tarihinde **Ferhat KURTAY, Necmi ÖNER, Mahmut ZENGİN, Eşref ANYAK** yoldaşların kendi onurlu yaşamlarına son vermeleriydi. Onlar **Mazlum** yoldaşın açtığı çığırda yürüyerek eşine ender rastanan bir fedakarlık, cesaret, kararlılık ve devrimci irade örneğini gösterdiler. Dört yoldaşın birbirine kenetlenerek üzerlerine yağ döküp kendilerini yakmaları, son nefese kadar kıpırdamadan ölümle kucaklaşmaları proleter yurtseverliğin ve kahramanlığın bir örneğidir.

14 TEMMUZ BÜYÜK ÖLÜM ORUCU

Bu tarihsel kararın açıklanması Partimizin büyük önderi ve halkımızın yiğit evladı **M. Hayri DURMUŞ** tarafından gerçekleştirildi. 14 Temmuz 1982'de mahkemede (Urfa grubu) söz alan **Hayri** yoldaş sömürgecilerin vahşet düzeyindeki uygulamalarının itiraf politikasının iç yüzünü ve hedefini, mahkemelerin işlevini ve savunmaları olanaksızlaştıran çabalarını teşhir ederek, bundan böyle bu koşullarda yaşamanın hiçbir anlamının kal-

madığını vurgulayarak, mevcut vahşet, ihanet politkası ve uygulamasının da durdurulması amacıyla ölüm orucuna başladıklarını açıkladı. bu öyle kararlı ve kesin bir açıklamaydı ki, mahkeme heyeti bile saygı duymaktan kendini alamamıştı. Kararlılık ve cesaret devrimci gururun bir simgesiydi, bu tutum. Hayri yoldaştan sonra **Kemal** ve onlarla birlikte altı arkadaş ölüm orucuna gireceklerini açıklayacaklardı, O gün mahkemede olmayıp, cezaevinde bulunan, içlerinde **Akif YILMAZ**'ın da bulunduğu iki arkadaş daha ölüm orucuna gireceklerdi.

Mehmet Hayri ve **Kemal** yoldaşlar 1981 ölüm orucunu iyice değerlendirmişlerdi. Bu başarısızlığı, başarının anahtarı yapacaklardı. Bu her türlü komplonun, eylemi kırma çabalarını boşa çıkararak cesaret, kararlılık ve engin bir fedakarlık örneği ile eylemi sürdürmek ve mantıki sonuca ulaştırmak demekti.

Eylem ilk grup tarafıdnan sürdürülürken, yeni katılmalar da oldu. Böylece sürekliliği sağlandı. Ve bu eylem amaç ve talepleri gerçekleşene kadar sürecek, onlarca ölüm pahasına da olsa... İmajını verdi. Yani temeli ve güçlü desteği vardı eylemin. Buna rağmen idare kayıtsızlığını ve muhattap almama tavrını görüntüde de olsa sürdürmeye devam etti.

Ne var ki, önder yoldaşların örnek bir tavırla ölümle ardarda kucaklaşmaları sömürgecileri telaşa boğdu. Elleri ayakları birbirine dolaştı desek yeridir. Onlar da gelecek ölüm olaylarının sonuçlarını ciddi ciddi düşünmeye başladılar. Eylemin gruplar halinde kararlı bir şekilde sürüyor olması onları ödün verme noktasına getirmişti. Böylece kolordu yetkilileri devreye girerek, belli haklar temelinde bir anlaşma sağlandı. Sömürgecilik geri adım atmıştı. Cezaevi yaşamında ilk kez bir anlaşmaya ve ödüne yanaşmışlardı. Hem de en rahat dönemlerinde. Bu küçümsenecek, azımsanacak bir başarı değildi. Neydi verdikleri sözler? Ödünler bir kez siyasi savunmalar engellenmeyecek ve bu hak gaspedilmeyecekti. Yazılı savunma için olanak sağlanacaktı, cezaevinde bizim için en önemli olan başarı buydu. Çünkü o dönemde siyasi savunmaların vazgeçilmez bir nitelikle yapılması zorunlu bir görevdi. Ve kimse itirafa zorlanmayacaktı. İkincisi, baskı ve işkence yapmayacaklarına söz vermişlerdi. Bu söz düzeyinde de olsa işkence yaptıklarının bir itirafıydı. Sömürgeci yetkililerin böyle bir şeye zorlanması (hem de o dönemde) küçümsenemez. Üçüncüsü, askeri eğitim süresini haftada üç güne, günde üç saate indirileceklerini vaad ettiler. Dördüncüsü, doğal ve kültürel ihtiyaçların kısıtlanmayacağını ve bunları bir baskı aracı olarak kullanmayacaklarını vaad ettiler.

Söylenen bu son üç vaad tutulmayacak ve kısa sürede rafa kaldırılacaktı. Ama verdikleri sözleri 35 için az çok tutacaklardı.

Özet olarak 14 Temmuz eylemi ve onun yaratıcılığı **(M. Hayri DURMUŞ, Kemal PİR, Akif YILMAZ,** ve **Ali ÇİÇEK)** özel olarak cezaevi, genel olarak mücadelemiz tarihinde tarihsel önemde bir rol oynadı. **Hayri, Kemal, Akif** ve **Ali** önümüze bir yaşam ve mücadele çizgisini yaşamları pahasına sergileyip, teslimiyet ve ihanete karşı direniş sancağı oldular ve Onlar Kürdistan ulusal kurtuluş kavgsında bayraklaştılar... Anıları ölümsüzdür!

Bu direniş sürecinin bir devamı ve yeni bir halkası olan ve **Mazlum, Hayri, Kemal** yoldaşlarda somutlaşan cezaevi direnişi, ulusal kurtuluş mücadelemizde yeni bir dönemin başlatılması, devrimci halk önderliğinin (PKK'in) güçlendirilmesi, örgütlü bir ulusal kurtuluş hareketinin yaratılması ve savaşarak ayağa kalkmış bir halk konumuna ulaşması için emredicidir; ve böyle bir gelişmenin sağlanmasına temel teşkil edebilecek güçtedir. Bu, devrimcilerin omuzuna dönülmez bir biçimde yüklenmiş bir *görevdir.* ***Mazlum, Hayri*** ve **Kemal** *yoldaşlar, bu görevin gerçekleştirilmesini,* dünya halklarının kurtuluş mücadeleleri tarihinde ender rastlanan direniş eylemleriyle ve *"Toplumun umut ve beklentileri askıda bırakılmamalı, esnek ve hoşgörülü bir politika izlenerek devrimci-yurtsever potansiyel harekete geçirilmelidir", "Bu hareket mutlaka zafer kazanacaktır", "Cuntaya karşı koyduğumuz eylemler, gösterdiğimiz direniş ve mahkemelerde haykıran sesimiz mutlaka kitlelere ulaştırılmalıdır", "Pişman değiliz, davamız haklıdır, bu davanın neferi olmaktan şeref duyuyoruz"*sözleriyle kesin bir emir haline getirmişlerdir.

EYLÜL DİRENİŞİ

Eylül 1983, Kürdistan tarihinin görkemli bir direnişe sahne olduğu bir ay. Bu, halkımızın kendi özgürlük tutsakları şahsında bir şahlanışıydı. Kutsal amaçlar uğruna ölümüne bir kavgaya atıldığında nelerin başarılabileceğinin, somut göstergesiydi. Özgürlük, bağımsızlık ve özgürce yaşam uğruna halkımızın coşkulu, kararlı ve fedakarca bir silkinişiydi, Eylül Direnişi.

Özellikle 14 Temmuz eylemine katılan arkadaşların 35'e getirilmesinden (Mart'ın başlarıdır) sonra

Soldan sağa (ayaktakiler): İsmail Çakmak, Hamit Kankılıç, Sadettin Aydınlık, M. Can Yüce, Selahattin Şimşek, Ayhan Aykaç, Aliekber Pektaş, Samet Buran. **(Ortadakiler):** Abdullah Boluk, Kerem Ayazdır, Keleş Karaca, Enver Özer, Hikmet Tabak, Fahrettin Ordu. **(Öndekiler):** Yaşar Kırca, M. Emin Gökdemir, Mehmet Takır, D. Ali Küçük, Cemil Bozkurt, Ferzende Uluk. **(Çanakkale Cezaevi)**

direniş ve örgütlendirilmesi konusu daha somut bir biçimde tartışıldı. "Eylem nasıl ve ne zaman başlatılsın; kitlesel olarak kuralları reddetme biçiminde mi, yoksa ölüm orucu şekilinde mi sürsün, kademeli olarak direniş, kitlesel bir niteliğe büründürülmesi biçiminde mi olsun" vb. farklı seçenekler çerçevesinde tartışıldı. "Önce ana davanın karar gününde eylem mahkemede açıklanarak başlatılsın" görüşü ağırlık kazanmaya başlar gibi oldu. Ancak kadrolar arasında zamanlama, koğuşlara taşırma (eylemi) ve planlanması konusunda tam bir görüş birliği oluşturulamadığı için bundan vazgeçildi. Ayrıca ceza alanlarla bir araya gelmek direniş için avantajlı bir durum da sağlayabilirdi. Koşulların daha da lehimize oluşturulması ve hazırlığın daha iyi yapılması için erteleme uygun görüldü.

Ana davanın sonuçlanmasından sonra idam, mühebbet ve bazı ağır cezalara çarptırılan arkadaşlar 36'ya konuldu. Bir isteğimiz yerine gelmişti. Doğal olarak belirli kadroların da 36'ya götürtülmesi nedeniyle oluşturulmaya başlanan örgütlenmenin merkezi burası oldu. Eylem hazırlıkları burada yoğunlaştı ve hazırlandı. Daha önce 35'te örgütlenme içinde olduğundan sayısı kabarık olan bu iki koğuş direnişin de temeli olacaktı.

Ve 36'da direniş ve ölüm orucu konusu enine boyuna tartışıldı. Bütün olasılıklar üzerinde duruldu. Bu yoğun tartışmalar sonucunda eylem planı da somutluk kazandı. Buna göre eylemin hedefi tüm cezaevi genelinde teslimiyet statüsünü kırmaktı. Başka bir deyişle, emir-komuta, askeri eğitim, işkence ve her türlü baskı, kısıtlama son bulmalıydı. Emir-komuta, eğitim ve işkence uygulamalarının kaldırılması talebinden kesinlikle taviz verilmeyecekti. Bu sayılan ögelerin birinin kabulü teslimiyetle eş anlamlıydı. Bu talep tüm cezaevi içindi. Ancak verilecek tavizler kitlenin direnişe katılma gücüne orantılı olarak en aza indirilecekti. Kısacası diğer kısıtlamaların kaldırılmasının çapı, direniş ve güç olgusuyla orantılı olacaktı. 35 ve 36 için ise hemen hemen her şeyin kaldırılmasını hedeflemiştik.

Ayrıca bu temel ögelerin dışında, genel çıkarları (yukarıda adı geçen, emir-komuta, askeri eğitim, işkence ve her türlü baskı ve kısıtlama) korumak ve yaşamak amacıyla bazı tavizler de kabul edilebilirdi. Örneğin; İstiklal Marşı vb. gibi

Kısaca eylemin hedef ve talepleri kabul edilebilenler ile kabul edilemeyecekler konusu net çizgilerle belirlenmişti.

Hazırlık ve planlamadan sonra 1 Eylül 1983 günü ölüm orucu başlatıldı. Suruç grubundan eyleme katılanlara, eylemin amaç, hedef doğrultusu açıklanarak koğuşlara eyleme destek, direnişe çağrı yapıldı. Böylece 20 arkadaş ölüm orucu biçiminde direnişi başlatmış oldu.

O ortamda koğuşlarla ilişki kurma olanakları yoktu. Bu bakımdan onların eylem, direniş için örgütlendirilmeleri olanaklı olmadı. Ancak mahkemeye gidiş-gelişler ve hastaneye gidenlerle yakında direnişin başlayacağı, buna göre herkesin kendisini hazırlaması gerektiği haberleri gönderiliyordu. Bu haberler koğuştaki arkadaşların morallerini yükseltiyordu. Eylem beklentisi tüm koğuşlarda kendisini hissettiriyordu. Zaten idareye karşı tavırlarda gözle görülür değişmeler gözleniyordu. Yani cezaevi kitlesi 81 ve 82'nin kitlesi değildi. İşkence ve zulüm bundan sonra dayanılacak ve yaşanılacak gibi değildi. Önceki direnişler de işkence ve teslimiyete karşı nasıl davranılması gerektiği konusunda bir ışık olmuştu.

Ve 5 Eylül 1983 günü, **Mazlum** yoldaşın 21 Mart'ta yaktığı kutsal direniş kıvılcımı daha sonraki direnişlerde daha da büyüyerek 1 Eylül ölüm orucunun başlattığı öncü rolle kitlesel bir yangına dönüştü. Yılların öfkeksinin patlamasıydı bu. Bir avuç hain dışında tüm cezevi kitlesi işkence, zulüm teslimiyet ve ihanete karşı tek bie yürek, tek bir yumruk olmuştu. Herkes bir ağızdan "Kahrolsun işkence!", "Ya insanca yaşam ya ölüm!" sloganlarını haykırarak (önceden hangi sloganların atılacağı gibi bir tesbit olmadığı için ilk gün daha başka sloganlar da atıldı), bundan böyle cezaevi yaşamının ne olması gerektiğini kararlıca vurguluyordu. Kitlesel coşku ve heyecan doruk noktasındaydı. İşte bu şahlanış, başkaldırış ve kararlı tutum fiili olarak bundan sonraki kurallarını ve statüsünü çizmişti ki, bu teslimiyet zincirlerinin kırılıp atıldığı ve aşağılanmanın son bulduğu, asgari insanca yaşam olanaklarının sağlandığı bir tutukluluk statüsüydü.

Ölüm orucu biçiminde başlayan 8 Eylül'de kitlesel yangına dönüşen direniş karşısında idare tam anlamıyla bir şaşkınlık, çaresizlik ve kararsızlık içindeydi. Deyim yerindeyse tam bir şoka girmişti. Tüm cezaevinin slogan atması, başkaldırması idare için olduğu gibi bizim içinde yeni bir durumdu. Eylem yeni bir aşamaya sıçramıştı.

Başından beri olduğu gibi 8 Eylül günü de idare ile dialoga kapımız açıktı. Bütün bu koşulları değerlendirip bu durumdan yararlanmak için idareye talepte bulunarak, "koğuşlara götürülüp gezdirildiğimiz taktirde slogan atmaya son verebileceğimizi, sukûneti sağlayabileceğimizi, bu konuda arkadaşlarımızı ikna edebileceğimizi" bildirdik. Çaresizlik içindeki idare talebi kabul ederek dört arkadaşın koğuşları dolaşmasını sağladı. Böylece bir gün süren slogan atma olayı tarafımızdan durduruldu. Bir baskı ve saldırı karşısında tekrar atılması kaydıyla —çünkü yukarıda belirttiğimiz slogan atma olayı işlevini yeterince görmüştü— bundan böyle yapılabilecek şey kitlesel direnişi sağlıklı bir şekilde sürdürmek, tek elden yönetimi başarabilmekti.

Direniş boyunca ölüm orucuna katılanlar da arttı. Sayı yüzü fazlasıyla aştı. Bir bütün olarak direniş cesaret, kararlılık ve engin fedakarlıkla sürdü. Direniş yönetimi de doğru ve isabetli kararlarıyla direnişi sürüklüyordu. Örgütlü,kararlı disiplinli kitle direnişi karşısında sömürgeciliğin yapacağı fazla bir şey yoktu. 5 Eylül'de tüm kitlenin başkaldırısıyla çizilmiş cezaevi yaşantısının ana hatlarını kabullenmekten, daha doğrusu bunu tescil etmekten başka çaresi yoktu.

Ve sonunda idare ile belli bir anlaşmaya varılarak (eylemin 27. gününde) ölüm orucuna son verildi. Yapılan bu anlaşmaya göre: Emir-komuta, işkence, her türlü askeri ve kemalist eğitim kalkacak, savunmaların serbest ve sansürsüz yapılma olanağı sağlanacak, doğal ve kültürel ihtiyaçlar üzerindeki yasak ve kısıtlamalar son bulacak ve bunlar baskı aracı olarak kullanılmayacaktı. Kısacası, normal asgari insani değerlerle bağdaşan bir cezaevi yaşantısı öngörülüyordu. Buna karşılık biz haftada iki kez İstiklal Marşı'nı okumayı, salt subaylara komutanım demeyi sürdürecektik. Kuşkusuz bu iki uygulama teslimiyet döneminin bir kalıntısıydı. Bizim ideolojik ve politik yapımızla çelişiyordu. Ancak soruna daha geniş boyutlu yaklaşıldığında bu geri adımların, bu tavizin verilmesinin anlamı daha iyi anlaşılır.

OCAK DİRENİŞİ

1983'ün sonlarından itibaren tırmandırılmaya başlanan saldırı baskı politikası, 2 Ocak 1984'te doruk noktasına çıkarıldı. Bu açık bir saldırı, yoğun bir baskı ve işkenceydi artık. Eylül'de yedikleri tokatın öcünü alırcasına çullanmışlardı yine cezaevi üzerine.

Bizim bu saldırı ve işkence uygulamaları karşısında sessiz durmamız beklenemezdi. Kanla, emekle, fedakarlıkla, binbir çile ile yoğurduğumuz kazanımlarımızı, haklarımızı, değerleri bırakamazdık düşmana. Bütün bunları savunma ve koruma temellinde direnmekten başka bir yolumuz yoktu. Diğer yolları (teslimiyet vb.'lerinin) lügatımızdan silmeye and içmiştik bir kez. Ve öyle yaptık. 2 Ocak 1984 günü ziyarete giden bir grup yoldaşın, işkenceye tabi tutulması üzerine tüm cezaevi bir ağızdan "Kahrolsun işkence", "Ya ölüm ya insanca yaşama", "İnsanlık onurumuz işkenceyi yenecek" sloganlarını atmaya başladı. Bu, işkence ve baskılara karşı tavrımızın kararlı ve kesin bir ifadesiydi. Böylece fiili direniş, insanca yaşamak, insani ve devrimci değerleri korumak amacıyla başlamış oldu.

Saldırının yoğunlaştığı 2 Ocak'ın akşamında idare, koğuşları dolaşarak, tek tip elbise giyilmesini istedi. Görüntüde baskıları bunun için yaptığı izlenimini verdiler. Diğer bir anlatımla, saldırı ve işkencelere tek tip gerekçesiyle yasal bir dayanak kazandırmaya çalıştılar hemen. Damdan düşercesine böyle bir dayatma çok ilginçti, ilginç olduğu kadar uzun ve yoğun bir hazırlığın ürünü olduğunu vurguluyordu bize. Demek ki, saldırı planı uzun uzun hesaplanmış, önemli hedefleri olan bir olguydu. Yani rasgele, anlık bir şey değildi. Ocak'taki saldırıların esas amacı yürürlüğe konan 1981-83 döneminde dört başı mamur bir şekilde uygulanan teslimiyet —ihanet—, kişiliksizleştirme programının bizzat kendisiydi. Bu saldırı ve işkenceyle cezaevi kitlesini teslim alma, kişiliksizleştirme programını hayata geçirmek ve tutsakları insani ve devrimci değerlerine karşı ihanet ettirmek hedeflerine varmak istiyorlardı ilk planda. Eylül'de kırılan teslimiyet zincirlerini boynumuza geçirmek, emir-komuta, itaat ve askeri eğitim, kemalist eğitimle beyinlerimizi, yüreklerimizi prangalamak amacındaydılar. Evet,

Ocak saldırılarının altında yatan gerçek buydu. Siyasal kişiliğimiz ve insani varlığımız tekrar ciddi bir tehlike ve tehdit ile karşı karşıyaydı. Eylül direnişinin kazanımları, hakları ve değerleri saldırıların boy hedefiydi.

Sloganların atılmasından sonra direnişin yöntem ve araçları konusunda tam bir belirsizlik ve netsizlik içinde olduğumuzu söyleyebiliriz. Açıkçası hazırlıksızdık politika alanında. Bunun doğal bir sonucu olarak direnişin hemen başında günübirlik —uzun vadeli olmayan— tutum ağırlıktadır. Gerçi direnişin hedefi, beklentilerimiz, düşmanın politikası konusunda görüşlerimiz besbelliydi. Ama aynı şeyi direnişin somut yöntem ve taktikleri için söyleyemeyiz. Bu nedenle bu konuda hatalarımız da oldu. Şöyle ki; genel çoşkuya, heyacana, kitlesel çıkarlara kapılarak, yakma, yıkma, barikat vb. biçimde yaşanan isyan durumunun meydana gelmesine yol açtı. Bu tutum, gücümüz nedir ne değildir, yakma-yıkma ile nereye varabiliriz, zararlarımız ne olacak vb. bir dizi sorunun hesabını yapmayan bir ürünü değil, anlık genel gidişin akışı içerisinde günübirlik ve duyguların eseri olan bir tutumdur. Bundan dolayı önderlik uzun süreli bir politika yerine, bu tutumu ile kitlenin peşinden gitmiş ve deyim yerindeyse kitle kuyrukçuluğu yapmıştır.

İsyan durumunun oluşmasından sonra saldırıların dozu en uç noktaya vardı. Tam bir savaş düzeni içinde koğuşlar basılıyor, kısa bir sürede barikatlar aşılarak koğuşlar boşaltılıyordu. Ve koridora çıkarılan insanlar eşine ender rastlanan işkencelere tabi tutuluyordu. Bu korkunç boyutlardaki işkencelere dayanamayanlar hem elbise giydiklerini kabul ediyorlar, hem de kurallara uyacaklarını belirtiyorlardı. Elbise ve programı reddedenler ise, bütün üstündeki elbiseler acımasız işkencelerle paramparça ediliyor, tek tipler zorla üzerine geçiriliyordu. Tabii bu sonuncular hemen üzerlerine geçirilen elbiseleri atıyorlardı. Her koğuş baskınında kitle bu şekilde iki tutum sergiliyordu. Bir kesimi hem elbise giyip hem de teslim oluyordu. Bir kesimi de her ikisini de reddediyordu. Elbise giyen ve teslim alınanlar zaman yitirmeksizin askeri eğitime alınıyorlardı.

Kuşkusuz bu gidiş oldukça aleyhimize idi. Şimdi yapılması gereken isyan durumundan gerekli direnişe geçiş yapmaktı. Ama nasıl ve ne şekilde? Çünkü direnişi, isyan düzeyinde uzun süre sürdürmek (kitlesel olarak) sonuç alıcı bir yöntem olmadığı kanıtlanmıştı. Yarardan çok bize zarar getiriyordu.

Ölüm orucunun temel amacı, Eylül kazanımlarını, haklarını ve değerlerini korumaktı. Düşman saldırıya geçmişti. Bu kazanım ve haklarımızı hayasızca çiğnemek ve geri almak kararındaydı. Bu somut olgu bizim düşmanın saldırılarını püskürtme ve eski kazanımlarımızı korumayı zorunlu kılıyordu. Bu amacımıza da ancak özgücümüzle inançlı, bilinçli, kararlı, fedakarca sürdürülen direnişimizle, çelik iradeyle varabildik... Ölüm orucunu başlattığımızı, talep ve amacını içeren dilekçe 14 Ocak 1984'te idareye verilerek ölüm orucu resmen başlatıldı. İdareye verilen dilekçede saldırı ve işkencelerin nedenlerini anlatıyor, taleplerimizin Eylül kazanımlarını korumak olduğu vurgulanıyordu. Eylemin, insanlık onurunu ve değerlerini ayaklar altına alan işkence ve insanlıkdışı uygulamalara karşı olduğu belirtiliyordu.

Böylece direniş güçlü ve etkin bir silaha kavuşturulmuş oluyordu. Ölüm orucu kararlı ve yerinde, gelinen o noktada vazgeçilmez bir karardır. Kitle desteğindeki ölüm orucunun uzun vadede beklenen hedeflere varacağı kesindi.

Ölüm orucu başlatıldıktan sonra idare savaş düzeni halinde sürdürdüğü koğuş baskınlarını durdurmadı, işkencelerin dozu azalmadı, tersine her gün biraz daha vahşet halkalarıyla güçlendiriliyordu. Yine bu günlerde kendini yakmalar, intihar eylemleri de konuluyordu. İki arkadaş yaşamına son vermişti. Baskı ve işkenceleri protesto etmek amacıyla.

Ancak bütün bunlar, saldırıları, koğuş baskınlarını durduramıyordu; sömürgeciler bir an önce sonuç almak kararındaydılar. Ne ölüm orucuna, ne de intihar eylemlerine aldırıyordu. Ve bu aldırmazlıkla, takviye askeri birliklerle ko. ğuş baskınlarına devam ediyordu. Basılan her koğuşta şiddetli bir karşı koyma ile karşı karşıya kalıyorlardı. Bu çatışma sonunda onlarca kişi yaralanıyordu. Ölesiye bir kavgaydı bu. Öldürme kastıyla vuruyorlardı. Böyle bir baskında **Necmettin BÜYÜKKAYA**'yı öldüreceklerdi.

Bu gelişmeler olurken bizim bazı önemli kararlar almamız gerekiyordu. Olumsuz gidişi durdurmanın çareleri bir an önce alınmalıydı.

Bunun için düşmanın elindeki silahları çekip almak gerekiyordu. İğrenç programını tüm çıplaklığı ile sergilemek durumundaydık. Diğer bir deyişle, bundan sonra yapacakları işkenceleri dolaysız olarak "kurallar" —program— için yadsındı. Buna göre ustaca kullandığı "isyan bastırma" durumuna son vermek, idarenin elindeki tüm yasal dayanakları elinden almak; direnişi, programı (işkence, teslimiyet ve ihanet) hedefine yönelterek bu konuda kitlesel direnişin o günkü boyutlarını korumak ve daha da geliştirmek amacıyla elbise giyme kararını aldık. Evet, bu bir taktik karardı. Düşman saldırıları konusunda bir tavizdi. Ama, bu taktikle nelerin korunduğu, nelerin yaşatıldığı daha iyi anlaşılıyordu.

Ocak direnişi boyunca bir hata, bir yanlış aranacaksa, o da elbise giyme kararında değil, isyan durumunun yaratılmasında aranmalıdır. Elbise giymek, isyan durumuna son vermeyi, direnişi normal seyrine koymayı amaçlamıştı.

Fiili direnişimizin güçlü ve etkin silahı ölüm orucuydu. Diyebiliriz ki, direnişin kaderini tümden olmasa da ağırlık olarak etkileyecekti. Bu bakımdan ölüm orucunu sürdürenlerin omuzlarında çok önemli siyasal sorumluluk vardı. Yurtseverlik ve devrimci fedakarlığın gereklerini en iyi bir şekilde yerine getirmek zorundaydılar. Başka bir anlatımla, ateşli yurtseverlik ve devrimci fedakarlık örneği olmalıydılar.

Süreç içinde ölüm orucunu bırakanlar olmakla birlikte, eylemin ana çekirdeği; eylemi, kararlı, tutarlı ve fedakarca sürdürdü. Her ne kadar eylemi bırakanlar moral bozukluğuna yol açıyor ve düşmanın umutlanmasına yarıyorduysa da, buna karşı ölüm orucunun kararlı bir şekilde sürüyor olması, hep moral ve umut kaynağı olmuştur cezaevi kitlesi için.

İdare işin başında eylemi ciddiye almak bir yana, kırmak için elinden gelen her şeyi yaptı. Aslında da ciddiye alıyordu. Çekindiği silahtı çünkü. Geçmiş deneyler de orta yerde duruyordu. Ama muhatap almama durumunu sürdürüyordu. Sürekli yer değiştirmelerine su, sigara kısıtlamalarına dek her yol deneniyor; dini vaaz ve telkinler bile yapılıyordu. Doğaldır ki, maddi baskılar (sürekli koğuş değiştirme, su kısıtlamaları vb.) insan ömrünü kısaltmada hatırı sayılır bir rol oynuyordu. Yarattığı ızdırap ve acı da işin cabası.

Ne var ki, ölüm orucunun 50. gününün yaklaşmaya başlaması, bazı arkadaşların durumunun ağırlaşması üzerine uzlaşma —anlaşma— arayışları, çabaları içine de girmeye başladılar. Çünkü, eylemi kırma çabaları boşa çıkarılmıştı. Peşpeşe ölüm olayları gelebilirdi, artık bu durumun kendilerini ne denli zorlayıcağı bilinmektedir. Görüşmeleri bizzat cezaevi müdürü, hastane baş tabibi ve adli müşavirlikte yürütüyorlardı. Bizim talepler besbelliydi. Eylül kazanımlarını korumaktı. Yapılan karşılıklı görüşmeler, her gün görüşme olanağı sağlayan ziyaretçilerin önünde yapılıyordu. Ziyaretçiler daha önce eylemi kırmada bir araç olarak kullanılmak amacıyla her gün görüştürülüyordu.

Bu şekilde sürdürülen —görüşçülerin gözleri önünde— görüşmelerden sonra bir anlaşmaya varıldı. (Eylemin 47. günü) güvence olarak ziyaretçiler gösterildi. "Eğer verdiğimiz sözü tutmazsak, ziyaretçileriniz gelip yakamızı tutsun" diyorlardı. Kuşkusuz bunun maddi yaptırım gibi değeri yoktu. Ama moral bir ağırlığı vardı ve esas güvence de kendimizdik. Örgütlü, disiplinli ve kararlı kitlesel direnişimizdi. Yapılan anlaşmaya göre Eylül direnişi sırasında kurulan statü aynen geçerli olacaktı. Ancak marş okumayan ve eğitim yapmayanların hakkında yasal işlem —idari değil— yapılacaktı. Yani mahkemeye verilecekti. İdari yapılmayacak, baskı ve işkence uygulanmayacaktı. Önemli bir nokta da şuydu: O dönemde cezaevinde ikili bir yapı oluşmuştu. Teslim olanlar, direnenler. Bunların sayıları hemen hemen eşitti. Bu konuda da şöyle bir koşul benimsendi. Yapılan anlaşma tüm cezaevi kitlesi içindir. Yani hiç kimse zorla, işkenceyle kurallara uydurulamaz. Gönüllü olarak uymak isteyen varsa uyar. Ama daha önce işkenceyle kurallara uyup da şimdi bunları reddedenlere hiçbir şekilde işkence uygulanmayacaktır.

Ocak direnişinin sonuçlanması ardından cezaevinde yaratılmak istenen teslimiyet ortamı da parçalandı. Ocak direnişnin kazanımları karunması, sömürgecilerin yeni saldırılarını da boşa çıkardı. Bu gelişme, cezaevi kitlesinde büyük bir etki bıraktı.

Diyarbakır Cezaevi'nin yansıra diğer cezaevlerinde de bu süreçte yoğun işkence ve baskılara karşı direnişler gelişti. Elazığ, Erzurum, Antep, Adana, Mersin ve Hatay cezaevlerinde tutsak bulunan PKK kadro ve sempatizanları, faşist Türk sömürgecilerinin teslim alma, ihanete çekme girişimlerine karşı, Parti ideolojisine sahip çıkarak direnişi yükselttiler. İnsan onurunun ayaklar altına alınmasına karşılık, bağımsızlığı, özgürlüğü ve insanca yaşamı savunan PKK'li savaş esirleri, sömürgecilerin komplo ve saldırılarını da adım adım boşa çıkardılar.

İşkence ve baskı, yoluyla PKK'li savaş esirlerini teslim alamayacağını anlayan sömürgeciler 1985-1986 yıllarında mahkemeleri yeniden başlatıp, ağır cezalar vererek amaçlarına ulaşmaya çalıştılar. Mayıs 1983'te 35 PKK önder kadro ve savaşçısına idam cezası veren sömürgeciler, 1985-1986 yıllarında yoğunlaştırdıkları mahkemelerde yüzlerce kadro ve savaşçı için peşpeşe idam cezaları verdiler. 1985-1986 yılları idam cezalarının arttığı yıllar haline geldi.

Mahkemelerde verilen cezalar suça göre olmayıp, direnişin ölçüsüne göreydi. Bu uygulamayla birlikte sömürgeciler, kendi anayasalarını bile çiğnemekten çekinmediler. Direnen savaş esirlerine ağır cezalar verilerek teslimiyete çekmek, direnişten vazgeçirmek istiyorlardı.

Faşist Türk sömürgecilerinin bu oyunları da boşa çıkarıldı. Ve mahkeme kürsüleri sömürgecilerin yargılandığı alanlara dönüştürüldü. Sömürgecilerin verdiği idam ve hapis kararları ***"Kahrolsun sömürgecilik, yaşasın bağımsızlık", "Yaşasın PKK"*** sloganları ile karşılandı. Hilvan, Siverek, Mardin, Elazığ, Antep, Maraş, Adıyaman, Adana, Diyarbakır, Birecik, Urfa, PKK-Ana Davası ve daha birçok davada peşpeşe idam cezaları verildi.

Faşist yargı kurumları, PKK'li savaş esirlerinin siyasi savunma yapmalarını engellemek için, siyasi savunma yapanlar hakkında ek davalar açtılar. PKK Hilvan-Siverek Davasında 361 sayfalık siyasi savunma yapan PKK'li savaş esirleri hakkında ek dava açıldı. 6 Şubat 1986 tarihli duruşmaya getirilen PKK'li savaş esirleri hakimin ***"Mesleğiniz nedir"*** sorusuna ***"Devrimcilik"*** diye karşılık verdiler.

Aynı duruşmada **Muzaffer Ayata** yaptığı açıklamada o güne kadar, Diyarbakır Cezaevi'nde ölüm orucu ve işkencede 32 devrimcinin şehit düştüğünü belirtti. İşkence uygulamalarını da açıklayan **Muzaffer Ayata** sömürgecilerin mahkemelerle ulaşmak istediği sonuca yeni bir darbe vurdu.

Gerek "normal" davalar ve gerekse açılan ek davalarda, sömürgeci mahkemeler, sömürgecilerin yargılandığı ve suçlarının birer birer açığa çıkarıldığı alanlara dönüştürüldü. Sömürgecilerin devrimcilere yönelttiği silah tersine çevrilerek, sömürgecileri vuran bir araç haline getirildi.

15 Ağustos Atılımı'nın 2. yılını doldurduğu dönemde, uzun yıllar geciktirilen davalar da peşpeşe açıldı. Adana, Mersin, Adıyaman, Maraş ve Antep PKK Davalarının yanısıra, Kars, Ömerli, Hilvan-Siverek ek, Şirvan ve diğer bazı davalar başlatıldı. 15 Ağustos'un 2. yılına denk getirilen bu davalar sömürgecilerin yeni komplolar peşinde olduğunu da göstermekteydi.

Pişmanlık Yasası'na dayanarak, bazı itirafçıları mahkemeye çıkararak PKK'li savaş esirlerini ihanete çekmeye çalışan sömürgeciler, savaş esirlerinin güçlü direnişini karşılarında buldular. PKK-- Adana, Antep, Adıyaman, Mersin ve Maraş davasında 3 itirafçı da mahkemeye getirilerek, savaş esirleri aleyhinde itirafa zorlayan mahkeme heyeti, PKK'li savaş esirlerini ihanete çekmeye ve "Pişmanlık Yasası"nı üzerlerinde uygulamaya çalıştı. "Pişmanlık Yasası"na ve itirafçıların açıklamalarına karşı, PKK'li savaş esirleri, PKK'ye ve direnişe sahip çıkarak karşı koydular. **M. Sait Korkmaz** ve **Hasan Şerik** adlı PKK'li savaş esirleri, mahkemede yaptıkları açıklamalarda, sömürgecilerin bu oyunlarını teşhir ederek, kararlılıklarını dile getirdiler.

M. Sait Korkmaz işkence ve baskılara değinirken şunları söyledi. *"Ben Antep ve Mersin cezaevlerinde de kaldım. Ancak Adana Cezaevi'ndeki uygulama hiçbir yerde yok. Buraya getirilirken çırılÇıplak soyuluyoruz. Biz bunu insanlık onurumuza yedirmeyip direndiğimizde dövüldük. Bugün yine dövüldük. Eğer bu uygulama sürerse savunma yapmayacağız."* Aynı duruşmada, devrimci tutuklular adına 238 sayfalık ortak savunmayı okuyan Hasan Şerik, savunmanın bir bölümünde, sömürgeci yargılamalara değinirken şunları söyledi: *"Özgürlüğümüze sahip çıktığımız için burada yargılanıyoruz. Birçoklarımız işkence ile öldürüldüler. Mahkemenizce verilecek karar ne olursa olsun bizi bağlamayacaktır. Asıl kararı tarih verecektir. Ayrıca biz bu savunmayı, huzurunuzda kendimizi temize çıkarmak için değil, tarihe mal olması ve gelecek kuşakların ders çıkarması amacıyla yapıyoruz."*

Aynı dönemde görülen Kars davasında da devrimciler sömürgeci Türk devletinin tutsaklar üzerindeki oyunlarına karşı güçlü bir direniş sergilediler. 5 idam cezasının verildiği davada **Hasret Kuş** adlı savaş esiri, sömürgeci mahkemelere ilişkin tutumunu şöyle açıkladı: *"Mahkemenizde iyi kişiler olabilir. Fakat Türkiye ve Kürdistan'daki mahkemeler, faşist diktatör güçlerin etkisi altında oldukları için tarafsız karar veremezler. Yani sizin de tarafsız karar vereceğinize inanmıyorum."* Aynı duruşmada **İsmail Çakmak** ise konuşmasının bir bölümünde, aynı konuda görüşlerini şu şekilde açıkladı: *"Ben PKK üyesiyim. Bu örgütün amaçları doğrultusunda çalıştım. Türkiye'deki Kürtler ezildikleri için ayrı bir Kürt devleti kurulmasından yanayım. Ne cezam varsa razıyım. İstediğinizi verin"*

Peşpeşe açılan mahkemelerde "Pişmanlık Yasası"nı dayatarak sonuç almak isteyen faşist Türk sömürgecilerinin bu oyununa PKK'li savaş esirleri, kararlılıklarını gösterip, direnişi yükselterek karşı koydular. Her karar **"Kahrolsun sömürgecilik", "Yaşasın PKK"** sloganları ile karşılandı. "Pişmanlık Yasası"yla teslimiyete çekme çabaları mahkum edilerek direniş yükseltildi.

Cezaevleri üzerinde planlarını uygulamaya geçiremeyen sömürgeciler, yeni komplo ve saldırıların hazırlığını yaparak, bir anlamda

Soldan sağa (ayaktakiler): Necip Ataş, Muhsin Bakay, Faruk Özgür, İdris Güzel, A. Rahman Sevgat, İrfan Güler, Cemal Süsün, Hasan Bildirici, Abdullah Paydaş, Hüseyin Makal. **(Oturanlar):** Cafer Mamuk, Mehmet Şen, Süleyman Ortaç, Salih Ağaç, Ali Kılıç, Mehmet Soğan, Osman Yıldırım, Hüseyin Bünül, Hasan Karavuş, Ali Serçek. **(Ceyhan Cezaevi)**

pusuya yattılar.

Haziran 1987'de **Mehmet Kalkan** adlı savaş esirini Diyarbakır Cezaevi'nde yeniden işkenceye alan sömürgeciler, bu devrimciyi katlettiler. Bu saldırı, tüm cezaevi kitlesine yönelik bir tehditti. Bu katliam, yeni saldırı ve katliamaların habercisiydi. Kuşkusuz, bu saldırıya karşı sessiz kalınamazdı. Nitekim, Diyarbakır Cezaevi'ndeki savaş esirleri, bu katliamı protesto etmek ve yeni saldırıları engellemek için açlık grevine başladılar. Bu eyleme, cezaevi kitlesinin büyük çoğunluğu katıldı.

Diyarbakır Cezaevi'nde başlayan açlık grevi eylemi, Mersin ve daha sonraki günlerde Malatya, Eskişehir, Sağmalcılar, Erzincan, Antep ve Bursa cezaevlerini de kapsayarak genişledi. Bu gelişme, Kürdistan cezaevi direnişiyle Türkiye cezaevi direnişi arasında daha güçlü köprülerin atılmasını da birlikte getirdi.

PKK'li savaş esirlerinin Türkiye cezaevlerine sürgün edilmesiyle birlikte, devrimci tutuklularla dayanışmaları daha da güçlenmişti. 1987 yılında ortak bir dayanışma eylemi biçiminde gelişen bu eylemlilik, Türkiye ve Kürdistan cezaevleri arasındaki birlikteliğin temellerinin daha sağlam atılmasına da yol açtı. Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları boyunca süren açlık grevi eylemleri, bütün tutuklular arasında dayanışmayı güçlendirirken, dışarıda da tutuklu aile ve yakınları arasındaki dayanışmayı geliştirdi.

Cezaevinde insanca yaşam koşullarını daha da geliştirmek, bazı uygulamaları kaldırmak ve sömürgecilerin yeni saldırılarını boşa çıkarmak için 8 Şubat 1988'de Diyarbakır Cezaevi'nde yeni bir direniş dalgası gelişti. 35. ve 36. koğuşları öncülüğünde başlayan direniş, kısa sürede bütün cezaevini kapsadı; direnişe katılanların sayısı 2000'e ulaştı.

Diyarbakır eyleminde dışarıdan da büyük destek gösterildi. Tutuklu aileleri ve yakınları hemen harekete geçerek, dayanışma eylemlerine girdiler. Direniş eyleminin 12. gününde, 20 Şubat'ta istekler kabul edilince açlık grevi eylemine son verildi.

Şubat direnişinin kazanımları büyük oldu. Bu direniş sonucunda ilk kez resmi ağızlardan Kürtçe dili gerçekliği itiraf ettirildi. Sömürgeciler, bu direniş sonucunda, Kürt halkının varlığını kabul etmek zorunda kaldılar. Savaş esirlerinin aileleri ile Kürtçe konuşmaları serbest bırakılırken, insanca yaşam için hayati önemde olan birçok hak da elde edildi. **M. Emin YAVUZ** yoldaşın şehit düştüğü bu direniş, militan devrimciliğin her koşul altında kazanabileceğinin de açık bir kanıtı oldu.

Diyarbakır'da kazanılan hakların diğer cezaevlerinde de uygulanması için, Eskişehir, Mersin, Sağmalcılar, Aydın, Malatya, Bursa, Bartın, Bayrampaşa, Adana, Antep, ve Sinop cezaevlerinde de açlık grevleri peşpeşe gelişti ve başarıya ulaştılar.

Diyarbakır 8 Şubat Direnişine ilişkin olarak PKK'li savaş esirlerinin mektuplarından bazı bölümleri aktarmak istiyoruz. Direnişin gelişimi ve kazanımları hakkında şu değerlendirmelere yer veriliyor:

Mektubunu 9 Şubat günü, direnişin ilk günü aldım. Aynı gün birçok arkadaştan da mektup geldi. Böyle güzel ve anlamlı bir günde gelen mektuplar ayrı bir güzellik katıyor güne.

Bilirsin yaşam gerçeğimize ters düşen her olguyu söküp atmak zor ve sancılı olmuştur bizde. Hiçbir değer, emek harcamadan, uğruna bedel ödemeden elde edilmemiştir bugüne değin. Kanla-canla, dişle-tırnakla ve büyük özveriyle ödenmiştir bu bedel. Bu geleneğimiz, ilk oluşumumuzdan bu yana böyledir, böyle de sürecektir.

İşte, biz yine karakış ortasında yüklendik yürek sıcaklığına bir adım daha, bir adım daha ***YAŞAM*** *dedik ve yürüdük. Nereye gideceğimizin, neler yapacağımızın bilinciyle. Bu öyle bir yürüyüştü ki gücünü taa 81'lerden, '82* ***Mazlum*** *ateşinden, 17 Mayıs güllerinden, 14 Temmuz aşkından, Eylül'den, Ocak'tan alıyordu. Bir yanda onlara layık olma sevinç ve gururu, onlara bağlığın mutluluk ve heyecanı, öte yanda aile ve dost çevrelerin ilgileri ve uzanan ellerinin sıcaklığı ve gücü vardı. Sonuçta* ***Emin****'imizi yitirmenin acısını duyarak yüreğimize gömdük. Bu acı birliğe, kararlılığa ve inanca dönüştü. Bir teselli sözü değildir bu, gerçeğimizin kendisidir. Toprağa düşen her can yaşamımızın dinamosu görevini görmüştür. Direniş ve mücadele ruhu gelişmiştir bizde.*

9 Şubat direnişinin sonuçlarını biliyorsunuzdur. Ancak pratikte birçok eksiklik ve aksaklık vardır. Üstelik sürgün belasını karşımıza çıkardılar. Mart başlarında içlerinde ***Mustafa Karasu*** *arkadaşımızın da bulunduğu 40 kişiyi Antep, ve Urfa cezaevlerine sürdüler. Biliyorsun buna bir de yasal kılıf taktılar. Özel kararlar, özel kararnameler çıkardılar. Ve bizler her an götürüleceğiz beklentisi içindeyiz. Çünkü adamların amacı açıktır: Diyarbakır'ın konumunu, Diyarbakır'ın Diyarbakırlılığını silmek istiyorlar. Bizleri bölüp parçalama, dağıtma, aileleri perişan etme vb.'ni önlerine çare olarak koymuşlar. Bunu başaracaklarını sanıyorlar, ama aldanıyorlar. Diyarbakır sevdası yüreklere öyle bir işlemiş ki, onu oradan söküp almak kolay değil, mümkün değil. Bunu kendileri de biliyor... Bilmeyen de öğreniyor... Evet, bu nasıl bir gerçekse, bizim Diyarbakır tutkumuz da bir gerçektir.* ***Mazlum****, hem her yerde hem de 35'in 4. kat 9. hücresinde bağdaş kurmuş,* ***Hayri****, beton sedirde uzanmış,* ***Kemal****, voltalıyor...* ***Dörtler****, alevleriyle el sallıyor... İşte her anı birlikte soluduğumuz bu canları bırakıp gitmek gibi bir duygu, bir ince sızı yakıyor yüreğini... Bundandır ayrılığa kahrolası ayrılığa bu öfke...*

Ceyhan Cezaevi'nde bir görüş günü...

İstemlerimizin hayata geçirilmesi konusunda da başta dediğim gibi bazı aksaklıklar veya işlerlik kazanmayan bazı sorunlarımız vardır. Ama belli şeyler de hayata geçirildi. Ziyaretlerde Kürtçe sorunu, temsilcilik sorunu, savunma araç ve gereçlerini içeriye alma veya dışarıya verme, avukatlarla yüzyüze görüşme, normal görüş sürelerinde artış (1 saat) vb. sorunlarda bir aksaklık yok şu anda. Mahkemelerde Kürtçe savunma sorunu da gündemimizde. Hatta 21 Mart'ta mahkemeye çıkan arkadaş **(Sinan Caynak)** *Kürtçe savunma yapıyor. Tabii mahkemenin tavrı olumsuz. Yani belli engellerle karşılaşacağımız muhakkak, ama bu tarihi adım atıldı. Bize düşen bunu olgunlukla ve en iyi bir biçimde sürdürmek, ileriye götürmektir. Zorluklarını da göğüsleyeceğiz artık.*

İki gün önce gerekçeli karar kitabı geldi. Kürtçe savunma yazacağım... Ana dilimizle yazıp konuşmak ne güzel. Öyle heyecan verici, öyle umutlandırıcıdır ki, anlatamam. Bugün 9-10 arkadaş 'Kürtçe savunma yaptı' diye savcılıkça çağrılmışlardı. Haklarında dava açılacak... Şimdi, söyle hangi halk, hangi halkın evlatları kendi anadilleriyle konuştular diye yargılanıp ceza alıyor. Ama işte bizde vardır. Amaç kendi öz kimliğimize kavuşmamızı, kendi öz kimliğimizle yaşamı sürmemizi engellemektir. Fakat boşuna. Gülistan aşkı öyle yakıcı ki, hiçbir ceza onun yakıcılığını etkilemiyor." **(Sakine Cansız)**

"Ve o büyük gün gelip çattığında, Diyarbakır zindanları bir coşku, heyecan ve sevinç alanına dönüştü. Siyasal ve ulusal kimliğimize uygun bir cezaevi yaşamı için zindanlar yeni bir güne sahne olacaktı çünkü.

9 Şubat 1988 Salı günü Diyarbakır zindanlarında kitlesel süresiz açlık grevi başladı. Bu, tutsaklığa köleliğe, sömürgeciliğe karşı bir başkaldırıydı.

Bu, siyasal ve ulusal kimliğe uygun bir yaşam için haykırıştı ve bükülmez devrimci iradenin en üst düzeyde dışa vurmasıydı.

Bu, gerillanın zindandaki yankılanışıydı.

Bu, Kürdistan'dı.

Bu, dayanışma, proleter enternasyonalizmin zindanlarda yeşertilmesiydi.

Bu Diyarbakır'dı, ülkemizin simgesi Diyarbakır'dı.

Ve Diyarbakır, Diyarbakır'lığını bildi; Diyarbakır Diyarbakır şanına yaraşır kavgaya atıldı.

Açlık grevi direnişimizle birlikte, ziyareti protesto eylemini de koyduk. Bu iki eylem biçimi, direnişimizin iki temel biçimiydi.

Şubat zindan direnişimiz de kısa sürede tüm cezaevleri direnişlerini kucaklamış, direniş dalgası tutsakların ezici çoğunluğunu etkisi altına almıştır. Diyarbakır'da yükselen sese, Aydın'da, Bursa'da, Malatya'da, Sağmalcılar'da, Antep'te, Erzurum'da, Eskişehir'de vb. daha birçok cezaevinde yankılanmış, genel bir direniş kampanyasına dönüşmüştür. Bu yaygın direnişlerin toplumda daha derin etkilerde bulunmaması düşünülebilir mi? Rejimi daha da zorlaması beklenebilir mi?

Evet, Diyarbakır direnişi, cezaevleri arasında dayanışma geleneğini pekiştirdi. Bu değere sahip çıkıp daha da yükseltmek gerekiyor.

Zindan direnişimiz kısa sürede etkin, kararlı, dirençli tutsak yakınları hareketiyle birleşti. Cezaevleri direnişleriyle kenetlendi; gençliği harekete geçirdi; demokratik kişi ve kuruluşları etkisine çekti; ülkenin dörtbir yanına, Türkiye'nin çeşitli merkezlerine yayıldı.

Evet, zindan direnişimizin büyüyerek yayılması ve giderek ulusal bir başkaldırı noktasına varması gerçeği, siyasal iktidarı, iktidar organlarını (hükümet, genelkurmay ve cumhurbaşkanlığını) telaşlandırıyor ve direniş karşısında diz çökmelerine yol açıyordu.

Ve bunu, başbakanın kendisi kamuoyuna TV'de yaptığı açıklamayla itiraf etmek zorunda kalıyordu. Olayın ulusal boyutunu vurguluyor, 'iç ve dış baskıların sonucu olarak' böyle bir karara vardıklarını, bunun zorunluluğunu açıklıyordu. Kararı, Cumhurbaşkanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı'yla birlikte aldıklarını da ekliyordu.

Direnişimizin istemlerinin, en önemli istemlerinin kabul edildiği, görüşmede Kürtçe konuşmanın bundan böyle serbest olacağını Başbakan TV'de açıklamış oluyordu.

Kürtçe konuşmanın en yetkili ağızlarca açıklanması, Türk burjuvazisinin, Kemalizminin, 'tek ulus, tek dil' stratejisini delmeye hazırlanıyor olmanın bir işareti olarak mı yorumlanmalıdır sorusunu gündeme getiriyor. Özerklik tartışmalarının yoğunlaştığı bir ortamda, Başbakan'ın böyle bir açıklaması, özerkliğe bir işaret mi sorusunun çeşitli çevrelerde tartışılmasına yol açıyor.

Şubat '88 direnişimizin doğurduğu siyasal sonuçları ve toplumun çeşitli kesimlerinde yarattığı dinamik etkileriyle, ulusal kurtuluş savaşımıza kazandırdığı ivme ile gerçekten görkemli bir direniş oldu. Ülkemiz belki de tarihinin en hızlı, en yoğun, en sıcak ve görkemli olaylarla dolu günlerinden bazılarını yaşadı bu dönemde.

Şubat '88 direnişimiz, salt cezaevleriyle sınırlı kalan dar bir olay değildi. Etkileri topluma dalga dalga yayılan ve giderek yurtdışına taşan, ulusal ve uluslararası boyutları olan bir eylemdir. Doğal ki, bu denli büyük çaplı bir eylemin siyasal sonuçları da büyük olacaktı. Şubat direnişimizin en önemli sonuçlarını şöyle özetlemek mümkündür:

Birincisi; direnişimizin ulusal boyutlarıyla ilgilidir. Diyarbakır ve ülkemizin, Diyarbakır zindan direnişi ile ülkemizin ulusal kurtuluş savaşı arasındaki bağlantı; kesin açık ve dolaysızdır. O bakımdan Diyarbakır'ın ülkemizin ulusal gerçekliğini, Diyarbakır zindan direnişinin de ülkemizin ulusal kurtuluş savaşını hemen çağrıştırıp, onları gündemleştirmesi doğaldır. Bu kendi gerçekliğimizdir; mücadele geleneğimizin doğurduğu bir sonuçtur.

İkincisi; direnişimizin halk yığınlarında yarattığı etkiyle, onları harekete geçirici gücüyle ilgilidir. Bu direnişimizin en önemli sonuçlarından biridir. Diyarbakır şahsında ülkemizin halkını isyan eşiğine getiren bir direnişin siyasal boyutu ve kapsamı kendiliğinden anlaşılır. Bu bağlamda:

—Tutsak yakınları hareketi,
—Yurtsever kadın hareketi,
—Öğrenci gençlik hareketi,
—Cezaevi direnişleri,
—Demokratik kişi, çevre ve örgütlerin dayanışma hareketi,

Yurtdışındaki çeşitli kampanyalar.

Üçüncüsü; direnişimiz, ülkemizin savaş tutsakları yakınları hareketi ile Türkiye devrim tutsakları yakınları hareketi şahsında halklar arası dayanışma ve proleter enternasyonalizm duygularının gelişmesi sonucunu doğurdu; bunun gelişmesinin olanaklarını yarattı, sağlam temellerini pekiştirdi. Direnişimiz, iki halkın dayanışma duygularını geliştirmesi, tutsak yakınları hareketi arasında ciddi, samimi ve kalıcı ilişkilerin gelişmesine temellik etmesi önemlidir; her iki ülke devrimi için de bir adımdır. Bunun değeri bilinmeli ve kökleştirilmesi doğrultusunda ciddi adımlar atılmalıdır.

Dördüncüsü; direnişimiz kesin bir siyasal zafer kazandı. TC yönetimi kesin siyasal bir yenilgiye uğradı. Bu, direnişimizin en başta gelen ve belirleyici sonucudur."

(26-29 Şubat 1988 PKK savaş tutsakları adına **Mustafa Karasu, M. Can Yüce, Mehmet Şener, Fuat Kav, Yılmaz Uzun, Hasan Atmaca.)**

Şubat Direnişi'nin kazanımlarından büyük bir tedirginlik duyan sömürgeciler, sürgünleri gündeme getirdiler. Diyarbakır Cezaevi'nde bulunan 120 devrimciyi Aydın, Urfa, Antep, Eskişehir ve Amasya cezaevlerine sürgün ettiler. Bunun yanısıra, cezaevlerinin sivilleştirilmesi adı altında yeni komplo ve saldırıları gündeme getirdiler. Sivile devredilen cezaevlerinde yeniden hak gasplarına girişirken, "1 Ağustos Genelgesi" adı altında yeni baskı ve işkence koşullarını gündemleştirdiler.

"1 Ağustos Genelgesi"nin uygulanması savaş esirlerinin o güne kadar kan pahasına elde ettikleri, haklarının tümden gaspedilmesi anlamına da geliyordu. Bu koşulların kabul edilmeyeceği açık olan bir durumdu.

"1 Ağustos Genelgesi"ne karşı 15 Ekim'de Diyarbakır'da, 17 Ekim'de Eskişehir'de PKK'li savaş esirlerinin öncülüğünde açlık grevi başlatıldı. Açlık grevi eylemi büyük bir etki yaratarak, kısa sürede 21 cezaevine sıçradı. 21 cezaevinde 2000'i aşkın devrimci tutsağın sürdürdüğü direniş, dışarıda da büyük yankı uyandırarak, adeta toplumu

ayağa kaldırdı.

Adana, Ergani, Ceyhan, Antep, Malatya, Nazilli, Buca, Erzincan, Ankara, İstanbul, Çanakkale, Sinop, Maraş, Kayseri, Amasya ve Mudanya cezaevlerine de yansıyan açlık grevi eylemi, 44. gününde Diyarbakır Cezaevi'nde isteklerin kabul edilmesiyle birlikte sona erdirildi.

Daha önceki eylemlerde olduğu gibi, bu son eylem karşısında da sömürgeciler verdikleri sözlü kısa bir süre sonra unutup yerine getirmeyeceklerdi. Sık sık baskıları dayatıp, savaş esirlerini fiziki olarak yıpratarak, "1 Ağustos Genelgesi"ni uygulamak isteyen faşist sömürgeciler, belli aralıklarla baskıları yeniden gündemleştirip, sonuca gitmek istiyorlardı. Ekim-Kasım direnişi karşısında çeşitli sözler veren sömürgeciler, aradan uzun bir süre geçmeden yeniden baskıları gündemleştirdiler. "1 Ağustos Genelgesi"ni yeniden yürürlüğe koyarak hak gasplarına yöneldiler. Tabii bu saldırılar, her zamanki gibi, karşısında, yine savaş esirlerinin kararlı direnişini buldu.

Eskişehir, Ceyhan, Aydın, Antep, Malatya, Diyarbakır, Çanakkale, Sağmalcılar ve daha başka bazı cezaevlerinde açlık grevleri yeniden başladı. Sömürgeciler, bu kez de açlık grevlerini bastırmak için sürgünleri gündemleştirdiler. Eskişehir Cezaevi'nden 14 savaş esirini Antep'e sürgün ettiler. Savaş esirleri, eylemlerini bırakmayarak, direnişlerini istekleri kabul edilene kadar sürdürdüler. Savaş esirleri, bu kez başladıkları açlık grevinde "1 Ağustos Genelgesi"nin uygulamadan kaldırılmasını da talep ettiler.

Bu dönemde dışarı ulaşan mektuplarda savaş esirleri direnişlerini şöyle anlatıyorlar:

"Eskişehir'den yanımıza 14 kişi getirdiler. İçlerinde ***R. Altun, S. Ok, D. Utkun, B. Ayıkcan, M. Kaya*** *arkadaşlar da var. Gelen arkadaşlar açlık grevinin 18. günü buraya getirildiler; normal bir sevkten öteye sürgün olarak getirildiler. Bakanlığın son genelgesi ile birlikte başlayan açlık grevleri birçok cezaevinde devam ediyor. Burada bizler de hem genelgenin kaldırılması, hem de diğer cezaevlerini desteklemek amacıyla süresiz açlık grevine başladık ve halen devam ediyoruz.*

Genelgenin sonucu olarak ortaya çıkan 25 ekim olayı daha sonuçlanmamışken, şimdi de yeni olmayan, ne olacağını bir süre beklediğimiz genelgenin kaldırılması için 6 Kasım'da başlattığımız açlık grevine devam ediyoruz. Şu anda sağlık durumumuzda herhangi bir rahatsızlık yok. Eskişehir'den gelen arkadaşlar daha uzun bir açlık grevinden geldikleri için sağlıkları kötü sayılır. Her alanda olduğu gibi, çok çok önemli gelişmeleri birlikte yaşıyoruz. Biz tutsakların yaşadığı, çok önemli gelişmelerin bizlerin yaşamına yansımasıdır ve asla ondan ayrı düşünülemez. Bundan dolayı, bu gelişmeleri lehimize çevirebilmek için her türlü çabadan çekinmememiz gerekiyor." (9.11.1988 **Hüseyin Poyraz)**

"22 Ekim 1988 günü 35 denilen koğuşta toplam 74 metre uzunluğunda bir tünel ortaya çıktı. Bu olay pratik gerekçe edilerek 121 kişi Diyarbakır Cezaevi'nden Eskişehir Özel Tip Cezaevi'ne getirildik. Eskişehir cezaevine gelir gelmez açlık grevine girdik, istek ve taleplerimizi içeren dilekçeleri gereken yerlere ilettik ve verdik. İsteklerimiz genel olarak Diyarbakır'da elde ettiğimiz hak ve kazanımlarımızdı. Daha önce Eskişehir'de kalan arkadaşlar bizden bir hafta önce açlık grevini başlatmışlardı.

Bizim (Diyarbakır'dan gelenler) 31. gününde daha önce Eskişehir'de kalan arkadaşların ise 35. gününde istek ve talepleri kabul edildi. Ve böylece anlaşma oldu. Açlık grevinden vazgeçildi." **(Ali Oruç)**

"İnsanca bir yaşam ve onurumuzun ayaklar altına alınmaması için giriştiğimiz ve neredeyse ölüm sınırına gelip dayanmış olan açlığımız, bizden gaspedilmeye çalışılan hakların verileceğine ilişkin sözlerden sonra sona erdi. Bu pazarlık sonucu, 29 Ekim'de yapamadığımız açık görüşü yapacağız. Ailelerimizi görebilecek ve haklı olarak duyduğumuz sevinçle çifte bayram yapacağız. Yüreklerin bayramı kadar büyük bayram olmaz. Bizimki yüreklerin özgürlüğe olan tutkusunun ve inancının yarattığı bayramdır.

Sana açlığımızı bıraktığımız ilk gün ve anılardan birkaç izlenim anlatmak istiyorum. Daha doğrusu iki manzara çizeceğim sana.

Birincisi; açlığın ardından arkadaşların hali ve onların dış görünüşleri ile ilgili.

Herkes korkunç derecede zayıflamış, birçok kişi artık ayağa kalkamıyor. Benim durumum nispeten daha iyi. Rahatlıkla dolaşabiliyorum. Bu yüzden arkadaşlara yardım etmeye çalışıyorum. Alt katta kalan arkadaşları dolaşıyorum; çoğuna serum bağlanmış, yüzlerine bakmaktan insan korkuyor, öylesine cılız ve solgun görünüyorlar. İlk gece sabaha kadar serum vurma işi devam etti. Hastaneden doktorlar, sağlık memurları gelmiş. Beyaz gömlekleriyle, serumlarla adeta hastanede gibiyiz. Tansiyonlar ölçülüyor, 6-7 civarında tümü. Çok düşük. Sabaha doğru serum vurma tamamlanıyor, ben de arkadaşların ısrarı üzerine vuruyorum bir tane. Ama kimse uyumuyor.

İşte sana ikinci manzara, şu anda çok daha iyiyiz. Ama yine de kötü değil mi? İlk manzaranın korkunçluğunu tam olarak çizebildim mi, bilemiyorum, ama en azından bir izlenim edinmiş olmalısın. Ne kadar korkunç diye düşünüyorsun değil mi? Öyleyse ikinci manzaraya geçelim.

Açlığın sona erdiği anlar... Herkes büyük bir sevinçle birbirlerine sarılıyor ve öpüyorlar birbirlerini. Yüzlerinde, yeniden birbirlerine kavuşmanın verdiği kıvanç var. Vücut belki isyan ediyor ama, herkes ziyafetten çıkmış kadar doygun. Gözler çukura kaçmış ama o irileşmiş haliyle, tüm dünyayı delip geçiyor ve yüreklerinin alev alev yanan sıcaklığını ulaştırıyor her tarafa. Ne yaptıklarını bilen insanların dingin ve engin mutluluğu içinde yüzüyoruz. İnsan iradesini, kendi onurunu korumak uğruna kendi kendisiyle bile giriştiği mücadeleden alnının akıyla çıkmasının haklı gururunu yaşıyor. Özgür geleceğin ancak haklarına sahip çıkan insanların eliyle geleceğini bilen bir iradeyi dile getiriyor bütün yüzler.

İşte birinciyle taban tabana çelişen iki manzara sana. Her ikisi de aynı anda yaşanıyor. Bitkin vücutlar ama birbirine yardım etmek için hiç duraksamıyor; adım atacak takatı yok ama hep gülüyor, gülümsemeye çalışıyor; bıraksan o gönderdiğin fotoğraftaki gibi halaya duracaklar..."(Eskişehir Cezaevi **Metin Uluca)**

"Birinci mektubumu açlık grevine başladıktan üç gün sonra yazmıştım. İkinci mektubumu açlık grevinden sonra yazıyorum. Sana Urfa'dan yazdıktan üç gün sonra gardiyanlar sabahın köründe koğuşumuza girdiler: 'Hazırlanın Ceyhan'a sevkiniz yapılmış' dediler. Açlık grevinin altıncı gününde yolculuk yapmanın zorluklarını biliyorduk. Ama Adalet Bakanı ferman buyurmuştu. Biz de 'Ferman onunsa yollar bizimdir' dedik ve yollara düşmek için eşyalarımızı sardık. Kararımız kesindi. Aç karınla düşecektik yollara, gittiğimiz yerde eylemi sürdürecektik.

Urfa'dan yola çıkınca ceplerimizi karıştırdık. Zincirli bileklerimizle, kalem tutan ellerimizle el ilanları yazdık; arabanın havalandırma deliklerinden dışarı uçurduk. Anlayacağınız ölüm yolculuğunda bile bildiri dağıtmayı ihmal etmedik.

Genelgenin kaldırılması için eylem tam rayına girmişken; Eskişehir Cezaevi kendi özgülünden kaynaklanan sorunlarını çözme eylemi bıraktı. Bundan bir-iki gün önce Nazilli Cezaevi de eylemi bırakmıştı. Bu şekilde eylemin sonuçlanmasını doğru bulmadığımızdan; Eskişehir'deki durumu uygun görmediğimizi belirten bir ilanı gazeteye verdik. Ama Eskişehir'de sessizlik devam etti. Nazilli'den ses aldık. Sonra da Eskişehir'den birçok arkadaşın sürgün edildiğini duyduk. Diyarbakır özgülündeki sorunları çözüp eyleme son verince, bizler de sorunlarımıza yönelmek zorunda kaldık. Zaten burada destek eylemi 8. günde sona ermişti. Bizim davadan yargılanan 50 kişi eylemi sürdürüyorduk. 30. gün yetkililerle görüştük, eylem sonuçlandı.

Sonuç: *Adalet Bakanı genelgeyi uygulayamadı. Biz de genelgeyi kaldıramadık. Şimdi kedi ile fare gibi birbirimizi kolluyoruz."* (12.22.1988/Ceyhan **M. Selim Çürükkaya)**

1989 yılı içerisinde sömürgecilerin cezaevlerine "1 Ağustos Genelgesi"ni dayatmaya yönelik girişimleri durmadı. Önce Eskişehir Cezaevi'nde hak gaspına adım atıldı. Buna karşı, Şubat ve Mart ayları boyunca süren bir açlık grevi eylemi konuldu. Açlık grevi eylemi neticesinde sömürgeciler, yeniden geri adım atıp, istekleri kabul ettiler.

Ama saldırıların önü kesilmedi. Sömürgeciler her fırsatta hak gasplarına girişerek, yeni saldırılar yönelttiler. Nazilli, Bayrampaşa, Erzincan Cezaevlerinde açık saldırılar yöneltilerek, tutsaklar öldürülesiye dövüldü, hakları gaspedildi. Ama, direnişçilerin kararlılığı bir kez daha sömürgecilere amaçlarına ulaşma olanağı tanımadı.

En son saldırılar Eskişehir Cezaevi'ne yöneldi. "Tünel bulundu" gerekçesi ileri sürülerek, tutsaklar hücrelere kapatıldı; tüm hakları gaspedildi. Bu saldırılar karşısında devrimci tutsaklar 29 Haziran'da süresiz açlık grevine başladılar.

Sinop Cezaevi'nde bir açık görüş günü...

Eskişehir Cezaevi'nden mektup

ESKİŞEHİR'DE YENİ BİR DİYARBAKIR YARATILACAK

Şu anda içinde bulunduğumuz koşulları ve bize yönelik uygulamaları kısaca belirteceğim. 27 Ocak Çarşamba günü idarece saldırı başlatıldı. Bizler sadece şebekenin önünde yığılmış, havalandırma sorunumuzun çözülmesini istiyorduk. Sorun aslında çok basit: İdare, havalandırmaya sekizer kişilik gruplar halinde çıkılacak dedi. Biz de yok, alt kat ayrı, üst kat ayrı çıksın dedik. Her katta 11-12 kişi var. Yani onlar 8, biz ise 11-12 kişi çıksın dedik. Görünürde sorun bu. Fakat idarenin niyet ve hesabı başka. Daha önce verilen tüm hakları gaspetme, bir saldırı düzenleyip tutuklulara gözdağı vererek sindirme ve dize getirme hesap ve planlarıyla bu 8 kişi çıkacak sorununu dayattılar. Sorun basit olduğu için fazla ciddiye almadık ve çözülmesini bekledik. Sorun 26 Ocak Salı günü çıktı. Salı akşamı bizlere yemek verilmedi. 27 Ocak Çarşamba günü ise sabah ve öğlen yemeği verilmedi. Öğleden sonra bir baktık ki, Eskişehir'den arabalara doldurulup getirilen yüzlerce asker, diğer cezaevinin (Eskişehir Kapalı Cezaevi) gardiyan ve başgardiyanları ve polislerden oluşan baskı kuvvetleri içeri girerek, coplarla kapıya dayandılar. Önce bizim bulunduğumuz C blok saldırdılar. Bizler sadece kolkola girip **"Kahrolsun işkence"** sloganını attık, başka her hangi bir karşılıkta bulunmadık. Onlarsa özellikle kafalara vuruyorlar, düşenleriyse tekmeleyip çiğniyorlardı. C blokla F blokta sadece bizim PKK'li arkadaşlar kalıyorlar. Belli arkadaşlar ise C bloktadır. Biz kolkolayken bu saldırılar sürüyordu. Diyarbakır'daki ölüm orucunda beyninden zedelenen **Şükrü Göktaş**'ın kafasına vururlarken bazı arkadaşlar müdahale ettiler, arkadaşın beyninden rahatsız olduğunu söylediler. Saldırıyı yöneten subayın ise, *"Tohumunuza para mı verdik, kim ölürse ölsün"* oldu. Ve bu arkadaş komaya girdi. Buna rağmen o arkadaşa vurmayı kesmediler. Bizi tekmeleyip sürükleyerek ana koridora tek tek çıkardılar. Koridorda da hazır bekleyen bir birlik vardı. Onlar da cop ve tekme yağmuru altında bizi ileri gönderdiler. Bir ara içeriye bir birlik silahlı asker getirip beklettildiğini gördük. İşin boyutunu anladık. Cumhuriyet Savcısı baskın düzenleyip bizi tahrik ederek bir kargaşa ortamı yaratma ve bir katliam düzenleme planı içindeymiş. Soğukkanlı davranıp askere karşılık vermeyişimiz bu katliam planını çıkmaza soktu. Ve bize ateş açma ortamı bulamadılar. Bu plan tutmayınca bizi geniş bir koridora atıp orada dayağa devam ettiler. Baskından eli boş dönmeme hesabıyla bu defa bizi zorla saymaya ve tek tip elbiseyi giydirmeye çalıştılar. Tek tip giymeyeceğimizi söyledik. Karşılığımız karşısında tek tip giydirme işini fazla uzatmadılar. Yalnız hepimizi soyup elbiselerimizi aldılar ve bizi götürüp hücrelere attılar. Elbise giydirme yerine, ayrıca Eskişehir Kapalı Cezaevinden birçok gardiyan getirilmişti. Bunlar işkence için getirilmişti. Her iki cezaevi de aynı savcının denetimindedir. Bu uygulamalara bizim bulunduğumuz cezaevinin gardiyanları katılmadılar. Bunun nedeni ise, baskı ve işkence yapmayı kabul etmeyişleri ve idarenin bu aşamada bizlerle onları karşı karşıya getirmeme niyetleri olabilir. Sonuçta gardiyanların 8 saatlik mesai süreleri tekrardan 12 saate çıkarıldı. Böylece onları bize karşı kullanabilme, üzerimize gönderebilmede bu süre kullanılmak istenmektedir. Sorunun kaynağı biz gösterilerek hedef haline getirilmek isteniyoruz.

Bu cezaevinin özel bir durumu, daha doğrusu hizmete sokulma amacı var. Bu özel amaç da PKK'ye yöneliktir. Burası bizim için yeni bir Diyarbakır olma yolundadır. Türkiye'de hiçbir cezaevinde buradaki gibi oyun ve komplonun olmayışı, koşullarının nispeten iyi olması, burada PKK'ye yönelik özel amacı gözler önüne seriyor. Cezaevinin mevcudu 250'ye yaklaşırken, bunun 100'ü aşkın kişisi PKK'lidir. Ve ağır ceza alan, cezası onaylanan arkadaşları buraya topluyorlar. Özel uygulamaların, işkence ve katliamların gündeme geleceği ve gündemde olduğu anlaşılıyor. Bunu anlamak için kahin olmaya da gerek yok. Devletin PKK'ye yönelik politikası biliniyor. Faşist, ırkçı bir savcı da vermişler cezaevinin başına. Buranın PKK kanıyla sulanacağı aşikar. Bu konu anlaşılacağından, daha fazla uzatmayacağım.

Savcı Cengiz Çetin, personeli toplayıp şunları söylüyor: *"İnsancıl duyguları olanlar, ya bu duyguları terkedecek, ya da istifa edip gidecek. Bundan sonra burada insanlık olmayacaktır."* Ve sağlık, açlık, baskı, ceza vs. ile irademizi kırma, teslim alma, dize getirme politikasını yürürlüğe koymuş bulunmaktadırlar. Burası infaz kurumu yerine cezaevi cellat kurumu olma işlevini görüyor. Dünya kadar kısıtlama var. Buna tepki gösteren tutuklulara olur olmaz cezalar veriliyor. Dört hücre cezası alanların infazı yakılır. Şimdiden çoğu insanın infazı yakılmış, diğerleri de yakılacaktır.

Eskişehir Cezaevi'nden bir grup PKK'li savaş esiri

EKİM-KASIM ZİNDAN DİRENİŞLERİ VE ÇANAKKALE GERÇEKLİĞİ

Giriş:

1988 yılı genelde bir direnişler yılı oldu. Özellikle Eylül sonraları ve Aralık ayına dek süren iki aylık dönemde çok yaygın ve yoğun direnişler yaşandı. Kabaran zindan direnişçiliği toplumun tüm kesimlerini etkiledi. Belirli kesimlerini harekete geçirdi, dinamik bir rol oynadı. Ve ilk kez tüm cezaevlerini içine alan bir eylemlilik süreci gelişti. Bu direnişçilik siyasal gündemin, ilk sıralarını işgal etti. Faşizm için ciddi bir sorun haline geldi. Kabararak yayılan direnişler, cezaevleri sorunu olmaktan çıkıp, genel anti-faşist bir mücadele niteliğini kazandı. Rejimin yetkilileri de bu olguyu itiraf etmek durumunda kaldılar.

Uzun süren ve siyasal etki ve sonuçları oldukça önemli olan, bu süreci irdeleyip bilince çıkarmak, gerekli dersleri değerlendirmek, geleceğe ilişkin görevler bakımından zorunludur. Böyle olmakla birlikte, biz sürecin ana çizgilerini vurgulayıp, Çanakkale boyutunu çözümlemeye çalışacağız. Diğer cezaevi boyutlarını da, diğer arkadaşların aynı perspektifle yapacaklarına inanıyoruz. Örneğin Eskişehir, Diyarbakır, Ceyhan vb. cephelerin ayrıntılı değerlendirmesini yapacak durumda değiliz. O bakımdan bu çalışmalarımız eksik olarak değerlendirilmelidir.

Bir daha görüldü ki, cezaevleri anti-faşist ve anti-sömürgeci mücadelelerde önemli bir etkiye sahip. Kitleleri sarsmada, harekete geçirmede bir dinamo rolü oynayabiliyor. Devrimler mücadelesinde işgal ettiği konum iyice değerlendirilmelidir. Genel devrim mücadelesi içindeki yeri ve rolü iyice ve tam olarak belirlendiğinde, zindan direnişçiliğinin anlamı daha iyi kavranacaktır. Kuşkusuz değerlendirmeler; salt ajitatif sözlerle boğuntuya getirilirse bu sözcüğün gerçek anlamında bir değerlendirmesi olmaz. Sürecin tüm boyutları, ilişkileri, dengeler, çelişkileri, hata ve eksiklikleri, başarıları vb. tüm yönleriyle çözümlenmelidir. Ancak bu tür çalışmaların siyasal bir anlamı olabilir.

Ekim-Kasım direnişlerinin özü ve siyasal yönelimi

Denilebilir ki, Ekim-Kasım direniş sürecinin en az anlaşılan, kavranan yanı **özü** ve **siyasal** yönelimi, hedefidir. Bu kavrayış eksikliğinin, yetersizliğinin siyasal sonuçları da pek önemsiz olmadı. Bu eksik kavrayışın en kaba sonucu, sürecin nesnel niteliğine denk düşen, bu niteliğe kaba cevap veren siyasal irade ve örgütlülüğün yaratılamayışı, dolayısıyla, direnişin temsil ettiği güç dengelerine denk düşen ve yarattığı siyasal etkinin çok daha kalıcı somut başarılara dönüştürülememesiydi. Bu bakımdan direniş sürecinin özü ve yönelimi iyice ve tüm boyutlarıyla ortaya konulup açıklanmalıdır. Bu açıklama ışığında hataları, eksiklikler saptanabilir; gelecek açısından pratik siyasal derslere ulaşılabilir.

Evet neydi direniş sürecinin özü? Siyasal yönelimi ve hedefi neydi? Direniş süreci içinde bu sorulara, direnişçiler tam ve doğru yanıtlar verebildi mi? Verildiyse bunun pratik yansıyışı ne oldu vb. vb.

Tüm cezaevlerinde, ve tüm siyasetler tarafından sürecin özüne, niteliğine ve siyasal yönelimine ilişkin sorunlara eksiksiz, doğru cevaplar verildiğini sanmıyoruz. Bulunduğumuz cezaevinde çoğu siyasal grup böyle davrandı. Yani süreci tanımlayamadılar. Ya da kendi eğilimlerini gerekçelendirmede kaçamak cevaplara yöneldiler (Bu noktayı ilerde somut ayrıntılarıyla sunacağız). Türk solu grupların ezici çoğunluğu sürecin önemini tam doğru kavrayamadı. Ya da kavramak istemedi, pratik tavırlarını haklı göstermede yanlış tanımlamalara gitti.

Ayaktakiler (soldan sağa) M. Emin Gökdemir, Halil Behçet, Hamit Kankılıç, Cemil Bozkurt, Ayhan Aykaç. **Oturanlar (soldan sağa)**: Selahattin Şimşek, Mehmet Takır, M. Can Yüce, Sadrettin Aydınlık, D.Ali Küçük, Abdullah Peluh. **(Çanakkale Cezaevi)**

Cezaevlerinde direnişlerin nasıl gündeme geldiğini biliyoruz. Direnişler belli hazırlıklar vb. temelinde gelişmedi. 25 Eylül'de yürürlüğe konulan "1 Ağustos Genelgesi"nin saldırı ve hak gasplarının tek tek cezaevlerinde gündeme gelmesine karşılık direnişler de doğal olarak patlak verdi. Genelge saldırısı 8 yıllık mücadelenin kazanımlarını silip süpürmeyi öngörüyordu. Cezaevi yaşamını cendereye dönüştürmeyi hedefliyordu. (Bu konu ayrıtılarla incelendiği, bu açıklandığı için geçiyoruz.)

Burada direnişler konusunda kavranması gereken ilk nokta, öncelikle mevzilerini koruma, kazanımları ve yaratılan değerleri savunma özelliğine sahip olmalarıdır. Saldırı ve işkence, hak gaspları karşısında bir **savunma** hareketi niteliğindedir. Yani kazanılan mevziden bir atılımı, daha ileriyi fethetmeyi öngören bir özellik —bağrında taşısa bile— olmaktan çok, esas olarak var olana sarılma, koruma yönü esastır. Bu noktanın kendine göre dezavantajları var. Hazırlıksızlık (plan-program, örgütlenme vb.), saldırı şoku ve diğer etkiler, saldırganın politikasındaki kararlılığı ve daha hazırlıklı olma durumu vb. etmenler sayılabilir.

Direnişlerin kavranması gereken ikinci noktası, hemen nesnel olarak **genel** bir nitelik kazanmasıdır. Genelge saldırısı ve hak gaspları, merkezi olarak planlanmış ve yine tek elden yürütülüyordu. Adalet Bakanlığı tarafından saldırıların merkezi yanıyla hemen hemen tüm cezavlerinde aynı zaman diliminde uygulanmaya konulması, saldırıların genel niteliğini vurguluyordu ve öne çıkıyordu. Antep, Bursa, Eskişehir, Nazilli, Metris, Diyarbakır, Ceyhan vb. bu saldırı politikasının ilk uygulama merkezi oluyordu.

Saldırının merkezi ve genel niteliği doğal olarak, direnişlerin de "genelleşmesini" getiriyordu. Bu nesnel bir olgudur, kaynağını saldırıların aynı zaman kesitinde ve merkezi olarak genelde uygulanmaya konulması gerçekliğinden alır. Diğer bir deyişle, siyasal nitelikli cezaevleri aynı zaman kesitinde aynı **politikaya** birden muhatap oluyorlar. Bu nesnel gerçeklik, faşist saldırı politikasına karşılık gelişen direnişlerin nesnel niteliğini, özünü ve yönelimini de belirler ve koşullar. Bu çok açık.

Bu somut verilerden, olgulardan hareketle genel bir nitelik kazanan direniş sürecinin özünün ve yöneliminin, hedefinin ne olduğu sorusuna cevap verebiliriz. Nesnel olarak direnişler genel ve anti-genelge yönelimine sahiptir. Bu anlamda "zamandaş"tır. Bu iradi bir zamandaşlıktan çok genel ve zamandaş saldırılar karşısında gelişen direnişlerin nesnel zamandaşlığıdır. Yani aynı sürece tekabül eden, aynı dönemde gündeme gelen saldırılara verilen devrimci karşılığın, direnişlerin zamandaşlığıdır. İrademiz dışında, faşist saldırıların merkezi genel ve aynı zamanlı niteliği tarafından belirlenen nesnel bir olgudur; sözkonusu olan zamandaşlık.

Tek tek cezaevlerinde Ekim-Kasım döneminde boyutlanan direnişler hangi biçimi alırsa alsın, özü, yönelimi anti-genelgedir; genel bir niteliğe sahiptir. Nesnel bir zamandaşlığı ifade eder. Ekim-Kasım direnişi sürecinin nesnel boyutları, bunlardır.

Kuşkusuz saldırılar ve hak gasplarının, genel merkezi ve eş zamanlı bu yönü esas ve belirleyici olmakla birlikte, tek tek cezaevlerinde özgül biçimler alacağı açıktır. Şöyle de söyleyebiliriz: Genelge saldırısı sonucunda tek tek cezaevlerinde gündeme gelen sorunlar, hak gaspları, baskılar, işkenceler, vb. uygulamalar özgül biçimler kazanmıştır. Bütün bunlar genelgenin somut yansıması ve gerçekleştirilmesi olarak ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla gelişen direnişlerin öncelikle o güne dek kazanılan ve korunan mevzilerin savunulması hedefini önüne koyması doğaldır; neden-sonuç ilişkisinin bir yansımasıdır. Direnişlerin kazandığı ilk görünüm, özel-yerel sorunları çözümleme olmuştur. Örneklendirirsek, Eskişehir Özel Tip Cezaevi 13 Ekim saldırısına uğradıktan sonra, 17 Ekim'de süresiz açlık grevini örgütlüyor ve geliştiriyor. Bu direnişin öncelikle amacı, doğaldır ki, gaspedilen hakları yeniden kazanmak, yitirilen eski mevzileri yeni bir saldırı ile fethetmek olmuştur. Ancak bu olayın bir boyutudur. Direnişin özgül boyutu, büründüğü özgül biçimdir. Anılan direniş tutanak bu boyutu olay tanımlanır; özgül boyutları —ki çok önemlidir— görmezlikten gelinirse, süreç doğru ve aslına uygun olarak tanımlanmaz.

Evet çıkış noktası, büründüğü biçim, özgül sorunların çözümü olsa da, anılan direnişlerin daha derin anlamı ve boyutları var. Özgül sorunlar, genelgenin uygulanmasından başka bir şey değildir. Saldırıların kaynağı, sömürgecilerin eski mevzilerini yitirmeleri nedeniyle, genelgeyi uygulamaya koyması amacıdır. O halde özel, genelin somut biçiminden başka bir şey değildir. Burada **özel** ile geneli birbirinden ayırmak, birbirinden koparmak, tanımlamaya çalışmak, karşı karşıya koymak olanaksızdır. İkisini kopmaz bir bütünsellik içinde kavrayabiliriz, özelle geneli içiçe aldığımız ölçüde kavrayabiliriz. Çünkü özel, somut olarak genelin yansımasından başka bir şey değildir.

Bu perspektifle yaklaşıldığında tek tek cezaevlerinde gelişen ve giderek ciddi boyutlar kazanan direnişler, özgül istemlerle yola çıksalar bile, özgül biçimler kazanmış olsalar bile, anti-genelge yönelimlidirler. Genel boyutlar kazanmışlardır, eş zamanlı direnişlerdir.

Genelgeyi hedefleyen genel ve eş zamanlı direnişlerin bağrında taşıdığı öznel zaaflara karşın, nesnel olarak ciddi bir siyasal olay olarak gelişip büyümüşlerdir. Bu nesnel boyutlar direnişleri kısa sürede faşist rejim için ciddi bir siyasal konuma yükseltmiştir (Bu nokta ayrıntılandırılacaktır).

Ekim-Kasım direnişlerinin genel, eş zamanlı ve anti-genelge hedefli boyutları vurgulandıktan sonra, bütün bu özelliklerin, bir sonucu olarak eylemlilik sürecinin şu siyasal boyutunun altı kalın çizgilerle çizilebilir: Tüm cezaevlerini kapsayan, giderek ailelerin, öğrenci gençliğin, demokratik kitle örgütlerinin, mesleki kuruluşların, sanatçıların vd. toplumsal katmanların belli kesimlerini kapsamı ve etkisi içine alan genelge hedefli "direnişlerin", yaygın eylemliliğin muhatabı, faşist rejim ve onun yürütme organından başkası değildir. Direnişler, insan hakları çerçevesinde olsa da, çözüm yerinin hükümet olması genelge hükümet imzalıdır hükümet kararı ile ve Adalet Bakanlığı tarafından uygulama alanına sokulması nedeniyle eylemlilik süreci siyasal bir niteliğe sahiptir. Bu nokta önemlidir. Muhatabımız hükümet olduğuna göre, çözüm, iktidar için siyasal karar gerektirdiğine göre, antigenelge yönelimli direnişlerimiz, bu siyasal ağırlığına ve niteliğine denk düşen bir kararlılık, uzun soluklulük ve aynı anlama gelen zaafları aşmayı gerektiren örgütsel-siyasal çabaları gerektirdi.

Daha önceki direnişlerin muhatabı, görüntüde de olsa, yerel makamlardı. Gerçi yerel makamların bakanlıktan habersiz çalışmadıklarını biliyoruz. Yine de muhatap ve çözüm yerel makamlarca oluyordu. Ancak bu direniş sürecinde, açıktan açığa hedef Adalet Bakanlığı olmuştur. Onun genelgesi olmuştur. Sorunların çözümü de bakanlığın kararını gerektirmiştir.

Cezaevlerinde direnen tutsaklar ayırımında olsunlar veya olmasınlar, Ekim-Kasım direnişleri, antigenelge odaklıdır. Siyasal boyutu önde olan direnişlerdir. Merkezi politikayı ve iktidarı muhatap almıştır. Bu yönüyle de anti-faşist ve anti-sömürgeci mücadelenin çok önemli bir parçası olmuşlardır.

Ekim-Kasım direnişlerinin bu nesnel boyutları, niteliği, yönelimi cezaevlerinde tüm sol gruplarca yeterince, tam olarak kavranıp bilince çıkarıldı mı? Süreç tüm olgu ve eğilimleriyle aslına uygun olarak tanımlanabildi mi?

Ne yazık ki, bu soruya olumlu cevap veremiyoruz. Türk solunun ezici bir çoğunluğunun, bu direniş sürecini aslına uygun tanımladığını, esas halkasını kavradığını söyleyemeyiz. Örneğin, DS, DK Kurtuluş, DHB vb. gruplar bilinen iddialarına karşın, eylemliliğin gerisinde kalmış, süreci kavrama becerisini ve siyasal başarısını gösterememişlerdir. Denilebilir ki, dışarıdaki eylemliliğe kendiliğinden katılan çevre ve güçlerin siyasal perspektif bakımından gerisine düşmüşlerdir. Bilindiği gibi, aile hareketinin, demokratik kuruluşların, gençliğin, toplumun diğer duyarlı kesimlerinin tepkilerinin hedefi çok açık ve nettir: "1 Ağustos Genelgesi"nin geri alınması. Bu sayılan kendiliğindenci hareketlerin tepkilerinin çoğu destek konumunda olduğu için uzun soluklu olması, sürecin tamamına damgasını vurarak belirlemesi düşünülemez. Bu beklenmemelidir. Destekçi konumlarına karşı tepkilerinin adresi belliydi. "1 Ağustos Genelgesi" ve Adalet Bakanlığı. Ne var ki anti-genelge odaklı ve genelleşmiş direnişlerin motor gücü olan cezaevlerinin yönleri tüm niteliği ile belli ve açık değildi; ikircikliler aşılmış değildi. Onlar, içinde bulundukları sürecin boyutlarını, güç dengelerini, siyasal yönelimini kavrayıp resmen ilan etme konusunda netleşmemişlerdi. Cezaevi bazında söylersek, Eskişehir, Nazilli, Bayrampaşa, sürecin başında Diyarbakır, vb. cezaevleri sürecin tanımlanması ve taşıdığı zaafların giderilmesi noktasında belirsizlikleri aşamadılar. Ceyhan'da da durum aynıdır. Özgül sorunların çözülmesi ile birlikte eylemliliğe son verdi. Ne var ki, Urfa'dan Ceyhan'a sürgün edilen arkadaşların, özgül sorunların çözüme kavuşmuş olmasına bakmaksızın, eylemliliklerini sürdürmeleri ve direniş sürecininin perspektifini doğru bir şekilde ortaya koymaları durumu, zaafları aşmada önemli bir mesaj niteliğinde idi. Bu mesaj, yeterince değerlendirilebildi mi? Sürecin sonlarına doğru, sürecin yönelimini ve özünü koyan açıklamalar daha açık ve net bir tarzda, Ceyhan ve Diyarbakır tarafından yapıldı. Bu sürecin tüm boyutlarıyla belirli bir noktadan sonra tanımlandığı ve direniş politikasının (Program ve benzer ögelerin) netleştirildiğini vurgular.

Ne var ki, Türk solu gruplarından ezici çoğunluk sürecin hiçbir aşamasında nesnel gelişme özelliklerini kavrayamadı; bu kavrayışsızlık onların direniş içindeki rollerini ve konumlarını belirledi.

Bu anılan grupların iddiaları şuydu: Her cezaevi, özgül sorunlarını çözmek için yola çıkmıştır. Merkezileşme ve koordinasyon sağlanamamıştır; eylemler zamandaş değildir. O yüzden bu sürece etkili ve temel bir güç olarak katılmanın anlamı yoktur. Ancak destek eylemleri konulabilir vb. (İlerde bu gerçeklerin somut çözümlemesini, sahiplerinin adlarını da açarak yapacağız.)

Bir kez şunu vurgulamakta yarar var: Yazının başında belirttiğimiz gibi, Ekim-Kasım '88 direnişleri belli hazırlıklar, belirlenmiş politikalar ve örgütlenmeler temelinde gelişmedi. Zaman ve zemin bizim tarafımızdan saptanmadı. Bu

bir olgu, doğaldır ki, zaman ve zemini hasım güç tarafından belirlenmiş bir çatışmanın önemli dezavantajları, zaafları olacaktı. Direnişlerin zamanlaması bizim tarafımızdan belirlenmediğine göre, genel ve vahşi bir saldırı politikası direnişleri doğurduğuna göre, yapılacak şey zaafların, eksikliklerin, hazırlıksızlıkların, belirsizliklerin ardına gizlenmek değil, dönemin gelişme özelliklerini koyarak varolan eksiklik, zaaflarını hızla aşma yoluna gitmek olmalıdır. Mükemmel koşullarda siyaset yapmak, ahkam kesmek kolaydır. Ama bunun fazla bir değeri yok. Önemli olan, en zor ve olumsuz koşullarda, devrimci yönü ve bunun gerektirdiği tutumu saptayabilmekti.

Evet, genelde saldırıya uğramıştık. Haklarımız gasp edilmişti ve doğaldır ki, devrimci direnişçiliği yükseltecektik. Saldırılar merkezi ve geneli kapsıyordu. Açıktır ki, direnişler de eş zamanlı ve genel bir özelliğe sahip olacaktır. Saldırı ve hak gaspları 12 Eylül faşizminin cezaevi politikasının en yoğun ve katmerli ifadesi olan genelgenin yürürlüğe konmasıyla gerçekleşiyordu. Doğaldır ki, buna cevap olan direnişlerimiz de, özünde anti-genelge yönelimli olacaktı.

Ancak başlatan taraf biz olmadık. Zamanlamayı biz belirlemedik. Faşist iktidarın kendisi saldırıya geçti. Bizi mevzilerimizden püskürtme savaşını başlattı. Biz savunma pozisyonundaydık ama, bir dizi dezavantajımız da söz konusuydu. Bir kez bu genel direnişlere cevap verecek tarzda bir politika (program, eylem planı, hereket tarzı vb.) belirlenmemişti. Bu alan belirsizliklerle doluydu. Merkezileşme, koordinasyon vb. örgütsel siyasal noktalarında tam bir zaaf sözkonusuydu. Saydığımız noktaları aşmak için, daha önceden belirli somut çalışmaların başlatıldığı biliniyor. Program, eylem biçimleri, eylemlerin sonuçlandırılması koşulları, merkezileşme ve koordinasyon gibi politik ve örgütsel noktalarda somut öneriler tartışmaya açılmıştı. Ayrıntıya girmiyoruz. Ancak şu kadarı söylenebilir ki, bu çalışmalar somut bir sonuca ulaşmadı; gelen saldırı dalgası bu çabalara fırsat vermedi. Dolayısıyla nesnel olarak genelleşen eş zamanlı direnişlerin öznel boyutları eksikti.

Politika, örgütlenme vb. önemli öznel etmenlerin eksikliği, bu alanlarda görülen zaaf, sürecin nesnel niteliğini, boyutlarını ve siyasal yönelimini değiştirmeye yeter mi? Kesinlikle hayır!

Önceden belirlenmiş ve ortak kabul görmüş bir eylem programına, cezaevleri arası koordinasyon ve ilişkilere sahip olmasa da, Ekim-Kasım süreci anti-genelge hedefli, genel ve eş zamanlı bir direnişler bütünüdür.

Anılan bu nitelik ve boyutları daha da vurgulayan ve pekiştiren ciddi siyasal değişmeler doğrulandı. Direniş dalgası, kısa sürede duvarların ötesine taştı; hatırı sayılır bir kitle eylemliliği ile kucaklaştı. Bu çok önemlidir, denilebilir ki, yığın eylemliliği açısından 12 Eylül'den bu yana, görülen en büyük kabarıştan biridir; belki de ilkidir. Bu motor gücün cezaevlerinin olduğu, belli bir kitleselliğe ulaşan direniş dalgasının belli bir siyasal etki gücünü yaratmış olduğunu vurgular. Doğal olarak devrimci tutsakların süreci doğru algılamaları, hedeflerini netleştirmeleri, görevlerini doğru olarak saptamaları büyük bir siyasal öneme sahiptir. Bu anılan ögelerin belirginleştirilmesi, devrimci önderliğin, pratikte doğru tarzda konuşturulması oluyor.

Ekim-Kasım direniş sürecinin genel ve ana çizgileriyle yapılan bu değerlendirmesi ışığında somut gelişmelerin ayrıntılarına geçebiriz. Ve bu açıklamalar bağlamında, kimlerin iddialarına uygun bir tarzda davranıp davranmadığı, kendiliğinden anlaşılacaktır. İddiaların, politikaların, yani politik çizgilerin sınandığı bir denektaşı oldu direnişler süreci. Evet herkes kendini konuşturdu. Bizim için şu andaki görev, bu nesnel olguları tanımlayabilmektir; devrimci kavga, dost güçler arasındaki ittifaklar vb. konularda siyasal sonuçlara ulaşabilmektir.

Bilindiği gibi genelge saldırısı, 25 Eylül günü Antep Özel Tip Cezaevinde yürürlüğe konuldu. Ancak burada "sorunlar" kısa sürede ve daha "kolay" yöntemlerle çözüme kavuşturuldu. Dolayısıyla, burada direniş, açlık grevi biçimine dönüştürülmedi.

İkinci saldırı odağı, Bursa Özel Tip Cezaevi oldu. 30 Eylül günü başlatılan işkence ve hak gaspı operasyonu, daha derin ve kalıcılaşmayı öngören bir saldırıydı. Meydana gelen sorunların çözümü doğallıkla daha uzun vadeli ve sert direniş biçimlerini dayatıyordu. Bu, süresiz açlık grevi biçiminde somutlandı (Bu konuyu daha geniş anlatmayacağız. Daha yarıntılı bir değerlendirmeyi başka bir çalışmamızda yaptık. O bakımdan salt şöyle bir değinmekle yetineceğiz). Bursa'daki eylemin ikili bir yönü vardı. Öncelikle, özgül sorunları, yani, gaspedilen hakların yeniden kazanılmasını hedefliyordu. İkincisi; direnişlerin genelleşmesi olasılığı vardı. Ve bu yüzden bu olasılığa ilişkin belli bir perspektif çizilmişti. Direnişin salt Bursa özgülü ile sınırlı kalması durumunda, özgül istemlerin yerine getirilmesi eyleme son vermek için yeterli nedendi. Ancak, süreç içinde eylem genelleşirse, yani diğer cezaevleri de eş zamanda harekete geçerlerse bu durumda özgül istemler çözülse bile, eylemliliğe devam edilecek, ta ki, genelge bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılana kadar. Böyle bir yaklaşımın doğruluğu pratikte kanıtlandı. Bursa, sorunları çözümlendiği için 25 Ekim'de eyleme son veriyor. Kısa bir süre sonra direnişlerin yaygınlaştığı ve belli bir toplumsal gücü harekete geçirdiği görüldü. Genelleşme noktasında, genel direnişlerin etkin bir parçası ve bileşeni olmak eylemliliği, mantıki sonuca kadar götürmek, sol tutsak olmanın kaçınılmaz bir gereği ve görevidir.

Antep ve Bursa özellerde ilk denemelerin ardından, genelge saldırıları daha da şiddet kazandı ve çok sayıda cezaevini içine aldı. 13 Ekim'de, Eskişehir Özel Tip'te bir operasyon yapılıyor; genelgenin öngördüğü şekilde haklar, kazanımlar gaspediliyor. Buna karşılık 17 Ekim'de süresiz açlık grevi gündeme giriyor.

Eskişehir'de geliştirilen ve süresiz açlık grevinin eylem perspektifini, yani somut istem ve hedeflerinin niteliğini, hangi durum ve koşullarda sona erdirileceği vb. konuları net ve tüm ayrıntılarıyla bilmiyoruz. Ancak, somut-nesnel olgu ve gelişmelerden bu konuda bazı ipuçları yakalamak, olası bazı değerlendirmelere, hata olasılığını taşısa da ulaşmak olasıdır.

Bir kez genelge saldırısı ve hak gaspları ardından konulan eylemin, öncelikle özgül sorunların çözümünü hedeflediği açıktır. Böyle bir yönelim ilk başta doğaldır, kaçınılmazdır da. Yani direnişlerin henüz genel bir nitelik ve yükselişe ulaşmadığı dönemde, özgül sorun ve istemlerin çözümüyle yetinmek anlaşılır bir şeydir. Ve şimdiye dek cezaevleri pratikleri, bu yönde gelişmiş ve gerçekleşmiştir.

Ancak direnişlerin çok sayıda —giderek tüm cezaevlerinde— yaygınlaşması, bu direniş dalgasının toplumsal bileşenlerinin belli bir kitleselliğe yükselmesi noktasında, diğer bir deyişle, güç dengeleri ve ilişkilerinde önemli bir mesafenin kaydedilmesi durumunda; özgül istem ve sorunların çözümü ile yetinmek, eylemi bu hedefe hapsetmek doğru olur mu? Sürecin siyasal boyutlarına ve etkilerine cevap veren bir politika mı olur? Kesinlikle hayır!

Direnişlerin genel bir kabarışa ulaştığı, belli bir gücü harekete geçirdiği, etkilediği, siyasal gündemin en önemli konularından biri haline geldiği durumlarda, özel istemlerin çözümü ile yetinmek, en hafif deyimle, apolitik bir tutumdur. Devrimci görev ve sorumluluktan bir kaçıştır. İktidarın sıkıştığı bir noktada ona soluklanma fırsatı tanıma gafıdır.

Ayaktakiler (soldan sağa) Mahmut Cengiz, Hayrettin Çelik, Ekrem Yaşar, Seyfettin Rüzgar, Mahmut Karakuş, Mehmet Eksen. **Oturanlar (soldan sağa)** Musa Bal, Hasan Sincar, Hüseyin Fidanoğlu, Salih Akalın, Nihat Ayat. **En önde (soldan sağa)**: Şükrü Ucar, Mahmut Batı. **(Bayrampaşa Cezaevi)**

Nesnel gelişmelerden anlıyoruz ki, Eskişehir, direniş sürecinin motor güçlerinden biri konumunda olmasına karşın, eylemliliğin en kritik sonuç almaya yaklaşılmış olma noktasında, eylemliliğin en yüksek ve yaygın olduğu dönemde bu "motor" konumuna denk düşen bir siyasal rol oynama becerisini gösteremedi. Bu rolü tam olarak oynayamamanın nedenleri ayrıntılı olarak çözümlenebilir. Ama bu çalışmamız açısından pek gerekli değildir.

Kısacası, Eskişehir yukarıda altını çizdiğimiz direniş sürecinin özünü, yönelimini ve diğer siyasal boyutlarını kavrayıp gerekli doğru politikalara yönelemedi. Evet, bu arkadaşlar özgül sorunları çözdüler. Eskişehir zemininde genelgeyi ve genelge saldırılarını püskürttüler. Bu anlamda eski mevzilerini yeniden kazanıp belki de pekiştirdiler. Bu boyutuyla başarılı oldular, denilebilir. Ne varki eylemliliğin ve kitle direnişlerinin en yaygın, en yüksek olduğu noktada, bu başarı yeterli değildir. Harekete geçirilen güç, siyasal etki ve yatırım gücünün altında kazanılan bir başarıdır, eksik bir başarıdır. Dememiz o ki, özgül sorunların çözümü eylemin sona erdirilmesi için yeterli ve haklı gerekçe değildir. Sürecin nesnel hedefine yansıması olan iradi hedefe ulaşmak esastır. Tüm başarı buydu. Sürecin eksik kavranması ve bunun sonucu olarak, eksik başarıyla yetinme tutumu, belli bir dönemecin başlangıcı olma özelliğinden dolayıdır. Üzerinde durulmalıdır. Ancak buna geçmeden önce bir gelişmenin, bir olgunun altı çizilmelidir. O da şu:

Eskişehir özgülünde, Nazilli somutunda Dev-Yol'un tavrı ilginçtir. Ama şaşırtıcı değildir. Özgül sorunların çözümü bile beklenmeden eylemi sonuçlandırmak, eylem kırıcılığından başka bir şey değildir. Bu denli büyük boyutlu bir eylemlilikte eylem kırıcılıkları, tasfiyeci bir rol anlamına geliyor. 12 Eylül'den sonra oynadıkları tasfiyeci rollerini bu kez cezaevleri direnişlerinde oynadılar. Anlaşılan, kalıntı konumunda bile tasfiyeciliklerine doymuyorlar. DY'nin durumu belli, ya büyük iddialarla boy gösteren DS'ye ne demeli? Eskişehir'deki eylem kırıcı tavırlarını nasıl açıklayacaklar? Övüne, övüne bitiremedikleri, "bir avuç onları" nasıl değerlendirecekler'

Ekim-Kasım direnişlerinin çok büyük boyutlar kazandığı, iktidarı sıkıştırdığı, önemli bir kamuoyu oluşturduğu bir dönemde, Eskişehir'de DY, DS, Kurtuluş, (öğrenebildiğimiz kadarıyla bunlar) hiçbir hak elde etmeden, hiçbir anlaşmaya varmadan 17 Kasım'da, eylemden vazgeçiyorlar. Bu konuda Eskişehir Cumhuriyet Savcısı'nın Cumhuriyet'e yansıyan açıklaması bunu doğruluyor. DY, DS, Kurtuluş gibi gruplar, savcının Cumhuriyet'te çıkan demecini taahhüt olarak kabul ederek, eylemi bırakıyorlar. Eskişehir'de diğer siyasal gruplar ise, özgül istemlerini gerçekleştirdikten, yani genelgeyi o düzlemde pratik olarak işlemez hale getirdikten sonra, 22 Kasım'da bırakıyorlar. Eylemin bu tarzda bırakılmasının, dönemin koşulları ve özellikleri, güç dengeleri dikkate alındığında yanlış olduğunu vurguladık. Direniş sürecinin motor gücü konumunda olduğu için, yerel düzlemde kazanılan başarı eksik bir başarı olduğu, kabaran direniş dalgasının sona doğru gidişinde bir başlangıç noktası etkisinde bulunduğu için, Eskişehir'in eylemi bırakış tarzı ve zamanlaması yanlış olmuştur.

Şu soru akla geliyor; Eskişehir'in bu tarz ve zamanda eylemi sonuçlandırması olayı; neden bu denli etkili olay olarak belirdi? Ya da soruyu şöyle soralım: Eskişehir'in eylemi sonuçlandırmasına rağmen, biraz zaman almakla birlikte, genel direniş süreci, harekete geçirdiği güç dengeleriyle mantıki sonucuna ulaşamaz mıydı? Yani, Eskişehir'e rağmen genelge resmen de geri aldırtılamaz mıydı?

Bu sorulara olumlu yanıt verebilmemiz için, güç dengelerinin durumuna, tutumlarına, kararlılık derecelerine ve eylem perspektiflerine bir bakmamız gerekiyor. Yukarıdaki sorulara yeniden döneceğiz. Şimdi sürecin diğer bileşenlerini irdelemeye devam edelim.

Genelge saldırısı eş zamanlı olarak çok sayıda cezaevinde yürürlüğe konuluyor. Bunlardan biri de Nazilli'dir. Hak gaspları ve toplu sürgün birlikte gerçekleşiyor. Bu cezaevinde süresiz açlık grevi 23 Ekim'de gündeme getiriliyor. Nazilli de Eskişehir ve Diyarbakır Cezaevleri gibi eyleme en önce başlayan cezaevlerinden biri konumunda. Bu cezaevlerindeki açlık grevi direnişi de, direnişlerin en kritik aşamasında, yani cezaevi sorunlarının ve bu temelde yükselen direnişlerin ve kitle eylemlerinin en üst noktasına vardığı, eylemin çok önemli boyutlar kazandığı, cazaevi eylemlerinin ölüm sınırına yaklaştığı, dolayısıyla siyasal etki ve yatırım gücünün en çok yoğunlaştığı bir noktada bırakılıyor. Bu bırakış özgün sorunların çözümü ve yerel yetkilerle yapılmış bir anlaşma temelinde olmuyor. Bırakılış biçimi ve zamanlaması açısından Nazilli'nin tavrı **eylem kırıcılığı** olarak tanımlanmalıdır. Aynı eylem kırıcılığını bir an önce DY, DS, Kurtuluş, Eskişehir'de yapıyorlar. İçerde cezaevlerinin, dışarda kitlelerin, mesleki kuruluşların, aydınların, gençlerin vb. çevre ve güçlerin eylemliliğinin yükselme ve yaygınlaşma kaydettiği, iktidarın sıkıştığı ve teşhir olduğu; kısacası sonuç almaya ramak kaldığı bir zaman kesitinde eylemi bırakmak, çok büyük bir sorumsuzluk örneğidir. Direnen çevreleri, aileleri de olumsuz yönde etkilediğini uzun uzadıya anlatmaya gerek yok.

İlginçtir. Adalet Bakanı 19 Kasım günü bir basın toplantısı düzenleyerek "1 Ağustos Genelgesi"-ni savundu, bu konudaki kararlılığını vurguladı. Bu tutumda eylem kırıcılarının yarattığı olumsuzluğun hiç mi etkisi yok? Bu nokta üzerinde ciddi düşünülmelidir. Cumhuriyet'e yansıyanlar doğru ise, Adalet Bakanı bir gün önce verdiği demeçte tek tip konusunda geri adım attığını belirtiyor, ancak ertesi gün basın toplantısında tutuklular için tek tip elbise giyme zorunluluğunun kaldırılmayacağı söyleniyor. Doğallıkla bu iki açıklama bizim değerlendirmemizde esas ölçü değildir. Şu bir gerçektir ki, 17 Kasım'da Eskişehir'de DY, DS, Kurtuluş'un, 18 Kasım'da Nazilli'nin eylemi bırakmaları direniş sürecini olumsuz etkilemiş, hasım tarafı ise soluklandırmış; ve cesaretlendirmiştir. Bu çok açıktır.

Bayrampaşa Cezaevi'nin Ekim-Kasım direniş sürecine nasıl ve hangi perspektifle katıldıklarına bakmakta yarar var. Bu bilinen Türk solu gruplarından bazılarının "direnişçi" anlayışlarını tanımlamada önem kazanıyor. Ayrıca direniş sürecinin nasıl genel niteliğinden sıyrıldığı olgusuna da açıklık getirecektir. Dolayısıyla yukarıda Eskişehir Cezaevi'nin eylemi bırakmasıyla ilgili sorduğumuz sorulara da bir yanıt vermiş olacağız.

Öğrenebildiğimiz kadarıyla Bayrampaşa'ya taşınmadan önce Metris'te bulunan siyasetler sürece katılımı bir süresiz açlık grevi ile gerçekleştirmeyi kararlaştırıyorlar. Ancak Bayrampaşa'ya sürgün gerçekleştirildikten sonra, özgül sorunlar da gündeme geliyor ve eyleme geçme tartışmaları yeniden başlıyor. DS'nin tavrı sürece katılmayı sürekli erteleyen, engelleyen, oyalayan bir biçimde somutlaşıyor. Hep "Diğer cezaevlerini bekleyelim oralardan bilgi alalım; ondan sonra eyleme geçeriz" biçiminde bir yaklaşım sergiliyor DS.

Bir parantez açmak ihtiyacı doğdu burada: İlginçtir, DS buraya da (Çanakkale) haber yollayarak eyleme geçmemeyi öğütlüyor. Gelişen eylemlerin "zamandaş olmadığı" haberini iletiyor. Böylece bilerek ğı" haberini iletiyor. Böylece bilerek veya bilmeyerek eylemi engelleyici-kırıcı bir rol oynuyor. Aynı öğütler Bursa'ya da geliyordu. Bu bilgileri birleştirdiğimizde DS'nin tavrının genelleşen eylemlere katılmama, uzaktan seyretme; dahası genelleşme önüne barikat örme, biçiminde somutlaştığını söyleyebiliriz. Direniş sürecine karşı bu olumsuz tavrı nasıl açıklayacaklardır, merak konusudur. Oysa biliniyor; DS'nin cezaevleri direnişlerinde kendine, yani "Bir avuç devrimci solcuya", "ML", "öncü" yaftaları yakıştırdığı, bu alanda sırayı kimseye kaptırmadığı, başkalarının direnişlerini kendine mal etmeye çalıştığı...

Ne var ki, DS'nin oyalayıcı, ertelemeci ve engelleyici çabalarına karşın, Partizan eyleme katılıyor. İki gün geçtikten sonra diğer gruplar da eyleme geçiyorlar.

Bayrampaşa'nın siyasal bileşimine bakıldığında Türk Solu ve bilinen gruplar için merkezi bir konumdadır. Böyle bir iddiaya sahip. O bakımdan perspektifi, tavrı ve sürece katılım biçimi ve müdahalesi bazı gruplar için belirleyici önemdedir.

Eskişehir, Diyarbakır, Nazilli, Ceyhan vd. cezaevlerinde eşzamanlı direnişlerin boyutlandığı bir dönemde diğer cezaevlerinin görev ve sorumlulukları ne olmalıydı? Daha açık bir ifadeyle, Ekim-Kasım direniş süreci nasıl tanımlanmalı ve bu bağlamda görev ve sorumluluklar, bu sürece katılım perspektifi nasıl çizilmeliydi.

Yukarıda Ekim-Kasım direnişlerinin en temel özelliklerini vurguladık. Bu nitelikte bir olay denilebilir ki Kürdistan ve Türkiye tarihinde ilktir. Ve çok önemli siyasal kapsama sahiptir. Cezaevleri, tarihinde ilk kez, bu kadar yaygın, geniş çapta, genel ve eş zamanlı bir eylemlilik süreci yaşıyorlar; aile hareketi tarihinde ilk kez bu kadar geniş boyutlar kazanıyor. Kürdistan ve Türkiye halkı denilebilir ki ilk kez bu kadar geniş çapta aynı süreçte ve ortak noktalarda buluşuyor. Saydığımız bu noktalar, Türkiye ve Kürdistan devrimleri, cezaevleri direnişleri açısından çok önemli siyasal gelişmelere işaret etmektedir. O halde soruna salt cezaevleri sorunu olarak yaklaşılamaz. İki ülke devrimlerine yapacağı-yaptığı etkiler açısından yaklaşılmalıdır. Bu noktada, siyasal kaygıların, bir devrim kavgasına karşı duyulan sorumlulukların belirleyeciliği kendisini dayatıyor. Başka bir şekilde ifade edecek olursak, Ekim-Kasım direniş sürecine ilişkin görevler belirlenirken salt cezaevlerindeki yaşam koşullarının "insanileştirilmesi" boyutundan bakılmamalı, bununla birlikte, ama esas olarak yakalanan eylemlilik uğrağında, Türkiye ve Kürdistan'daki devrim kavgalarına yapılacak etki ve katkı bağlamında yaklaşılmalıdır.

Gerek cezaevleri yaşamını, geleceğini ve tutsaklık koşullarını doğrudan ilgilendiren boyut olsun, gerekse devrimlere yapacağı olumlu etkiler açısından olsun tüm boyutlarıyla direniş sürecine en **etkin biçimde, temel bir güç olarak ve sonuna kadar** katılmak ve sürdürmek kaçınılmaz bir görevdir; devrimci tutsak olmanın, olmazsa olmaz bir koşuludur. Olay salt cezaevi yaşamı ve koşulları açısından değerlendirildiğinde, ortaya çıkan görev ve sorumluluk niteliği ve kapsamı da budur. Şöyle ki:

Genelge ve ondan kaynaklanan saldırılar, hak gaspları, kurulmak istenilen statü, salt bir cezaevini mi **"ilgilendiriyor?"** Salt birkaç cezaevinin sorunu mudur? Belki başlangıçta bazı cezaevleri yoğun saldırıların muhatabı olmuyorlardı. Diğer birkaçı kısmen bir "rahatlığı" yaşıyorlardı. Ama bu yaşanan saldırılar ve uygulanmak istenilen politikalar, salt ilk uygulanan cezaevlerini mi ilgilendirir? Nasıl ki, ilk saldırıya uğrayan cezaevlerindeki sorunlar, orada yaşayan tutsakları doğrudan ilgilendiriyor ve bunlara karşı koymak ertelenmez, doğrudan bir görev olarak kendini dayatıyorsa, aynı doğrudan görev durumu tüm diğer sol tutsaklar için de geçerlidir. Bu saptama, genel eş zamanlı ve anti-genelge özelliklerine sahip direniş sürecinin dolaysız bir sonucudur.

Belki de ilk planda bazı çevreler genelge saldırısının muhatabı olmamışlardır. Bu fazla bir şeyi değiştirmiyor. Bu, cezaevlerinin görev ve sorumluluklarının niteliğini, kapsamını değiştirmiyor, fazla etkilemiyor. Çünkü, bu cezaevlerinin durumu çok görecelidir; onlar da genelgenin hedefi içindedirler. Kısacası dava ortak bir davadır. Tüm cezaevlerini aynı derecede ve ölçüde ilgilendirir. Bundan çıkan sonuç şudur: Ekim-Kasım direniş sürecine, tüm cezaevleri aynı sorumlulukla, aynı eylem biçimi ve perspektifle katılmalıydılar. Yani etkin, temel bir güç olarak ve sonuna kadar sürecek bir eylem anlayışıyla katılmalıydılar.

Ekim-Kasım sürecine "destekçi" konumda katılmak, sol tutsaklar için görevden kaçma, yükü başkalarına yükleme kolaycılığıdır. Bu tutumun devrimci görev ve ahlakla bağdaşmadığını vurgulayalım. Madem ki genelgeyi ortadan kaldırmak, tüm tutsakların ortak sorumluluğudur; tercih olarak bu sorumluluk, eşit ölçülerde bir sorumluluktur. Madem ki, anti-genelge direniş sürecinin temel gücü tüm cezaevleridir, öyle ise "destekçi"lik tutum ve anlayışları neyin nesi oluyor? Şu soru ortaya çıkıyor. Hemen kendini "destekçi" konumunda değerlendiren cezaevleri veya siyasetler, nerede, hangi koşullarda yaşıyorlar? Özel statüleri mi var? Genelge doğrudan onların ilgi alanına girmiyor mu? Onların "destekçi" tutumlarını belirleyen çok özel durumlar mı var? vb. vb. Kısacası kendisini direniş sürecinin doğrudan, etkin ve temel bir gücü görmeyen, öyle hareket etmeyen siyasetlerin, "destekçi" tutumları onları kurtarmıyor. "Destekçilik" dönemin görev bilinciyle uyuşmadığı gibi, devrimci ahlakla da bağdaştırılamaz. Küçük burjuva kıvırmacılığı ve uyanıklığı(!) olarak değerlendirilir ancak.

Bu anlatılanlar bağlamında, Bayrampaşa'nın tutumuna daha yakından bakabiliriz.

Evet, Bayrampaşa DS'nin tüm engelleyici çabalarına karşın, süresiz açlık grevine başlıyor. Ama perspektifi doğru, sürecin nesnel ihtiyacına ve koşullarına karşılık, verecek durumda değildir. Daha açık ifadeyle, "biz genelgeyi geri aldırıncaya kadar süresiz açlık grevine devam edeceğiz" türünden bir politikası olmamıştır. Ya da "Ekim-Kasım direniş sürecinde **tam bir güç olarak** yerimizi alacağız. Sürecin genel eş zamanlı ve anti-genelge boyutları varlığını koruduğu sürece, yani güç dengelerinin durumu genelgeyi ortadan kaldırma şansını koruduğu sürece eylemliliğimiz sürecek" biçiminde bir perspektife sahip olmamıştır. Öte yandan sürecin niteliklerine uygun bir istek, çaba ve çalışma içinde de olmamışlardır. Yani Bayrampaşa, siyasal bileşimine uygun, daha doğrusu iddialarına uygun davranacak yerde, bazı siyasetler (DS gibi) sürece katılımı engelleyebildiği oranda engellemiş, katıldıktan sonra ise, sürecin kuyruğuna takılmaktan başka bir iş yapmamıştır; oysa "marksist-leninist"lik ve "öncülük" iddiaları öyle lafta kazanılacak sıfatlar değildir.

Bayrampaşa eyleme katıldıktan sonra özgül sorunlar ve istemlerinin çözümü ile Nazilli ve Eskişehir direnişlerini baz olarak eylemin odağına oturtmuştur. Yani Nazilli ve Eskişehir eylemlerine son verilirse eğer, özgül istemler de kabul edilmişse, kendileri de eylemlerine son vereceklerdir.

Böyle bir eylem perpektifine sahip olmak sürecin yukarıda anlattığımız özellikleriyle ve bu özelliklerin dayattığı görev ve sorumluluklarla ne denli bağdaşır? Bağdaştırmak mümkün değildir. En doğru perspektif, direniş süreci genel eş zamanlı ve anti-genelge boyutlarını koruduğu sürece, mevcut güç dengeleri ve ilişkileriyle genelgeyi geri aldırmak şansı, varlığını sürdürdüğü sürece, eylemliliğe özel istemler yerine getirilse bile son vermemekti. İşte direniş sürecine katılım ve sürdürme konusunda devrimci yaklaşım budur.

Ayrıca "öncülük" iddialarını tam bir şamata ile kimseye kaptırmayanlara da bir çift sözümüz var: Dışında bir nesnel süreç var ve bu süreç, gün geçtikçe genişleyen ve büyüyen siyasal boyutlar, kazanıyor. Bu eylemlilik toplumun her kesimini etkiliyor. Her zeminde tartışma konusu oluyor. Etkisi dünyanın çeşitli bölgelerine taşıyor. Öncünün görevi bu süreci uzaktan gözlemlemek mi olmalı? Kitlelerin ardından nal toplamak mı olmalı? Yoksa en somut olarak Marks'ın Paris Komünü'ne yaptığı müdahaleyi örnek alarak öncülüğün gerektirdiği politik çabayı, en yaygın, en kararlı ve ısrarlı bir tarzda göstermeyi mi gerektirir?

"Bir avuç onlar " ne yaptılar? Önce sürecin yaygınlaşmasını engellemeye çalıştılar. Ardından, kitlenin ardından nal topladılar. Daha kötü sonucu ise direniş sürecinin genel özelliğine zamansız bir anda son verdiler. Böylece tasfiyecilikte öncülük "bir avuç onlarda" idi.

Bayrampaşa'nın özgül sorunları çözüldüğünde, Nazilli eylemi çoktan kırmıştı (Ama yeniden bir grup sol tutsak eyleme geçmişti). Eskişehir ise, 22 Kasım'da özgül sorunlarını çözdükten sonra eyleme son vermiştir. Böylece bütün koşullar Bayarampasa'da eylemi bırakmak için bir araya gelmiş ve olgunlaşmıştı. Bırakılabilirdi artık.

Oysa Ekim-Kasım direniş sürecinin genel eş zamanlı ve antigenelge özellikleri Eskişehir'in eylemi bırakmasıyla ortadan kalkmış mıydı? Nesnel olgulara dürüst bir yaklaşım bu soruya olumsuz bir yanıt getirir. Hayır, Eskişehir'de eylemin sona ermesiyle birlikte direniş sürecinin **genel** özelliği ortadan kalkmamıştı. Mevcut güç dengeleri ile genelgeyi rafa kaldırma olasılığı ve şansı henüz vardı. Bu biraz daha çok fedakarlık, zaman ve kararlılık gerektirse bile böyleydi. Kuşkusuz, Eskişehir'in o zaman da eyleme son vermesi olumsuz yönde etkileyecekti. Ama kesinlikle eylemlerin **genel** özelliğini ortadan kaldırmaya yetmemişti. Bu mümkün de değildir. Açın Cumhuriyet gazetesinin 22 Kasım tarihinden sonraki sayılarına bakın, gerek cezaevlerinde ve gerekse, dışarıdaki eylemlilikte güç dengelerinde nitel bir değişmenin olmadığı görülecektir.

Nesnel durum bu olduğuna göre, yapılacak şey şudur: Ya Eskişehir'in eylemi bırakma durumu, kendi eylemini sonuçlandırmada **bahane** edilecek ya da, sürecin değişmeyen genel ve antigenelge boyutları ek çaba ve kararlılıkla geliştirilecek. Bir kez nesnel gelişmeleri tam bir dürüstlükle değerlendirmek için başta istek, kararlılık, tutarlılık ve dava adamlığının olması gerekir. Eğer başta isteksizsen, hatta engelleyici bir role soyunuyorsan, nesnel gelişmeleri aslına uygun ve tam bir dürüstlükle değerlendirip tutarlı bir çizgi izlemek zaten olanaksızdır.

O halde Bayrampaşa'da her şey olacağına varmıştır. Eskişehir eyleminin durumu tam anlamıyla **bahane** yapılmıştır.

Oysa tutarlı-direnişçilik çizgisine sadık olanlar, Eskişehir'i bahane etmezlerdi. Rollerini oynamayı sürdürürlerdi. Onun olumsuz etkinliğini giderme yoğun çabası içine girerlerdi. Kararlılığı vurgularlardı. Nitekim öyle yapıldı. Ceyhan'ın ve Diyarbakır'ın açıklamaları (ilan) devrimci direnişçiliğin ne olması gerektiğini dosta-düşmana gösterdi. Devrimci tutarlı direnişçiliğin perspektifi, Ceyhan ve Diyarbakır ilanlarında açıkça vurgulandı. Ekişehir'i bahane edip eylemden vazgeçmek ve böylece sürecin sonunu hazırlamak doğru değildi.

Eskişehir, Bayrampaşa, daha doğrusu Türk solunun ezici çoğunluğu için bir bahane oldu. Zaten perspektiflerini öyle çizmişlerdi. Onlar sürecin tüm bileşenlerini değil, tek bir bileşenini temel almışlardı. Eskişehir'e rağmen genelgeyi geri aldırtma olasılığı hala var mıydı, yok muydu sorusunu temel almıyorlardı. Kaldı ki, anti-genelge süreci genel boyutlarını koruyarak sürse, Eskişehir'in yeniden eyleme geçme olasılığı vardı, bu kuvvetliydi. Ama "genelgeyi geri aldırtırız" biçiminde bir isteği, inancı ve bu temelde bir çabası olmayan güçlerin olayı bizim gibi değerlendirmesi beklenemez. Nitekim Eskişehir olayından sonra, "bu iş buraya kadar" diye rahatlayanları da biliyoruz. Yani sanki onlar sürecin genel özelliğinin bir an önce bitmesini istiyor gibiydiler.

Genelde şu yanlış kanı vardı: Koordinasyonsuzluk, siyasal belirsizlik ve buna benzer ögeler söz konusu, "tamam" güzel! Peki kim bunları aşacak? Başka gezegenlerden birileri mi gelip koordinasyon yokluğuna çözüm getirecеklerdi; sürecin yönünü, hedefini iradi olarak belirleyip, netleştireceklerdi? Bu sorunlara çözüm bulacak siyasal grupların kendileridir. Türk solunun ezici çoğunluğu, ne yapmıştır? Belirsizliklerin, sürecin zaaflarının ardına gizlenmiş ve nesnel olarak tasfiyeci bir rol oynamışlardır. Hem "öncülük", "proleter devrimcilik" iddiasında olacaksın, hem de "belirsizlikler var, koordinasyonsuzluk var" diyeceksin. Ve sürece müdahale etme konusunda hiçbir şey yapmayacaksın! Yani, bol laf, ama iddialara uygun pratikte hiçlik Türk solunun müzmin hastalığıdır.

Kaldı ki, "1 Ağustos Genelgesi"nin gündeme geldiği Ağustos ayında, gazete ilanlarıyla "zamandaş, eylem, genel ve birlikte direniş" naralarının kimler tarafından atıldığını biliyoruz. Metris ve Çanakkale'nin bu anılan ilanları gazete sayfalarında duruyor. Peki, iş eyleme, pratiğe geldiğinde niye yan çiziyorlar? Binbir bahane uyduruluyor. Bayrampaşa ve Çanakkale'nin bu süreçteki tavırları öğreticidir; gazete ilanlarına yansıyan naralarıyla çelişen bir tutarsızlık belgesidir.

Eskişehir açlık grevinin sona ermesinden üç gün sonra, (25 Kasım) Bayrampaşa da eylemine son veriyor...

Bir nokta daha var: Bayrampaşa 27 Kasım mitingini bile beklemiyor. Bu mitingin tarihi daha önceden biliniyor. Neden? Çok aceleleri mi vardı? Hayır bu acelecilikleri, anti-genelge odaklı direniş sürecine yaklaşımının ve tutarsız çizgilerinin doğal bir sonucudur. "Bir avuç olanlar" öncü rollerini yığınların ardında nal toplayarak oynuyorlardı.

Bayrampaşa özelinde bu kadar çok durmamızın nedenleri var! Siyasal bileşimi ile Türkiye sol tutsaklarının ezici çoğunluğunun siyasal tavrını belirlemede merkezi bir konumu var. Bu rolünü hemen oynadı. Bayrampaşa'nın eylemi sonuçlandırmasının ardından diğer cezaevlerindeki sol gruplar art arda eylemlerini noktaladılar. Antep, Ceyhan, Amasya, Malatya vb. Böylece eylem genelde ve ağırlıklı olarak PKK savaş tutsaklarının omuzunda kaldı. Birkaç sol grup daha eylemi sonuna kadar getirdi. TİKB, TİKH, PY vb. gruplar anılmalıdır. Bunların sayısal durumu göz önüne getirildiğinde eylemlerin PKK'nın omuzuna bindiği görülür.

Bayrampaşa, Ekim-Kasım direnişleri sürecinin **genel** özelliğine son vermede öncülük rolünü oynadı. Diğerleri de bu çizgide yürüdüler. Eskişehir Türk soluna eylemin genel niteliğine son verme bahanesi vermek noktasında, dönemecin başlangıcında etkide bulundu denilebilir. Ancak yapılan müdahalelerle bu etki sınırlı tutulmaya çalışılmış; ne var ki, Türk sol gruplarının ezici çoğunluğunun sürece yaklaşımı belli olduğundan, onlar bu bahaneyi kullanmışlar ve eylemliliğin genel niteliğine son vermişler.

Bayrampaşa'nın eylemi noktalaması genel gelişmeler açısından haklı ve meşru mudur? Biraz daha açmakta yarar var:

Eskişehir, Diyarbakır ve Nazilli direnişleri, diğer cezaevlerine göre katettikleri gün bakımından motor bir konumda idi. Tüm tarafların, kamuoyunun dikkatleri bu cezaevleri üzerinde idi. Nazilli eylemi kırmıştı. Eskişehir'de DY, DS Kurtuluş eylemi kırmıştı; diğer gruplar özgül istemlerini gerçekleştirdikten sonra eyleme son vermişlerdi. Bu anlamda direniş süreci iki "motor"dan yoksun kalmıştı. Ama bir motor tüm yükünü omuzlamıştı. Kararlılığını vurgulamıştı. Diyarbakır'dan sözediyoruz. Diyarbakır nesnel konumunun bilinciyle daha üst eylem biçimleriyle direnişi takviye etmiş ve en önemlisi direniş sürecinin hedeflerini çok açık ve net, hiçbir ikircikli tutuma yer bırakmayacak şekilde net olarak açıklamış ve ilan etmişti. Ceyhan'daki arkadaşlar çok önceleri sürecin siyasal hedefini açıklamışlardı. Bilindiği gibi Ceyhan, eylemin 18. gününde sorunları çözüldüğü için eyleme son vermişti. Ancak, Urfa'dan oraya sürgün gelen arkadaşlar genelde özgül sorunlar çözülmüş olmasına karşın eylemlerine son vermeyerek süresiz sürdüreceklerini ve yerel yetkililerin özgül sorunları "çözme" çabalarını geçici, aldatıcı bir manevra olarak değerlendirip anti-genelge yönelimini vurgulayarak süreci ve devrimci görevleri tanımlamışlardı. Aynı doğrultudaki açıklama, Eskişehir eleştirisini de içerecek tarzda ilan olarak vurgulandı. Kavramak, anlamak isteyenler için bu açıklamalar çok şey ifade eder. Yani direniş politikası ve perspektifi açısından bir belirsizliği, netsizliği olduğu söylenemez; bu tür iddiaların ardına gizlenemez.

Evet Eskişehir bırakmıştı: Ama sürecin nesnel boyutlarını (genelge anti-genelge) değiştirmemişti. Olguları özetlersek: Diyarbakır 40'ların eşiğine dayanmıştı; süresiz açlık grevi, 24 kişilik Ölüm Orucu ekibi ile takviye edilmişti. (Böyle bir takviyenin Eskişehir, Nazilli'nin yarattığı olumsuz etkiyi gidermek, direniş sürecini kuvvetlendirmek için yapıldığını sanıyoruz.) Çok sayıda direnişçinin sağlık durumu fenalaşmıştı, her an ölümler çıkabilirdi. Diyarbakır'da tutsak aileleri ve yurtsever gençlerin süresiz açlık grevi, 30'ların eşiğine geliyordu. Bunlardan da fenalaşanlar çoğalıyordu. Her an ölü verebilirlerdi. Diyarbakır'daki ailelerimizin açlık grevleri kararlılık, tutarlılık, süreklilik vb. ögeler açısından muazzam bir örnektir. Etkisinde oldukları siyasal çizginin sonucudur bu. Belli bir bilinci, olgunlaşma düzeyini vurgular. Diyarbakır'daki aileler kararlı-tutarlı eylemlilikleriyle birçok cezaevinde ve sol gruptan üstün ve önde bir pratik sergilemişlerdi. Direnişin ardından nal toplayanlara ailelerimizin bu tutumundan dersler çıkarmasını salık veriyoruz.

Devam ediyoruz. Diyarbakır'ın dışındaki cezaevlerinde de eylem-

lerin bazıları 20'lere bazıları 30'lara dayanıyordu. Antep, Adana, Amasya, Ceyhan, Ankara Merkez, Çanakkale vb. sayılabilir. Adana ve Ceyhan'daki arkadaşların içinde fenalaşanlar giderek artıyordu. Kamuoyu desteği giderek yükselen bir eğri çiziyordu. Gençliğin eylemliliği —açlık grevleri, gösteri ve yürüyüşleri— protesto telgrafları, ilanlar vb., ailelerin çabaları, demokratik ve mesleki kuruluşların çalışmaları, Avrupa zemininde gelişen protestolar vb. Görüldüğü gibi, Eskişehir eylemi sona erdirmesine karşın, Ekim-Kasım direnişler sürecinin genelleşmesi genişleyerek boyutlanıyor. Faşist iktidar için ciddi bir siyasal sorun olma durumunu pekiştirerek sürdürüyor. Nesnel gelişmeler ve olgular bunlar. Öyleyse Bayrampaşa'nın salt Eskişehir ve Nazilli'yi temel alması bir politik aymazlık olarak tanımlanamaz. Sorunun kaynağı; tutarsız, istikrarsız çizgilerin kendisidir. Sürecin olumsuz zaaf ögelerinin ardına gizlenerek tavırlarını açıklamaya çalışmaları pek bir şey değiştirmiyor.

Nesnel ve devrimci yaklaşım, sürecin tüm bileşenleri, boyutları ve güç dengelerinin bir bütün olarak dikkate alınmasıdır; salt tek başına şu veya bu bileşeni değil direnişlerin en kritik anında bazı olumsuz ögelerin ardına gizlenip eyleme son vermek, böylece genelleşme boyutunun söneceğini bile bile bunu yapmak, tasfiyecilikten başka bir şey değildir.

Sürecin nesnel boyutlarını ve özelliklerini doğru bir tarzda değerlendirecek yerde, Ceyhan ve Diyarbakır'ın sürecin tanımlanmasını veren ve eylemlerin hedefini vurgulayan ilanlarını dar grupçu spekülasyoncu yaklaşımla değerlendirmenin fazla bir değeri yoktur. PKK direnişlerinin olumlu siyasal sonuçlarını derlemeye ve kendine mal etmeye çalışıyormuş! Diyelim ki, böyle bir şey sezildi. Buna karşı tavır direnişten vaz geçmekle mi olur? Sen çizgine, kendine güveniyor musun? Mademki güveniyorsun sen de sürece en etkin tarzda müdahale et ve çizginin damgasını vurmaya çalış. Dememiz o ki, "PKK süreci kendine yontuyor. Kendine mal etmeye çalışıyor. Diyarbakır'ı temel alıp sürdürmemiz, PKK'nin bu tutumuna alet olmaktır" vb. yollu açıklamalar bahanedir, apolitikliktir ve kendi kendine güvensizliğin açıktan itirafıdır. Eylemi bırakmanın gerekçesi olamaz.

Oysa böyle dar grupçu yaklaşımlarla eylem kırıcılığının teorisi yapılacak yerde, PKK'nin niyeti ne olursa olsun, direniş sürecinin nesnel gelişmeleri değerlendirilmeli ve görevler-tavırlar ona göre belirlenmeliydi. PKK'nin niyeti ve eylem içindeki ağırlığı ne olursa olsun; eylem sloganları, kitleleri harekete geçiren politik hedefler salt PKK'nin slogan ve hedefleri değil, tüm tutsakları ve demokrasi güçlerini, dahası insan hakları savunucularını ilgilendiren slogan ve hedeflerdir. Sürecin başından sonuna kadar gerçek durum budur. Eğer PKK bu süreçte kararlı ve istikrarlı davranmışsa ciddiyetle ve içtenlikle devrimci görevlerine sarılmışsa, bu tüm demokrasi güçlerini sevindirmelidir.

Toparlayacak olursak; Eskişehir'in, eylemi bu tarz ve zamanda sona erdirmesi, Bayrampaşa ve Türk sol gruplarının ezici çoğunluğuna bahane oldu. Bu bahane kullanılarak, Türk solunun ezici çoğunluğu peşpeşe eylemlerini sona erdirerek, Ekim-Kasım direnişleri sürecinin genel niteliğine son vermiş oldular.

Bu süreçte Diyarbakır'ın konumuna ve eylemlilikteki rolüne kısaca değinmek istiyoruz.

Sürecin başında Diyarbakır direnişlerin genel niteliği iyice ortaya çıktıktan sonra direnişin perspektifini, politikasını, çok daha açık, kesin ve hiçbir ikircilikliğe yer vermeyecek kadar net açıklayabilirdi. Bu noktada geciktiği söylenebilir. Başta tereddütler olmuştur. Hatta bir ilanları çıktı. Bu ilk ilanda (3 Kasım tarihli) genelgenin hedeflendiğinin açık olarak vurgulanmaması bir eksikliktir. İlanda yanlış anlamalara gelebilecek ifadeler de vardı. Oysa aynı ilanda sürecin yönelimi ve hedefi açıkça ve net bir şekilde vurgulanmalıydı. Ancak giderek tereddütlerin dağıldığı ve daha belirgin değerlendirmelere ulaştığı anlaşılıyor. Diyarbakır'ın verdiği ikinci ilanda bu çok daha iyi görülüyor. Bu ilanda direniş sürecinin yönü ve hedefi çok daha net olarak vurgulanıyor. 28 Kasım tarihli Cumhuriyet'te şöyle deniliyor:

"1 Ağustos Genelgesini kabul etmeyeceğiz. Taleplerimizin özü sadece genelgenin kaldırılması değil, kazanılmış haklarımızla çelişen tüm tüzük maddelerinin değiştirilerek yaşamımıza uygun yeni bir tüzüğün hazırlanmasıdır" (abç)

Görüldüğü gibi hedef, genelgenin kaldırılması olarak konuluyor; sadece genelgenin kaldırılması da yeterli görülmeyerek yeni bir tüzüğün hazırlanması da öngörülüyor.

Böylece Diyarbakır nesnel durumun yüklediği motor rolünü bilince çıkarmış, bu rolü, bu bilinç temelinde pratikte oynamıştır.

Yukarıda da özetlemeye çalıştığımız gibi, Bayrampaşa ve onun ardından Türk solunun ezici çoğunluğu eylemi bıraktılar. Böylece cezaevi direnişleri **genel** özelliğini yitirdiler. Eylemler bizim (PKK savaş tutsaklarının) ve bir-iki grubun omuzunda kaldı. Bu güç dengelerinin durumundaki değişmeyi açıkça yansıtıyor. Diğer bir deyişle, salt PKK savaş tutsaklarıyla genelge resmen geri aldırtılamazdı artık. Çünkü direnişin güç dengelerinde çok önemli değişmeler olmuştu. Cezaevleri aile hareketi ve onların etkilediği diğer çevreler, bu noktadan sonra sadece seyirci konumundaydılar. Direniş sürecinin **genel ve eş zamanlılık** özellikleri ortadan kalkmıştı. Bu, genel eş zamanlılık ve anti-genelge direniş sürecinin sonun eşiğine dayandığını da vurguluyor.

Bu nesnel siyasal gelişmelerden sonra Diyarbakır'ın (ve diğerlerinin) yeni değerlendirmelere giderek eylemi sonuçlandırma konusunda, yeni bir tutum belirlemesi kaçınılmazdı. Mevcut güç ve siyasal etki ile genelgenin rafa kaldırılacağını beklemek akılcı ve gerçekçi olmazdı. Yapılacak en doğru şey, genelgeyi Diyarbakır zemininde püskürtmek, hak ve kazanımları korumak temelinde bir anlaşmayla eyleme son vermek olmalıdır. Nitekim öyle yapıldı. Yapılan anlaşmayla eski haklar yeniden elde ediliyor, mevziler korunuyor, bu temelde tutsakların ve ailelerin eylemliliğine son veriliyor.

Bu, Diyarbakır'ın kendi geçmişine, çizgisine ve hukukuna uygun direnişler zincirine onurlu bir halka daha eklenmesi anlamına geliyor. Yani Diyarbakır, bir kez daha Diyarbakırlılığını oynuyordu!...

Bir-iki gün arayla diğer cezaevleri de eylemlerine son verdiler (özgül sorunlarını çözümleyerek). Ekim-Kasım direniş süreci de böylece noktalanmış oldu.

Çanakkale gerçekliği

Çanakkale E Tipi Cezaevi'nde en son yaşanan durumun, ortaya çıkan tavırların yeterli düzeyde kavranması için öncelikle bu cezaevinin geçmiş durumunu, özgül koşullarını ve yapısını iyi bilmek gerekir. Kısaca da olsa buna değinmekte fayda görüyoruz. Bu bizi daha doğru sonuçlar çıkarmaya götürür.

Çanakkale Cezaevi'nde ilk geniş katılımlı eylem olan 31 günlük açlık grevi dışında sözkonusu edilebilecek bir eylemlilik uzun bir süre yaşanmamıştır. Sağ ve statükocu bir anlayışın etkin olduğu Çanakkale Cezaevi'nde geçmişten beri bu anlayışla birlikte farklı anlayış ve çıkışlar var olmuşsa da, genelde cezaevinde etkin konuma gelemeyerek etkisizleşmiştir. Tabii bunun çeşitli nedenleri vardır. Konumuz gereği bunun üzerinde fazla durmayıp şu anda değinmemiz gereken yerlerine kısa da olsa temas edip geçiyoruz.

31 günlük açlık grevi ise tarafımızdan değerlendirilmiştir. Kısaca, bu eylemin ciddiyetini gölgeleyen eksiklik ve zaaflar yaşanmış, idareye eylemin ağırlığı yansıtılamamış, kararsız ve faydacı bir mantıkla içine girilen eylem tam bir boşvermişlikle sonuçlanmış ve bu nedenle de, daha sonraki süreçte de cezaevinin yukarıda bahsettiğimiz bu özgün karakteri değişmemiş, siyasal alandaki kısır döngü aşılamamıştır. Ve bu özgün kabukkarakter cezaevindeki yaşama her yönüyle damgasını vurmuş, bazı iyiniyetli çıkışlar da yetersiz ve cılız kalmıştır. Bu dönem başlıbaşına anlatılması ve aydınlatılması gereken bir konudur. Ama biz bunu geçip ağırlıklı olarak Aydın sevkiyle beraber yaşanan süreç üzerinde duracağız.

Aydın sevkiyle gelen arkadaşlar, gördükleri karşısında kendilerini gerçekten kabullenilemeyecek koşullar içinde buluyorlardı. Bu koşullar en kaba hatlarıyla;

1—İdareyle ilişkiler, apolitik bir biçimde, siyasi tutuklular "görevli" kartıyla dolaşıyor. Koğuş temsilciliği işlemiyor, herkes ve her şey bireyselleşmiş. Sorunlar idareyle kişisel yakınlaşma, idarecilere yamanma ile "çözülüyor";

2—Koğuşlara öğretmenler geliyor, sayım ve ziyaret yerlerinde asker bulunuyor. Cezaevi yarı askeri bir görünümde;

3—Siyasetlerarası sağlıklı bir ilişki yok. Siyasetler kendi yaşadıkları 31 günlük açlık grevini bile değerlendirmemişler;

4—Cezaevlerindeki şartlar Türkiye ve Kürdistan'daki bütün cezaevlerinin gerisinde. Hastane ve mahkemeye gidişlerde tek-tip dayatılıyor, giymeyenlere disiplin cezaları veriliyor;

5—Sağlıklı ve tutarlı bir ilişki biçimi tutturulamadığından idare, denetimini istediği gibi sıkıp gevşetebiliyor. İdare üzerinde bir yaptırım gücü yok. En açık örneği Aydın'dan gelen arkadaşların durumudur. Bir araya gelmeleri ısrar ve dayatmalarla ancak mümkün oluyor. Var olan ve adına diyalog denen olay kelimenin tam anlamıyla bir monologa dönüşmüştür.

Bu koşullara gösterilen ilk tepki siyasetlere şunu önermek oluyor;

1—Koğuşlar özgülünde idare ile görüşmeler merkezileştirilmelidir,

2—Koğuş temsilcilerinin idare ile toplu görüşmesi sağlanmalı, talep edilmelidir;

3—Öğretmenler koğuşlara alınmamalı, sayımlardan asker çekilmeli vb. vb. Kısacası o günkü durumda sürece uzun süreli perspektife; yani sırasıyla önce içte belli bir yapılanma, örgütlülük sağlanmak isteniyor, daha sonra bu yapı üzerinde yasal zeminde tutarlı bir diyalogla sorunların çözümü talep edilmek isteniyor. Ve son olarak diyalog yollarının tıkandığı noktada süresiz açlık grevi öneriliyor. Çanakkale Cezaevi'nde bulunan Türk sol gruplarının bu yaklaşım ve öneriye verdiği yanıtlara bakalım. Bu yanıtlardan en çarpıcı olanları aşağıya aktarıyoruz.

"Yeni bir örgütlenme yaratılıncaya kadar bu tür uzun vadeli önerilere yanıt vermeyi doğru bulmuyoruz. Bu yeni bir örgütlenme yaratıncaya kadar hiçbir şey yapılmaz şeklinde yorumlanmamalıdır." **(16.7.88 DS, PC, HDÖ)**

Aynı kağıt parçasının altına ise; *"PKK'nin önerisine ilişkin yorum yok* **DK***" diye,* **DK** not düşmüştür.

"Böyle bir programlı mücadele için ***örgütlenme*** *sorununun öncelikle tartışılarak çözümlenmesini gerekli görüyoruz. Bu nedenle önerilere ilişkin düşüncelerimizi daha sonraki sürece erteliyoruz.* ***K-KÖ taraftarları".***

Diğer grupların da öneriye verdikleri yanıt yaklaşık aynı. En çarpıcı olanları yukarıya aktardık. Biz de yorumsuz geçiyoruz.

Siyasetlerin bu duyarsızlığı ve idarenin mevcut "statü"yü koruma isteği karşısında özgül sorunları temel alan bir süresiz açlık grevi önerimizi sürekli dayatmamıza rağmen olumlu bir yanıt alamadık. Bu durumda elde kalan tek şey özgül sorunları, idare nezdinde sürekli gündemde tutmak ve bu grupların mevcut sorunlara karşı tepkilerini geliştirme yöntemlerini ısrarla kullanmak ve sonunda sonuç alınmadığında mevcut gücü aşşa da tepkiyi ciddi biçimde duyuracak, en azından mevcut yapıyı zorlayacak bir etkide bulunmak için 8 arkadaşla eylemi başlatmaktan başka yol kalmayacaktı. Ki, bu durumda sürgün yenileceği kesindi. Ve bu yönde hazırlık yapılıyor. Dergilere sorunlar ana başlıklarıyla yansıtılıyor, aileler ve insan hakları kuruluşları duyarlı kılınıyor, sorunlar idare nezninde canlı tutuluyor.

Ancak burada özgül sorunlarla uğraşılırken cezaevlerindeki direniş perspektifi yeni bir boyut ve biçim kazanıyor. Bu "1 Ağustos Genelgesi"nin gündeme getirilmesiydi. Artık, bu durumda yapılacak şey özgül sorunları bu perspektif temelinde ele almaktı. Böylesi bir süreç özgül sorunların da çözülebileceği bir halka olarak görülüyor. En azından artık diğer grupları da harekete geçirme şansının daha da artmış olduğu yorumuna varılıyor.

Daha bu sıralarda Çanakkale Cezaevi'nde birlik sorunu da tartışılıyordu. Bu konudaki düşüncelerimiz anlatılıyor. Ama bu süreçte "birlik" tartışmalarının eylemsizliğe bir kalkan olarak ve gerekçe olarak kullanıldığı görüldü. Aslında ne birlik için ciddi bir çaba, ne de sürece müdahale etmek için bir çaba vardır. Birlik ve örgütlenme sorunu, daha çok bir eylem kendisini dayattığında öne çıkarılan bir sorun olmuştur. Kabul edilmese de bugüne kadar yaşanan pratikleri budur.

Bu tartışmalar sürerken Bursa Cezaevi'nde tünel olayı ve daha sonraki saldırı gündeme geliyor ve bu saldırıdan sonra 3 kişi buraya sürgün edildi.

Bu süreçte tartışmalar, "1 Ağustos Genelgesi"ne karşı "zamandaş" eylem anlayışı üzerinde yoğunlaşmıştır. Tüm gruplar böyle bir sürece katılmaya hazır olduklarını ve süreçteki yerlerini alacaklarını tartışmalarda ve verilen ortak ilanlarla taahhüt ediyorlardı. Hatta bunu netleştirmek için "ilan verelim" önerisine şu cevabı veriyoruz: *"Biz PKK olarak o ilana imzamızı atarken böylesi bir sürece katılma taahhüdü anlıyoruz, vb."* Zaten bunun böyle olduğu verilen ilanların içeriğinden de anlaşılıyor. Örneğin 1 Eylül 1988'de Cumhuriyet'te şu ilan verildi. *"Yeni cezaevleri genelgesi ve tek tip elbise dayatmalarına karşı, mücadeleye hazırlandığımız şu günlerde..."* Başka ilanlarda da benzer açıklamalarda bulunuldu.

Bu dönemde henüz hiçbir cezaevinde genelge odaklı, genelgeyi direkt hedefleyen bir eylem gündemde değildi. Ancak sürecin bu yönde geliştiğini, bunun belirtilerini görmek için kahin olmak gerekmezdi. Bu sıralar Bursa'dan sürgün gelen 3 kişi de Bursa'da direnişin kesinlikle özgül sorunlardan kaynaklandığını belirtmesine karşın, en azından işkenceleri protesto eden bir açlık grevi öneriyoruz (3 günlük.) Mevcut gruplar buna gerek olmadığını, protesto dilekçeleriyle sınırlı kalmanın yeterli olduğunu söyleyince biz de bunda dayatıcı olmuyoruz. Çünkü olaylar öyle hızla gelişiyordu ki, zaten Bursa, biz destek açlık grevini tartışırken ilk direnişini bitirmişti. Bundan diğer gruplar "Bizim düşüncelerimizi doğruladı" sonucunu çıkardılar. Ama çok geçmeden Bursa tekrar eylemlilik içine girdi. Sürecin anti-genelge karakterli direnişlere doğru gittiği ilk belirlemeyle açığa çıkıyor, bunları doğru kavrayıp sürece katılmak artık kaçınılmaz hale geliyordu.

Bursa ve Antep'te yaşanan gelişmelerin yanısıra, Çanakkale Cezaevi'nde de "1 Ağustos Genelgesi" somut olarak tek-tip elbisenin idare tarafından dayatılması ile gündeme geliyordu. Sürecin alacağı aldığı karakterin anti-genelge olduğunu burada da yakalamak mümkündür. İdare bir hafta içinde temsilcilerin, koğuşların tek-tip elbise giyip giymeyeceği konusunda cevaplarını vermesini istemişti.

Artık tek-tipin Çanakkale Cezaevinde de böyle somut bir biçimde dayatılmasıyla buna karşı siyasetlerin alması gereken tavır üzerine tartışmalar yoğunlaşıyor. Farklı biçimde de olsa herkesi idarenin bu tavrına karşı belli bir tepki örgütlemek gerektiği konusunda hemfikirdi. Ama tepkinin biçimi konusunda belirsizlik vardı.

Siyaset temsilcilerinin toplantısında bu dayatmaya karşı nasıl tavır alınması gerektiği tartışılıyor. Bu sırada idare koğuşlara liste göndererek her kişinin ismi önüne "tek tip elbise giyiyorum-giymiyorum" diye belirlenmesini istemiş. Bazı siyasetler, *"Bu konuda tasarruf hakkımızı kullanacağız. Bazı arkadaşlarımızı muaf tutacağız"* diye görüş belirtiyorlar. İdareye de, diğer gruplara da tek tip elbiseye karşı tavırlarını net ve açık bir biçimde belirtiyoruz.

İdare Pazartesi günü ceza tebliğ edeceğini söylemişti. Aynı gün ST toplantısında "buna karşı ne yapabiliriz" diye tartışıyorlar. Burada önerimiz şuydu: Daha önce (yani 1 Ağustos Genelgesi dayatması ortaya çıkmadan) süresiz açlık grevi eyleminin özgün sorunları için önermiştik. Ancak süreç içinde gelişmeler farklı bir boyut kazanarak, bizim eylem gerekçelerimizi daha da olgunlaştırdı. Bu durumda, bu düşüncemizi koruyor ve yeni gelişmelere paralel olarak önerimize "1 Ağustos Genelgesi"ni hedefleyen bir boyut kazandırıyoruz. Kısacası önerimiz, "1 Ağustos Genelgesi"ni odak noktada hedefleyen ve özgül sorunları da içeren bir süresiz açlık grevine başlamaktı. Zamanlama olarak da, idare herhangi bir disiplin cezası uygulamasına gittiği gibi, eylemi başlatmaktı. Burada bir anti parantezle bir noktayı özellikle vurgulamak isti-

yoruz. Aslında dürüst davranılırsa ve Çanakkale Cezaevi'nin özgül durumuna bakılırsa, "1 Ağustos Genelgesi"ne karşı zamandaş eylem sürecine katılma birçok cezaevlerinden daha fazla Çanakkale Cezaevi'nde kendisini dayatıyordu. Bunu açmaya gerek yok. Geçiyoruz.

Tüm gruplar ilke olarak süresiz açlık grevi eylemini kabul ettiğini belirtiyordu. Ancak zamanlama konusunda farklılıklar vardı. Ki, bazıları çoğunlukla süresiz açlık grevinden yapılabilecek şeyler olduğunu belirtiyorlardı. Bu düşünceden hareketle, süresiz açlık grevinden önce "ne yapılabilir" tartışmasına gidildi. Sonuçta, idare disiplin cezası ve yaptırıma gittiğinde, "tepkimiz sloganla dile getirilsin" denildi. Biz bu önerileri çeşitlendirmek için de, "bir protesto açlık grevi yapalım" diyoruz. Sonuçta ek olarak "yemek boykotu yapılsın" denildi. Sloganlar ve yemek boykotu süresi tespit edilip bu karar çıkarıldı. Ve toplantı böylece dağılıyor.

Aradan bir saat geçmeden Dev-Sol temsilcisi, "kararın ortaya çıkan yeni eğilimle değiştiği"ni bize bildiriyor. Sebebi sorulunca, "idare mektup yasağını kınamaya çevirmiş", bu olumlu yaklaşımına karşı biz sloganla ve yemek boykotu ile tırmandırmayalım" deyince biz bu mantığı eleştiriyoruz ve yemek boykotunu belirlenen süreye kadar götürüyoruz. Daha sonra bu anlayışları ve mantığı eleştirdiğimizde gayet ciddiyetsiz bir biçimde "burada bu tip karar değiştirmeler olağan şeylerdir", denilerek olay geçiştiriliyor.

Ancak gelişmeler düşünceleri doğruluyordu. Çünkü artık cezaevlerine yönelik saldırılar, "1 Ağustos Genelgesi" kaynaklı olarak artıyordu. Antep ve Bursa'dan sonra Eskişehir de bu saldırıya hedef olmuştu. Bursa ikinci kez eyleme başlamıştı. Zamandaş eylem sürecinin başladığı, yakalanması gereken halkanın bu olması gerektiği, Çanakkale Cezaevi'nin de bu sürece vakit geçirmeden katılmasının kaçınılmaz bir görev olduğu, daha önce herkesin "en son olarak başvurulması gereken bir silahtır" dediği süresiz açlık grevi eyleminin artık kaçınılmaz olduğu PKK tarafından belirtiliyor.

Dışımızdaki tüm siyasetler (Partizan Yolu hariç) ise ısrarla, "diğer cezaevlerinin kendi özgül sorunlarını hedeflediğini, sürecin '1 Ağustos Genelgesi'ne karşı zamandaş eylem süreci olmadığını ve bu durumda Çanakkale'nin bir süresiz açlık grevi eylemine girmesinin gereksiz olduğunu" belirtiyorlardı.

Ancak gelişmeler öylesine açık ve yakıcı olarak gelişiyordu ki, bundan kaçınılamayacağını görmüş olacaklar ki, daha henüz bizim önerimiz ortada iken, DS, DK, PC, HDÖ ve DHB imzasıyla yeni bir öneri yapıldı. Öneri 2 günlük destek açlık grevi biçimindeydi. Bizim öneriye ise "zamandaş değil,erkendir", veya "yorum yok" gibi bir iki cümleyle ciddiyetten uzak yanıtlar verilmişti. Kurtuluş'un da aynı sırada benzer önerisi olmuş ama, diğerlerinin önerisini görünce, kendi önerisini geri çekip ortaya sürülen 4'lünün önerisini destekler olmuştu.

Bu 2 günlük açlık grevi ayak üstü karara dönüştürülüp, karar bize getirildi. "Öneriye şu kadar siyaset evet, şu kadarı hayır demiş. Çoğunluk kararıyla çıkmıştı " denilıyordu.

Açıktı ki, 2 günlük eylemin hiçbir mantıki dayanağı yoktu ve bize getiriş biçimi de ayrı bir yöntemsizlikti. Yöntemi bir tarafa bırakırsak; bunlar bu süreçte 2 günlük bir eyleme neden gerek duymuşlardı? Ortada desteği gerektirecek bir gelişme kesinlikle yoktu. Ama daha önce, yani direnişler henüz yaygınlaşmamış ve Bursa Cezaevi daha ilk 8 günlük açlık grevi içinde iken, biz onlara destek eylemi önermiştik, ancak buna "dilekçe yeterlidir" cevabı verilmişti. O zaman "gerek yok" dedikleri bir eylemi bu durumda ne mantıkla öneriyorlardı? Halbuki gelişmeler o zaman henüz farklı bir boyut kazanma eğilimini-ipucunu vermiyordu. O zaman için bir destek eyleminin anlamı ve mantığı olabilirdi. O halde neden daha sonra destek eylemi önerdiler? Aslında öneri sahipleri de bunun gerekçelerini koyamadıkları gibi, mantıki bir açıklamasını da yapmıyorlardı. Ama bizde durumlar açık ve netti. Kısacası tartışmalar içinde bu gruplar sürece oldukça samimiyetsiz bir biçimde bakıyor ve bu süreci "kazasız-belasız" atlatmaya çabalıyorlardı. 2 günlük bir destekle de kendilerini vicdanen rahatlatacak ve süreci kendileri açısından kapatacaklardı.

Bu mantığı eleştirip sürecin dayattığı süresiz açlık grevinde ısrarlı olduğumuzda, çok acayip yaklaşımlar sergilendi. Kendilerini ST ilan edip masaya oturan bazı unsurlar bizim yaklaşımımızı, "olayı tırmandırma, suni sorunlar yaratıp gelişmeleri abartma temelinde cezaevini eyleme çekme" olarak nitelerken, kimisi de, bir eylemlilik içine girildiğinde idarenin nasıl saldıracağı üzerine kara tablolar çiziyordu. Bunu politik insanlara yakıştırmak mümkün değil. Hatta bu durumlarda çeşitli spekülasyonlar yapılarak, PKK'nin özel bir tutumunun olduğu, cezaevlerinde sürekli eylem yapma anlayışında olduğu ve bu konuda şartları suni olarak zorladığı vb. vb. biçiminde açıklamalarla içine girdikleri tutumu gizlemeye çabalıyorlardı.

Bu konu üzerine tartışmak amacıyla bir ST'ler toplantısı düzenlendi. 2 günlük destek eylemi yerine, "gelişmelerin artık sadece katılmayı kaçınılmaz hale getirdiğini ve süreci yakalamak gerektiği, bunun dışındaki tavırların olumsuz etki yaratacağı" belirtiliyor. Destek mantığı eleştirilince destekçiler önerilerini gerekçeleriyle savunma yerine, "haberin dışarıya ulaştırıldığını ve tartışmanın yararsız olacağını" öne sürüyor. Ki, birçok siyaset bu 2 günlük kararın "nesnel çıktığını, anlamadığı"nı belirtiyordu.

Ertesi gün de toplantı devam etti. Bu aynı zamanda, Bursa sevkinden bir gün önce yapılan toplantıdır. Bu toplantıda son kez 2 günlük eylemcileri eleştirimizle o güne kadar "zamandaş eylem vb." diyen grupların sözlerinde ne kadar samimiyetsiz olduklarını, gelişmeler karşısında kaçkıncı duruma düştüklerini ve iki günlük destekle kendi lerini rahatlatmak istediklerini belirtiyoruz. Yine bu toplantıda 2 günlükçüler kararlarını uygulayacaklar. Pazartesi günü PKK olarak aynı gün kendileriyle beraber ama süresiz eylem perspektifiyle eyleme başlanacağı belirtiliyor. Çünkü artık bu grupların "zamandaş" denilen olaydan ne anladığı buraya kadar ki tutumlarıyla anlaşılmıştı. Bu saatten sonra bunları daha fazla beklemenin anlamı yoktu.

Oysa düşüncemiz; açık görüşe bir hafta kalmıştı. Bu noktaya kadar birlikte hareket etmeyi ısrarla dayatmıştık ve savunmuştuk. O zamanki durumuyla henüz eylemler yaygınlaşmamış ve "1 Ağustos Genelgesi"ni hedeflediği konusunda veriler netleşmemişti. Açık görüşü beklemek, bu konunun netleşmesini de gerektirecekti. Ama bu grupların önerimizi boğmak ve burada kendileri açısından süreci bitirmek amacıyla 2 günlük eyleme girmek kararlarıyla, kendi programımızı kendileri ile birlikte uygulamaya sokma tartışmalarını noktalamak zorunda kalıyorduk.

Biz "kendileri ile birlikte, ama süresiz olarak eyleme başlayacağımızı" belirtince, 2 günlükçüler bu kararlarını yeniden tartıştılar. Tartışmada çoğunluk siyasetin 2 günlük öneriye "evet" demediği ortaya çıktı. Bu ilginç bir durumdu. Oysa herkese, "çoğunluk kabul etmiş" diye 2 günlük karar onaylatılmıştı. Böylece bu tartışmada, bu işin "oldu-bitti"ye getirildiği anlaşılınca, öneri sahiplerinden olan DK, "Biz çoğunluğun evet dediğini biliyorduk, oysa burada çoğunluğun bu karardan yana görüş belirtmediği görülüyor. Bu nedenle biz önerimizi geri çekiyoruz" biçiminde görüş belirtti. Alınan 2 günlük karar bunun üzerine tekrar oylamaya sokulunca, bu karar çoğunluk tarafından reddedildi. Yani sözde çoğunluktan çıkmış bir karar, yine çoğunluk tarafından değiştirilmiş oluyordu. Böylece bu cezaevinde iki tür "çoğunluk" ortaya çıkmış oluyordu. Bu da "çoğunluk" kavramının bu cezaevi özgülünde kazandığı yeni bir anlamdı. İşte, dil bilimine yeni bir katkı! Evet çoğunluk kavramının iki yönü; biri, ayak üstü oldubitticilik; diğeri, kimsenin kaytaramayacağı, herkesin yüzyüze olduğu zeminlerde sağlanan çoğunluk.

Böylece DS, "Yeni Çözüm'e haber gönderdik. Şimdi eyleme gireceğimiz haberi çıkacak vb." diyerek 2 günlük "karar"ın uygulanmasını ısrarla istemesine rağmen bu "karar" kaldırıldı. Biz de burada yapılacak açık görüşü beklemeyi diğer cezaevlerindeki gelişmeleri daha iyi kavramak açısından ve eylemin hazırlıkları ile diğer grupların katılımını sağlamak açısından daha doğru bularak eylem programımızı diğer siyasetlere tekrar sunabilmek için zamanı sarkıttık."

Toplantı bu biçimde biterken birçok siyaset 2 günlük örneğinden kararlarının değişebilmesi örneğinden rahatsızlık duyduğunu ve bazı siyasetlerin oldu-bitticiliğine daha açık tanık olduğundan toplantıda siyasetler arası ilişkilerin yeniden gözden geçirilmesi ve bundan hareketle daha sağlıklı ilişki biçimlerinin bir an önce saptanması gerektiği konusunda görüş belirtiyordu. Yani 2 günlük kararla beraber siyasetler arası ilişkinin sağlıksızlığı bir kez daha ortaya çıkıyordu.

Bursa sevkine kadar olan gelişmeleri böyle özetlemeye çalıştık. Bu noktadan sonraki gelişmeleri ve siyasetlerin tavrını daha ayrıntılı açıklamaya çalışacağız. Gerçekten çok ilginç tavırlar sergilendi. Çanakkale'de bulunan çoğu siyaset Ekim-Kasım direniş sürecinden kaçma, kayıtsız kalma gibi bir tutumla yetinmeyip, "vicdanen rahatlama" pratiğine de girince çok gülünç ve ciddiyetten uzak durumlara düşmüşlerdi. Bu siyasetlerin devrimci sorumluluk ve ahlakla bağdaşmayan tutumlarını, pratiklerini tüm ayrıntılarıyla açığa çıkarmak durumundayız. Bu devrimci-direnişçi tutsaklara karşı duyduğumuz derin sorumluluğun bir gereğidir.

Bursa sevkinden buraya gelenlerin, süresiz açlık grevini hala sürdürdükleri görüldü.Biz, TİKB, TKİH ve Acil süresiz açlık grevinin sürdürülmesi gerektiğini, diğer cezaevlerindeki gelişmeleri ve kamuoyunda kazandığı boyutları da anlattık. Çanakkale'nin de hemen eyleme başlamasını önerdik. Tüm ısrarlı çabalarımıza karşın diğer siyasetler (DY, DS, Kurtuluş KÖ, DK, DHB, HDÖ, ÇS, vd.) önerimizi reddettiler. O aşamada tek başımıza eylemi sürdürmeyi ve böyle erken bir bloklaşmaya önayak olmayı doğru bulmadık. Böylece genel eğilimi dikkate alarak, eyleme son verdik. Ekim-Kasım direniş sürecinin henüz başıydı. Özellikleri net çizgileriyle belirginleşmemişti. Anılan bu sürece diğer siyasetleri katma konusunda ikna edebileceğimizi varsaydık. Çoğunluk eğilimine uymada, bu da bir etkendi.

Olaylar hızla gelişiyordu. Ekim'in sonlarında Cezaevi direnişlerinin genel eş zamanlı ve anti-genelge boyutları belirginlik kazanıyordu. Sorun giderek daha çok demokratik kamuoyuna mal oluyordu. Genelleşme çok açıktı; aile hareketi; gençliğin tepkileri ve eylemliliği günden güne ivme kazanıyordu. Ailelerimizin meclis oturma eylemi, bir düzeye işaret ediyordu: Cezaevi sorunlarının ve direnişlerinin siyasal gündemin ilk sıralarına oturmaya başladığını...

Gelinen bu noktada, Çanakkale Cezaevi'nin direniş sürecinin dışında kalmasının hiçbir haklı gerekçesi olamazdı. Hele biz PKK savaş tutsaklarının sürece kayıtsız davranması mümkün değildi. Böyle bir şeyi devrimci sorumluluk ve devrimci ahlakımızla bağdaştıramazdık. Sürece başından beri katılmayı istiyorduk. Bu isteğimizi, somut öneri vb. çabalarla pratiğe sokma kararlılığımız herkesçe bilinıyordu.

Cezaevinde bulunan tüm siyasetlere yeni bir eylem önerisi sunduk. 3 Kasım 1988 tarihini taşıyan bu öneri, TKIB-PKK imzalarını taşıyordu.

"Eylem programı", "eylem boyunca hareket tarzımız" ve "eylemde dayatıcı olduğumuz hedefler ve istemler ile eylemin sonuçlandırılması hakkında" ana başlıklarını taşıyan önerimiz eylem biçimi olarak süresiz açlık grevini öngörüyordu. "Eylem programı" ana başlığı da "genel hedefler" ile "özgül istemler" alt başlıklarının ayrıntılı bir açılımını içeriyordu.

3 Kasım tarihli süresiz açlık grevi eylem önerimiz sürecin doğru bir çözümlemesine dayanan, doğru bir perspektife sahipti. Esas olarak, genel eş zamanlı ve anti-genelge nesnel boyutları belirginlik kazanan cezaevleri direniş sürecine etkin, temel bir güç olarak ve sonuna kadar katılımı öngörüyordu. Sürece ilişkin tanımlama ve perspektifimiz çok açık ve netti. Bu konuda sunduğumuz öneri metninde şunları okuyoruz; eylemin yönelimini ve perspektifimizi ortaya koyuyordu:

"Tüm cezaevlerindeki direnişlerin ve ailelerin eylemliliğinin genelgeye yönelik olduğu bilinmektedir. Arada koordinasyon eksikliği, hatta yokluğu bulunsa da şu anda direnişlerin yönelimi genelgedir. Hedef genelgedir. Kuşkusuz çözüm yeri de yerel makamlar değil, Bakanlığın kendisidir. Bu genel gelişmeden hareketle, bizim eylemliliğimiz de özgül taleplerle birlikte genelgeyi hedeflemelidir. Diğer cezaevleriyle gerekli koordinasyonu sağlayıp, bu hedefi gerçekleştirmek gerekir. ***Öyleyse genelgenin kaldırılması eylemimizin odak noktası olmalıdır.*** (abç)

Diyelim ki, diğer cezaevleriyle gerekli koordinasyonu sağlayamadık ve bu dönemde diğer cezaevleri özgül sorunlarının çözümü ile birlikte eylemlerine son verdiler. Bu durumda bizim yapacak fazla bir şeyimiz olamaz. Özgül taleplerimizin kabulü eylemi sonuçlandırmak için yeterlidir."

"Ne var ki, öncelikle genelgeyi kaldırmayı hedeflemesi ve bu temelde diğer direnişlerle gerekli koordinasyonu ve eylem birlikteliğini sağlama yoluna gitmeli ve bu konuda tüm olanaklarımızı seferber etmeliyiz.

(...)

"Toparlarsak, direnişlerde bir ***genelleşme*** (abç) vardır, ama bir koordinasyon ve merkezileşme eksikliği de vardır; hatta hiç yok gibi, ama bu eksiklik aşılabilir, denenmeli en azından, bu konuda şansımız var. Bu olanağı sonuna kadar kullanıp esas hedef **genelgeyi kaldırmak öncelikle düşünülmeli ve eylemi sonuçlandırmayı bu bağlamda ele almalıyız.** (abç.) Pratik gelişmeler ve güç dengeleri öngördüğümüz biçimde gelişirse, genel hedefler bölümünde sayılan istemlerden hangisinin kabulü ve reddi öngörülecek, süreç içinde belirlenecektir. Genel hedeflerden bazılarının eylemde elde edilip edilemeyeceği, bunlar için eylemi sürdürüp sürdürmemek mi gerektiği, süreç içindeki oluşum ve dengelere göre değerlendirilecektir. Özellikle dikkate alınması gereken faktörler olarak, cezaevi kitlesinin eylemi sürdürme güç ve dinamiği, diğer cezaevlerinin eylemlilik durumu, sorunun kamuoyunda kazanacağı boyutlar belirleyici olacaktır. Ama genel yaklaşım olarak genelgenin kaldırılması, yeni tüzüğün yapılması TTE'nin kaldırılması, cezaevleri arasında mektuplaşmanın serbest bırakılması vb. istemlerde dayatıcı davranmak durumunda kalırız. Tabii en son sözü eylem süreci içinde gelişmelere bakarak söyleyeceğiz." (3 Kasım tarihli TKİB-PKK imzalı eylem önerisinden)!

Görüldüğü gibi, sürece ve bu konudaki görev ve sorumluluklara ilişkin kafamız oldukça açık ve net, yani nesnel gelişmeler, olgular öznel plandaki eksiklikler ve zaaflar tam bir nesnellik ve dürüstlükle tanımlanıyor. Sürece katılım sorunu, öznel zaafların ardına gizlenerek savsaklanmıyor; diğer bir deyişle öznel zaaflar (kordinasyonsuzluk, direnişler arasındaki merkezileşme yokluğu vb.) abartılarak sürece katılmama, dahası kaçkınlık teorisi yapılmıyordu. Tam tersine tüm olası gelişmelere göre çok boyutlu bir perspektif sunuluyordu. Kaldı ki önemli bir nokta daha var; diğer cezaevleri şiddetli bir genelge saldırısına maruz kaldılar; haklarını kazanımlarını yitirdiler; mevzilerinden söküldüler. Bütün bu şiddetli dayatmalar sonucu, süresiz açlık grevi silahını ateşlediler. Bu doğru ve bir olgudur Çanakkale'de. Bursa, Eskişehir vb. alanlarda olduğu gibi, çok açık, çok şiddetli ve özel bir genelge operasyonu yapılmadı. Bu da doğru. Ancak, bu Çanakkale'nin haklar, kazanımlar, ilişkiler bakımından çok ileri olduğu anlamına gelmez. Yine bu genelgenin Çanakkale'de uygulanmadığı anlamına gelmez. Evet, haklar, kazanımlar ve en önemlisi, direniş geleneği ve ciddiyet bakımından Çanakkale, en geri ve kötü cezaevlerinin başında gelir. Sunduğumuz önerinin **özgül istemler** bölümüne bakıldığında bu çok açık olarak görülür. En belirgin kötülük hala yarı-askeri bir cezaevi niteliğinde oluşudur. Sayımlarda, görüş yerinde asker bulunuyor, mektuplar asker tarafından kontrol ediliyor, savcının verdiği görüşme iznini asker uygulatmayabiliyor ve benzer bir dizi sorun! Diğer cezaevlerinde çoktan sorun olmaktan çıkmış bir dizi sorun...

Bu özgül sorunların çözümünde diyalog, yasal girişimler sonuçsuz kaldığı gibi, idarenin elinde oyalama, savsaklama aracına dönüşmüştür.

Ama diğer siyasetler, anlaşılan

bu özgül sorunlar, ve gerilikten de herhangi bir rahatsızlık duymuyorlardı. Fırsatçı yaklaşıma sahip olanlar bile Ekim-Kasım sürecinden yararlanmayı düşünürdü. Aynı eylemsizlik, sorumsuzluk, boşvermişlik onların ruhuna işlemişti. Günlük yaşamında her gün kendini dayatan sorunlarını çözmeyi düşünmeyen birilerinin genele ilişkin (ki bu kendilerini doğrudan ilgilendiriyor) devrimci sorumluluk duymaları beklenemez. Bu durum ne ile açıklanmalıdır? Buna yeniden değineceğiz.

Diğer siyasetlerin 3 Kasım tarihli önerimize verdikleri yazılı cevaplara baktığımızda Türk solunun hazin tablosu tüm çizgileri ve çıplaklığıyla ortaya çıkacaktır.

DS, MLSPB, THKP/C, HDÖ, Otonom, TKP(B), TKP/ML Hareketi adlı gruplar önerimize ortak cevap verdiler. Cevaplarının tümünü olduğu gibi aşağıya alıyoruz.

"Arkadaşlar, şu anda birçok cezaevinde sürmekte olan açlık grevi eylemleri, kendi özgül sorunlarından kaynaklanmaktadır. Buradaki kendi özgül sorunlarımızı bir süresiz açlık grevi eylemini gerektirecek nitelikte görmüyoruz. Bu nedenle PKK ve TKİB'nin süresiz açlık grevi önerisine katılmıyoruz. DS, MLSPB, THKP/C, HDÖ, Otonom, TKP(B), TKP-ML Hareketi"

Anılan bu hareketlerin yazdığı bu cevabın altına (aynı kağıda) DY şu notu düşüyor. Önerimize karşı verdikleri cevap oluyor. *"Arkadaşlar, PKK ve TKİB'li arkadaşların süresiz açlık grevi önerisini olumlamıyor, uygun görmüyoruz DY"* Bir başka cevap daha aktaralım, olduğu gibi: *"Arkadaşlar, TKİB ve PKK'nin ortak önerilerini bu aşamada gereksiz buluyoruz. KÖ"* (yani Kurtuluş Örgütü)

Geriye kalan siyasetlerin önerimize ilişkin görüşlerini sunmayı tamamlamadan önce; bir noktanın altını çizmek istiyoruz.

Görüldüğü gibi gelen cevaplar ciddiyetten, siyasal olgu ve ağırlıktan yoksun, sığ, hafif niteliklere sahip; oysa biz ciddi bir süreç tartışıyoruz. Faşist rejim için ciddi boyutlar kazanan, devrimci tutsakların yaşamlarını, bedenlerini ortaya koyduğu direnişler sürecini tartışıyoruz. Buna katılmak, devrimci tutsak olmanın vazgeçilmez bir gereği olduğundan, bir eylem perspektifi sunuyoruz. Sıradan anaların bedenlerini bir çıra gibi yakmaya karar verdiği ciddi bir süreci tartışıyoruz. Verilen cevaplar ise böyle hafif ve ciddiyetten, samimiyetten uzak olabiliyor. Evet, bu cevaplar bir ölçüdür. Sorumlu direnişçiliğe, devrimci tutarlı direnişçiliğe ne kadar yabancı ve uzak olduklarının pratik bir göstergesidir. Bu ciddiyetsiz ve sorumsuz cevapların içeriğine sonradan yeniden değineceğiz. Süresiz açlık grevi önerimize gelen cevapları olduğu gibi aktarmayı sürdürüyoruz.

"Bugün süresiz açlık grevinde bulunan cezaevleri esas itibarıyla 'genelge' değil, özgüllerindeki sorunları çözmeye yönelik bir eylemlilik içinde bulunmaktadırlar.

Ayrıca her birinin başlama nedenlerinin, programlarının farklı oluşu 1 Ağustos sonrası ortak anlayış temelinde verdiğimiz ilan, yanısıra diğer cezaevlerinin de verdikleri ilanlardaki anlayışlardan farklı bir biçimlenişte bugünkü eylemler yürümektedir.

Bu da sorunlarını çözen cezaevlerinin doğal olarak süresiz açlık grevine son vermesi olduğu ve olacağından önerilen genelgeye, hedefli program, 'zamandaş' eylemlilik çerçevesine oturmadığı gibi, mevcut kendiliğinden akışı içinde kaçınılmaz olarak eylem kendi sınırlarımızda oluşarak, amacımıza hizmet etmeyeceğinden günün somutunda süresiz açlık grevini gereksiz ve yanlış görüyoruz. ÇS (Çayan Sempatizanları)-TDY (Türkiye Devriminin Yolu) 5 Kasım 1988"

Kurtuluş'un yanıtı da şöyle: *"Arkadaşlar,*

Cezaevlerindeki haklarımızı gaspetmek ve yeni baskı tedbirleri uygulamak üzere siyasi iktidarca gündeme getirilen "1 Ağustos Genelgesi"ne karşı tüm cezaevlerinde ortak ve zamandaş olan eylemler dizisinden yanayız (içinde açlık grevi de olmak üzere). Bugün cezaevlerinin bazılarında olan gelişmeleri ve süresiz açlık grevlerini özgül durumlardan doğan eylemlilikler olarak değerlendirmek doğru görülmektedir. Bu nedenle, şu andaki koşullarda gündeme getirilen süresiz açlık grevi önerisini erken buluyoruz. Kurtuluş, 6 Kasım 1988"

Son olarak TKP/ML ve TDKP'nin ortak yanıtlarını olduğu gibi, sunalım.

"Arkadaşlar, cezaevlerindeki eylemlilik sürecinin özgül sorunlarından kaynaklandığı, zamandaşlık momentinin şimdilik kaçırıldığı, süregiden eylemlerin ne zaman biteceği konusunda varolan belirsizlik ve edindiğimiz veriler sonucu koordinasyonun yeterli olmayışı Çanakkale Cezaevi'nde kendi özgülündeki sorunlarının süresiz açlık grevini gerekli kılmamasıdır. Ve yaşadığımız süreçte de genelge önemli yaralar almasından hareketle, Çanakkale açısından her ne sebeple yapılacak olursa olsun, bir süresiz açlık grevi gerekli ve zorunlu olmaktan çıkmış görüyoruz. TKP/ML-TDKP, 7.11.-1988"

Biliyoruz; önerimize verilen yanıtların tümünü olduğu gibi aktarmak sıkıcı oldu. Ama bir bakıma gerekliydi bu. Ekim-Kasım direnişleri sürecine nasıl baktıkları, değerlendirdikleri ve sorumluluklarını nasıl saptadıkları, konusunda, böyle bir nesnel ve toplu aktarım zorunluydu.

Verilen cevaplardan anlaşılacağı üzere, direniş süreci tam bir sorumluluk ne nesnellikle çözümlenecek yerde, önce sürecin dışında kalma tavrı tam bir inatla benimseniyordu. Sürecin zaafları tam bir çarpıtma ve tek boyutlulukla gerekçe olarak kullanılıyordu. Bu yaklaşımlarında, siyasal bilinçten ve öngörüden yoksunluk, çözümleme yeteneğinde olmama gibi etkenler belirleyici değildir. Çünkü, süreci çözümlemek, tanımlamak ve bunlar ışığında görev ve sorumlulukları belirlemek, çok büyük bir bilinç ve öngörü gerektirmiyordu. En sıradan insanlar bile cezaevlerinde kabaran ve gün geçtikçe yaygınlaşan eylemliliğin nesnel olarak antigenelge eş zamanlı ve genel niteliğini kavramış durumdaydılar. Açınız, Cumhuriyet gazetesinin konuyla ilgili ilanlarına bakınız! Görülecektir ki, bu sıradan insanların siyasal ufukları, tahlil güçleri "bizim sınıf öncüleri"nden çok daha açık ve güçlüdür. Bu sıradan insanların tepkilerinin, eylemlerinin, çabalarının yönü açıktı, hedef belliydi: "1 Ağustos Genelgesi."

Demek ki, Çanakkale'de andığımız siyasal grupların tavrı belirsizlikle, öngörüsüzlükle, süreci kavramama ile açıklanamaz. Onlar, ne olursa olsun kim ne kadar çırpınırsa çırpınsın sürecin dışında kalmak istiyorlardı. Bu noktada kararlıydılar. Bu çok açık!

Dikkat edilirse, tümünün önerimizi (sürece süresiz açlık grevi biçiminde katılma) reddetmesinin gerekçesi aynı kalemden çıkmış gibi. Bu şaşırtıcı değildir. Çünkü bilinen tavırlarını gerekçelendirmede, sürecin varolan zaaflarını abartacaklardı. Nesnel gelişmeleri çarpıtarak belli siyasal sonuçlara varacaklardı. Ama süreç, günlük gelişmelere her yeni boyut, onları yalanlıyor, kafalarına bir balyoz gibi iniyordu.

Kurtuluş, DS, DY, MLSPB, THKP/C, HDÖ, TKP(B), TKP/ML Harekeri, KÖ, ÇS, TYD, TKPML, TDKP vb. grupların sürece ilişkin değerlendirmeleri ve süresiz açlık grevi önerimizi reddediş gerekçeleri, şu ana başlıklar altında toplanabilir.

1—Cezaevinde gelişmekte olan direnişler özgül sorunlardan kaynaklanmaktadır, dolayısıyla özgül istemler odaklıdır.

2—Süregiden direnişler genel zamandaş ve anti-genelge özelliklerine sahip değildirler.

3—Çanakkale özgül sorunları için bir süresiz açlık grevi gerekli ve zorunlu değildir.

4— Bütün bunların bir sonucu olarak Çanakkale'de bir süresiz açlık grevine başlamak yersiz ve gereksizdir.

Evet, eylemden kaçma teorilerinin ana çizgileri bunlardır. Ne kadar öznel, tek boyutlu ve gerçekliğin çarpıtılmasına dayandırıldığına biraz daha yakından bakalım.

Çalışmamızın birinci bölümünde Ekim-Kasım direnişler sürecinin genel bir tanımlamasını yapmıştık; sürecin ana özelliklerini vurgulamıştık.

Çanakkale'deki grupların ilk savı, direnişlerin özgül istemler odaklı oluşudur. Bu gerçekliğin biçimle ilgili bir boyutudur; tümü ve özü değildir. Ekim- Kasım direnişlerinin daha önceki cezaevi direnişlerinden çok temelli ayrıcalıkları var. Bu, öz, yön ve boyutlarla ilgili bir ayrıcalıktır.

Bilindiği gibi daha önceki direnişler, temelde varolan sorunlara, ya da yeni dayatılan yaptırımlara ve hak gasplarına karşı gelişiyordu. Saldırı ve hak gaspları, esasta özel alanın dışına taşmadığı için, genel bir nitelik, kazanmıyordu. Özgül niteliği belirleyici oluyordu. Ondan dolayıdır ki, geliştiği cezaevinin adıyla anılıyordu: "Eskişehir direnişi" veya "Diyarbakır direnişi" gibi. Bu örneklerde özgül yön belirleyici olmakla birlikte, genel bir yanı da vardı. Ama bu ikincil ve daha dolaylı biçimlerde kendini dışa vuruyordu. Şu ya da bu cezaevinde gelişen direniş, kuşkusuz diğer cezaevlerini de ilgilendiriyordu. Ancak bu ilgi, Ekim-Kasım sürecinde olduğu gibi, açık, kesin ve dolaysız değildir. Bunun bir sonucu olarak, özgül direnişlere karşı sorumluluklar, ve daha çok destek (üç-beş günlük) eylemleri biçiminde somutlanıyordu. Örneğin; bir Diyarbakır Şubat Direnişi genel talepleri hedeflemesine karşın, tüm cezaevlerini kapsamadı. Özgül bir direnişti; ama ulusal boyutlu bir direnişti. Diğer cezaevlerinin bu direnişe karşı tavırları "destek" eylemleri biçiminde somutlandı.

Ekim-Kasım direniş süreci, geçmişteki cezaevleri direnişleri gibi, "özgül direniş" kategorisinde tanımlanabilir mi?

Ekim-Kasım direnişler süreci, madem ki özel talepli direnişler olarak tanımlanıyor, buna Eskişehir,Diyarbakır ya da şu veya bu cezaevi direnişi adını koyabilir miyiz?

Bırakalım teorik-siyasal tanımlamaları halkın ifadesi çok açıktır.

Genelgeyi hedefleyen cezaevi direnişleri

Yazımızın birinci bölümünde vurguladığımız gibi, direnişler, başta özgül biçimler kazansa da, genel nitelikli ve anti-genelge yönelimlidir. Nesnel olgular ortadadır. Cezaevlerinin ezici bir bölümü süresiz açlık grevine başlamış, aileler, gençler, demokratik, kuruluşlar, meslek örgütleri vb. genelgeye yönelik protestolarını yükseltiyorlar. Analar kendilerini ateşe vererek protestolarını en yetkin ve üstün biçimde dillendiriyorlar. Bütün bu nesnel gelişmeler ve olgulara karşın, "Ekim-Kasım süreci özgül direnişlerdir" denilsin. Nesnel gerçekliğin öznel niyetlere göre çarpıtılması ve zorlama yorumlara tabi tutulması, ancak böyle olur. Anlaşılan, arkadaşlar kendilerini daha önceki özel direnişlere göre şartlandırmışlar. Süreci, bu şartlanmışlığın kalıplarına uyduracaklardır ki, eylemden kaçış tavrı, teorik gerçeklere kavuşmuş olabilsin.

Siyasetlerin yanıtlarında dile getirilen diğer bir iddia, eylemlerin "zamandaş olmadığı" biçimindedir.

Bu iddia ayakları yere basmayan, nesnel gerçekleri ve olguları yansıtmayan, öznel ve kaçkıncı tavırları haklı göstermede kullanılan tutarsız bir iddiadır.

Zamandaşlıktan neyi anlıyoruz?

Bizimle diğer siyasetler arasında bu konuda temelli görüş farklılıkları var. Onlar "zamandaşlık"tan önce hazırlıkları yapılmış, gerekli politik örgütsel vb. çalışmaları sonuçlandırılmış, merkezileşme ve koordinasyon ögeleri son şeklini almış, bir genel eylemliliğin merkezi, bir işaretle tüm cezaevlerinde anında ve birden başlaması olayını anlıyorlar. Bu, açık idealize edilmiş bir "zamandaşlık"tır. Oysa siyasal gelişmeler ve olaylar hiç de kağıt üzerinde çizilen planlara göre gelişmiyor. Kendi nesnel gelişme yasalarına göre yol alıyor. Bu arkadaşlar , cezaevleri arasında önceden genel bir eylem için koordinasyon programı, merkezileşme sağlanamadığı gerçeğinden hareketle, Ekim-Kasım direnişlerine "zamandaş değildir" diyorlar.

Oysa, nesnel boyutlarına bakıldığında direnişlerin "zamandaş"lığı, eş zamanlılığı kendiliğinden anlaşılır. Öznel koşullardaki ve ögelerdeki yetersizlikler, sürecin bu boyutuna yok demiyor. Dikkat edilirse, biz önerimizde sürecin nesnel boyutlarını ve ögelerini vurguluyor ve bundan iradi görev ve sorumluluklarımızı saptıyoruz...

Bir daha belirtelim, merkezi bir kararla aynı anda ve birden tüm cezaevleri direnişlere geçmediler diye, "zamandaş değildir" sonucunu çıkarmak, öznel bir yaklaşımdır. Genelge saldırısı, eş zamanda birçok cezaevinde dayatılmış, buna karşılık çok sayıda cezaevi eş zamanda direnişe geçmiştir. Bu nesnel bir olgu. Direnişler aynı zaman diliminde denk geliyorlar. Bu direnişlerin örgütlenme, politika, vb. öznel ögeler bakımından eski eksiklikleri ve zaafları olması gerçeği, direnişlerin nesnel zamandaşlığını ortadan kaldırmıyor. Aynı zaman diliminde, aynı politikaya karşı başlayan direnişler demeti açık ki, zamandaştırlar ve zamanlıdırlar. Bu noktada, devrimci görev nesnel zamandaşlığa cevap verecek iradi çabalar ve müdahaleleri yerinde ve zamanında yapabilmektir. Yoksa öznel koşullar önceden yaratılmış deyip, bu olgusuzluğun ardına gizlenmek, bunu direniş dışında kalmanın gerekçesi yapmak, devrimci anlayış değildir. Sorumluluktan kesin kaçışı ifade eder.

Yakalanması gereken diğer bir nokta da şudur:

Nesnel olarak eş zamanlı, genel ve anti-genelge özellikli direniş süreci içinde varolan öznel zaafların aşılması şansı var mıdır, yok mudur? Bizim önerimizde, bu sorunun cevabı nettir. Evet, "şansı vardır" diyorduk. Diğer siyasetler böyle bir soru sorma gereğini bile duymuyorlardı. Onlar kestirmeden sonuca varıyorlardı. Direnişler anti- genelge ve zamandaş özellikli değildir. Özgül bir niteliğe sahiptir. Öyleyse tavır uzaktan seyretmek ya da bir destek vermektir.

Görülüyor ki, ciddi olmayan yanıtlardan hiç de nesnel, doğru, inandırıcı gerekçeler ileri sürmüyorlar, politik tutumlarını açıklayamıyorlar.

Ekim-Kasım direnişler sürecine katılımın Çanakkale Cezaevi açısından biçimi, niteliği ve çerçevesi ne olmalıydı?

Genelgenin burada Eskişehir, Nazilli, Ceyhan, Diyarbakır vb. cezaevlerinde olduğu gibi, tüm şiddet araçlarıyla dayatılmadığı doğrudur. Ama bu genelgenin uygulanmadığı, cezaevinin özgül sorunlarının olmadığı anlamına gelmez. Kaldı ki, Çanakkale Cezaevi'nde hiç de önemsiz sorunlar yok değil. Kısaca göz atalım. Bir kez yarı-askeri cezaevi durumundaydı. (Askerler, aramalara, sayıma, görüş yerlerine gidiyorlar, mektuplar onların kontrolünden geçiyor.) Radyo, teyp, görüş, tektip elbise (ceket, pantolon) alınında vb. tutuklu temsilciliği ve daha bir dizi sorun... (Biz bu sorunları önerimizde 26 kalemde topladık) Soruna salt cezaevi özgülü bağlamında yaklaşılsa bile, konjöktürel koşulların elverişliliği de göz önüne alınırsa bir süresiz açlık grevi gerekliliği ortaya çıkıyor.

Yani diğer siyasetlerin, "özgül sorunlar bir süresiz açlık grevi gerektirmiyor" savları da doğru ve tutarlı değildir.

Bir yanlış anlamayı önleyelim hemen: Bizim önerimiz **temelde** özgül sorun ve istemlerden yola çıkan bir süresiz açlık grevi içermiyordu. Düşündüğümüz süresiz açlık grevi, temelde anti-genelge odaklıydı. Ve Ekim-Kasım sürecine etkin, temel bir güç olarak ve sonuna kadar katılmaktı. Devrimci sorumluluğumuzun kaçınılmaz, vazgeçilmez bir gereği sayıyorduk bunu. Esas olarak genel sürece bu anlamda katılmayı zorunlu görüyorduk. Ama, buna bağlı olarak özgül sorunlarımızı da bu süreçte çözmeyi gerekli görüyorduk. Yanı özeli genele tabi kılan bir anlayış önerimizin esasını oluşturuyordu. Kısacası her cezaevini, bu arada Çanakkale'yi de sürecin temel bir gücü, etkin bir şekilde ve sonuna kadar süren bir katılımın zorunlu bir bileşeni olarak görüyorduk. Bu görüş politik tutumumuzu koşullandırıyordu.

Önerimiz 3 Kasım tarihliydi. 7 Kasım'da da eyleme geçmeyi vurgulamıştık. Ancak, cevaplar ve tartışmalar o tarihe kadar bir sonuca ulaşamadığı için, 7 Kasım'da pratiğe geçme olanağı olmadı.

Yazılı yanıtları aldıktan sonra sözlü tartışmalar da başladı. Bu arada olaylar başdöndürücü bir hızla gelişiyordu. Antep, Malatya, eyleme başlıyor. Ceyhan yeniden eyleme geçiyor. Cezaevleri açısından genelleşme çok belirgin, sürecin dışında kalan cezaevi hemen hemen yok, Çanakkale dışında tabii. Dış kamuoyunda önemli gelişmeler oluyor. İstanbul'da bir ananın kendini yakma girişimi (8 Kasım sürece muazzam bir ivme kazandırıyor. Kısacası cezaevleri sorunu ve direnişler siyasal gündemin önemli maddesi durumuna gelmiş; salt cezaevi sorunu olmaktan çıkmış, anti-faşist mücadelenin

önemli bir göstergesi niteliğini kazanmıştı. Gün geçtikçe ivme kazanan demokrasi güçlerini çeşitli eylem biçimleriyle harekete geçiren Ekim-Kasım direniş süreci bir süresiz açlık grevi düşünen bizlerin dışındaki grupları da etkilemeden edemiyordu. Ancak onları sağlıklı, doğru çözümlere ve direnişçi görevlere götürmeye yetmiyordu. Bir noktada öyle ya da böyle sürece katılmayı düşünüyorlardı, ama bu katılım sürecin emrettiği bir katılım değil, vicdanları rahatlatma niteliğinde olacaktır. Direniş sürecinin hızla boyut kazanması karşısında Kurtuluş 7 günlük destek açlık grevini önerdi.

Direniş sürecinin hızla boyut kazanması karşısında Kurtuluş 7 günlük destek açlık grevini önerdi.

Bize göre böyle boyutlu ve nitelikli bir sürece destekçi konumda katılmanın mantığı yoktu. Çünkü olayların (genelge saldırısının ve buna yönelik gelişen direnişlerin) çok uzağında değildik. Ayırımında olalım ya da olmayalım, tam orta yerindeydik. Tüm diğer cezaevleri gibi sorun, bu nesnelliğe denk düşen pratik tavır koymaydı. Destek eylemlerinin şöyle bir anlamı olabilir: Diyelim gelişen olay ve direniş bizi doğrudan ilgilendirmez, bu olayın veya direnişin temel gücü konumunda değiliz. Dışımızda gelişen bu nitelikli eylemlere etki gücü sınırlı olan destekler de bulabiliriz. Ancak, Ekim-Kasım süreci teorik olarak her cezaevini eşit derecede ilgilendirir; doğrudan bir ilgidir bu. Pratikte de aynı nitelikte ve kararlılıkta bir eylemliliği dayatıyordu. O halde esasta diğer cezaevleri gibi bizim de sorunumuz olan, omuzlarımıza eşit ağırlıkta bir yük bindiren bu süreçte konumumuz destekçilik biçiminde olamaz. Katılımımız temel bir güç, sonuna kadar ve en etkin bir biçimde olmak zorundaydı.

Devrimci görev bu iken neden destek açlık grevleri öneriliyor? Devrimci sorumluluktan kaynaklandığını sanmıyoruz. Çünkü devrimci sorumluluk etkin ve sonuna kadar gidecek bir katılımı dayatıyordu. Destek açlık grevi önerilerinin ve pratiklerinin tek bir mantığı ve açıklaması vardır: Vicdanı rahatlatma, siyasal anlamda da görüntüyü kurtarma!

Destek eylemlerinin şu mantığı da var! Kamuoyunun oluşumuna yardımcı olmak, dikkatleri sözkonusu olay üzerinde yoğunlaştırmak gibi. Gelinen noktada Çanakkale'nin 3 günlük açlık grevinin böyle bir işlev göremeyeceği de açık, zaten dikkatleri çekmek diye bir sorun da kalmamış. Direnişler çok büyük boyutlar kazanmıştı. Bu anlamda 3 günlük açlık grevinin pratik-siyasal bir etkisi olmayacaktı.

Kurtuluş'un 7 günlük açlık grevi önerisi bile "çoğunluk" tarafından onay görmedi. İş 2-3 günlük destek açlık grevi ile kurtarıldı.

İlginçtir, "geçici işlerlik" denen yapıda öneriler oylanırken tavrı en geniş noktada tutmak için ayak oyunlarına bile başvuruldu. Şöyle ki; varolan siyasetlerden bazıları süresiz açlık grevi, bazıları 7 günlük, bazıları ise, 2-3 günlük açlık görüşündeydiler. Oylama, önce süresiz açlık grevi mi, süreli açlık grevi mi sorusunu sonuca bağlamak için yapıldı. Çoğunluk oyu, süreli açlık grevi görüşünde belirlendi. Bu kez 7 günlük mü, 2-3 günlük mü olsun görüşleri oylandı. Fakat oylamaya, oyunu süresiz açlık grevi doğrultusunda kullanan siyasetler dahil edilmedi. Oysa genel kural bu platforma dahil olan tüm üyelerin oylamaya katılması biçimindedir. Bu bilinen en genel kural çiğnenerek ve belirecek tavrı en ileri noktada tutmak için sadece süreli açlık grevi görüşünü savunan siyasetler oyları kullandı. Böylece sadece süreli açlık grevi diyen siyasetlerin oy çokluğu ile, 3 günlük açlık grevi kararına varıldı.

Bizim tavrımız açıktı. Sözkonusu toplantıda şöyle açıkladık:

"Sizinle aynı gün eyleme geçeriz, ama bizim eylemimiz süresiz açlık grevi biçiminde ve kesintisiz devam edecek. Bundan böyle varolan anti-genelge odaklı direnişler zincirinin bir halkasıyız; varolan sürecin birer savaşçısıyız. Eğer süreç öngördüğümüz biçimde noktalanmazsa (genelgenin resmen kaldırılması), *bu durumda eylemimiz, sürecin genel eş zamanlı özelliklerinin ortadan kalkmasına kadar, yani güç dengelerinde, sürecin boyutlarında ivmenin düşmesi durumu değerlendirilerek, karara varılacaktır."*

Kısacası, sürece ilişkin görevimizi süresiz açlık grevi biçiminde sonuna kadar ve eylemliliğin temel bir gücü olma noktalarında somutlanmıştık. Bu direnişler sürecinin önümüze dayattığı kaçınılmaz bir sorumluluktu.

Bir noktayı daha açmakta yarar var: Biz pratik, politik tavrımızı saptarken, Çanakkale özgülü ve oradaki "birlik" kaygılarını temel alamazdık. Çünkü sorun genel cezaevleri sorunu niteliğinde; daha doğru deyişle sorun, tüm demokratik, anti-faşist güçlerin sorunu niteliğini almıştı. O bakımdan cezaevine özgü "birlik", ortak harekat kaygılarını esas alıp, sürecin dışında kalmayı bununla gerekçelendirmek doğru ve haklı değildir. Pratik, politik tavrımızı saptarken, genel süreci devrimci-direniş çizgimiz ışığında çözümler ve bu bağlamda bir tutuma ulaşırız. Yani PKK'nin politik çizgisi bizim için tayin edici olurdu; yoksa Çanakkale özgülünde bulunan siyaset çoğunluğu değil, vurguladığımız gibi sorunun genel bir nitelik kazandığı süreçlerde pratik tavrın esas ölçüsü, genel sürecin dayattığı görevlerin kendisidir. Bu gibi süreçlerde cezaevi birliği gibi göreceli kavramlar esas ölçü değildir. Kuşkusuz tüm cezaevi sol tutsaklarının birlikte ve ortak bir tavırla sürece katılımı istenen bir tavırdır. Ama bu istenen tavrın gerçekleşmediği noktalarda bağımsız tavrı geliştirmek de kaçınılmazdır. Bu nitelikli tavırlar, haklı-meşru ve devrimcidirler: Hiçbir gerekçe bunu gölgeleyemez. Ekim-Kasım sürecine ilişkin devrimci görev ve sorumluluklar cezaevinde birlik, ortak tavır gerekçeleriyle savsaklanamazdı, ya da cezaevi birliği ve ortak tavrı adına sürecin dışında kalma sorumsuzluğu meşrulaştırılamazdı!

Evet biz Çanakkale biriminde tüm siyasetleri sürecin dayattığı eylem biçimleriyle birlikte ortak sürece katmak istedik. Yani birlikte ve ortak yürümenin tüm yollarını ve olanaklarını sonuna kadar kullandık. Bu konuda görüş ve tavırların son biçimini aldığı, farklılığın çok açık hale geldiği noktada bile hiç olmazsa, yürüyüş tarzımız farklı olsa bile, aynı gün birlikte başlayalım dedik ve 12 Kasım günü sabahtan itibaren eyleme geçtik.

Desteği süresiz açlık grevi biçiminde düşünen siyasetler, "birlik", "ortak hareket" adına 3 günlük açlık grevi kararına uydular.

Gerçekten Ekim-Kasım direnişleri sürecine katılmayı devrimci bir sorumluluk gereği olarak algılayanlar, bizim gibi süresiz açlık grevine başlayıp sürdürdüler. Eylemi başlatma, sürdürme ve sürece ilişkin yaklaşım perspektifimiz temelde bu siyasetlerle aynıydı. Biz PKK, TİKB, TİKH, PY (Partizan Yolu) ve TKP(B) süresiz, diğerleri 3 günlük açlık grevine başladılar.

Bir tutarsızlığı, ve ciddi olmayan tutumun daha altını çizmek istiyoruz. Bilindiği gibi, "1 Ağustos Genelgesi" yeni yeni gündeme geldiği dönemde "zamandaş eylem" görüşünde olan cezaevleri ilanlarla bu görüşünü tüm kamuoyuna sunmuşlardı. Öte yandan Çanakkale'de tüm siyasetler "Zamandaş bir eylem gündeme gelirse, biz de en etkin şekilde yerimizi alırız" biçiminde karar almışlardı.

İşte pratik eylem, zamandaş eylemi idealize biçiminde olmasa da 12 Eylül'den bu yana görülmemiş bir kitle eylemliliği desteğinde dayatmış! Niye sözünüzün eri olmadınız? "Zamandaş değildir" demekle ne eylemliliğin nesnel boyutlarını yok edebilirsiniz ne de sürecin dışında kalma biçiminde somutlanan tavrınızı haklı gerekçelere dayandırabilirsiniz! Tarihin yargılayıcı pençeleri yakanızdadır!

3 günlük açlık grevi kararıyla eyleme geçen, PKK, TİKB, TİKH, PY, TKP(B) dışındaki siyasetler, aslında tam 3 gün götürmediler. 2 günlük (2 gün bir öğün) bir açlık grevi oldu. Basit bir ayrıntıdır. Evet ama, ciddiyet açısından bir ölçüdür, dikkat çekicidir.

Eylemin 3. gününde bazı gruplar tarafından eylemi uzatma konusunda bir öneri getiriliyor. Bu öneri tartışılıyor ve reddediliyor. Böylece eylem 2 gün bir öğün sonra sona eriyor. Bir ilginç nokta daha var. Sabahtan, eylemi sona erdirme hazırlıkları yapılıyor, patatesler haşlanıyor, kantin alış-verişi yapılıyor. lahmacunlar koğuşlarda istifleniyor, bir yandan bunlar yapılırken diğer taraftan "eyleme" devam edilsin önerisi ciddi ciddi tartışılıyor. Oysa önceden kesinleşmiş bir karar niye tartışılıyor? Bu samimiyet ve ciddiyetle bağdaştırılamaz.

Bu son noktayı anlatırken değerlendirmenin düzeyine uygun düşmeyen bir duruma girdiğimizi biliyoruz. Ama bunu göze olarak Çanakkale'deki siyasetlerin yapısını, niteliğini tüm çarpıcılıklarıyla sergilemek ihtiyacı duyduk.

Eyleme başlamamızın üzerinden bir hafta geçtikten sonra diğerleri yeniden "durum değerlendirmesi" yapıyor ve süresiz açlık grevine başlama kararına varıyorlar. Aslında yine destek niteliğinde, eylemi Eskişehir ve Nazilli'deki eylemlerin sonuçlanmasına bağlı olarak noktalayacaklar. Biçiminde süresiz açlık grevidir. Ama özünde süreli destektir. Sürece temel güç, etkin bir şekilde ve sonuna kadar katılım diye bir perspektifleri yok. Bu konuyla ilgili tartışmalar ve karar almalar dışımızda oluyor.

Biçimsel-yüzeysel de olsa süresiz açlık grevi noktasında bizim tavrımıza yaklaşıldığı söylenebilir. Ama özde ve içerikte yaklaşım ve tavırlarımız çok farklı, öyle de olsa şu soru akla geliyor hemen: Bir haftalık sürede ne gibi köklü-temelli değişmeler oldu ki, görüşlerinizi değiştirip süresiz açlık grevi kararına vardınız? Önerimize verdiğiniz yazılı cevaplar (sözlü de dahil) orta yerde duruyor. Hangi gerekçeler sizi görüş ve karar değişikliğine götürdü? Ne diyordunuz? "Özgül talepli direnişlerdir. Zamandaş ve genelge hedefli değildir, bir süresiz açlık grevini gereksiz ve yanlış görüyoruz", evet böyle diyordunuz. Ama bir hafta sonra süresiz açlık grevine başladığınızı anons ediyorsunuz? Neden?

Aslında sürecin nesnel özelliğinde köklü bir değişme yok! Siyasal boyutları, etki gücü genelleşme vb. genişleyen ve yükselen bir grafik çizmişti. Gelişmeler o kadar hızlı ve beklenmedik boyutlar kazanıyordu ki, eylemi sürdüren bizlerin dışında kalan siyasetlerin kafasına balyoz gibi iniyordu. En sıradan insanların gerisine bile düşüyorlardı. Kendilerini doğrudan ilgilendiren konuda bile kayıtsız, dışta ve eylemsiz bekliyorlardı. Öğrencilerin, işçilerin, ailelerin, sanatçıların, sakat insanların —İstanbul'daki sakatlar dahi 1 Ağustos Genelgesi'ni protesto etmek için gösteri yapıyor, polisce coplanıyor, gözaltına alınıyor ve sonunda açlık grevine başlıyorlar— eylemliliği anlaşılan diğerlerini huzursuz ediyor. Ama huzursuzluk, vicdan rahatsızlığı, bu siyasetleri doğru yaklaşımlara ve tutumlara götürmeye yetmiyor. Sıradanın gerisine düşme durumu, dışımızdaki siyasetleri yeniden bir vicdan rahatlatma tavrına yöneltiyor. Böylece 19 Kasım günü yaptıkları anonsla süresiz açlık grevi başlattıklarını duyurdular. Bu ikinci eylemliliği her ne kadar süresiz açlık grevi olarak nitelemişlerse de "destek" niteliğindeydi. Ve sonuçlandırılması Nazilli, Eskişehir Cezaevlerindeki direnişlerin sonuçlanmasına bağlıydı. Nazilli bilindiği gibi 18 Kasım'da sonuçlandırmıştı; basına yansıyışı ise 19 tarihli gazetelerde oldu. Dolayısıyla Nazilli'nin durumu öğrenildiğinde dışımızdaki siyasetler eyleme başlamış oluyorlardı.

Eskişehir'in eylemi bıraktığı haberi 23 Kasım tarihli gazetelerde öğrenildiğinde bazıları, "bu iş bu kadar" diyerek rahatlıyorlardı! 23 Ekim'de süresiz açlık grevi diye başlayan eylemlerine son verdiler. Evet Eskişehir sona erdirmişti eylemi, ancak kritik bir noktaya gelmiş, Diyarbakır ve diğer cezaevlerinin ezici çoğunluğu direnişlerini sürdürüyorlardı. Kısacası sürecin niteliği ve boyutlarında köklü bir değişme olmamıştı; ivmede bir düşüş olmamıştı. Kaldı ki, ciddi, samimi ve sorumlu bir "destek"in bile bir mantığı ve ağırlığı vardır. Eylemlilik bakımından Çanakkale en geri durumda, diğerleri yirmili günleri aşmış veya o sınırlara dayanmış. Çanakkale'nin "destek" nitelikli eylemini hemen sonuçlandırmanın bir mantığı ve acelesi yoktu. Ama aceleleri vardı. Eskişehir'deki durumu öğrendikleri gün bıraktılar. Vicdanlarını rahatlatmışlar ya! Dostlar alış-verişte görmüşler ya! Eylemi sürdürmenin hiçbir mantığı kalmıyordu. Artık bizimle süresiz açlık grevine başladığını ilan eden ve o güne dek sürdüren TKP(B) de diğer "çoğunluk"larla birlikte eyleme son verdi. Tutarsız, kararsız bir örnek sergiledi. Uzun soluklu olmadığını vurguladı böylece. Eylemde 31 kişi kaldık. Süresiz açlık grevi biçiminde biz 36 kişi eyleme başlamıştık.

İlginç bir nokta daha var: 25 Kasım'da burada normal görüş yapıldı. Aileler Çanakkale'de eylem koymak hazırlığı ve düşüncesiyle geliyorlar. Ancak, diğerlerinin eylemi bıraktıklarını anlayınca bu düşüncelerinden vaz geçmek durumunda kalıyorlar. Memnuniyetsizliklerini ifade etmekten de geri durmuyorlar. Çanakkale'deki diğer siyasetler çizdikleri zikzaklı, ciddiyetten uzak tavırlarıyla hem sol tutsaklık adına gölge düşürüyorlardı, hem de aile hareketinin gerisine düşüp onu frenleme rolünü oynuyorlardı. Ekim-Kasım direnişleri sürecine bir katkıları(!) da böyle gerçekleşiyordu.

Aslında Türk solu hakkındaki tanımlamalarımızın tümü Çanakkale'deki çoğu sol gruplar için fazlasıyla geçerli: Eylemsizlik, istikrarsızlık, kayıtsızlık, sorumsuzluk, duyarsızlık, perspektifsizlik, günü birlik yaşam, ciddiyetsizlik ve içten içe çürüme... Çoğunda siyasal kaygı ve ciddiyet, siyasal refleksler kaybolmuş. Bu, 12 Eylül'ün "sol" düşüncede, siyasette ve pratikte nasıl derinlemesine etkide bulunduğunun bir göstergesidir. (Bu konu daha derin ve kapsamlı bir çalışmayı gerektirmektedir.)

Kısacası Çanakkale'de "çoğunluğu" oluşturan siyasetler, Ekim-Kasım sürecinde sergiledikleri tavırla sol tutsaklık adına gölge düşürdüler. Siyasal ağırlık, ciddiyet, dayatıcılık, tutarlılık vb. konularında oldukça olumsuz bir örnek sergilediler. Zaten olumlu bir çizgi tutturamayan Çanakkale bu eylemlilikte bu geçmişini en uç noktada vurgulamış oldu.

Eskişehir'de eylem kırıcılığı, Çanakkale'de yukarıda özetlediğimiz tavrı sergileyen Kurtuluş grubu bakın Ekim-Kasım direnişler sürecini nasıl değerlendiriyor ve kendine pay çıkarıyor. İsterdik ki, öncelikle bu konudaki olumsuzluklarını ortaya koysunlardı. Pratikle laf arasındaki çelişkiyi ortaya koymak açısından bu alıntıyı aktarıyoruz. İşçi Dünyası'nın 7. sayısında (4 Aralık tarihi) **Cezaevlerindeki direniş ve mesaj"** başlıklı baş yazıda şunları okuyoruz.

"Herhangi bir ülkede siyasi tutsakların büyük çoğunluğu, şimdi olduğu gibi binlercesinin aynı anda harekete geçmesi ve ölümü göze alarak direnmesi sık görülen bir şey değildir. TRT tek kelime bile etmemekte kararlı olsa da ***siyasi tutsakların*** *direnişi uluslararası önemde bir olaydır. (abç.) İkincisi bu olay açık bir şekilde bu ülkenin devrimcileri, sosyalistleri tarafından gerçekleştirilen bir mücadeledir. Ve 8 yıl sonra ilk kez sosyalistler toplumun siyasal gündemini bu özgülde belirleme durumunda olmuşlardır."* (İşçi Dünyası, 7. sayı, 1. sayfa)

Nitelemeleri bir yana, şu çok açık anılan "devrimciler, sosyalistler" sözlerinde kastedilen, Kurtuluş da dahil benzer siyasal gruplardır. Oysa Kurtuluş'un oynadığı rol, gösterdiği çaba "gündemi belirleme" konusundaki istek ve kararlılığı özel olarak Çanakkale'de orta yerde duruyor. Altında imzası olmayan süreçleri, direnişleri niye sahipleniyor? Somut pratikleriyle, bunu yazılı ifade edişleriyle, gazete sayfalarına yansıyan doğru olmayan durum arasındaki çelişkileri nasıl açıklayacaklardır? Bir değerlendirmemiz vardır. Kemalizm Türk solunun elinden her şeyi almış, ağzına koca bir dil vermiş! Bu, tesbit bu olayda da bir kez daha doğrulandı.

Bizim süresiz açlık grevi perspektifimiz açıktı, eylemi sürdürme, sonuçlandırma vb. konularda kafamız son derece açıktı. Genel eylemliliğin ayrımcı nitelikleri varlığını koruduğu noktaya kadar, yani sonuna kadar eylemimize devam edecektik. 30 Kasım'da Diyarbakır'da eylemin bir anlaşma temelinde sona ermesinden sonra, sürecin genel ve son gelişmelerin bir değerlendirmesini yaptık. Çanakkale'de eylem arkadaşlarımız olan diğer gruplarla —TİKB, TİKH, PY— birlikte bu değerlendirme ışığında eylemimize 30 Kasım gecesinin son saatlerinde son verdik.

Değerlendirmemize göre Bay-

rampaşa ve ardından da diğer cezaevlerinde eylemlerini sonuçlandırılmasıyla birlikte Ekim-Kasım direnişler sürecinin **genel** niteliği ortadan kalkmıştı. Mevcut güç dengeleriyle —birkaç grup ve PKK savaş tutsakları ve onların etkilediği çevrelerde genelgeyi— resmen geri aldırmak olanaksızlaşmıştı. En son Diyarbakır'ın da eylemi noktalaması üzerine, bizim eyleme devam etmemizin hiçbir nedeni kalmamıştı. Pratikte genelge iflas etmişti. İlerici ve demokrat kamuoyunun vicdanında mahkum olmuştu. Her cezaevinde pratikte genelge saldırısı püskürtülmüştü. Fiili iflas eski mevzilerin korunmasıyla somut maddi bir sonuca bağlanmıştı.

Ekim-Kasım direnişlerinin sonuçları ve öğrettikleri

Ekim-Kasım zindan direnişlerinin ayırıcı özelliklerini yazımızın çeşitli yerlerinde vurguladık. Yeniden siyasal boyutlarının satır başlıkları şeklinde bir arada sunmak istiyoruz.

Bir kez Ekim-Kasım zindan direnişçiliği salt bir cezaevi sorunu olmaktan çıkarak, faşist rejimle ilerici demokrat ve devrimci güçler arasına önemli bir **kavga zemini** oldu.

Bu bağlamda ikincisi; çeşitli toplumsal kesimler anti-faşist tepkilerini, dayanışmalarını, duyarlılıklarını somut eylemlerle konuşturmaya başladılar. Bu noktada tutsak aileleri ve yakınlarının eylemliliği ve duyarlılığı özel olarak anılmalıdır. Tutsak aileleri, hareketi, 8 yıllık mücadele birikimi ve deneyini daha kararlı ve üst biçimlerde dillendirdi. Türkiye ve Kürdistan devrimleri açısından bu önemli bir kazanımdır. Aile harekatı örgütsel planda belli bir dağınıklığı yaşasa da, duyarlılık, dayanıklılık, bilinç ve kararlılık bakımından zindan direnişçiliğinin en önemli dayanaklarından biridir; zindanların gözü, kulağı, topluma açılan penceresi konumundadır. Aile hareketi dışında, öğrenci gençlik, demokratik kitle örgütleri, meslek kuruluşları, aydınlar, sanatçılar vb. geniş bir çevre çeşitli düzeylerde zindan direnişçiliğinin açtığı anti-faşist mücadele zemininde aynı dalgada buluştular. Bu önemlidir. 12 Eylül'ün yarattığı depolitizasyonun, pasifikasyonun, yılgınlığın, nemelazımcılığın vb. darbelendiğine işaret ettiği için önemlidir. Denilebilir ki, kitlesel anti-faşist muhalefetin bu şekilde siyaset sahnesinde boy göstermesi, çapı açısından var olan kitlesel eylemlilik 12 Eylül'den sonra yakalanan ilk önemli uğraktır. Potansiyel olarak varolan anti-faşist muhalefetin bir kısmını ve enerjiyi açığa çıkarması bakımından da önemlidir.

Bu yönüyle bakıldığında, Ekim-Kasım zindan direnişçiliği gelecek devrim kavgaları için olumlu, dinamik bir basamak olmuştur. Bu küçümsenemez bir sonuçtur.

Üçüncü bir nokta da şu: Denilebilir ki; Türkiye ve Kürdistan halkı tarihlerinde ilk kez bu denli büyük çapta ortak eylemlilikte, aynı sloganlar ve hedefler alanında buluşuyorlar. Bu enternasyonalist duyguların gelişmesine katkıda bulunacaktır. O güçleri, yetenekleri, çabaları birleştirme, ortak harekete geçirme bilincinini ve gerekliliğini geliştirecektir. Enternasyonalizmin pratik süreçte bu şekilde somutluk kazanması, ortak mücadelenin iki halka kazandırdığı yararları, somut olarak gösterdi. Enternasyonalizmin pratikteki bu yansıyışı, daha ciddi adımların başlangıcı yapılmalıdır. Bu olumlu deney bilince çıkarılıp somut politikalara dönüştürülmelidir. Zindan direnişçiliği Türkiye ve Kürdistan halkının en ileri ve duyarlı kesimlerini aynı mücadele dalgasında bir araya getirdi. Bu birlikteliğin gerekliliği, pratik, siyasal yararları somut olarak açığa çıktı. Işte önemli olan bu örneği kalıcılaştırmak, somut politikalarla süreklileştirmektir. Bize göre iki halkın omuz omuza, yan yana kavgaya omuz vermeleri, çok önemli bir siyasal gelişmedir. Halklar, güçlerin bir araya getirilmesi durumunda neye kadir olabileceklerini pratik tecrübe ile görebiliyorlar. Bunu daha da geliştirmek gerekir.

Gerek direnişlerin kitlesel boyutu ve siyasal etkisi bakımından olsun, gerekse Türkiye ve Kürdistan halkının en duyarlı ve bilinçli kesimlerinin **ortak eylemliliği** açısından olsun, gerçekçi olmayan değerlendirmelere gitmemek gerekir. Anti-faşist demokrasi güçlerinin tepkileri, eylemliliği düne göre belli bir gelişmeye işaret ediyor. Bunun altı çizilmelidir. Ancak olayı abartmamak gerekir. Siyasal etkiler ve sonuçlarının, genel duyarlılık ve hareketlilik açısından hala belli bir geriliği, hareketsizliği yok etmediği de vurgulanmalıdır. Düne göre bir eylemlilik var. Zindan direnişçiliği bir kavga zemini açmıştır, her kesim ve çevreye tepkilerini konuşturma fırsatı ve olanağı sunmuştur. Devrimci demokratik muhalefetin önü zindan direnişçiliği ile epey açılmıştır. Bu umut verici işarettir. Ancak faşist rejimi sarsma noktasında daha işin başında olduğu da saptanmalıdır. Bu değerlendirmenin bir sonucu olarak, demokrasi güçleri, güçünün ne olduğunu ölçme, belirleme olanağı buldular. Dememiz şu ki, abartılı, ajitatif ve ucuz hesaplı propagandalar gerçekliği çarpıtmamalıdır.

Ekim-Kasım Direnişleri süreci, her siyasal eğilim için ayırıcı, netleştirici, belirginleştirici bir denektaşı oldu

Başta oportünizm ve tutarsız "direnişçilik" ile devrimci tutarlı direnişçilik arasındaki farklılık iyice belirginleşti. Çizgiler tüm özellik ve ögeleri ile netleşerek açığa çıktı. Bizce bu nokta çok önemlidir. Bu bağlamda PKK'nin temsil ettiği ve 8 yıllık bir kavga örsünde çelikleştirildiği, şehit kanlarıyla döşediği, devrimci-tutarlı direnişçilik hattı ile, küçük-burjuva eğilimlerin bir noktaya kadar getirdiği tutarsız "direnişçilik" arasındaki genel farklılıklar, tüm boyutlarıyla pratikte sergilendi ve netleşti. Örneğin; bir DS, zindan pratiğinde direnişçi bir eğilim olarak biliniyor. Bunların pratiğine bakıldığında istikrarlı, tutarlı ve sağlıklı bir çizgi izlemedikleri görülür. En sağdan en sola varan zikzaklar çizmiştir. Küçük-burjuva tutarsız direnişliğin en çarpıcı örneğini oluşturur. Son direnişte en sağcı tavrı izleyenlerden biri de DS olmuştur. Neden? Bizce bu sorunun en mantıklı açıklaması onun çizgisinin tahlilinde saklıdır.

Tutarlı-devrimci direnişçilik

—Uzun solukludur.

—Tutarlı ve istikrarlıdır.

—Kararlı ve pratikte cesaretle örülüdür; kaypaklık, sağa-sola savrulma gibi ögeleri dıştalar.

Kısacası proletaryanın sınıfsal savaş hattıdır. Proletaryanın ideolojik-politik çizgisinin kızıl rengini taşır.

Tutarsız "direnişçilik"

—Kısa solukludur.

Tutarsız, istikrarsız ve zikzaklıdır.

Kararlı, ısrarlı ve dayanıklılık inisiyatif gibi ögelerden yoksundur.

Kısacası küçük-burjuva radikalizminin sağ yüzüdür.

Özetle son direniş deneyinde, proleter direnişçilik ile küçük-burjuvazinin her tonundaki tutarsız-kaypak "direnişçiliği" arasındaki sınırlar, nitelikler ve bu bağlamdaki ayırımlar bütün çıplaklığıyla ortaya çıktı, yaşandı. Bu somut biçimleçıktı, yaşandı. Bu somut biçimlenişin farklılığını zindan direnişlemücadele düzleminde yakalamak, görmek olanaklıdır.

Bir kez daha görüldü ki, 12 Eylül'le birlikte yaşanan bozgun ve süreç içinde tam bir tasfiyecilik biçiminde somutlanan genel olumsuzluk, bunca zamana, siyasal gelişmeye ve olaya karşın hala tüm şiddetiyle sürüyor. Legal dergicilik ve legalizmin diğer yansımaları aldatıcı olmamalıdır. Türk şolunda yaşanan hala örgütsüzlük, politikasızlık, eylemsizlik, sağa savrulmuş oportünizm, reformizm ve en koyu tasfiyeciliktir. Bu sayılan özellikler her eğilimde şu veya bu düzeyde varlığını sürdürüyor. **Olumlu eğilimler** de olmakla birlikte, eski hastalıklı yapı egemenliğini ağırlaşarak sürdürüyordu. Kitlelere bir şeyler sunacak, rejime alternatif olabilecek bir çıkışı yaratmaktan uzak görünüyor, yapılan, sadece bol bol ajitatif dergicilik. Örgüt, eylem, ideoloji, politika, pratik vb., ciddi alanlarda ise hala pek bir şeyler kurtarmış değildir. Son direniş sürecinde de görüldüğü gibi, Türkiye solu hala bir siyasal varlık olamamıştır. Bu noktadan da uzak görünüyor. Türkiye'de faşizmin bu kadar yol alması (siyasetten kültüre, ahlaktan günlük yaşama kadar) salt faşizmin güçlülüğü ile açıklanamaz. Halk adına, proletarya adına siyaset yaptığını, örgütlenme yaptığını iddia eden güçlerin pratikte bu iddialarının neresinde oldukları da önemlidir; sorgulanmalıdır (Bu konu aslında çok geniş ve kapsamlı. Biz bu süreç ile olan bağlantılarına şöyle bir değinmek istedik). Bizce Ekim-Kasım direnişler sürecinin sonuçları ve dersleri bilince çıkarılırken, Türkiye solu kendisini yeniden sorgulamalıdır. Anti-faşist eylemliliğe, kitlenin taleplerine **ne kadar cevap** olabiliyor? Politika, örgüt, kitle bağları, pratik ve eylemlilik açısından ne kadar cevap verebiliyor? Bu sorulara olumlu karşılık veremiyoruz. Açıkçası yakın gelecekte Türk solu umut vermekten uzak görünüyor.

Türkiye cezaevlerinde bulunan Türkiye sol tutsakları denilebilir ki, faşist politika, ideoloji ve kültürden en az etkilenen, en diri ve faşizme karşı direniş ögeleri konumundaydı. Bu olumlu, kararlı, sarsıcı bütünlüklü bir çizgi ve anti-faşist, devrimci-demokrat bir seçenek, akıma dönüşebilir umudunu taşıyordu. Ne var ki son süreç bu umut ve beklentileri oldukça sarstı. Zindanda görülen, yaşanan olumluluk, yaratılan değerler politik bir çizgiye dönüştürülemedi, bazılarınca kötü bir mirasyedilik örneği yaşatıldı bu alanda.

Zindan direnişçiliğinin sınıf mücadelesi içindeki yeri, önemi ve dinamik rolü bütün çarpıcılığı ile bir kez daha ortaya çıktı. Zindan direnişçiliği toplumu etkilemeyi ve sarsmayı sürdürüyor, mücadele yöntemleri, direnişçiliği örnek alınıyor. Faşist kurumlaşma önünde ciddi bir engel olarak zindanlar duruyor. Direniş ateşini canlı tutan birer ocak durumundadır zindanlar. Zindan direnişçiliği, işçi sınıfı mücadelesi için önemli dersler ve mesajlarla doludur.

Zindan direnişçiliği, faşist rejimin, partilerinin ve çeşitli gruplarının gerçek yüzlerini bir kez daha ortaya koyarak, teşhir etti. Düşman için de, onun politikaları için de, netleştirici, açığa çıkarıcı bir rol oynadı. Bu cephedeki sonuçları şu noktalarda toplamak mümkündür.

Birincisi; bir kez Ekim-Kasım direnişleri, rejimi ve onun zindan politikasını hedefleyen yönüyle kısa sürede büyük boyutlar kazanarak siyasal gündemin önemli bir maddesi haline geldi. Rejimin günlerce sorgulanmasına neden oldu. Faşist iktidarın tüm kayıtsızlığına karşın, sarsıcı etkilerde bulundu. Demokrasi, insan hakları vb, konularda onun gerçek yüzü bir kez daha teşhir edildi. Demokrasi, insan hakları alanında yapılan demagojik ve aldatıcı çabaların anlamsızlığını bir kez daha vurguladı. Rejim iç ve dış kamuoyunda teşhir edildi. Onun bunalımını ve çelişkilerini derinleştirdiği gibi, herkes için açık hale de getirdi.

İkincisi; faşist 12 Eylül'ün cezaevleri politikasının, en yoğun katmerli ve vahşi biçimi olan "1 Ağustos Genelgesi" pratikte iflas ettirildi. "1 Ağustos Genelgesi" ilerici kamuoyunun vicdanında mahkum edildi. Faşizmin zindan politikası ve saldırıları püskürtülerek kazanılmış haklar korundu ve berkitildi. Gerçi, "1 Ağustos Genelgesi" resmi olarak geri aldırılmadı. Bu istenen sonuçtu. Ancak buna rağmen siyasal sonuç, etki ve elde edilecek maddi, pratik kazanımlarıyla direniş süreci başarılı olmuştur, denilebilir. Salt "1 Ağustos Genelgesi" resmen geri aldırılmadığı gerekçesiyle, direnişleri başarısız olarak tanımlamak doğru değildir. Ekonomist bir yaklaşımın ürünü olur. Böyle bir değerlendiriş! Harekete geçirilen güçler siyasal etkilerle, eylemliliklerle "1 Ağustos Genelgesi"ni resmen de kaldıramazlar mıydı? Bu soruya yazımızın çeşitli yerlerinde ayrıntılı açıklamalar getirdik. Biraz ileride bu konuyu yeniden toparlayacağız.

Üçüncüsü; cezaevi direnişleri, SHP'nin gerçek kimliğini tüm çıplaklığı ile açığa çıkardı. SHP açısından netleştirici, ayrıştırıcı bir rol aynadı. SHP'nin 12 Eylül rejiminin-faşizminin sol yüzü olduğu gerçekliği net çizgileri ile ortaya çıktı! Demokratik yaftalarının boşluğu ve anlamsızlığı anlaşıldı. Bilindiği gibi 12 Eylül Anayasası, yasaları, partileri vd. kurumları ile faşizmi kurumlaştırdı. SHP bu bağlam üzerine oturtuldu. Ama şu derdi vardı: İşbirlikçi tekellere ve uluslararası tekellere güven verememe —ki, bu "alternatif olamama" olarak adlandırılıyordu. SHP'nin alternatif olma süreci Baykal'ın Genel Sekreter yapılması ile hızlandı. Rejime sadakat, Ali Topuz'un çıkışı, "sol kanat"ın tasfiye operasyonu, açlık grevlerinde takınılan olumsuz tavır, açlık grevinin şiddet hareketi olarak tanımlanması, il merkezlerinde eylem yapan direnişçilerin polise teslimi vb. somut pratiklerle kanıtlandı. SHP kendince rejime ve ardındaki tekellere güven vermişti. Sol ve zindan direnişçiliği konusunda ANAP'tan geri olmayan bir tutum almıştı. Böylece "terör, bölücülük ve anarşi" konusunda 12 Eylül karanlığında olduğunu gösterdi.

SHP'nin bu nitelikleri ile halk nezdinde teşhir olması, Türkiye devrimi açısından çok olumlu bir gelişmedir. Tonlarca yazılı propagandanın yapamadığı siyasal açığa çıkarma olayı, zindan direnişçiliği sayesinde meydana geldi. Bu, çok önemlidir. Sosyal demokratlığın sahte sloganları ve umut olma ideallerinin işin başlangıcında boşa çıkması çok önemlidir. Ecevit "umudu"nun Türk sol hareketleri önünde ördüğü engeller anımsanırsa, SHP'nin bu teşhirinin önemi çok iyi anlaşılır. Bu eylemliliğimizin en önemli siyasal sonuçlarından biridir. Değerlendirmemizin çeşitli bölümlerinde sürecin zaafları, eksiklikleri ve aşılması gereken yerlerini vurgulamıştık. Şöyle özetlenebilir. Direnişçilerin en önemli zaaf noktaları perspektif yoksunluğu, koordinasyonsuzluk, bazı cezaevlerinin bekle-gör politikasını benimsemesi, kafaların yeterince açık ve berrak olmamış olması vb. sayılabilir. Direniş süreci içinde bunların tümü aşılabilirdi. Direniş süreci içinde örgütlenme, savaşarak örgütlenme becerisini göstermek çok önemlidir. Hayatın dayattığı sorunları genelde idealize anlamda hazırlıklı başlama noktalarını yakalayamayız.

Bugün genelge pratikte iflas ettirilmiştir. Ancak 12 Eylül rejiminin zindan politikası, tüm şiddetiyle ensemizde duruyor. Bu kavrayışla genelde var olan eksiklikleri aşma doğrultusunda çalışmaları şimdiden yoğunlaştırmak kaçınılmazdır. Cezaevleri açısından en büyük ders budur. Yani süreci çözümlemek ve zaaf ögeleri aşma çalışmalarını yoğun bir tarzda başlatmak...

Bir de şu eklenmelidir. "1 Ağustos Genelgesi"ni pratikte iflas ettirmesine, kamu vicdanında mahkum etmesine, çok önemli ve kapsamlı siyasal sonuçlar, etkiler doğurmasına, gelişmesine yol açması bağlamında yaklaşıldığında, yapılacak tanımlama, eylem başarılıdır. Direnişçiler zafere ulaştı, faşist rejim yenilgiye uğradı, denilebilir.

Ancak bizce bir de işin başka boyutu var. Kazanılan başarı tam, eksiksiz başarı mıdır? Diğer bir ifadeyle, harekete geçirilen siyasal güç dengeleri ve ilişkileri, yakalanan gücümüz ve etkimizin daha altında değil midir? Başarı, ya da tam ve kesin başarıya ulaşmak olasılığı var mıydı; vardıysa ne kadar?

Gözlem ve değerlendirmemize göre Türk solunun ezici çoğunluğunun sürece ilişkin isteksiz, perspektifsiz, bekle-görcü, kaygısız, yer yer de kırıcı ve olumsuz eğilim ve tavırları olmazsa, canla başla tam bir istek ve kararlılıkla açık ve berrak kafa yapısıyla sürecin genel eş zamanlı ve anti-genelge özelliklerine denk düşen iradi çabaları süreklilik kazansa tam başarıyı yakalamak kuvvetli bir olasılıktı. O halde başarının bu eksik yanının altında, tutarsız-kısa soluklu "direnişçiliğin" imzası var.

En son şu söylenebilir:

PKK savaş tutsakları, Ekim-Kasım zindan direnişleri sürecinde Parti çizgisine, geleneklerimize ve şehitlerimizin anısına yaraşır —yer yer eksiklikleri olsa da— bir tavır ortaya koydular. PKK direnişçiliğinin ne olup olmadığını dost ve düşmana kanıtladılar. Zaferin, başarının teminatı çizginin, yolun ne olduğunu pratikleriyle vurguladılar. Ulusal kurtuluş savaşımızla zindan direnişçiliğinin kopmaz, şaşmaz birliktenliğini ve koşutluğu da, biribirini ne denli beslediği gerçekliği de ortaya çıktı.

Bu direniş sürecinin ulusal kurtuluş savaşımıza yaptığı etkileri ayrıca uzun uzadıya anlatmayı gereksiz görüyoruz.

Pratik bir kez daha kanıtladı ki,

DİRENİŞ YAŞAMAKTIR!

—Yaşasın zindan direnişimiz!

—Yaşasın PKK!

Çanakkale, 16-21 Aralık 1988

PKK SAVAŞ TUTSAKLARI

ANILARDA DİYARBAKIR DİRENİŞİ

Tohum
düştüğünde toprağa
güneşin sarı sıcağını emen
toprağın koynunda
nasıl durursa filize
ve filiz de çiçeğe
ve çiçek meyveye
işte, Mazlum'un kıvılcımıyla yalım
alıp tutuşan dört can da
öylesine dokudular yaşamı 33.
Mahzende...
karanlık üzre
Ateş, kan ve baruttan mürekkep
bir halkın tarihini dokudular
öylesine yiğit
öylesine özgecan
Yazdı dört can: "DOSTLAR; BU
DİRİLİŞİN DESTANIDIR"

Emperyalizm, çeşitli bağımlılık ilişkileri içinde tuttuğu ülkelerde faşist askeri diktatörlükleri işbaşına getirerek, içinde bulunduğu üçüncü bunalım dönemini aşmaya çalışmaktadır. Bunun için de, sözkonusu ülkelerde uygulamak üzere gündemine aldığı politikaları rahatlıkla hayata geçirmek ve devletin bünyesinde yapısal değişikliklere gitmek için, kendisine muhalefet edebilecek tüm güçleri etkisizleştirmeyi birincil şart olarak görmekte ve bu amaçla halklar üzerinde amansız bir baskı ve şiddet uygulamaktadır.

Bu politikanın bir yansıması olarak, gerek ABD gerekse Batı Avrupa emperyalizmiyle yoğun bağımlılık ilişkileri içerisinde olan işbirlikçi-tekelci Türk burjuvazisi, emperyalizmin oluşturduğu ve kendisine dayattığı politikaların uygulanmasına elverecek bir ortamı; muhalefetsiz bir ortamı yaratmak amacıyla 12 Eylül 1980'de ordunun düzenlediği bir darbeyle askeri-faşist bir diktatörlüğe yöneldi.

Askeri faşist cunta, her şeyden önce "bölücülük" diye adlandırdığı Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi ile "yıkıcılık" dediği Türkiye devrimci-demokratik muhalefetini ezmek zorundaydı. Emperyalizmin öngördüğü politikaları hayata geçirmenin ilk koşulu olarak, cuntanın yapması gereken ilk iş buydu. Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi ve dolayısıyla da onun önder gücü PKK ezilmeden, Kürdistan'da; Türkiye devrimci-demokratik muhalefeti ezilmeden de Türkiye'de bu politikaların uygulanamazlığı ortadaydı. Bu nedenle, emperyalizmin diğer ülke halkları üzerindeki uygulamalarının tecrübe ve sonuçlarından da büyük oranda yararlanarak, en ince ayrıntısına kadar düşünülerek hazırlanmış olan karşı-devrimci imha politikaları 12 Eylül 1980 tarihi itibarıyla uygulamaya konuldu. Bu politikaların özünü karakterize eden mantık şuydu: "Hedefe ulaşmada her yol ve yöntem mübahtır." Evet, mantık buydu. Bunun pratikteki yansıması ise; yaygın kitlesel tutuklamalar, aylarca süren işkenceler, katliamlar vb. her türlü insanlıkdışı uygulama ve yaptırımlardı... Şiddetli baskı, azgın ve sınır tanımaz bir sömürü... Sonuç; iliklerine kadar yoksullaşmış ve suskun kılınmış bir toplum...

Yoğun ve yaygın kitlesel tutuklamalar sonucu Türkiye ve Kürdistan'da yüzbinlerce insan, polis sorgu merkezlerinde işkencelerden geçirilerek, cezaevlerine dolduruldu. Cezaevlerine doldurulan bu insanlar, önceden hazırlanmış olan politikaların vahşet düzeyinde uygulamasının hedefi yapıldılar.

Diğer bir anlatımla, cezaevleri birer laboratuvar, tutuklular ise birer kobaydı. Aklın sınırlarını dahi zorlayan her türlü insanlıkdışı yaptırım ve uygulanan vahşet "bilimsel" yöntemlerle bu insanlar üzerinde uygulandı. Aslında, bu uygulamaları sadece cezaevleriyle sınırlı tutmak da doğru olmaz. Çünkü, dışarısı da tıpkı cezaevi gibiydi. Yani, dışarısı cezaevinden daha büyük bir laboratuvar, Türkiye ve Kürdistan halkı da, emperyalizmin ezme-sindirme yöntemiyle ekonomik-politik reçetelerinin üzerinde uygulanacağı birer kobaydılar.

mahkemelerde ve zindanlarda ilk sınavını verecekti. Ve bu sınavdan başarıyla çıkmak zorundaydı. Çünkü, bu sınav, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin geleceğini belirleyecek önemde bir sınavdı. PKK'nin tutsak düşmüş önder kadroları, sömürgeci mahkeme ve zindanlarda devrimcilerin vereceği bu sınavın önemini biliyor ve her vesile ile bunu dile getiriyorlardı. ***"Teslimiyet ihanete, direniş zafere götürür!"*** şiarını başarı için temel şart sayıyorlardı. Devrimcilerin başarısı Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine ivme ka-

Soldan sağa (ayaktakiler): M. Selim Çürükkaya, A. Kadır Atım, Nihat ..., Bedri Karaoğlan, Ali Kılıç, İzzet Baykal, Abuzer Dehşet, Mikail Alkan, Ali Doğanay, Mehmet Değer, Şükrü Gülmüş. **(Oturanlar):** Fevzi Yetkin, Samet Tektaş, Cuma Kuyukan, Bedrettin Kavak, Mehmet Tamboğa, Mustafa Karasu, Ali Serçek, İdris Güzel. **(Urfa Cezaevi)**

Cezaevindeki, özellikle de Diyarbakır Askeri Cezaevi'ndeki vahşet politikalarını şöyle özetlemek mümkün: Önce, basit gibi görünen uygulamaları "kural" adı altında dayatıp tutukluların bunlara uymasını sağlamak; yani, teslim almak ve bu aşamadan sonra da her geçen gün yeni bir kural getirerek "emir-komuta"yı tesis etmek ve bu şekilde de tutukluyu kendi öz benliğine, tüm insani değerlere yabancılaştırarak ihanet ettirmek. Vahşetin celladı Esat Oktay, bu politikayı şöyle özetliyordu: *"İtiraf yapmayan tek bir insan bırakmayacağım."* Evet, böyle diyordu. Ve bu politikayla asıl olarak amaçlanan, Türkiye ve Kürdistan devriminin bir daha dirilmemek üzere, mezara gömülmesiydi.

Faşist cuntanın vahşet uygulamalarına sahne olan Diyarbakır Cezaevi'nin cunta tarafından pilot cezaevi olarak seçilmesinin anlamı neydi? Niçin seçilmişti ve nereye varılmak isteniyordu?

Diyarbakır Askeri Cezaevi, PKK önder kadro, kadro, taraftar ve sempatizanlarının yoğunlukla bulunduğu bir cezaeviydi. Bu nedenle Kürdistan ulusal kurtuluş savaşında tutsak alınmış neferler üzerinde uygulanacak politikaların başarıya ulaşması halinde bunun Kürdistan Devrimi'ne vuracağı darbe de ortadaydı. Sömürgeciler açısından böylesi bir seçime gidilmesi bilinçli, bilinçli olduğu kadar da isabetliydi. Her şeyden önce, önder kadrolar teslim alınıp ihanet ettirilebilirse; PKK önderliğindeki Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi de sekteye uğratılabilirdi. En azından PKK'nin devrime önderlik etme iddiası yerle bir edilmekle kalmayıp; Kürdistan halkının kurtuluş umudu ve yakaladığı kurtuluş fırsatı da sonuçsuz bırakılabilirdi. İşte bu amaçla sömürgeci faşist cunta devrimci tutsaklara saldırmaktan bir an bile geri durmadı.

Diyarbakır Cezaevi, Kürdistan Devrimi açısından da önemliydi. PKK önderliğindeki çağdaş ulusal kurtuluş mücadelesi sömürgeci

zandıracak, başarısızlık ise, tersi bir durum yaratarak Kürdistan tarihindeki başaşağı gidişi hızlandıracaktı. Hem devrimciler, hem de faşist sömürgeciler için Diyarbakır zindanında alınacak sonucun önemi büyüktü. İşte sömürgecilerin uyguladığı vahşetin, şiddetin, zulüm ve işkencenin boyutunu belirleyen ana etmen. Diyarbakır zindanında Kürdistan ulusal kurtuluş savaşçılarının direnişlerinin başarısızlığa uğratılması halinde Kürdistan Devrimi'ne vurulacak olan ölümcül darbe de ortadaydı. Sömürgeci mahkemeler ve zindanlarda devrimcilerin sağlayacağı başarı ise, halkımıza, proletaryaya dünya ilerici kamuoyuna güven verecek, halkın geleceğe olan umutlarını pekiştirerek, gücüne güç katarak, sömürgeciliğin ve emperyalizmin en büyük korkusu olan devrim korkusunu onların yüreğine salarak teşhir edecekti.

Sonucu çok önemli olan bu savaşta sömürgeciler her türlü güce sahiptiler. En insani hakkı bile bir silah olarak kullanabilirlerdi —ki, kullandılar da—. Tutsak düşmüş Kürdistan ulusal kurtuluş savaşçılarına istediklerini yaptırabileceklerini sanıyorlardı. İstediklerinin bir bölümünü uzun bir dönem yaptırdılar da. Ama, neticede bedenleri, inançları ve irade güçlerinden başka bir silaha sahip olmayan Kürdistanlı savaşçılar karşısında bozguna uğramaktan kurtulamadılar. Halka ve Partiye olan bağlılık, sosyalizm ve devrime olan inanç, insanın insan olarak kalma arzusu ve kararlılığıyla birleşince her türlü insani değerden yoksun azgın saldırıları boşa çıkararak karşı devrimcileri bozguna uğrattı.

Faşist sömürgecilerin her türlü imkan ve olanağa sahip olmalarına karşın, devrimin tutsak neferlerinin en büyük dezavantajları; öncesinden devralınan bir direniş mirasına sahip olmayışlarıdır diyebiliriz. Direniş mirasını bizzat kendileri yaratacaktı. Gerçi, diğer ülke devrim pratiklerindeki birikim ve değerler biliniyordu. Özellikle bu konuda Vietnamlı devrimcilerin Saygon'daki, Paulo-Condor zindanlarındaki pratikleri ve yarattıkları değerler Kürdistanlı devrim savaşçılarınca da biliniyordu. Ama, ne Diyarbakır zindanı Paulo-Condor'a, ne Kürdistan Vietnam'a, ne de Türk sömürgecileri ABD emperyalistlerine benziyordu. Bunu, Vietnam halkının ve devrimcilerinin, devrim uğruna harcadıkları emek ve gösterdikleri fedakarlıkları küçümsemek amacıyla değil; Kürdistan'ın özgül koşullarından kaynaklanan farklılığı ortaya koymak için belirtiyoruz. Örneğin, hiçbir Vietnamlı tutsak, Amerikalı, Japon veya Fransız olmaya zorlanmamıştır. Onlardan böyle bir şey istenmemiştir. Ama, Kürdistanlı tutsaklardan Kürtlüğünü inkar etmesi ve Türklüğü benimsemesi istenmiştir. Kısacası, Diyarbakır'daki direniş mirası, handikaplarla dolu uzun ve zorlu bir yürüyüşle kan kan, can can, ilmik ilmik dokunarak yaratılacaktı.

Cezaevi politikasının uygulamaya konulması

En ince ayrıntılarına kadar hazırlanmış olan "teslim alma ve ihanet ettirme" politikası, 81 yılı başlarında tutuklulardan, ziyarete giderken kol uzatmalarının istenmesiyle başlatıldı. Bu politikanın uygulayıcıları şöyle diyorlardı: *"...Sizden fazla bir şey istemiyoruz. Sadece görüşe giderken kolunuzu uzatın, görüşe de rahat rahat gidip gelin. Yok eğer kol uzatmazsanız, o zaman bizim de tavrımız değişir."* Tabii tutuklular, yere paralel bir şekilde omuz hizasına kadar el uzatmak yerine dayak yemek için ellerini uzattıklarında, *"Elinizi ha öyle uzatmışsınız ha böyle. Niye kendinize acı çektiriyorsunuz?"* diyerek tutukluları teslim almaya çalışıyorlardı. Dayağın yanısıra, *"Havalandırmaya çıkarmayız"*, *"Çay getirmeyiz"* vb. tehditleri de kullanıyorlardı. 24 Şubat 1981'de, Esat Oktay Yıldıran ve ekibinin cezaevine gelmesine kadar böyle sürdü. "Kural" dedikleri el uzatmayı kabul etmeyenler, yani direnenler 35. ve 36. koğuşlara (tecrit ve hücrelerde) toplanıyorlardı.

Yüzbaşı ve ekibi geldikten sonra teslim alma politikasının hayata geçirilmesi de hız kazandı. Yemeklerde dua okunması, havalandırmada, "Eskişehir Marşı"yla birlikte yürüyüş yapılması dayatıldı. Bu dayatmaları kabul etmeyip direnenler, dayak ve çeşitli kısıtlamalarla caydırılmaya ve teslim alınmaya çalışıldı. Teslim olmayıp direnenler 35. ve 36. koğuşlara tıkabasa dolduruldu. Hedef, direnişi dar bir alana; yani 35 ve 36'ya hapsetmek ve baskıları oralarda yoğunlaştırmaktı.

Tecrit, baskı, işkence ve terör gittikçe tırmandırıldı. Direniş, Haziran ayı başlarına kadar sürdü. Haziran başlarında cezaevi bir bütün olarak teslim alınmıştı. Bu arada Mart başlarında 36'da teslim alınanlardan bir grup 33. Koğuşa götürüldü. Anlatacağım olayın geçtiği koğuş da böylece oluşmuş oldu. 33. Koğuşa götürülen ve içlerinde "kahramanlarımız"ın da bulunduğu grup, direnişi sonuna kadar götürememiş, hatta en erken denebilecek bir vakitte teslim olmuştu. 36'da teslim olanları 3. ve 4. katlara çıkarıyor, direnenleri teslim olmaya özendirmek için onlara karışmıyor, sigara, yiyecek vb. ihtiyaçlarını karşılıyorlardı. Teslim olanlar, dua okuyor, yemek yiyor, direnenler ise dua okumayı reddettiklerinden, yemek yerine her öğün birkaç kez ellerini dışarı uzatarak dayaklarını yiyorlardı. Var olan örgütlenme dağıtıldığından haberleşme sağlanamıyordu. 36'da direnenler, dayak için ellerini bulundukları hücrenin önündeki demir parmaklıklardan dışarı uzatırlarken; 35'tekiler böyle yapmıyor, ellerini uzatmıyorlardı. Onların hücre kapıları açılarak tek tek kişiler dışarı çıkarılıyor ve komaya sokana kadar cop ve kalasla meydan dayağından geçiriliyor; daha sonra da yerde sürüklenerek tekrar hücrelerine atılıp kapıları üzerlerinden kilitleniyordu. Direnişte, tavır birliğinin sağlanmaması direniş için önemli bir zaaftı. Düşmanın tecrit politikasının başarısını sergilemekteydi.

Bu direniş süreci içinde insanlarımızın yaşadığı acıları, çektiği ızdırapları layıkıyla anlatabilmek pek de kolay olmayan bir şeydir. Acı diyoruz, bu soyut bir kavram. Ve birden fazla durumları anlatmak için de kullanılmaktadır. Dayağın verdiği acı, insanlığın yabancı olmadığı bir duygu, açlık, susuzluk ve onların vücuttaki etkisi de öyle. Ama teslimiyetin, arkadaşlardan ayrı düşmenin, inançlarına ters düşmenin acısı pek bilinmez. Dolayısıyla bunu yaşamayanlara anlatmak çok zordur. Hele bunu, yaşamayanların anlayabileceği bir şekilde anlatmaya çalışmak ise daha zor. Sözcük dağarcığımızı taradık. Fakat, teslimiyeti yaşamayanların da anlayabileceği bir anlatımda kullanabileceğimiz sözcükler bulamadık. Açlığını diş macunuyla bastırmaya çalışan, susuzluğunu duvarın nemlerini emmeyle veya üzerine dökülen pis suların ıslattığı elbiselerinden elde ettiği su ile gidermeye çalışan insanlar! 4 metrekarelik hücrelere 30-40 kişinin birden istiflenmesini anlatmak öyle kolay bir iş değil. Bir insanın, canlı bir organizmanın yaşamını devam ettirebilmesi için gereksindiği hava, su ve yemeğin silah olarak kullanıldığı böylesi bir dengesiz savaşı anlatmak gerçekten de kolay değil. Biz yine de bu savaş içinde yaşanan acıları somut birkaç örnekle anlatmaya, anlaşılır kılmaya çalışalım.

Gözlerin dilinden anlayanlar, onların çok şeyi açığa vurduğunu da bilirler. Diyarbakır zindanında tutsakların açlığını anlatan bir tek onlardı. İnsanlar açlıklarını —ki genellikle gizlemeye çalışıyorlardı— dile getirmezlerdi. Meydan dayağından dönenler, *"Ez başım, ez başım"* diye acılarını gizlemeye çalışırlardı. Açlığını, istemeyerek de olsa sofradaki ekmek kırıntılarına takılan gözleri sererdi orta yere. Ya da meydan dayağında ses tonu ele verirdi. Kimse çektiklerinden yakınmazdı. Çünkü, hemen hemen herkes bunun nedenini bilmekteydi.

Tutsakların direnişini kırmada hemen her şey silah olarak kullanılabilirdi. Öyle ki, Yüzbaşı Esat Oktay, çırılçıplak soyduğu tutsakları gardiyanlarına vererek, *"alın bunları götürün, istediğinizi yapın"* diyordu. 45 gün süren I. ölüm orucunu da buna eklemek gerekir. Ki, bu ölüm orucu sonunda **Ali EREK** şehit düşmüştü. Özcesi, tutsak düşmüş insanlarımız varolan bütün güçlerini sonuna dek

kullandılar. Ancak direniş Haziran başlarına kadar götürülebildi. Ve cezaevi bir bütün olarak teslim alındı.

Bu uygulamaların gerçek hedefinin ne olduğu, tutsak kitle tarafından bilince çıkarılmış değildi. O zamanlar çok insan, mahkemelerin açılmasıyla birlikte, bu uygulamaların da son bulacağını, bu uygulamaların esas hedefinin savunma yapılmasını engellemek olduğunu düşünüyordu. Bazı siyasi gruplar ve PKK kitlesinin de bir kısmı, uygulamaların PKK kadro ve savaşçılarının direnişinden kaynaklandığını, kurallara uyulursa böylesi uygulamaların da kalkacağını düşünüyorlardı. Böyle düşünenler, daha çok hiç direnmesiz kuralları kabul edenlerdi. Fakat, düşman, süreç içinde kendilerine de yöneldiğinde, bu düşüncenin yanlışlığı da pratikle kanıtlanmış oldu. 13 Nisan 1981'de PKK Ana Davası açılmış olmasına rağmen işkenceler bitmedi. Ve kitle çoğunluğu, kendini kandırmaya devam etti. *"Uygulamalar fazla sürmez. Bir ay sonra bırakırlar. Daha ne istiyorlar. Her istenileni yapıyoruz..."* Bu yanlış düşüncelerden geçe geçe, uygulamaların gerçek hedefini bulma yolunda ilerlendi.

Çoğumuzun teslim olmasında önemli rol oynayan yanılsamalara da değinmek öğretici olacaktır. Şöyle ki; kitle çoğunluğu, tahliye olma umudunu koruyordu. Bu da şöylesi bir yanılsamayı doğuruyordu: "Direnenler militan kadrolardır. İdare de bunları biliyor. Direnirsen tahliye etmezler." Davanın politik nitelikte bir dava olduğu, kitle çoğunluğu tarafından bilince çıkarılmamıştı. "Benim dayım var, torpilim var. Rüşvet verirler. Beni çıkarırlar" gibi yanlış düşüncelerin kaynağı, toplumumuzun politik dava tanıklığının bulunmayışıdır. Geçmişte yaşanan sömürgeci mahkeme deneylerinin etkisinin sürüyor olmasıdır. Bu da tutsağın, her an tahliye olma duygusuyla yaşamasını; böylece de cezaevinin geleceği ile ilgilenmemesini; yani direnişten uzak durmasını beraberinde getiriyordu. tutsakların her an tahliyeyi bekler bir ruh hali kazanmalarında ailelerin önemli bir payı vardır. Ailelerin bu yöndeki sözlerine inananlar, genellikle genç tutsaklar oluyordu. Bir diğer yanılgı ise, "Kurallara uyarsam bana karışmazlar" şeklinde olanıydı.

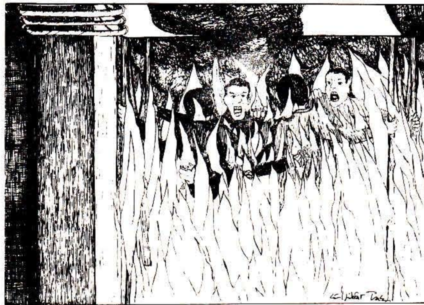
Cezaevi, bir bütün olarak teslim alınmıştı. Yani, 5 Eylül 1983'e kadar sürecek olan koyu bir teslimiyet süreci başlamıştı. Ama, nasıl bir şeydi bu teslimiyet? Teslimiyetin tanımını yapacak olursak; iki karşıt güçten birinin kendini düşmanın inisiyatifine terketmesidir diyebiliriz. Bu tanım, Diyarbakır zindanlarında yaşanan teslimiyeti de ifade etmektedir. Şartlı teslimiyet de aynı kapıya çıkmakla birlikte, yine de o; farklı bir tanımı gerektirir. Teslimiyetin pratikteki ifadesi, iki karşıt güç olgusunun ortadan kalkması ve taraflardan birinin, pratikte karşıt güç olma niteliğini yitirmesidir. Onu, karşıt güç yapan olgulardan yoksunlaşarak ve giderek süreç içerisinde karşıtına dönüşmesidir. Karşıtın istemi doğrultusunda yeni bir öz ve biçim kazanmasıdır. Düşmanın önünde alçalmak ve sonunda da yok olmaktır. Kazanılmış olan insani değerlerden giderek uzaklaşmadır. Diğer bir ifadeyle, artık insan olmaktan hayvanlaşmaya doğru yol almaktır.

Bu bağlamda soruna yaklaşırsak, Diyarbakır'daki teslimiyeti iki aşamada incelemek gerekir: Direniş sürerken ve direniş sona erdikten sonraki durum. Direniş sürerken teslim olanlara pek karışılmazdı. Hatta direnenleri teslim olmaya özendirmek için onlara çeşitli olanaklar da tanınıyordu. Hem koğuşlarda hem de 35'te direniş devam ettiği sürece ciddi bir uygulama görülmedi. Yemeklerde, gardiyan dua okuyor, koğuş onu tekrarlıyordu. Havalandırmada "İstiklal Marşı" söylendikten sonra yürüyüş kolunda "Eskişehir Marşı" söyleniyordu. Dayak atılmakla birlikte tüm cezaevinin teslim alındığı Haziran başlarından sonra atılan dayakla karşılaştırıldığında çok azdı demek doğru olur. Özcesi, direniş sürerken teslim alınanlara pek karışılmıyordu. Tüm cezaevi teslim alındıktan sonra ise, durum tamamiyle değişti ve yoğun bir saldırı başlatıldı.

Teslimiyet, tam olmasa da devrimci değerler ve devrimci otoriteye önemli oranda zarar verdi. Yoldaşlık değerleri ve bağları zayıfladı. Bireycilik, bencillik had safhaya ulaştı. Yardımlaşma duygusu erozyona uğradı. Devrimci inanç ve değerler saygınlığını korumakla beraber, değerinden hiçbir şey yitirmediği de söylenemezdi.

1981'in Mart ayı başlarında 36'dan teslim alınanlardan bir grup 33. Koğuşa götürüldü. **Ferhat KURTAY, Necmi ÖNER, Eşref ANYAK, Mahmut ZENGİN** de 33. Koğuşa götürülenler arasındaydılar. Partiye ve halka olan bağlılıklarıyla irade güçleri pratikte sınanmış bu insanları o zaman teslim olmaya iten neydi? Bu bilinmemektedir. Çünkü yalnız onlar değil, teslim olan hiçbir kimse teslim oluş nedenini kendine bile tam açıklayamamıştır. Öyle ki, açılması istenmeyen bir günah gibi saklanmıştır. Yaşamında, utanacağı şeyleri olanlar bu duyguyu çok iyi bilirler. Bir devrimci için düşman karşısında teslim olmak kadar utanç verecek başka bir şey daha olamaz.

Koğuşa gelenler, teslim olmanın utancını yaşadıklarından birbirinin yüzüne bakamıyorlardı. Yaptığından utanma, yaptığının iyi bir şey olmadığının farkında olmaydı bu. Yaptığının farkında olma ve bundan utanma iyiye alamettir. Böylesi duygular içerisinde olan kişi veya topluluk; ya yaptığını bir daha tekrarlamamaya ya da telafi etmeye yönelir. Bu da, kişi veya topluluğun geleceği açısından ümit verici bir durumdur. Fakat öte yandan teslim olduktan sonra yeniden direnmek de öyle kolay gerçekleştirilebilecek bir şey değildir. Tersine, getirilen yeni uygulamaları, "Kabul etmeyecek olsak başta teslim olmazdık" diye, sessizce kabullenmeyi sağlıyordu. Koğuşta yanlış düşünce ve anlayışlar, teslimiyetin etkisiyle gittikçe yaygınlaşıyordu. Bu yanlış anlayış ve düşünceler şöyle dile getirilebilir: "Teslim olduk, ihanet ettik! Partimiz bizi affetmez. İnanç ve düşüncelerimize ters düştük. Bizim için her şey bitti." Bu düşünceler beraberinde başıboşluğu, boşvermişliği, kendine ve yoldaşlarına saygı ve güven yoksunluğunu ve yine değerlere karşı kayıtsız kalmayı getiriyordu. Bunun sonucu olarak insanlar, hemşehricilik temelinde veya birbirlerini dışarıdan tanıyanlar biraraya geldiler. Bu biraraya gelişte bile bireysel hesap yapılıyordu. Borç alıp vermeler görülüyordu. İşte koğuşlarda gelinen nokta buydu. Yoldaşlar ihtiyaçlarını karşılamak için birbirlerine borç veriyorlardı. Gidiş, öyle devam etseydi daha beteri de olabilirdi. Ama buna müsaade edilmedi. Daha geniş tahribatlar yaratılmaması ve bu sürece bir son vermek için hemen toparlanma çalışmaları başlatıldı. **Ferhat KURTAY** önderliğinde yürütülen toparlanma çalışmaları çerçevesinde ilk etapta yanlış düşünce ve anlayışlar mahkum edilip sağlıklı bir durum değerlendirmesi yapılarak, teslimiyetin ne olup olmadığı konusunda kitlenin aydınlatılmasıyla işe başlandı. Yanlış anlayış ve düşüncelere karşı, *"Evet, teslim olduk, düşüncelerimize ve ilkelerimize ters düştük; ama henüz ihanet etmiş değiliz. Teslimiyet ihanet değildir. Ama ihanete giden yolun başıdır. Bu yolda atılan ilk adımdır. Eğer bizler toparlanabilirsek, ihanet etmekten kurtulabilir; Partimiz ve halkımıza layık olabilir ve attığımız bu yanlış adımla içine düştüğümüz çirkeften kurtulabiliriz. Toparlanmak demek, gücümüzü birleştirmek; bilgi, beceri ve yeteneklerimizi teslimiyet zincirini kırmaya yöneltmektir. Hem direniş 35 ve 36'da halen sürüyor"* vb. düşünceler ileri sürülerek yanlış anlayışlar mahkum edildi ve toparlanma sağlandı.

Koğuşta kollektif bir yaşam birliği oluşturuldu. Böylece arkadaşların yeniden biraraya gelmeleri sağlanmış oldu. Eğitim çalışmalarına başlanarak teorik bilgi gereksinimi giderilmeye çalışıldı. Ayrıca bu çalışmalarda içinde bulunulan durum ve çıkış yolları tartışılarak kitlenin, teslimiyeti düşünce alanında da olsa kabullenmemesi, reddetmesi amaçlandı. Teslimiyet koşullarında devrimci otoriteden ne ölçüde sözedilebilirse; işte bu şekilde devrimci otorite yeniden tesis edildi. 33. koğuşta yapılan çalışmaların en zoru buydu denilebilir. Herkesin kendisini eşit gördüğü bir ortam sözkonusuydu. Çünkü, bilgi ve becerisi ne olursa olsun, her şeyden önce herkes teslim olmuştu. İşte, herkesin kendisini eşit görmesi de bundandı. Böylesi bir ortamda, otorite tesisi için çalışkanlık, daha çok fedakarlık, dayaktan sakınmama, idareye karşı atak, arkadaşlara karşı yumuşak, şefkatli olmak gerekiyordu. Ayrıca, dönemin özelliklerinden dolayı, kullanım eşyalarının dağıtımında kılı kırk yarar bir itina göstermek zorunluydu. Öyle de yapıldı.

Daha, 35 ve 36'da direniş sürerken koğuş toparlandı. Ama bu toparlanma, süren direnişe katılmaya yetmiyordu. Çünkü, çok yakın bir zamanda direniş terkedilerek gelinmişti. Direniş sürdüğü için de idare, koğuşların üzerine pek yönelmiyordu. "Direnişe katılmıyoruz, hiç olmazsa yardım edelim" diye birkaç girişimde bulunuldu. Bu girişimlerin amacı, direnenlere moral destek sağlamaktı. Bunun için de birkaç kez para yollandı. Ama para onların işine yaramazdı. Çünkü, onların yanında para işlerliğini yitirmişti. Yani, hücrelere tıkılan direnişçilere bir şey verilmiyordu.

Koğuştaki tutuklulardan biri, birgün mahkemeye çıkarıldı. Mahkemesi öğle sonrasına kaldığından, yemek yemesi için geri getirilmişti. (O zamanki uygulama öyleydi. Sonradan "lüks" sayılan bu uygulama kaldırılarak sabahtan akşama dek aç-susuz ve tuvalet ihtiyaçlarını karşılamaya bile izin verilmeyen —bu yüzden üstüne işeyenler olmuştur—, kımıldamanın yasak olduğu, ayakların ve dizlerin bitişik, ellerin dizler üzerinde, parmakların bitişik olduğu "esas duruşta-nizami duruşta-beklenilen yeni bir uygulama getirilmişti.) Kendisiyle yargılanan direnişçiler, 35'teki durumlarını anlattıklarında, mahkeme dönüşünde bu arkadaş yanına bir pidenin içine konmuş bir paket peyniri alarak, o kocaman açlıklarını biraz da olsa bastırabilmek için direnişçilere verdi.

Bu iyi niyet, bu direnişin başarıya ulaşması yönündeki istem, o şartlarda tabii ki yetersizdi. Ve doğru olan davranış, direnenlere moral destek sağlamak değil, onların direnişine aktif olarak katılmaktı. Bu çok açıktı. Ama yukarıda sözü geçen yardımdan öteye bir şey yapılamamıştır. Fakat, direnişin sürüyor olması, koğuşun toparlanmasında önemli bir rol oynamıştır.

Koğuşun yapısı genellikle iyiydi. Cezaevi düzleminde ele alındığında üçüncü derecede sayılıyordu. Bu derecelendirmede ölçü şöyle saptanıyordu. Birinci dereceden değerlendirilenler, sonuna kadar direnenlerdi. İkinci derecede ele alınanlar 33. Koğuştan sonra teslim olup 34. Koğuşa getirilenlerdi. Üçüncü sırada da 33. Koğuş geliyordu. Koğuşun bu yapısı, idarenin de temkinli davranmasını getiriyordu. İdarenin uygulamaları, diğer koğuşlarla kıyaslandığında pek etkili olmuyordu. Havalandırmada veya koğuş baskınlarında ne kadar dayak yenilirse yenilsin, yalnız kalındığında her şey bitiyordu. Dayak yiyenler acılarını gizlemek ve diğer tutsak arkadaşlarının moralini bozmamak için gülümsüyor, hiçbir şey olmamış gibi davranıyorlardı. Çünkü, gerçekten de tutsakları, kendilerinin yediği dayaktan çok arkadaşlarının yediği dayak etkiliyordu. Koğuşta çoğunluk PKK'li olmasına rağmen diğer siyasi gruplardan olanlar da vardı ve bunlarla sağlıklı bir ilişki ve uyum da vardı. **Ferhatların** kendilerini yakma eylemi sırasında, böylesine büyük bir koğuştan hiçbir ispiyoncunun çıkmamış olması, sonradan idare tarafından gönderilenlerin de ikna edilerek caydırılması, koğuşun genel yapısı hakkında bir fikir edinmemize yeter sanırız. Bu da koğuşun, idareye karşı bir bütün halinde tutunabildiğinin ifadesidir. Koğuştaki uyum ve birliği gösteren birkaç olay da anlatmak gerekir.

Koğuşta gençler çoğunlukta olmalarına rağmen, 60-70 yaş grubundan yaşlılar da vardı. Bu yaşlı yurtseverlerimiz yiğit davranışlar sergiliyorlardı. Dayaktan sakındıkları yoktu. O yaşlı, pörsümüş yanakları dayaktan al al olmasına ve titremesine rağmen, gözlerinde korkunun zerresine rastlamak olası değildi. Genç tutsakları en fazla yıpratan şeylerden biri de yaşlı yurtseverlere atılan dayaktı. O ihtiyarcıklar, o yorgun kalpleriyle o büyük dayaklara nasıl dayanıyor, acılarını nasıl saklıyorlardı? Onlara bu direnci veren, herhalde yıllardır yüreklerinde taşıdıkları bağımsızlığa olan tutkularına, bir ulus olarak varolma ülküsüne, Kürdistan gençliğinin dört elle sarılıyor olduğunu görüyor olmalarıydı. Yine onları da en fazla yıpratan şey, herhalde Kürdistan gençliğinin maruz kaldığı vahşetti. İşte, Kürdistanlı gençler ile yaşlı yurtseverlerimiz arasındaki uyumu sergileyen bir olay:

13 Haziran 1981'de koğuşlardan birinde, gardiyana karşı gelme gibi bir durum olmuş. Bu olayın bir misillemesi olarak, aynı gün bütün koğuşlar havalandırmaya çıkarılarak ölüm derecesinde dövüldüler. Olayın gelişimi şöyle oldu: Epey geç bir vakit olmasına rağmen (17.30) bizim koğuşun, havalandırmaya çıkmaya hazırlanması söylendi. Gardiyanların gözleri faltaşı gibi açılmıştı. *"Hasta, sakat kimse içerde kalmayacak! Herkes havalandırmaya çıkacak."* diye komut verildi. Gardiyanın ses tonu, jest ve mimiklerinden başka bir haber kaynağı olmayan tutsaklar, bunlardan gerekli sonucu çıkarmada uzmanlaşmışlardı. Bu nedenle de havalandırmada kendilerini nelerin beklediğini anlamışlardı. Bu anlama, onların kendilerini psikolojik olarak hazırlamalarına yarıyordu. Kapının açılmasıyla birlikte içeriye ellerinde kalaslarla gardiyanlar doldu. Belden yukarısı çıplaktı ve ter içindeydiler. Başka bir koğuşu meydan dayağından geçirip öyle geldikleri her hallerinden belli oluyordu. Tutsaklar, merdivenleri uçarcasına iniyorlardı. Çünkü, merdiven başlarında, ellerinde inşaatçıların beşe-onluk diye tabir ettiği kalaslarla gardiyanlar bekliyor ve ellerindeki kalasları önlerinden geçen tutsaklara rastgele vuruyorlardı. Fakat o anda en şaşılacak şey, kimsenin ne darbenin etkisiyle sendeleyip düşmesi ne de ölmesiydi. Hayır, ikisi de sözkonusu değildi.

Havalandırmaya çıkar çıkmaz, "yere yat", "sürün" komutları peşpeşe geldi. Hemen akabinde, *"yaşlılar ayağa kalksın ve duvarın dibine geçsinler!"* denildi. Yaşlılardan çok az bir kısmı kalkmıştı. Tutsaklar yerde süründürülüyor, cop ve kalaslarla rastgele dövülüyor ve üzerlerinde tepiniliyordu. Bu hengame içinde yerde sürünürken, yanında sürünen yaşlı yürtsevere gözü ilişen tutsaklardan biri; *"Dayı, sen niye kalkmadın?"* diye sitemli bir soru yöneltiyor. Yaşlı yiğidimiz de *"Yeğenim, benim canım sizinkinden daha mı kıymetlidir?"* diye cevap veriyor. İkinci olay ise, bir tahliye olayına ilişkindir. Yaşlı yurtseverlerimizden biri tahliye oluyor. Olay, onun koğuştan çıkarken ağlamasıyla yarattığı duygusal ortamdır. O dönemde tahliye olmak, cehennemden kurtulmak değerinde bir olayken; o ihtiyarcık içeride, cehennem ateşinde bıraktığı, bırakmak zorunda kaldığı sevdiklerinin, dostlarının acısı nedeniyle cehennemden kurtuluşuna sevinemiyordu bile. Acısı, sevincini bastırıyordu.

Koğuştaki tutsaklar, öylesine kaynaşmışlardı ki, idarenin, ispiyoncu çıkarma yönündeki tüm girişimleri sonuçsuz kaldı. Özellikle dayağa karşı zaafı olanları seçiyorlar ve bayıltıncaya kadar dövüyorlardı. Öyle ki, yalvarmasını, **"Ne isterseniz yaparım"** demesini bekliyorlardı.

Koğuştaki aydınlatıcı çalışmalar sonunda birçok kişi dayak yemesine rağmen, öyle bir şeye asla yanaşmadı. Koğuştan ispiyoncu çıkmaması, tutsakların gardiyan ve idarenin gözetiminden kurtulmalarına, böylece de içerde "rahat" etmelerine yaradı. Çoğu şey, açık tartışılıyor; eğitim çalışmaları, şehit devrimcileri anmalar, teorik tartışmalar vb. faaliyetler açıkça yürütülebiliyordu. Özcesi koğuş, içinde yaşayan tutsaklarıyla, bunların birbiriyle kurdukları ilişkileriyle iyi bir konumdaydı.

Toparlanma çalışmalarında sağlanan bunca başarıya rağmen, devrimci değerler teslimiyet koşullarında (açıktan belli olmasa da) erozyona uğramaktan kurtulamamıştı. Teslimiyetin kendisi, devrimci değerlerdeki en büyük erozyondu. Bu erozyonu da önlemenin bir tek yolu vardı. O da, teslimiyet zincirini kırmak! Diğer bütün çalışmalar, her türlü eğitim faaliyeti, teslimiyet sonucu meydana gelen devrimci değerlerin erozyonunu yavaşlatmaktan öte bir işlev görmüyordu. Yani, teslimiyet içinde yavaş yavaş tükeniyorduk! Devrimciliği bir an için kenara "bırakalım", birer insan olarak tükeniyorduk. Teslimiyet, kendini düşmanın insafına terketmedir. Biz de, kendimizi düşmanın olmayan insafına terketmiştik. Bu nedenle de, geleceğimizi belirleme yeteneğimizden; yani insanlığımızdan gittikçe uzaklaşıyorduk. İşin garip olan yanı da, henüz yaşanan olayın farkında olmamamızdı. Hala bir şeyler umuyorduk. Baskı ve işkencenin, bu kadar uzatılmasına bir anlam veremiyorduk. *"Bu ay, bu ay olmazsa gelecek ay biter"* diyorduk. Böylece aylar ayları kovaladı. Ana dava "yargılama"sı sürüyordu. Mahkemeye gidip gelirken ilk kez itiraf olgusuyla karşılaşıldı. Baskılar gittikçe tırmandırıldı. Bu arada "emir-komuta" zinciri de tesis edilmişti. Artık gardiyanlara "komutanım" diyorduk. Evet, bir er olan gardiyanın astıydık. Er olan gardiyan, bizim için gittikçe rütbelendi ve sonunda bir general oldu. Onlar bizi insanlığımızdan ederken, kendileri de gittikçe insanlıktan uzaklaşıyorlardı. Öylesine duygusuzlaştılar ki, tutsaklar insan değilmiş de cansız birer nesneymiş gibi geliyordu artık onlara.

1981 ortalarında, dayak attıkları sırada, istemeye istemeye vurmadan kaynaklanan, yüzdeki belirtileri, kasılmaları; '81 sonlarına gelindiğinde hiçbir er-gardiyanda kalmamıştı. Kasılma ve gerginlik yerini hoşnutluğa ve isteğe bırakmıştı. '82 ortalarında ise artık katliamı düşünür duruma geleceklerdi. Şöyle ki; 35'teki tutsaklardan birini hastaneye götüren Pele ve Mekansız Kazım adlı gardiyanlar, kendi aralarında şöyle konuşuyorlar;

— Mekansız: *"Yahu, biz bunları o kadar dövüyoruz ama sonra da iyileştirmeye çalışıyoruz. Boşuna uğraşıyoruz aslında. Havalandırmaya çıkarıp, üzerlerine benzin döküp yakacaksın."*

— Pele: *"Yok oğlum olmaz! Alevler dışarıdan görünür. En iyisi, onları kesip kesip kanalizasyona atacaksın."*

— Mekansız: *"Olmaz oğlum! kanalizasyon tıkanır!"*

Bu katliamcı düşünce yapısı, iki yıl sonra ölü tekmelemeye dek varıyor. Ocak direnişinde kan içinde, sedyeye baygın yatan bir tutsak, er-gardiyan tarafından tekmeleniyor.

Uygulanan politikanın bir yönü de kişiliksizleştirmeye yönelikti. Bu ustaca uygulanan bir politikaydı, ama tutsaklar kişiliksizleştirilmeye çalışılırken asıl olarak bu politikanın uygulayıcılarının kendileri daha fazla kişiliksizleşiyordu. Tutsakların ideolojileri, kişiliksizleştirilmeleri önünde engel olurken, gardiyanların kişiliksizleşmelerini engelleyecek bir ideolojileri bile yoktu.

'81'in son aylarında ihanet dayatması koğuştaki tutsaklar için de iyice belirginleşti. Artık, uygulamaların kalkması beklenmiyordu. Çünkü uygulamaların hedefi açıktı. *Tutsak düşmüş Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi neferleri, ihanete sürüklenmek isteniyordu.* 33. koğuşta gerek eğitim gruplarında gerekse de sohbetlerde açık olarak, içinde bulunulan durum ve çıkış yolları tartışılmaya başlandı. Bu tartışmalardan çıkan sonuç, "Teslimiyet, baskı ve işkence zorla kurumlaştırıldı. Ancak, tutsakların devrimci zoruyla kaldırılabilir" şeklindeydi. Sorun, genel hatlarıyla böyle ortaya konduktan sonra, iş, tutsakların devrimci zorunu yaratmaya kalıyordu. Bu devrimci zor nasıl yaratılacaktı? Herkes bu soruya cevap arıyordu ama doğrusu kimse ipe sapa gelir bir cevap veremiyordu. Sonra devrimci zorun yaratıldığını bir an için varsaysak bile, bu nasıl uygulanacaktı? Buna da cevap verilemiyordu. İlk akla gelen, tutsakların genel ayaklanmasıydı. Bu da pek kolay görünmüyordu. Çünkü, cezaevinin en iyi koğuşlarından biri olan 33'te bile böyle bir ayaklanmaya katılacakların sayısı çok azdı. Diğer koğuşlarla ilgili olarak söylenenler, böyle bir girişim cesaretini kırmaya yetiyordu. Tartışmaların boyutu çok genişliyor, dışarıya uzanıyordu. Böylesi tartışmaların birinde **Ferhat KURTAY,** *"Uygulamaların idare tarafından kaldırılması bizim için yıkım olur. Bir daha, kolay kolay belimizi doğrultamayız. İdare, bir gün, bütün uygulamaları durdurursa 'sizden bir şey istemiyorum' dese, birbirimizin yüzüne nasıl bakarız. Böyle bir durumda, dışarı çıksak bile, halka ne diyebiliriz? Bize sormazlar mı; bu düşüncelerinizi sömürgecilerin zindanlarında neden haykırmadınız da, onların marşlarını haykırıp durdunuz. Yarın sizi tekrar toplarlarsa, Kürdistan'ı da, devrimciliği de unutursunuz, demezler mi? Bu nedenle bu teslimiyet zincirini bizler kırmalıyız!"* diyordu.

Görüldüğü gibi, teslimiyet zincirinin tutsaklar tarafından kırılması zorunluluğu bir görev olarak önümüzde duruyordu. Tersi bir durum, yani sömürgecilerin uygulamaları birden kaldırmaları tutsak kitlenin fiziki olmasa da siyasi ölümü demekti. Durum bu kadar açıktı. Buna rağmen teslimiyet zincirini parçalayacak tutsakların devrimci zorunun nasıl yaratılacağı sorusuna cevap bulunamıyordu. Ama umut kesilmemiş, bu konudaki arayışlar devam etmiştir.

Ve gelişmeler, **Ferhat KURTAY'**-ın kaygılarının tam tersi yönde olmuştur; uygulamalar gittikçe daha da şiddetlenmiştir. Marş sayıları arttırılmıştır, "İnkılap Tarihi" adlı kitabın ezberlenmesi dayatılmış, yürüyüş stili değiştirilmiş, sayım, dua, emir tekrarı, koğuşa girişçıkış, "İstiklal Marşı"nın on kıtasının ezberlenmesi zorunluluğu getirilmiştir. Sözün kısası, "kurallar" öylesine arttırılmış ve öylesine ayrıntılandırılmıştır ki, tüm dikkatlerin "hata" veya "vukuat" işlememeye (çünkü, her "hata" veya "vukuat" gardiyan tarafından ve kendi insafına göre dayakla cezalandırılırdı) ayrılmasına ve gereken bütün özenin gösterilmesine rağmen, tutsakların yedikleri dayak sürekli artmıştır. Bu uygulamanın bir diğer yönü de, tutsakların, uygulamaları sonucu dayatılan "kural"lardan başka bir şey düşünememelerini ve böylece önceden edindikleri bilgilerin silinmesini (unutulmasını) sağlamaktı. Diğer bir deyişle beyin yıkamaktı.

Uygulamaların şiddetine ek olarak, haftanın değişik günlerinde tüm cezaevine yönelik özel uygulamalar gerçekleştirildi. Bu günlerde baskı işkence, küfür, hakaret vb. insanlıkdışı terör öylesine tırmandırıldı ki, tutsaklar bu terörden "bunaldı". Zaten idarenin amacı da buydu. Yani, estirilen terör insanları bunalıma sürüklemeye yönelikti. Çünkü, bu estirilen günübirlik terör dalgalarının ardından Yüzbaşı Esat Oktay, tüm koğuşlarda bulunan yayın cihazlarından *"yukarda Allah, aşağıda ben. Ancak ben sizi kurtarabilirim. Dışarıda ne suç işlemişseniz, işleyin. O beni ilgilendirmez. Bana gelirseniz sizi kurtarırım. Bana gelin!"*vb. konuşmalarla, zaten bunalmış olan tutsaklara "kurtuluş yolu" diye ihanet batağını sunuyordu. Kürdistan devrim tutsakları bu noktada gerçekten de kutlanmayı hak etmişlerdir. Çünkü, Yüzbaşının, dolayısıyla da Türk sömürgeciliğinin çabalarını boşa çıkartarak, onların beklediği yanıtı vermeyi reddediyorlardı. Yani direniyorlardı! Ama buna rağmen tehlike çok büyüktü. Tek tük de olsa çözülme başlamıştı. Durumun aynen sürmesi halinde, sayısız kişi, ihanetin batağında yok olmaktan kurtulamayacaktı. Düşmanın kendine güveni artmıştı. Artık, hedefini açık açık haykırıyordu. *"İtiraf ettirmedik tek bir insan*

Ferhat KURTAY

bırakmayacağım" diyordu Yüzbaşı Esat Oktay. Durumun vehameti, acil önlem alınmasını gerektiriyordu. Buna rağmen bir çıkış yolu yine de görünmüyordu, bulunamıyordu. Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin tutsak düşmüş neferlerinin örgütlü yapısı dağıtılmıştı. '81 başlarında teslim olunurken, tekrar toparlanıp yeniden direnmek, bu arada mahkemelerde savunma yapmak tavrımız varlığını devam ettiriyordu ama düşman da planlı ve sistemli bir politika uyguluyordu. Genelde bir toparlanma ve soluklanmaya fırsat tanımadı da. Toparlanma yönündeki en ufak bir girişim bile acımasızca ezildi. Öylesine bir tecrit politikası uygulandı ki, değil tutsakların birbirleriyle konuşmaları, değişik koğuşlarda olan tutukluların birbirlerini görmemeleri için elden ne geliyorsa yapıldı ve çok çeşitli önlemler alındı. Hatta bazı koğuşlarda, koğuş içindeki tutuklular bile birbirlerinden tecrit edildi. Konuşmak, düşünmek yasaktı.

Evet, teslim olduktan sonra toparlanarak yeniden direnme, pratiğin de gösterdiği gibi, bir yanılsamaydı. Tutsaklar üzerinde uygulanan amansız tecrit politikası, yeniden örgütlenmeye olanak tanımıyordu. Doğrusu, tutsakların içinde bulunduğu objektif durum da buna pek elverişli değildi. Yenilginin sorumlusu olarak herkesin birbirini suçlamasından tutalım da, teslim olduk, her şey bitti diyenlere kadar; hatta ilk adımı, ilk girişimi başkasından bekleyenlere kadar çok çeşitli ve bölük pörçük bir durum yaşanıyordu tutsaklar arasında. Bunu somut bir örnekle açıklamaya çalışalım:

Cezaevindeki tüm tutsaklar, sürekli ihanet batağı yönünde dönen bir bant üzerinde adeta bir ölüm uykusuna yatmışlardı. Bu bant, tutsakları, her saat insan olarak tükenecekleri bir sona yaklaştırıyordu ve onlar bu ölüm uykusundan uyanacak gibi de görünmüyorlardı. Onları bu uykudan uyandırmak için büyük bir olay gerekliydi. Evet, büyük bir olay! Her olay, onları uyandırmaya yetmezdi. Çünkü uykuları çok derindi.

«Kahramanlık, bir kişi ya da bir topluluk, bir halk, bir ulus ya da tüm insanlık için büyük önem taşıyan bir eylemdir. Ulusun veya insanlığın ilerlemesinin çıkarına ilişkin bir görevi yerine getiren aktif bir insan eylemidir. Kahramanlığın nesnesi gerçekliğin kendisidir.»

«Kahramanlığın içeriği, ulusal tarihin somut koşullarıyla bağlantılıdır. Doğa güçlerine egemen olmak, yabancı saldırganları geri püskürtmek, toplumsal ve siyasal yaşamda veya kültürel alanda bir ilerleme uğruna savaş vermek. Bütün bunlar kişilerin kendilerini topluluğun amaç ve çıkarına adamalarını ve bunu en önde gelen kendi sorun ve ödevleri olarak benimsemelerini gerektirir.»

Yüzleri alevler içinde bileşen
İhanetle güreşen
Dört militan yanıyor
Gözlerde bir inançtı
Yanık bedenlerinde isyan
Dudaklar slogan haykırıyor
Taze mayıs gecesi
Bir direniş ruhudur
Saran tutsak bedenleri
Dört meşale gibi dört can
Yanıyor dört militan
Kurtar mengeneden
Tutsak umudu
Bir sabah gibi
Aydınlanacak zindan...
VE AYDINLANDI İMAN!

«Genel eylem güçleri kişinin karekterinde ve eylemlerinde dile gelen kendi 'tinsel' gücü olur.»

«Büyük çabaların ulusal ilerlemeye hizmet eden uğraşların, yani genel amaçların tekil kişilerin eylemlerine dönüşmesi, yaşamdaki kahramanlığın özünü karakterize etmektir.» (Edebiyat Bilimi. I. Cilt-Genandiy M. Pospelov)

«Kahramanı yaratan, koşullardır. Kahraman olabilmek için kişide bir özellik olmalı. Ancak olaylarda da bir şeyler olmalı.»

«Kahraman yaşamında içgüdüsel araçlar ile çevresel varlığı öyle birleştirmiştir ki, onun çevresi üzerindeki etkisi, çevresinin onun üzerindeki etkisinden daha fazladır. O halde kahramanın çevresine hükmedip şekillendiren bir insan olduğunu söyleyebiliriz. Ancak kahramanın da olaylara hükmedebilmesi için onları yaratan kurallara uyması gerekir.»

«Kahramanı isteyenler kendilerinin bilinç ve mantıktan yürek ve içgüdünün sesine döndüklerini zannederler. Gerçekte, tarihin her zaman gösterdiği gibi, yöneldikleri gelecektir.»

«Kahramanın izleyicileri önder ve devrimciler, hep aynı kaynaktan öğrendikleri, hemen hemen sezgisel olan aynı dili konuşurlar. (Kahraman nasıl konuşursa konuşsun —bize ait—) *dinleyicisi onun ne demek istediğini ve bunun sözle değil eylemle ifade edilebileceğini bilir. Kahramanın, insanlar üzerindeki egemen gücü buradan doğar.»*

«Kahramanın eski biçimleri sahneden silen eylemiyle, yenilerini varettiği ancak sonradan anlaşılır.»

«Şarlatan, kahramanla aynı zamanda ortaya çıkar. Sahte bir biçimde ona benzer. O da aynı kuvvetlerden yaratılmıştır. Ancak onunla karşıt roller oynar. O bir Sulla, Kerensky, Hitler ya da Mussolini'dir.»

«Kahramanlar yalnızca şarlatanlar gibi insanlar üzerinde egemen olmayıp, aynı zamanda olaylar, dış gerçeklik ve madde üzerinde de egemendirler. Yeni, toplumsal gerçeklik üstüne olan sezgileri, bu ikisi arasındaki gerilimin bilgisini aşarak onlara bu gerilime yaratıcı bir son vermek için izlenecek yolu; eyleme yetecek kadar öğretir.»

«Bir kahraman, haklı çıktığını görmeden belki ölebilir, ancak eminiz ki, öğretisi devam edecektir. O kendini yaşatacak şeyler için savaşır. Bu günüyse; gelecekten başka ne yaratabilir?» (Ölen Bir Kültür Üzerine— Christopher Cawdwell)

Kahramanlık üzerine aktardığımız bu genel bilgilerden sonra, Kürdistan'ın yiğit evlatlarının, Kürt halkının varoluş destanlarını nasıl yarattıklarını anlatmaya başlayabiliriz. Olayların geliştiği ortamı, ortamın olağanüstülüğünü aktarmaya çalıştık. İşte bu en karanlık ve hiçbir çıkış yolunun görünmediği bir ortamda, büyük Önder **Mazlum DOĞAN** 21 Mart 1982'de, Çağdaş KAWA'yı yaratan büyük eylemiyle değerli yaşamına son veriyordu.

Mazlum, 35. Koğuşun 4. Kat 9. hücresinde tek başına kalmaktadır. Son olarak kendisine akşam yemeği veren arkadaşına, *"Uğurlar olsun"* diyerek el sallıyor. Bu arkadaş, *"Son günlerde hiç ekmek almıyordu ve her zamankinden daha sevinçli görünüyordu. O'nun el sallayışının bir vedalaşma olduğunu nereden bilebilirdim ki"* diye anlatmaktadır çok sonraları. Yakın hücrelerde kalanlar, *"Kimseye sezdirmedi"* diyorlardı. Bir başka arkadaş da, *"Aynı gece birtakım sesler işittim. Kendisine şöyle seslendim" diyor, "Ben de senin düşündüğünü düşünüyorum." **Mazlum** ise; "Sen benim ne düşündüğümü ne biliyorsun?"* diye cevap veriyor.

35. Koğuşta herkes, akşama kadar ayakta "esas duruş"ta marş söylediğinden herkes bitkin düşmüş olurdu. Ve hemen de uyurdu. 35'tekiler derin uykulardayken, **Mazlum** hazırlıklarını tamamlayarak, **"Newroz isyan geleneğimizdir!"** sloganını anımsatırcasına yaşamına son vererek isyanı başlatıyor. Önder **Mazlum DOĞAN,** sömürgeci zindanlarda halk için ölmede de önderliği elden bırakmadı. Kürdistan'ın dili ve yüreği **Mazlum,** Diyarbakır zindanında ölüm uykusundaki Kürdistan ulusal devriminin tutsaklarını kendi yaşamını feda ederek uyarmaya, onlara gerekli mesajı iletmeye çalışmıştı.

Mazlum, eylemiyle geleceğe yön verebilen bir kahramandır. **Mazlum,** halka, Partiye, tutsak yoldaşlarına ve tüm insanlığa söylemek istediğini eylemiyle söylemiştir. O, eylemiyle geleceğe yöneltmiştir. **Mazlum,** Newroz gecesi eylemiyle, tutsak kitleyi teslimiyeti kırma yönünde örgütlemiş, 17 Mayıs 1982 Dörtler'in kendilerini yakma olayını, 14 Temmuz 1982 Büyük Ölüm Orucunu, 5 Eylül 1983 kitlesel direnişi ile teslimiyet zincirinin kırılmasını sağlamıştır. Bütün bu eylemler, **Mazlum'**un attığı maya üzerinde şekillenmiştir ve **Mazlum'**un ileri görüşlülüğünün, örgüt-

leyiciliğinin bir ürünüdür. Bütün bunlar gerçek yaşamda sınanmış ve kanıtlanmış olaylardır. Ve onun eseridirler. O'dur, Diyarbakır zindanındaki tutsaklara insanlıklarını kazandırmada yol gösteren.

«...Teslimiyetin, yavaş yavaş ihanete dönüştüğü günlerde yaşıyorduk. Bazıları ihanetle tokalaşmıştı bile. Düşman bununla yetinmiyor, kitlesel ihaneti dayatıyordu. Özcesi, ihanete ramak kalmıştı. Böyle bir ortamda teslimiyetin karanlık perdesini yırtmak kuşkusuz kolay bir iş değildi.»

«...Akşam yemeğinden sonra tüm hücreler 'kaybol'muştu. Yani herkes, hiçbir tarafı görünmeyecek şekilde battaniye ile örtünerek uyumuştu. Bu nedenle 35'te ölüm sessizliği hakimdi. Çıt çıkmıyordu. Çoğumuz battaniyeyi kafaya çeker çekmez yorgunluktan uyuyakalırdık. İçimizde, uyumayıp düşünenler de vardı. Düşünceleri, teslimiyetin kalın duvarlarını aşıp, Partiyle bütünleşebilen büyük insanlar da vardı. İşte, O büyük insanlardan biri; Newroz gecesi teslimiyetin karanlık ufkunu yırtıyor ve dünya halkları için bağımsızlık ve özgürlük meşalesi oluyordu.»

«...Hücrelerde, alışılmış yeni bir gün başlıyordu. Sabah yemeği dağıtılıyordu. Ki, yemek dağıtanlardan biri ***'Komutanım! Komutanım! Mazlum!...'*** *diye bağırdı.* **Mazlum** *görünmüyordu. Yatağı düzgün, bulaşıkları yıkanmış duruyordu. Ama* **Mazlum** *görünmüyordu. Yemek dağıtan arkadaşlar sonradan bize 'baktıkları halde* **Mazlum**'*u göremediklerini' anlatacaklardı. Diğer hücrelerdeki tüm tutsaklar kulak kesilmişti. Yukarı katta bir şeylerin olduğu kesindi. Ama ne olduğu bilinmiyordu. Gardiyan, yemek dağıtanları telaşla hücrelerine kapatarak çekip gitti. Az sonra, leş kargaları gibi 4. Kata üşüştüler. Gardiyan, bir arkadaşa* ***'Mazlum biraz hasta, İstiklal Marşını sen oku'*** *dedi.*

«İşte o zaman, **Mazlum**'*a bir şey olduğunu anladık ama ne olduğunu bilemiyor, düşünemiyorduk. "İstiklal Marşı", "And" ve "Gençliğe Hitabe"nin okunmasıyla birlikte mesayi de başlamış oldu. Onlar da bu gürültüden yararlanarak 4. Kattaki hücrelerde kalanları hücrelerinden alarak 36'ya götürdüler ve Mazlum'un hücresine yöneldiler. Yukardan, sanki bir şeyler kesiliyormuş gibi sesler geliyordu kulağımıza. Daha sonra da yerde bir şeyin sürüklenmesine benzer hışırtılar duyuldu.* **Mazlum**, *son yolculuğuna, arkadaşlarının, yoldaşlarının sloganlarıyla değil, sömürgecilerin ırkçı-şoven marşlarını haykırırken; gardiyanların uçlarından tuttuğu bir battaniyeye konulmuş haldeyken, yerde sürüklenerek çıktı. yoldaşlarının, cılız da olsa bir sloganı, ne de sevindirirdi onu kimbilir?*

«Evet, giden O'ydu. Kendisini, sömürgecilerin ırkçı-şoven marşlarıyla yolluyorduk. Keko...Keko'muz... Sen çok, ama pek çok sevilirdin. Bunu sen de bilirdin. Ancak sen uyandırabilirdin bu ölüm uykusundan bizleri. Bizden istediğin, gözyaşlarımız değil, silkinip doğrulmamızdır. Ama, gel gör ki, gözyaşlarımıza söz geçiremiyoruz. Onlar da isyan ettiler bize. Akmak, akmak istiyorlar peşin sıra.

«...Tarih, bizlerin, O'nu uğurlayış biçimimizi yazmıştır, yazacaktır. Ve bizler, yaşamımızın her anında bunun utancını yaşayacağız. O, belki bizleri affetmiştir bile; ama biz kendimizi affedemiyoruz. Unutamayacağımız, affedemeyeceğimiz bir şey daha var: O da; bizi o duruma sokanın emperyalizm ve sömürgecilik olduğudur.»

Mazlum'un eyleminin koğuşlarda duyulması ise çok değişik olmuştur. Ve çok değişik etkiler uyandırmıştır. 32. Koğuşta eylemin duyulması çok sonraları, mahkemeye gidenlerin, mahkemede 35'ten gelenlerin açıklamaları sonucunda mümkün olmuştur.

PKK-Ana Davası'nda yargılananlar o gün çıktıkları duruşmadan akşam üzeri koğuşa dönmüşlerdir. Ancak, bu dönüş, her zamankinden farklı bir dönüştür, dönenlerin yüzlerinde derin bir hüzün, acı bir burukluk, garip bir suskunluk ve alabildiğine bir durgunluk okunmakta ve göze çarpmaktadır. Koğuşa girme sırasında kendi aralarında fısıldaşmakta ve eylemi açıklamama yönünde birbirlerini uyarmaktadırlar. **Mazlum**'un ölümünün, bir umutsuzluk ve karamsarlık yaratacağından çekinilmiştir. Bu nedenle de gizlenmesi, kitleye açıklanmaması istenmiştir. Ama böylesine büyük bir olay fazla gizlenememiş ve kısa bir süre *sonra tüm koğuşa yayılmıştır.* **"Mazlum,** *kendini yakmış!" Evet,* **Mazlum**'*un eylemi koğuşlara böyle* yansımıştır. Eylemin, 33. Koğuşa bu şekilde yansıması daha sonra koğuşta koyulacak olan eylemin biçimini de daha o vakit belirlemiştir.

Ferhat KURTAY

«...Mahkeme dönüşünde, mahkemelerden gelenlerden gelişmeleri öğrenmek üzere bir kenara çekerek onların etrafında toplanırdık. Gidiş-gelişte kaçamak konuşmalar, mahkemede yapılan açıklamalar ve özellikle 35'ten gelenlerin neler söylediklerini sorardık. O gün, PKK Ana Davası'ndan bir grup çıkmıştı. Mahkemeden döndüklerinde morallerinin bozuk olduğunu görmüştük. Önceleri pek bir anlam veremedik. Belki çok yorulmuşlar, böyle olmaları ondandır diye düşündük. Ancak, akşam yemeğinden sonra haber, bir bomba gibi patladı. **Mazlum,** *kendini yakmıştı. Koğuşun çoğunluğu ağlıyordu.* **Mazlum,** *PKK kitlesi tarafından çok sevilirdi ve* **Mazlum**'*un eylemi herkesi çok etkilemişti. Buna inanmak istemeyip isyan edenler bile vardı. Hem de neye ve kime isyan ettiklerini bilmeden.»*

Mazlum'un eyleminin çok yönlü etkisi olmuştur. Ama, biz bunlardan sadece ikisini ele alacağız. **Mazlum**'un eylemi, teslimiyet zinciri altında inim inim inleyen Kürdistanlı tutsaklar üzerinde olumlu ve büyük bir etki bıraktı. 33. Koğuşta olduğu gibi *"Artık yeter!"* diyorlardı tutsaklar. *"Artık yeter! Nereye kadar gideceğiz. İhanet edemeyiz. Bu bizim için ölümden de beter bir durumdur. O zaman bir şeyler yapmak gerekir", "Hiçbir yaşam, bu kadar alçalmaya değmez",* ***"Mazlum*** *bile kendini feda ettikten sonra. Bizim canımız onunkinden kıymetli değildir. Biz neden çekineceğiz"* vb. sözlerle ifade edilen tartışmalar ve arayışlar sürüp gidiyordu. Artık, ölüm de dahil, her türlü çare düşünülüyordu. **Ferhat KURTAY**'ın deyimiyle, *"Kürdistan tarihindeki bu başaşağı gidişe bir dur demek gerekirdi."* Ama neyle ve nasıl? Bu sorulara yeterli bir cevap verilemiyordu. Koğuştaki bu arayış, 35'e kadar uzanan bir isyan düşüncesinde noktalanıyordu. Gardiyanları teslim alıp diğer koğuşların kapılarını da açarak bize katılmak isteyenleri de yanımıza alarak koridora çıkmak, 35'e varmak istiyorduk. Gerisini düşünmüyorduk. Gerisini 35'teki önderlerimiz halledecekti. Bu, önderlerimize olan güvenimizin boyutunu da gösteriyordu. Bu arada 30-40 ölü verebiliriz diyorduk. Ama önemli değil.

Eşref ANYAK
Necmi ÖNER

Teslimiyet zinciri başka şekilde kırılamaz diye düşünüyorduk.

Mazlum, eylemiyle tutsakların yüreğinde ve bilincinde bir isyan ateşi yaktı. O bir kıvılcım oldu. Eylemin zamanlaması da mükemmeldi. Düşüncede de olsa bireysel kurtuluş olanaklarının tümüyle ortadan kalktığı; toplumsal kurtuluş yolunda başka bir seçeneğin olmadığının iyice belirginleştiği bir döneme denk geldi. **Mazlum**'un eylemi, "köylü ve küçük burjuva" kurnazlığıyla paçayı sıyırmanın yolunu tıkamıştı. Üçüncü bir yol yoktu.

"... 'Hiç birimizin canı, ***Mazlum****'unki kadar kıymetli değidir. O bile kendini feda ettikten sonra, bizim bir an bile durmamamız gerekir,"* Bu düşünce tutsakları bir noktada birleştiriyor, direniş yönünde örgütlüyordu. Kitlenin çoğunluğu olmasa bile, **Mazlum**'un mesajını kapması gerekenler kapmıştı bile. **Mahmut ZENGİN, Mazlum**'un eyleminin tartışıldığı bir ortamda şöyle diyecekti: *"Bizler de,* ***Mazlum*** *gibi dava uğruna canımızı verebileceğimizi ispatlamalıyız."*

Özcesi, **Mazlum,** Newroz gecesi eylemiyle teslimiyet zincirini kırarak, Kürdistan tarihindeki başaşağı gidişe dur diyecek olan, Diyarbakır zindanındaki Kürdistanlı tutsakların devrimci zorunu örgütlemiştir. O, tutsakların yüreğinde ve bilincinde isyan ateşini tutuşturmuştur.

Mazlum'un eyleminin, düşman uygulamalarına etkisi, onları daha da şiddetlendirme yönünde olmuştur. **Mazlum**'un eyleminin bizler için taşıdığı anlamı ve verdiği mesajı sömürgeciler de kapmıştır ve telaşa kapılıp uygulamaları daha da şiddetlendirmeleri de bundan dolayıdır. Sömürgeciler, **Mazlum**'un eylemiyle kitlede yarattığı uyanışı sindirmek ve bir an önce hedefe ulaşmak için uygulamalarını şiddetlendirmişlerdir. **Mazlum**'un eyleminin öncesi kadar rahat etmiyorlardı ama, O'nun eylemi sömürgecilere gerekli sinyali de vermişti. Kitleyi uzun bir dönem böyle tutamayacaklarını da anlamışlardı artık. İşte bütün telaşları bundandı.

Baskı ve şiddet arttırıldı. Yeni uygulamalar, yeni kısıtlamalar getirildi. Eşofmandan başka bir şey giyilmeyecekti. Pencereler açılmayacaktı.Koğuşta boyanmadık bir yer; ırkçı-şoven marşların yazılmadığı bir yer bırakılmayacaktı. Dışardaki eğitime ek olarak içerde de, akşama kadar marş söylenecek ve eğitim yapılacaktı. Geriye dönüşler, emir tekrarları, temizliğe çıkarken süpürgeyi tüfek omuzdaymış gibi tutma komutları, koğuşlara verilen su ve yemek miktarının azaltılması vb. gibi...Kısacası, tutsaklar için yaşam bir işkence haline getirildi. *"Bu kadarı da olmaz"* deniliyordu. Tutsaklar ölümü arar duruma getirildi. Bütün bu yeni uygulamalardan ayrı olarak, ellerinde bulunan ihanetçileri de kullanarak koğuş koğuş ele alma ve ihanete sürükleme çalışmaları planlı bir şekilde başlatıldı. Ayrıca, Elazığ ve Viranşehir gruplarından başlayarak grup grup ele alma, kişileri tek tek yemekhane bitişiğindeki işkence odasına alarak itirafa zorlamalar başladı. Koğuş düzeyinde ele alma, 34. Koğuştan başlatıldı. Ve kısa zamanda —hepsi de sonradan geri aldılar— 30'dan fazla kişinin itiraf yapması sağlandı. Bütün bu işleri ihanetçiler örgütlüyordu. Yani, kimin sorguya alınacağını kimin ifadesinin (itirafının) yeterli olup olmadığını Şahin Dönmez, M. Girgin, H. Akbalık vb.'lerinden oluşan ihanet bloku kararlaştırıyordu. Bu soysuzlar, kraldan çok kralcı bir tavır sergiliyorlardı. Uşaklıkları, ihanete zorladıkları kişilerin oranıyla ölçülüyor; bu nedenle de nasıl bir uşak olduklarını kanıtlamak için de didinip duruyorlardı. İddianameleri önlerine alıyorlar, sorguya alınan tutsağın vermesi gereken bilgiyi saptıyorlardı. Kısacası ihanet bloku, **Mazlum**'un eyleminin onlarda yarattığı korkudan kaynaklanan bir telaşla adeta şaha kalkmıştı. **Mazlum**'un eylemiyle yarattığı olumlu etkiyi kırmak, tutsaklar henüz başlarını kaldırmamışken onları ihanete sürüklemek istiyorlardı.

Mahmut ZENGİN

33. Koğuştan da birkaç kişi götürülerek itiraf kağıdını imzalamalarına karşılık bu kişiler, ispiyonculuk yapmadılar ve ilk fırsatta bunların nasıl imzalatıldığını mahkemede açıklayarak reddettiler. Bir gün, aniden koğuştan tutsağın biri alınarak hücrede tutulan bir itirafçının yanına konuldu. Koğuştan götürülen onun itirafçı olduğunu bilmemesine rağmen, ona açık vermiyor. Birkaç gün onun yanında tutulduktan sonra koğuşa geri getirildi. Yine, aynı dönemde **Eşref ANYAK,** para dağıtan «Minik Asteğmen»e ziyaretçisinin yatırdığı parayı mahkemede olduğu için almadığını söylüyor. Bunun üzerine asteğmen kendisine, defterdeki imzayı göstererek, *"Sen defteri imzalamış ve paranı da almışsın. Niye yalan söylüyorsun. Bu imza senin değil mi?"* diye soruyor. **Eşref** de, *"...Ben o gün mahkemedeydim. Bu imza benimkine benziyor, ama benim değil"* diyor. Bunun üzerine Minik Asteğmen, o kocaman vücuduyla gardiyandan aldığı kalasla **Eşref**'i dövmeye başlıyor. Yorgun düşünceye kadar **Eşref**'e vurduktan sonra *«Yarına kadar iyi düşün. Yarın yine geleceğim»* deyip gidiyor. Ertesi gün yine geldiğinde **Eşref,** yine almadığını söylüyor. Bunun üzerine Minik Asteğmen yeniden acımasızca ve kinle **Eşref**'i dövüyor. **Eşref,** yine de kabul etmeyince 36'ya götürülüyor. Orada iki gün kaldıktan sonra geri getirildiğinde, koğuş önünde ona sorulduğunda *«parayı almıştım»*dedi. Bu arada gardiyan gülüyormuş; almadın ama aldırttılar dercesine. O günden sonra gardiyanın **Eşref**'e karşı saygısı artmıştı.

Son uygulamalar; yeni bireylerin teker teker sorguya alınarak itiraf imzatılması, ihanetçilerin koğuşlara girerek koğuştaki tutsakları itirafa zorlamaları sonucunda, kitlenin çoğunluğunun kendini ihanet uçurumunun kenarında hissetmesine neden oldu. Evet, kitle çoğunluğu hiçbir zaman, ihanet batağını bu kadar yakınında hissetmemişti. Herkes, her an götürülmeyi bekler duruma gelmişti. 33. Koğuşta bu gelişmeler çoğunluğa yansıtılmıyordu. Ama bu gelişmelerden haberdar olanlar tedirginliklerini üzerlerinden atmıyorlar ve bir şeyler yapma zorunluluğunu duyuyorlardı. Bununla da kalmayıp belli arayışlar içerisine giriyorlardı. İşte bu noktada **Mazlum**'un eylemi kendilerine yol gösterici oldu. Lakin, yine de bütün bunlar hazırlıkların başlatılmasına yetmiyordu. Ta ki, Esat Oktay'ın havalandırma ziyaretine dek. Havalandırmaya gelen Yüzbaşı adeta bir tanrı edasıyla konuşuyordu. *«Ben her şeyim. Ben her şeyi yaparım, ben ederim...»* Kısa bir nutuktan sonra, **Ferhat KURTAY**'ı göstererek *«Bu adamı görüyor musunuz? Bu adam, PKK'nin Mardin bölge sorumlusudur. Ben ortaya çıkarmasam, rahatlıkla çekip gidecekti»* diyerek elinde tuttuğu Yıldırım MERKİT'in itiraflarından pasajlar okumaya başladı. Ve her zamanki itirafa davetini tekrarlayıp, yapılmaması halinde neler yapabileceğini belirtip, tehditler savurarak çıktı gitti.

Bu son olay, yani, Yüzbaşının havalandırmayı ziyareti, olay gününe dek sürecek olan eylem hazırlığının başlangıç noktasını oluşturdu. Başlangıç noktası oldu diyoruz, çünkü eylemin gerçek hazırlayıcısı ve örgütleyicisi **Mazlum**'un eylemiydi. Eylemin nesnel şartları ise, içinde bulunulan ortamdı.

Olay gününün çok öncesinde kahramanlarımız koğuştan ayrı olarak biraraya gelmeye başladılar. Kendi aralarında sürekli ve uzun uzun tartışıyorlardı. Bu tartışmaları görüyor, fakat neye yoracağımızı bilmiyorduk. Sormuyorduk da. Çünkü böyle bir şeyin yanlış anlaşılacağını biliyorduk. Yalnız, istemeyerek de olsa gözlerimizle onları; **Ferhat**'ı, **Necmi**'yi, **Eşref** ve **Mahmut**'u izliyorduk. Fakat, normal örgütsel bir çalışma olarak değerlendiriyorduk. Bu hazırlıkları, olay sonrasında farkedecek ve o biraraya gelişlere anlamı verecektik.

Bu biraraya gelişlerin sürdüğü günlerden bir gün (ki, bu biraraya gelişler eylemden yaklaşık bir ay kadar önce başlamıştı), **Eşref** ve **Mahmut** dış kantine 15 kg. tiner yazdırdılar. Mali durumumuz çok kötüydü. Epey kalabalıktık. Fakat gelirimiz çok azdı. Sigara içenlere haftada ikibuçuk paket filtreli sigara veriliyordu. Ayrıca, haftada kişi başına ancak 150-200 TL. verilebiliyordu. Paramızın çoğu, boya, bayrak, karton vb. araçların alımına, yani koğuşun ve koridorların bayraklarla. **«devlet büyükleriyle»,** ırkçı-şoven sloganlarla süslenmesine gidiyordu. Kantin listesini hazırlayan arkadaş, 15 kg. tinerin yine bu amaçlar için yazıldığını sanarak **Mahmut** ve **Eşref**'e *«15*

kg. çok değil mi?» diye sordu. Onlar da, *«Sen yaz. Biz Ferhat Hoca'ya söyledik»* diye cevap verdiler. **Ferhat KURTAY'**ın yanına gidilip sorulduğunda, kendisi de ilgili arkadaşa, *«Sen yaz! Lazım olur»* diyerek **Mahmut** ve **Eşref**'i desteklemişti. Kantinden gelen 15 kg. tineri, **Mahmut** bir ananın yavrusuna gösterdiği itinaya benzer bir itinayla alıp saklamıştı. tinerin ısmarlanması, eylemin çok önemli hazırlıklarından biriydi. Ama **Eşref** ve **Mahmut'**un koğuşun boya işleriyle uğraşıyor olmaları bunun farkına varılmasını önledi. Doğrusu, çok iyi gizlediler amaçlarını. Koğuş, ancak eylem sonrasında bu hazırlıkların farkına varacak ve anlamına erecekti. Kantinden gelen tinerin çok az bir kısmını kullanarak geri kalanını eylem için saklıyorlar. Ve bütün bunları koğuşa hiç hissettirmeden yapıyorlar.

Hazırlık olarak göze çarpan; daha doğrusu eylem sonrası farkedilen olgulardan biri de, **Eşref**'in olay öncesinde çıktığı mahkemede siyasi savunma yapmasıdır. Aynı gün **Ferhat** da mahkemeye çıkmıştı. **Eşref** savunma yaparken **Hayri DURMUŞ** dönüp **Ferhat KURTAY'**a bakıyor. **Ferhat Hoca,** daha sonra bunu şöyle anlatıyordu:

«**Hayri,** *'savunma yapmayı esas senden bekliyordum'* dercesine *ısrarla bakıyordu.* ***Eşref'**in savunma yapmasına çok sevinmişti. Ama, benim savunma yapmamam da onu oldukça üzmüştü. Adeta* yaralamıştı. Ben O'nun, O ısrarlı *bakışlarına dayanamayıp neredeyse kalkıp savunma yapacaktım. Ama... sonra vazgeçtim»* **Ferhat KURTAY'**ın o anda açıklamadığı «savunma yapmama gerekçesi» daha sonra; yani eylemden sonra açıklığa kavuşacaktı. **Ferhat KURTAY,** mahkemeye çıkmadan önce eylem arkadaşlarına savunma yapacağını söylüyor. Ama, eylem arkadaşları buna, *«Seni 35'e götürürler. O zaman eylem de suya düşer»* diyerek, **Ferhat'**ın savunma yapmasına karşı çıkıyorlar.

Olaydan çok kısa bir süre önce gardiyan, yine kantin listesi yapmamızı istedi. Biz de, koğuştakilerin taleplerini alarak kantin listesini yazdık. Ancak, listeyi **Ferhat Hoca**'ya gösterdiğimizde O, domates, salatalık vb. yeşillikleri de yazmamızı söyledi. *«Abi, bunlar şimdi turfanda, çok pahalı olur»* dediğimizde yine O: *«Bir şey olmaz. Sen yaz. Arkadaşlar son olarak domates, salatalık da yesinler»* dedi. **Ferhat'**ın konuşmasındaki o *«son olarak»* sözü, o zaman için hiç dikkatimi çekmemişti. Ancak olaydan sonra gerçek anlamını buldum.

Bir gün, **Mahmut'**la, cezaevinin durumunu tartışıyorduk. Sözü teslim olmamıza getirerek, *«Öyle lafla olmaz. Canımızı verebileceğimizi ispatlamalıyız»* dedi. Olay gününden bir veya iki gün önce de **Eşref** yanıma gelerek,*«Gel biraz konuşalım seninle»* dedi. Bir saate yakın süren sohbetimizde birçok şey konuştuk. Özellikle içinde bulunduğumuz durumu tartışıyorduk. Gardiyanları tutsak alıp 35'e yürüme fikrini **Eşref** atmıştı ortaya. Bu fikrin uygulanamayacağını söylemiştim o zaman. Yine aynı konu açıldı. *«Ne yapmalıyız»* diyordu. *«Mutlaka bir şeyler yapmalıyız, yoksa sonumuz iyi görünmüyor»* dedi. Bir yıldan fazladır aynı koğuşta kalıyorduk. İyi kaynaşmıştık. **Eşref** çok duygulu bir insandı. Güzel şiir okurdu. Özellikle, **Haki KARER** üzerine yazılmış olan **«Bir Devrimcinin Biyografisi»**ni çok güzel okurdu. **«Ben Kürdistan'ım»** deyişi, taa yüreğinden kopup gelirdi. Sohbetimiz sürüp gidiyordu **Eşref**'le. Bir ara, durumlarla ilgili fikrimi sordu. Düşündüklerimi söylüyordum ki, birden, *«Dört-beş kişi kendini yaksa sence nasıl olur, etkili olur mu?»* diye sordu, O günlerde, gazetelerden birinde, Latin Amerika ülkelerinden birindeki devrimci hareketle ilgili bir yazı okumuştum. Bu hareket, bir zamanlar kendini yakmış bir devrimcinin adıyla anılıyordu. Bunu kendisine söyledim ve ekledim: *«Herhalde etkili olur.»* **Bunu söylememe rağmen, kendilerinin böyle** bir eylemi gerçekleştirecekleri aklımın ucundan bile geçmemişti. Yani, O'nun vermek istediği mesajı anlamamıştım. Nedenini bilmiyordum. Belki de benden kaynaklanan bir şeydir. Ancak, daha önce böyle bir şeyi yaşamamış olmamız, yaşam birikimimizde de böyle bir olayın bulunmayışı, bizi o yönde düşünmekten alıkoymuştur, sanıyorum.

Gazeteler nasıl gelmişti? Biraz o konuya açıklık getirmek yerinde olur. Günlük gazetelerden bazen koğuşlara da geliyordu. Ama nasıl ve ne şekilde geliyordu? Bir adet

Ceyhan Cezaevi'nde Dörtler'in yakma eylemini simgeleyen tiyatro oyunu

günlük gazetenin yanında, her birinde 5-6 adet de **«Gong»** vb. magazin gazeteleri geliyordu. Zaten, yoksul olan koğuşumuz bunları almaya devam ediyordu. Bir gün, iki bin liralık gazete ve dergi geldi. Bunların içinde sadece üç adet günlük gazete vardı. Diğerleri magazin gazete ve dergileriydi, **Necmi, Ferhat Hoca'**nın yanına gelerek, *«isterseniz almayalım. Paramız yok deriz»* dedi. **Ferhat Hoca;** *«Olmaz, alsalar bile bundan sonra bize gazete getirmezler. Gazeteler ise bizim için çok önemli. Onlar getirdiği sürece almaya devam edeceğiz.»* dedi. İdarenin, Cumhuriyet gazetesine bile tahammülü yoktu. Tahammül edemediklerinden dolayı hiç getirmiyorlardı.

Onlar, eylem hazırlıklarını sürdürürken tavır ve davranışlarında birtakım değişiklikler oluyordu. **Ferhat, Necmi** ve **Mahmut'**un, zaten o güne kadar kimseyi kırdıkları, kimseyi incitecek bir laf ettikleri görülmemişti.Tutsak arkadaşlarına karşı çok iyi davranıyorlardı. Fakat son zamanlarda, o güne kadar kimseyi incitmemede gösterdikleri itinayı had safhaya çıkarmışlardı. Onların bu durumu duygu ve düşünce olarak yücelişlerinin pratiğe yansımasıydı.

Yaşanılan kimi olayların unutulamayacak bazı yönleri vardır. Ve bu yönler, kişinin yaşamını önemli bir oranda etkiler. Bu bir görüntü, bir duygu, bir davranış olabilir. Bir ayrıntıdır o. Fakat olayın bütününü anımsatır.

Necmi, koğuş sorumlusuydu. Diyarbakır zindanında yatanlar, o zamanlar tutsaklar lehine sorumluluk yapmanın ne demek olduğunu iyi bilirler. İdare ve gardiyan karşısında tutsakların korunup kollanması demekti sorumluluk. Bu ise, sorumlunun gardiyanla yüz-göz olmasını zorunlu kılıyordu. Gardiyanla yüz-göz olmak demem yanlış anlaşılmasın. Gardiyan konuşmasını bilmezdi. Onlar coplarıyla, kalaslarıyla konuşurlardı. Ağızlarından ise küfür hiç eksik olmazdı. *«...Hımm..Tutsaklar mı? Onlarla konuşmayacaksın ve onları konuşturmayacaksın. Onlar konuştular mı adamın kafasını karıştırırlar.»* Evet, böyle düşünüyorlardı. Daha doğrusu bu, Yüzbaşı Esat Oktay'ın emriydi. *«Askerin tutsakla konuşması yasaktır», «Tutsağı kesinlikle konuşturmayacaksınız.»* Bu nedenle gardiyanla yüz-göz olmak, sürekli kapıya gitmek, sürekli olarak gardiyanın dayak, küfür ve hakaretlerine hedef olmaktı. **Necmi,** işte böyle sorumluluk yapıyordu. O dönemde tutsakların lehine sorumluluk yapan çok az sorumlu vardı.

*«**Necmi** sorumlumuzdu. Bir gün, benim bir 'vukuatım' yüzünden O da dayak yedi. O'nun dayak yemesine neden olduğum için çok üzülüyordum. Kendi kendime, daha fazla dikkat edeceğim. Sürekli hata yapıyorum. Kendim dayak yemekle kalmıyor, başkalarının da dayak yemesine neden oluyorum diye* düşünüyordum ki; **Necmi** yanıma gelerek;**"Boş ver, üzülme. Zaten dayak atmak istiyorlar. Seni bahane etmeseydi başka bir bahane bulacaktı. Dayak yemem senin yüzünden değil"** dedi. Çok iyiydi. *Sürekli olarak bizleri gardiyandan korumaya çalışırdı. Gardiyanın gözleriyle gördüğünü dahi inkar eder.* **"Yok. Öyle bir şey olmamıştır"** *derdi. Koğuşumuzda çok samimi bir hava esiyordu. O durumda bile şakalaşıp gülebiliyorduk.»*

Olaydan bir hafta önce **Necmi'**nin yüzünde, çene kemiği hizasında bir çıban çıkmıştı. Yumru, her geçen gün gittikçe büyüyordu. Bir ceviz iriliğine ulaşmıştı. Ama, ne yumuşamış ne de ucu belirmişti. Her gün şaka olsun diye **Necmi'**yi çağırır, *«Bakayım çıbanın nasıl oldu, patlatılacak duruma geldi mi?»* diye elimle yoklardım. O da sesini çıkarmaz giderdi. Olaydan bir veya iki gün önceydi. Kendisini yine çağırdım, *«Gel bir bakalım. Çıbanın nasıl oldu?»* dedim. Nasıl olduysa bilmiyorum, **Necmi** bu sefer ters cevap verdi. *«Boş ver, nasıl olmuşsa olmuş, ne yapacaksın?»* dedi. Bir iki adım atarak benden uzaklaşmıştı ki, tekrar geri döndü ve gülerek yumuşak bir sesle, *«Ha hah ha... Bak»* diyerek kafasını bana uzattı. Kırıldığımı, alındığımı sanmıştı. O nedenle geri dönüp gönlümü almak istemişti. Olaydan sonra başlarına gittiğimde Necmi'nin çıbanı patlamıştı. Saçı, kaşları-kirpikleri, yüzü ve vücudu, hepsi yanmıştı.

Ahh!..Ahh!..İnsanlarımız daha ne zamana kadar böyle yanacak? Ve insanlık, gençlerimizin kendilerini yakmasına seyirci mi kalacak? Bizi görmeleri için daha neler yapmalıyız, nasıl ölmeliyiz...

Eylem hazırlığının bir diğer halkası da; **Ferhat KURTAY, Eşref ANYAK, Necmi ÖNER** ve **Mahmut ZENGİN'**in silahlarını teslim eder gibi, birtakım değerli eşyalarını dava arkadaşlarına dağıtmalarıydı. Biz de eşya alışverişi normal bir şeydi ama böylesi değil. Davayı sizler sürdüreceksiniz der gibiydiler. Silahımı al, sen devam et der gibiydiler. Anlatmak istedikleri, vermek istedikleri mesaj ancak olaydan sonra anlaşılacaktı.

Koğuşlarda gece nöbeti tutulurdu. Tutsaklar, günün bütün yorgunluğuna ek olarak ikişer saatlik gece nöbetine de kalkardı. Nöbet olayı da basitten karmaşığa doğru bir gelişme izledi. Önceleri (teslim olunup koğuşlara gidilen dönemler) tutuklular kendileri için nöbet tutarlardı. Bu gönüllü bir şeydi. İki kişi sabaha kadar nöbet tutar, sabahleyin de havalandırmaya çıkmaz uyurdu. Daha sonra ise cezaevi idaresi, nöbet tutma zorunluluğunu getirirdi. İlk dönemlerde, gece nöbetçi olan gardiyanlar koğuş içinde nöbetçi olan tutsaklardan tekmil almazlardı. Sonra «tekmil» vereceksiniz dendi. Tekmile koğuş mevcudunu, yatan ya da ayakta olanı ekleyeceksiniz dendi. Nöbette oturmayacaksınız, sigara içmeyecek, bir şey yemeyeceksiniz dendi. Gece kapıya bir metreden fazla yaklaşılmayacak (bu kural, kendi gardiyalarına olan güvensizliklerini ortaya koyuyordu), bir şey alıp vermeyeceksiniz dendi ve son olarak da nöbet süresince esas duruşta gezeceksiniz dendi. Evet, «kural» üstüne «kural» ekleniyordu. Amaç, işi karmaşıklaştırmak, içinden çıkılmaz bir hale getirmek, bunun sonucu olarak da, en ufak bir eksiklik ve yanlışlığı (yani onların deyimiyle «vukuat») dayakla cezalandırmaktı. Bütün bunların gerçek amacıysa, tutsağı sürekli dayak yememe düşüncesiyle hareket etmeye, bunun için de «kurallara» eksiksiz uymaya zorlamak; «zararlı» şeyleri düşünmesini engellemekti. Diğer bir deyişle, tutsağın düşüncelerini de «kurallar» zincirine hapsetmekti. Kendileri için düşünmelerini olanaksızlaştırmaktı. Kuralların özünde yatan amaç buydu.

Gece nöbetçilerini belirleyerek, daha akşamdan dışarıya verdiğimiz bir nöbet defteri vardı. Gelen nöbetçi gardiyan, koğuşta kimin nöbetçi olduğunu bu deftere bakarak anlardı. Gece, herhangi bir şey olacak olursa, bundan o saatteki nöbetçiler sorumluydu. Bu nedenle, günlük nöbet çizelgesini belirleme işini arkadaşlar bana vermişlerdi. Ancak, olaydan kısa bir süre önce **Necmi,** nöbetleri ben belirlerim diyerek bu işi kendisi üstlendi. Üç-dört gece, nöbetleri kendisi belirledi. Önceleri bir anlam veremedim bu değişikliğe. Ancak, olaydan sonra, beni olay karşısında sorumlu olmaktan kurtarmak için böyle davrandığını anladım.

Necmi'nin gece nöbetlerini belirleme işini üstlenmesinin iki nedeni vardı. Ilki, olay gecesi kendilerini nöbetçi yazdırmak; ikincisi ise olaydan dolayı idarenin kimseyi sorumlu tutmasının önüne geçmek. Evet, hemen her şeyi düşünmüşlerdi ve işleri çok iyi örgütlemişlerdi. Kendilerini yakacakları tinerin dış kantinden ısmarlanmasını anlamıştık fakat tiner yalnız başına yeterli değildi. Aramalar sırasında, sahip çıkılmayıp biriken eski giyecek eşyalar da olayda kullanıldı.

Aramalar tam bir işkenceydi. Yaz-kış, karlı-buzlu demeden havalandırmada çırılçıplak soyulurduk. Bu arada küfür ve hakaretin bini bir paraydı. «Geriye dön! Domal! Aç!» komutuyla gerimize bir şeyler saklayıp saklamadığımızı kontrol ederlerdi. Bu uygulama daha çok aşağılamaya ve kişiliksizleştirmeye yönelikti. Yatak şilteleri rastgele deşilir ve ortalığa dökülürdü. Çantalardaki (valiz, bavul vb. ucuz pazar çantaları) eşyalar dökülür, kantin eşyaları (çok seyrek gelen kantin eşyalarının kullanımını geniş bir zaman dilimine yaymaya çalışırdık. Çünkü çoğu günler açlığımızı bunlarla bastırırdık) birbirine karıştırılır, bisküvi, yağ, reçel, süt, tursil ve sabun bilinçli olarak birbirine karıştırılırdı. Elbiseler yırtılır, astar, yaka gibi gereksiz (!) şeyler sökülüp alınırdı. Arama sonrası içeri girdiğimizde karşılaştığımız manzara içler acısı olurdu; on adet savaş uçağı saatlerce bombalasa böylesine bir karmaşıklığı ve altüst olmuşluğu yaratamazdı. Koğuşu eski durumuna getirmek ancak bir hafta gibi bir zamanı alırdı. Fakat, kısa bir süre sonra her şey yerli yerine oturmuş gibi bir görüntü kazanırdı. Birbirine karıştırılmış giyeceklerin ayırd edilmesi epey sürerdi. Koğuş, baştan başa tek sırayla dizilir, birkaç kişi de eline aldığı eşyaları tek tek göstererek sahibini bulmaya çalışırdı. İşte bu aramalar sırasında sahibi bulunmayan iki çuval giyeceğimiz birikmişti. **Ferhat Hoca** vd. arkadaşlar, onların üzerine döktükleri tinerle kendilerini tutuşturmuşlardı.

Olay gecesi koğuşta olağanüstü bir durum yaşanmıştı. Kahramanlarımız, yoldaşlarına, tutsak arkadaşlarına veda konuşması yapmışlardı. Kendilerini, etraflarını çevreleyen tutsakların sıcak ilgisine kaptırmışlardı. Konuşuyor, konuştukça da hem coşuyor hem de dinleyicilerini çoşturuyorlardı. Onlar, kendilerini dinleyenlerle birlikte geleceğe hitap ediyorlardı. Koğuşun gözetleme delikleri olmadığından ve yine koğuşun içinden geçen mutfak bacasının olduğu yer, üç katlı ranzaların bulunduğu taraf kapıdan görünmediğinden konuşmalar ve sohbetler gece geç saatlere kadar sürdü.

«Olay gecesi koğuşta adeta bayram havası esiyordu. ***Mahmut, Eşref, Necmi*** *ve* ***Ferhat'**ın gözlerinin içi gülüyordu. Çok sakindiler. Üç katlı ranzanın her katından bir grup arkadaş yataklarının üzerine oturmuş onları dinliyorduk. Ben,* ***Ferhat Hoca'**yı dinliyordum. Çok şey söyledi. Söyledikleri, benim olduğu gibi diğer arkadaşların da tüylerini diken diken ediyordu. Bütün söyledikleri doğruydu. İçinde bulunduğumuz durumu olduğu gibi ortaya koyuyordu.* ***Mazlum'**u anlatıyordu.* ***Mazlum'**u anlatırken bir ara sesi boğuklaştı, gözleri nemlendi. Ama birden O'nun verdiği mesajı hatırlarcasına sert, sert* ***Mazlum'**un mesajını aktardı.* ***Mazlum'**un eyleminin Kürdistan tarihi açısından önemini, ulusal kurtuluş hareketinin ne kadar zorlu ve çetin geçtiğini zaten bizim de bildiğimizi, teslimiyetin ne kadar çirkin bir şey olduğunu, teslim olurken çektiği acıları anlatıyordu. Çok şey konuşuldu, söylendi. Ama ben, o geceden yalnızca bunları hatırlıyorum.»*

«Koğuşta, adeta üç tane miting alanı oluşmuştu. Konuşmacılar kahramanlarımızdı. Dünümüzden söz ediyorlardı. Taa... Medler'den. Onların Asur'un zulmüne son verişlerinden...Bu günümüzden sözediyorlardı. ***Haki'**den,* ***Halil'**den,* ***Cuma'**dan. Siverek'ten, Hilvan'dan, Batman'dan ve Kürdistan'dan... Diyarbakır zindanından, '81 yenilgisinden, teslimiyetten, direnişten ve*

tabii ***Mazlum****'dan...* ***Mazlum****'un kişiliğinden ve iletmek istediği mesajdan... sözediyorlardı. Gelecekten sözediyorlardı. Bağımsız-Birleşik-Müreffeh Kürdistan'dan, sosyalizmden.* **Ferhat; *"Kürdistan tarihindeki bu başaşağı gidişe dur demek gerekir"*** diye haykırıyordu. *Ve tabi arkadaşlarına, yoldaşlarına* sesleniyordu. ***"Mücadele bayrağını elden bırakmayınız", "Davaya ve birbirinize dört elle sarılınız!"***diye *sesleniyordu.»*

Sanki, asırlar boyu gören, duyan, fakat bunları dile getirmeyip içine akıtan ve şefkat yoksunluğundan nasır bağlamış Kürdistan halkının yüreği bir hançerle deşilmişti. Akan kan değildi bu yürekten. Yılların, dile getirilmemiş duygu ve düşünceleriydi. Çekilen acılar ve geleceğe beslenen sarsılmaz inançtı. **Mazlum**'un yaktığı isyan ateşinin 33'te yangına dönüşmesiydi.

Koğuş, olaydan sonra, eylemin örgütlenmesindeki mükemmelliği görecekti. Koğuşa sezdirilmemişti bile. Tek eksikleri olduğu söylenebilir. O da, koğuşu susuz bırakmamak için, iyi yüreklilik edip su bidonlarını dökmemeleriydi. Bu yüzden epey acı çekmişlerdi. Hatta, eylemin başarısızlığa uğrama ihtimali bile vardı.

«Biz, ancak olaydan sonra, eylemin planlanmasındaki mükemmelliği görebildik. Tabii, yoldaşları olarak kendi eksikliklerimize de... Onların tek eksiklikleri bizi susuz bırakmamak için gösterdikleri iyi yürekliliklerİydi. Koğuş yangını söndürecek su bulamasaydı, kendileri de onca acı çekmezlerdi. Onlar, koğuştan kendilerini söndürmek isteyebileceklerin çıkacağını çok iyi biliyorlardı. Fakat, bilemedikleri şey, koğuşun, bu kişilere seyirci kalabileceğiydi. Buna rağmen eylemi iyi planlamışlardı. Gece nöbetlerini olaydan bir kaç gün önceye kadar bir başka arkadaş belirliyordu. Fakat, koğuş sorumlumuz olan ***Necmi****, gece nöbetlerini belirlemeyi de üslenmişti.»*

Olay gecesi **eşref, Mahmut, Ferhat** nöbetlerini 1-3'e yazdırıyorlar. O saatte hazırlıklarını tamamlayamadıklarından veya arkadaşların biraz daha uyumalarını sağlamak istediklerinden 3-5 nöbetçilerini kaldırmayarak eylemi bir-iki saat erteliyorlar.

«Uykunun en güzel ve derin olduğu saatlerde Onlar, kendilerini bir çıra gibi yakma hazırlıklarını tamamlamışlardı. O günlerde doyasıya uyuduğunu söyleyen tek bir kişi bulunmazdı. Çünkü, uykuya hasrettik. Açlıktan, durmadan lokanta kuranlar, tahliye olunduğunda on gün yataktan çıkmayacağım demeler birbirine karışıyordu sohbetlerde. Bazıları da ***'Dışarı çıksam, hapiste doyasıya uyuyamadım desem kimse inanmaz. İnanmadıkları gibi de adama gülerler'*** *diye uykusuzluklarını, uykuya duyulan açlığı dile getiriyorlardı. Bizler, mışıl mışıl uyurken, Onlar, üzerine isimlerini yazdıkları bir kiprit kutusunun kenarından yırttıkları kav ile içinden aldıkları çöplerle, Diyarbakır zindanının karanlığını yırtmak istercesine* **KENDİLERİNİ** bir çıra gibi **TUTUŞTURUYORLARDI** *o vakitte...»*

«Patlama sesi ile uyandım. Uyanmakla birlikte gözüme ilk çarpan azgın alevler oldu. Bu da ne?! Neler oluyor?! diye düşünüyor ve alevlerin nedeni hakkında bir yargıya varmaya çalışıyordum. Ben, daha bir yargıya varmadan, gözüm ***Ferhat Hoca****'nın yatağına ilişti. Boştu. Hiç bozulmamış, olduğu gibi duruyordu. Sonra yatağın üzerinde açık duran kağıdı gördüğümde her şeyi anlamış gibiydim. Kağıtla gördüklerim arasında bir bağlantı kurarak, eksik de olsa bir sonuca ulaşmıştım.* ***Ferhat Hoca,*** *kendini yaktı diye düşünüyordum. Yatağın üzerinde duran kağıdı alıp okumaya başladım. Kağıt, ikiye katlanmış bir dosya kağıdıydı. Okudum. Yazının sonuna doğru gördüğüm gerçek karşısında çok ama çok şaşırdım. O azgın alevler arasında yalnızca* ***Ferhat Hoca*** *değil, tam dört yiğit insan* ***"Kürdistan tarihindeki bu başaşağıya gidişe dur demek"*** için diri diri yanıyordu. *Bu tarihi anı tespit edercesine saatime baktım. Saat 04.30'du. Takvim 17 Mayıs Pazartesi'ni (1982) gösteriyordu. Sonra, elimdeki* ***'yoldaşlar'*** *başlıklı bildiriyi bir daha okudum. Her tarafı duman kaplamıştı. Yatağımdan kalktım ve giyindim. Biraz sonra gardiyanların koğuşa gireceklerini, giyinik olmanın daha iyi olacağını düşünmüştüm. Yangın yerine gittim. Alevler öylesine azgınlaşmıştı ki, tavanı yalıyor ve aralık duran pencereden parmaklıkları aşarak dışarı uzanıyordu. Kudurmuşlardı sanki. Alevlerin sesleri insanı ürkütüyordu. Ne bileyim işte... Azgın alevler nasıl ses çıkarıyorsa işte öyle ses çıkarıyordu. Duman gittikçe yoğunlaştı. Dumana, yanık et kokusu karışmıştı.»*

«Uykum ağır olduğu için bağrışlarla uyandım. Daha etrafıma bakmaya fırsat bulamadan ***'yangın var!'*** *haykırışlarıyla irkildim. Her tarafı duman kaplamıştı. Buna rağmen alevler görünüyordu. İlk düşündüğüm şey, ranzaların yandığı, koğuşun tutuştuğuydu. Ve diri diri yanacağımızdı. Bazıları, pencereleri kırıyor, yangın var diye dışarıya bağırıyorlardı. Uzun bir süre öyle durdum. Etrafı seyrettim. Öleceğimizi, fareler gibi boğulup gideceğimizi düşünmeme rağmen bir şey yapma gereğini duymuyordum. Ölümü kanıksıyordum. Sonra, slogan sesleriyle kendime gelerek aşağı indim.»*

«Uyandığımda her tarafı duman kaplamıştı. Aklıma ilk gelen şey, nöbetçilerin sigara içerken yangın çıkardıkları ve söndüremedikleriydi. Yangını söndürmek için hemen fırladım. Bidonlar kapının önündeydi. Tam bidonlara doğru gidiyordum ki, alevlerin içinden ***'Kahrolsun sömürgecilik!'*** *sloganının haykırıldığını işittim ve durdum. Ne yapmam gerektiğine bir türlü karar veremiyordum. Bu bir eylemdi. Onları kurtarıp kurtarmamam gerektiğine karar veremiyordum.»*

Evet, koğuşun ilk izlenimleri bunlardı. İnsanlar o duruma getirilmişti ki, ölümü dahi kanıksıyorlardı. Olay, koğuştaki tutsaklar için öyle yeni bir şeydi ki; çoğu şaşırıp kalmıştı. Tutsakların hiç birisi ne böyle bir olay görmüş ne de duymuşlardı. Bu nedenle böylesi bir durumda ne yapacaklarını bilemiyorlardı.

«Okuduğum bildiri-mektubun çok azını hatırlıyorum. Ulusal kurtuluş mücadelelerinin çok kanlı ve zorlu geçtiğini, dünyadaki diğer ulusal kurtuluş mücadeleleriyle birlikte, Vietnam ulusal kurtuluş mücadelesi de bize göstermiştir. Daha ideolojik grup aşamasında ***Haki*** *yoldaşın bir komplo sonucu şehit edilmesi, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin şiddetini ve acımazlığını kavramamıza yetmiştir. 12 Eylül askeri-faşizminin, Kürdistan bağımsızlık mücadelesini ve onun önderi PKK'yi cezaevinde de onun üye ve sempatizanları şahsında boğmaya yönelik uygulamaları bilinmektedir... Bu uygulamalara karşı çıkmanın zorunluluğu,* ***Mazlum****'un eylemi ve bu eylemin Kürdistan Tarihi açısından önemi ve mesajın ne anlama geldiğini vurgulayarak,* ***Mazlum****'u izleyeceklerini belirtiyorlardı.* ***'Halkımızın varlığına yönelik bir uygulamaları protesto etmek ve tarihimizdeki bu başaşağıya gidişe bir dur demek için kendimizi yakıyoruz'*** *diyerek bitiriyorlardı. Altta,* ***Ferhat KURTAY, Mahmut ZENGİN, Eşref ANYAK*** *ve* ***Necmi ÖNER*** *isimleri altalta yazılarak imzalanmıştı. Mektup-bildiri, bizlere yazıldığı için, arkadaşlara okuduktan sonra imha ettik. Ama, keşke etmeseydik. İdarenin onu bulmasını sağlasaydık. O zaman da düşünmüştük. Fakat onların, koğuştan çıkarılırken yaşıyor olması; bizde yaşayacaklarını, dönüp gelecekleri inancını oluşturdu. Böyle olacağı düşüncesiyle mektup bildiriyi yaktık.»*

Böylesine önemli belgeler ne pahasına olursa olsun korunmalı, imha edilmemelidir. Kürt halkının destanını yazacakların bu tür belgelere gereksinimi büyük olacaktır. Yetişecek yeni neslin kendisine sunulan değerlerin nelere mal olduğunu bu belgelerden öğrenmek ve sahip olduğu bu değerleri korumak sorumluluğu artacaktır. Bu değerleri çarçur etmek isteyenlere bu sorumluluk bilinciyle karşı çıkacak, onları etkisizleştirecektir.

«Yerimden kalktım. Alevlerin başına gittim. Alevler öyle azgındı ki, içinde bir şey olup olmadığı kesin belli olmuyordu. O sırada, alevlerin ortasından slogan sesleri yükseldi. ***"Kahrolsun sömürgecilik"*** *diye haykırıyorlardı alevlerin ortasında... Bu arada kendini kaybetmiş birkaç kişi, yangını söndürmek için su bidonlarına atıldılar. Göz açıp kapayıncaya kadar su bidonlarını alıp gelmiş, yangına doğru dökmeye başlamışlardı. Alevler arasındaki kahramanlarımız,* ***"Su dökmeyin! Su dökmeyin! Ateş yakın!"*** *diye haykırdılar. Bunun üzerine oradan ayrıldık. Su dökenlere ters ters bakarak, onlara yaptıklarının kötü bir şey olduğunu hissettirmeye çalıştık. Kahramanlarımızın haykırışlarını duyduklarında zaten onlar da su dökmekten vazgeçmişlerdi. —Ama—, yapacaklarını da yapmışlardı. Alevler yavaş yavaş sönmeye başladı. Eylemin başarısızlığa uğrayacağı korkusu, acılarını bastırıyordu. Herhalde bu yüzden olacak* ***"İhanetçiler, su dökmeyin, ateş yakın"*** *diye haykırdılar. Son haykırışlarıydı bu...»*

Koğuşta bulunanlar, o güne kadar böylesi bir olayı ne yaşamış ne de görmüşlerdi. Bu olağan ve doğal bir durumdu. Ama, olayın bir eylem, hem de devrimci bir eylem olduğu gün gibi ortadayken, yangını söndürmeye kalkmak eylem kırıcılığıdır. Su dökenler, bilmeyerek de olsa eylem kırıcılığı yapmışlardır. Onlara seslerini çıkarmayanlar, engel olmayanlar da aynı suça ortak olmuşlardır. Öyle, bilinçli olmasa da, yaptıkları son tahlilde eylem kırıcılığıdır.

«Su dökenleri uyaran kimseyi görmedim. İlk karşı çıkış, alevler içinde yananlardan geldi. Ama geç kalınmıştı. Onlar bize veda ederken biz onları layıkıyla uğurlayamadık. Bir slogan olsun atamadık. Tek yaptığımız şey, ağlayan birine ***'sus ağlama'*** *demek oldu. Ağlama diyorduk, çünkü; ağlanacak bir olay değil, sevinilecek bir olaydı. İnsanlarımız, halkımızın varoluş destanını yaratıyorlardı. Bu sevinilecek bir olaydı.»*

«Olay anında birbirine zıt duyguları birarada yaşadım. Her şeyden önce alevler içinde yananlar birer insandı. Hem de tüm koğuş tarafından sevilen, sayılan insanlardı ve çoğumuzun yoldaşlarıydılar. Onların, yok olmalarına bir insan olarak seyirci kalmak, seyirci kalma zorunluluğunu hissetmek ise acı veriyordu insana. Öte yandan, yoldaşların koydukları eyleme sevinmemek elde değildi. İşin doğrusu buydu. İki karşıt duyguyu aynı anda bir arada yaşıyordum. Koğuşta, bireysel ve toplumsal kaygılar, sevinçlerin hepsi birarada ve aynı anda yaşanıyordu. Koğuşumuzun mevcudu son zamanlarda azalmış olmasına rağmen kalabalıktı. Daha önceleri koğuş mevcudumuz 106'ya kadar çıkmış olmasına rağmen, olay zamanı 86'ya düşmüştü. Çoğumuz PKK'liydik. Olay koğuşta bir panik yaratmıştı. Kapıya vuranlar, camları kırıp dışarı bağıranlar, bayılanlar, yangına su dökenler, hiçbir şey olmamış gibi yatağından bile doğrulmayanlar ve seyredenler. Bu karmaşayı yatıştıramıyorduk. ***Ferhat Hoca*** *onların olmayışından doğan boşluğu dolduramıyorduk. Halbuki, cılız da olsa yatıştırıcı bir sese çok ihtiyaç vardı. Kimin ne yaptığı, niçin yaptığı belli değildi. Görünen oydu ki, herkes kendini bir havaya kaptırmıştı.»*

«Dökülen suyun etkisiyle alevler önce sönmeye yüz tuttu sonra da tümden söndü. Kahramanlarımızın kendilerini yaktıkları yer, koğuş içinden geçen mutfak bacasının her iki yanında bulunan demir köşebentlerden kurulu iskelenin üzerine oturtulmuş, kalorifer kazanlarından dolayı, kapıdan görünmeyen yerin altıydı. Demir köşebentlerden kurulu, iskelenin orta yerinde yakmışlardı kendilerini, Ateş söndükten sonra her biri bir yana düşmüştü. Ne kadar zaman öyle kaldıklarını bilmiyorum. Zaman kavramını yitirmiştim. Ne onlara yardım ediyor, ne bir şey söylüyor, ne de yanlarına gidiyorduk. Donup kalmıştık. Bana, çok uzun gibi gelen, aslında bir-iki dakikayı aşmayan bir zaman diliminde öylece kalıyorduk. Sonunda nasıl olduğunu bilmiyorum. Onları, kaldıkları yerden taşır buldum kendimi. Her taraf su dolmuştu. Altlarına birer döşek getirdik. Onları döşeklerin üzerine uzattık. ***Eşref****'in sesi hiç çıkmıyordu fakat nabzı atıyordu.* ***Mahmut*** *bağırıyor, slogan atıyordu, kendinde miydi, sayıklıyor muydu pek belli olmuyordu. Belli olan tek şey, sürekli slogan atmasıydı.* ***Necmi****'yi döşeğin üzerine uzattığımızda boyu uzun olduğundan iyi ayarlayamamıştık. Kafası döşekten aşağıya sarktı. Çok az duyulan bir sesle, başının altına bir yastık koymamızı istedi. Sanki dilimizi yutmuştuk. Konuşamıyorduk.* ***Ferhat Hoca*** *da yaşıyordu. Çevresini sarmıştık. Ondan bir şeyler bekler gibiydik. Gözlerini araladı ve gülümsemeye çalışarak,* ***"Arkadaşları yalnız bırakmayınız. Birbirinize destek olunuz"*** *dedi. Bu sözler, işittiğimiz son sözleriydi. Her tarafı yanmıştı. Üzerindeki naylon eşofmanlar parçalanarak vücutlarına yapışmıştı. Kaşları, kirpikleri, saçları ve vücutlarının dışarıya doğru çıkıntılı bölümleri çok yanmıştı. Yanan yerlerden sızan kan olmasa, insan olduklarının farkına varılamazdı. Vücutlarının birçok yerinden kan sızıyordu.»*

İdareye haber vermek için, kapıya vuranlar olmuş, fakat gelen nöbetçi gardiyan söylenenlere inanmayarak ve olayın ardında başka bir şey arayarak nöbetçi subaya haber vermiş. Nöbetçi subay da, dört kişinin kendini yaktığına inanmamış. Kendilerini yakanları görmek istemiş. İşte o zaman, baygın yatan yaralıları, kendilerini yaktıkları yerden alarak, kapıdan bakıldığında görülebilecek bir yere taşımışlar. Bu sırada revire bakan gardiyan, yanıklarda kullanılan sarı renkteki sıvı ilacı, kapı mazgalından yaralılara sürülmesi için vermiş. Daha sonra İç Emniyet Güvenlik Amiri Esat Oktay da gelmiş. Böylece kapı, olaydan yaklaşık 40-50 dakika sonra açılmış. İdarenin davranışlarına bakıldığında; kapıyı açmada gösterdikleri tereddüt, koğuştan belli bir beklentinin olduğu yönündeydi. Yani, bir isyan beklentileri her hallerinden belliydi. Ama, tutsaklar üzerindeki otoritelerini yitirmemek için yapay bir sertlik gösteriyorlardı. Yüzbaşı Esat Oktay geldikten kısa bir süre sonra, kapı mangalından bakmayı bırakıp, koğuşun içine daldılar. İlk girenler arasında Esat Oktay yoktu. Ve herhangi bir tehlikenin olmadığı anlaşıldıktan sonra geldi. Koğuşa girmeleriyle birlikte, coplarla saldırdılar. Koğuştan dört ölü çıkmasına rağmen yine de onlar coplarını sallamaya devam ediyorlardı. İşte, hem idarenin hem de gardiyanların hayvanlaştıkları nokta... Duygu diye bir şey kalmamıştı...Hiçbir şey düşünemez duruma gelmişlerdi... Onların bu duruma gelmesi için her şey kullanılmıştı. Askerliğini yakma tehdidi, çeşitli vaadler ve mükafatlarla teşvik, korku; özellikle *«sizi tutuklatır onların yanına gönderirim»* yollu tehditler; gardiyanları, kendilerine söylenilenden daha iyisini yapmaya itiyordu. Bu tehditleri görünür kılmak için '81 ortalarında E Blok çavuşu olan bir gardiyan, bir bahane ile tutuklattırılarak, 36'ya konmuş ve kendi

Ceyhan Cezaevi'ndeki savaş esirleri, devrim şehitlerimizin manevi huzurunda...

devre arkadaşlarına dövdürülmüştür. Tabii, bu belirtilenler, gardiyanların günahsız olduklarını düşündürmemelidir. Fakat, daha çok sömürgecilerin, insanı kendi çıkarları doğrultusunda kullanmakta kural tanımamazlıklarını göstermektedir. Kendi çıkarları doğrultusunda kullanılan bu insanın, kullanım sırasında aldığı bu yan biçim, sömürgecileri, emperyalistleri hiç de ilgilendirmemektedir.

«...Hemen yazılı ifademizi aldılar. Koğuşta yeterince kalem olmadığından, karşımızdaki 32. Koğuştan kalem alındı. İfadelerimizi yazmaya başladık. Tutsakların çoğu ne yazacaklarını bilmiyordu. Birbirine bakanlar çoğunluktaydı. Bir ikilemi yaşadıkları her hallerinden belliydi. Olay olduğu gibi mi yazılmalı yoksa slogan attıkları gizlenmeli miydi? Doğrusu ben de aynı ikilemi yaşıyordum. Sonunda kararımı verdim. Slogan attıklarını yazmayacaktım. Kendimce neden şuydu: ***Ferhat, Necmi, Eşref, Mahmut*** *daha yaşıyorlardı. Ölmemişlerdi. Ve iyileşip tekrar döneceklerdi. Öyleyse slogan attıklarını söylemek onları ispiyonlamak olurdu. Bu nedenle slogan attıklarını yazmamalıydım. Evet böyle düşünmüştüm.»*

«İlk yazdığımız ifadeleri beğenmeyip geri getirdiler. ***"Olay nasıl olmuşsa öyle yazın"*** *dediler. Slogan attıklarını yine yazmadım. Etrafıma baktığımda, sonradan çok kötü durumlara düşecek olan birkaç kişi uzun uzun yazıyorlardı.»*

«Koğuşa girdikten sonra bizleri duvar dibine, yatakhane bölümüne doğru sıkıştırdılar. Sırtımız gardiyanlara dönüktü. Gardiyanlara yakın bulunduğum için cop ve kalaslar sürekli sırtıma inip kalkıyordu. O sırada ***"birkaç kişi gelsin"*** *diye seslendiler. Uç kısımda olduğum için ben de gittim. Yaralı arkadaşları birer birer battaniyeye koyduk. Sonra her birimiz battaniyenin bir ucundan tutarak yaralıları idareye taşıdık. Onları götürürken bile gardiyan bizi copla dövüyordu. Nasıl oldu bilmiyorum, gardiyanın biri, (gördüğü manzara karşısında duygulanmış olacak,* ***"Ne vuruyorsun ulan!... Düşürecekler"*** *diyerek bizi döven gardiyana çıkıştı. Çok şaşırmıştık. Uzun bir zamandan beri böylesi bir şeye tanık olmamıştık. Demek ki, bunca çirkef arasında duygularını, insanlığını henuz yitirmeyen biri varmış diye sevindik. Yaralıları, mahkeme koridoru dediğimiz, koridorun son bölümüne, idarenin bitişiğine, betonun üzerine uzatıp geri geldik. dönerken gardiyanın biri yürüyüş için komut vermeye hazırlanıyordu ki, yine o sözünü ettiğim gardiyan* ***"serbest adım yürü"*** *komutunu verdi. İnsani bir davranışa, insani bir görüntüye öyle hasrettik ki, insani bir davranışın veya görüntünün kırıntısı bile bizi mutlu etmeye yetiyordu.»*

«...Koğuşa döndükten sonra elimize birer kalem kağıt tutuşturdular. Ve ifadelerimizi yazmamızı istediler. Ben de olayı yazdım. Biraz sonra ifadeleri geri getirdiler. ***"Slogan attılar mı? Attılarsa hangi sloganı attılar? Onları da yazın?"*** *diyerek bize yeniden kalem kağıt dağıttılar. Ben daha önce de attıkları sloganı yazmıştım. Yine aynısını yazdım. Bir ara, mademki onlar istiyor, öyleyse yazmamam gerekir diye düşündümse de, sonunda önceki ifademle çelişmemesi için yine yazdım...»*

«Camları kırarken elleri kesilen biri vardı. Onu hastaneye, yaralılarla birlikte götürmüşlerdi. Koğuşta tam altı adet cam kırılmıştı. Bu camları kıranların tesbitini istiyorlardı. ***"Birini eli kesilen ve hastaneye götüren kırdı diyelim. Peki, diğerlerini kim kırdı? Kim kırdıysa çıksın"*** *diyorlardı. Oysa, savcı geldiğinde,* ***"İyi ki camları kırmışlar. Yoksa hepsi boğulurdu"*** *diyerek camların kırılmasını olumluyordu.»*

Olaydan sonra saat 7'de, ana davadan mahkemesi olanlar koğuştan alınarak mahkemeye götürülecekti. Ancak, o gün, her zamankinden farklı olarak 33'ten gidenler diğer gidenlerle karşılaştırılmayacaktı. En zor dönemde ve her türlü dayak pahasına da olsa birbirini tanıyanlar yan yana düştü müydü, boş şeyler de olsa mutlaka konuşurlardı. Baskılar bunu engelleyemedi...

Gerçi, nasılsın, iyi misin? Hangi koğuştansın? Durumun nasıl? gibi soruları aşmıyordu bu konuşmalar. Ama bu bile tutuklulara yetiyordu. Olan biten hakkında az da olsa bilgi edinebiliyordu.

Olaydan sonra, aynı gün hem 33. koğuşun hem de cezaevindeki diğer koğuşlardan yanabilecek eşyaların hepsi toplandı. İçerde yanıcı bir şey kalmayacak denilerek, kantinden aldığımız zeytin yağları bile toplatıldı. Kipritler dışarı alındı. Kiprit çöpleri sayılı olarak koğuş sorumlusuna verilmeye başlandı. Bu uygulama uzun bir dönem sürdü. 35'e onu da vermediler.

İdarenin, koğuşa karşı takındığı çekingen tavır, o gün akşama kadar sürdü. Önceleri koğuşun toplu tepkisinden çekiniliyordu. Fakat daha sonra koğuştan bekledikleri tepki gelmeyince koğuşun üzerine yürüdüler. Ve koğuşta kalanlara yapmadıklarını bırakmadılar. Gerçi, koğuşa ilk girdiklerinde cop kullanmışlardı ama vuruşlarında bir çekingenlik vardı. Eski vuruşlarına pek benzemiyordu. İlk vuruşlarda ilk elde otoriteyi kaybetmemek için gösterilen sertlik ile toplu tepki beklentisinden kaynaklanan çekingenlikle koğuşun üzerine gelinmişti. Ve bu uygulama çok kısa sürmüştü.

O gün akşama kadar bize pek karışmadılar. Önce tüm yanıcı malzemeleri dışarı çıkarmamızı istediler. Sonra da kendileri girip kontrol ettiler. Her tarafa ağır bir koku sinmişti. Tıkanmış olan tuvaletin kokusu da bu kokuya karışınca nefes almamız bile zorlaştırıyordu. Gerçi, tuvalet kokusuna alışmıştık. Çünkü, tuvaletler sonradan üç duvar çatılarak yapılmıştı ve ikide bir de tıkanıyordu. O zaman da tuvaletler tıkanmıştı. Açmak için, uğraşan da yoktu. O gün bizi, eğitim için, havalandırmaya da çıkarmadılar. Bize pek karışmıyorlardı. Öğleyin, yemek de getirdiler. Ama kimse yemedi. O açlıkta, kimse yemek yiyemiyordu. Tuvaletler de tıkalı olduğu için, yemeği ne yapacağımızı şaşırmıştık. Sonra, ortalığı düzeltmeye, temizlemeye başladık. Kırık camları bir leğene doldurduk. Her şeyi çöpe atmıştık. Çöpümüz epey kabarmıştı. Tuvaleti açtık. Çöpü, 12 kişi dışarı çıkardı. Geri dönerken 11 kişi kalmıştık. Bizimle çöpü çıkaranlardan biri, geride kalmıştı. Yani, itiraf etmeye gitmişti. Olaydan sonra ilk firemizi vermiştik. Akşamleyin, sayımdan kısa bir süre önce onu geri getirdiler. Düşman, koğuş hakkında bilgi edinmişti. Ve tabii, koğuşun yapacağı bir şey, göstereceği bir tepkisinin olmadığı da anlaşılmıştı. Böyle olunca da koğuşun üzerine yürümesinin hiçbir sakıncası kalmıyordu. Öyle de yaptılar. Bizden ses çıkmayınca da üzerimize üzerimize yürüdüler. Baskıyı habire artırdılar.

«Hiçbir şeye dokunmamamızı isteyerek çekip gitmişlerdi. Biz de hiçbir şey yapmadan öylece oturuyorduk. Saat 7'ye doğru mahkemeye çıkardılar. Mahkemeye gidenler götürüldükten sonra gardiyanlardan birkaçı koğuşa dolarak ***Ferhat Hoca****'nın yatağını sordular. Yatağı ve eşyalarını didik didik ettiler. Yazılı bir şey arıyorlardı. Sonra sırasıyla* ***Eşref****'in,* ***Necmi****'nin,* ***Mahmut****'un eşya ve yataklarını da aradılar. Saat 8'e doğru savcı geldi. Savcı gelmeden önce gardiyanlar bize, yüzümüz duvara dönük gelecek bir şekilde bir tarafa çekilip beklememizi söylemişlerdi. Geleni görmüyorduk. Yalnız, ayak seslerini işitiyorduk. Bu seslerden,* ***Ferhat, Necmi, Eşref*** *ve* ***Mahmut'un*** *kendilerini yaktıkları yere baktıklarını anladık. Yanık artıklarını karıştırıyordu. Sonra bir sesin kendi kendine* ***"Allah! Allah! Bunlar ne biçim insan; bu nasıl bir irade"*** *diye söylendiğini duyduk. Birisi, kendisine kırılan camları göstermiş olacak ki, savcı* ***"İyi ki kırmışlar, yoksa Hepsi boğulurdu"*** *dedi.*

Sayım düzenine geçmiştik. İtirafa giden adamımızı getirmişlerdi. Subayın yanında duruyordu. Subay onu öptü. Sonra gardiyanlar dayak düzenini almamızı söylediler. Biz de, bir elimizin üstü diğe-

Savaş esirleri zindan yaşamını canlandırıyorlar...

rinin avuçiçi ortasına gelecek şekilde üst üste koyup uzattık. ***"Yok öyle değil! Ellerinizin tersini çevirip uzatın"*** *dediler. Bu kez de avuçlarımız yere bakacak şekilde ellerimizi yanyana getirerek ileri doğru uzattık. Kalaslarla ellerimizin dış yüzüne vurmaya başladılar. Ellerimizin tersinde kas diye bir şey yoktu. Kalkıp inen her kalas kemiğe iniyordu. İnanılacak gibi değildi. Var güçleriyle vurmalarına rağmen kemiklere bir şey olmuyordu. İşin şaşılacak diğer yanı ise, avuçlara vurulandan da az acı çekilmesiydi. Böylece sayımı yapıp gittiler. Ancak bize, kapıdan görünen bölümden ayrılmayacaksınız dediler. Bu bölüm, yatak bulunmayan, yemek yediğimiz bölümdü. Kapı mazgalı açıldığında her tarafı görünüyordu. Akşam, yatma zamanı geldiğinde subay gelerek yere su dökmemizi istedi. İki bidon boşalttık. İki bidon daha boşaltın dedi. Onu da boşalttık. Daha sonra bu suyu süpürgeyle her tarafa yaymamızı söyledi. Sonra da yatın dedi. Sabaha kadar yerinden kıpırdayan olmayacak dedi, ve gitti. Nöbetçi sayısı arttırılmıştı. Esas duruşta hiç durmadan gezilecekti. Beş dakikada bir tekmil almaya, tehdit ve küfür savurmaya başladılar. Arada bir de bazı isimler okuyorlar ve ismi okunanları kaldırıp oturtuyorlardı. Sular içinde uzanmış yatar gibi davranıyorduk. Korkudan kımıldamıyorduk. Sabaha kadar ıslak elbiseyle öylece uzanıp kaldık. Çok yorgun ve bitkin olmamıza rağmen gözümüzü dahi kırpmadık...*

Sabah olduğunda, 5.30'dan itibaren marş sölemeye başladık. Ne ateş, ne sigara, ne yemek; hiç bir şey verilmiyordu. Yemeğin, kimsenin aklına geldiğini sanmıyorum. Ancak, sigara tiryakileri için durum böyle değildi. Ne istirahat veriliyor ne yatakhane bölümüne gitmemize müsaade ediliyordu. Islak elbiselerimiz üzerimizde kurumuştu. Arada sırada gelip koğuştan bazı tutsakları çıkarıyorlardı. Baskıların artmasına paralel olarak, "Kendilerini yaktılar kurtuldular. Olan bize oldu" gibi düşünceler de ortaya atılmaya başlandı. Bunun tersi düşünceler de vardı. Hem de daha gür bir sesle. Buna rağmen olay sonrası koğuşta bir altüst oluş yaşanıyordu. İdare, koğuşta tam bir faşist terör estiriyordu. Blok çavuşu da ikide bir mazgalı açarak, ***"Benim elimden kimse kurtulamaz. Ben insan sarrafıyım. Ben istihbaratta çalışmışım..."*** *vb. tehditlerle, küfürlerle itirafa davet ediyordu.»*

«Üçüncü gün, öğlen yemeğinden hemen sonra koğuştan birkaç kişiyi dışarıya çıkardılar. Birinci kapının hemen ardında dövüyorlardı. Dayak yiyen O idi, ama feryatları üzerimizde dayak yemekten de beter bir etki yapıyordu. Sonunda arkadaşı içeri aldıklarında anladık ki, koğuşta ilk defa olarak tutsaklara cop kullanılmıştı. Blok çavuşu, O'nu olduğu gibi çırılçıplak içeriye soktu. O'nu ensesinden tutarak bükmüştü. Sırtını bize döndererek marifetini tüm koğuşa gösterdi. Arkadaş, utancından gözlerini yummuş inliyordu. Artık kendi kendimize küfür ediyorduk. Gardiyanın söylediği küfürü tekrar ediyorduk.»

«Olaydan sonra ikinci gündü. Gelip, ***Eşref****'i teşhis edecek birini istediler. O zaman* ***Eşref****'in şehit düştüğünü anladık. O'nu dışardan tanıyan bir arkadaş O'nu teşhis etmeye gitti. Döndüğünde O'nun şehit düştüğünü söyledi. Diğerleri hakkında bir bilgi edinememişti.* ***Eşref****'in eşyalarını hazırlayarak onlara verdik. Ailesinin geldiğini,* ***Eşref****'in cenazesini ailesine vereceklerini, koğuşta kalan eşyaları varsa onların da hazırlanıp gardiyana teslim edilmesini söylemişlerdi, teşhise giden arkadaşlara. Diğerlerinin kurtulduğunu, koğuşa geri döneceklerini umuyorduk. Hep bu beklenti içinde kaldık. Onların sehit düştüğünü 4-5 ay sonra ancak öğrenebildik. O sıralarda İstanbul'da kendini yakan bir Ermeninin fotoğrafı gazetede yayınlanmıştı. İki gün sonra gazete de O'nun öldüğünü yazınca,* ***"tamam, onlar da şehit düştü"*** *diye düşünmüştüm. Çünkü, Onlar, O Ermeniden daha fazla yanmışlardı. Çok sonra da* ***Ferhat, Necmi*** *ve* ***Mahmut****'un da şehit düştüğünü; en son şehit düşenin* ***Ferhat KURTAY*** *olduğunu hastahaneden gelen birinden duyduk.»*

«Üçüncü gün akşam üzeri Minik Asteğmen ve onun tayfası aniden koğuşa girdiler. Marş söylüyorduk. İçeri girdikleri gibi marşı kestiler. Yatakların bulunduğu bölüme geçmemizi söylediler. Sonra, ellerinde bulunan koğuş içi faaliyetleri anlatan itirafları okumaya başladılar. Koğuşta yapılan tüm faaliyetler söylenmişti. Komün faaliyetleri de açıklanmıştı. Ve şemalar çizilmişti. Tek tek isimler okundu. Önce grup yöneticilerinin isimleri okundu. Sonra da grubu oluşturan diğer üyelerin isimleri. Her grup ayrı ayrı dizilmişti. Biri itiraz edecek oldu. Minik Asteğmen, kalası kaptığı gibi vargücüyle vurmaya başladı. Epey vurduktan sonra bizleri eşyalarımızı toplamaya yolladılar. Eşyalarımızdan toparlayabildiklerimizi sırtlayarak yeniden sıraya girdik. Bu arada listede ismi olanlardan birkaçı, Minik Asteğmene yaklaşarak bir şeyler söylediler. Minik Asteğmen de, ***"Tamam bunlar kalacak"*** *dedi ve onları bizden ayırdılar. Böylece koğuştan 53 kişi çıkmıştık ve idareye doğru gidiyorduk. 36'nın önüne gelince bizi durdurdular. İsim okuyarak bizi koridordan içeriye; 36'ya aldılar. O dönemlerde cezaevindeki verem hastalarını 36. Koğuşa toplamışlardı. Bizlerden birkaçını da 4. Kata, veremlilerin yanına verdiler. Daha hücreye yeni girmiştik ki, bizi tekrar çıkarıp bu defa toplu halde 35'e götürdüler.»*

Bizden sonra koğuşta olanlar

«Eşyalarımızı toplamaya giderken, listede ismi okunan bir arkadaş, çantasında sakladığı jileti alarak ranzaların altına saklanıyor. O arada jileti kırarak bileğini kesiyor. Öylece bekliyor. İdare yaptığı sayım sonucunda bir kişinin eksik olduğunun farkına vararak aramaya başlıyor. Koğuşta iki-üç kez sayım yaptırılıyor. Sızan kan, ranza altından çıkınca biri bunu görüp ranzanın altına bakıyor ve onu görüyor. Tabii idareye haber veriyor. Minik Asteğmen onu alıp revirin kapısına getiriyor ve orada uzun bir süre bekletiyor. ***"Ölmek mi istiyorsun? Haydi öl!"*** *diyerek onu seyre koyuluyor. İlgisiz bir tavır takınarak onun kendiliğinden caymasını bekliyor. Oysa arkadaş, kanın daha hızlı akması için, yumruğunu açıp kapatıyor. Minik, uzun bir süre daha onu öylece seyrediyor. Sonra da orayı yıkamak için 34. Koğuştan tutsakları çıkarıyor. 34. Koğuştaki tutsaklar sonradan* ***"O kadar çok kan akmıştı ki, her taraf kana bulanmıştı" diye****ceklerdi. Arkadaş bayıldıktan sonra hastaneye kaldırılıyor.»*

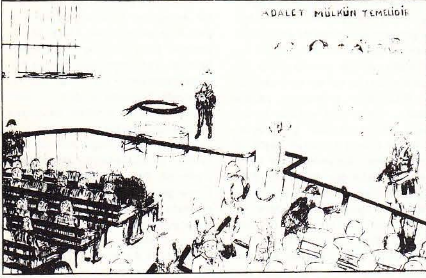
33. Koğuşta kalanlara yapmadıklarını bırakmıyorlar. Onları, günlerce suyun içinde yatırıyorlar. Taa ki, 33'ten başka bir koğuşa götürülen **Bedii TAN** isimli tutuklu ölünceye kadar. Bu defa idare koğuşun ismini değiştirmeye çalışıyor. 33'tekiler 34. Koğuşa götürülüyor. Böylece, 33. Koğuş, 34, 34. Koğuş da 33 olarak isimlendiriliyor.

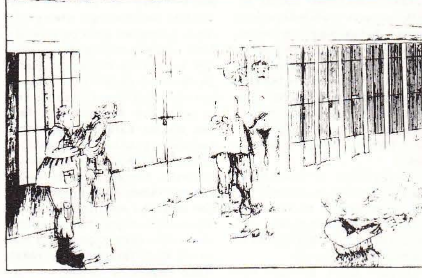
14 Temmuz 1982'de sabahleyin **Kemal PİR** hücresinde Kürtçe marş söylemeye başladı.

«Birayen delal Hûn Werin Kurdino
Bi eşka welat em herin Merdino»

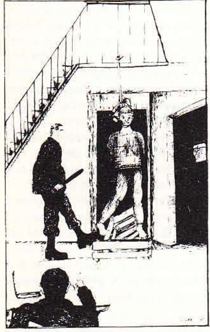
Bir şeyler olduğunu anladık. Büyük ölüm orucu başlamıştı. Böylece, Kürt halkının varoluş destanına yeni bir halka daha ekleniyordu.

ÇİZGİLERLE DİYARBAKIR ZİNDANINDA YAŞAM

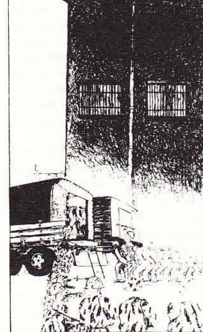

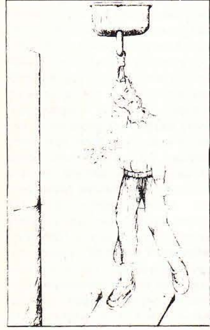

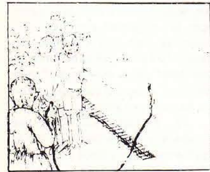

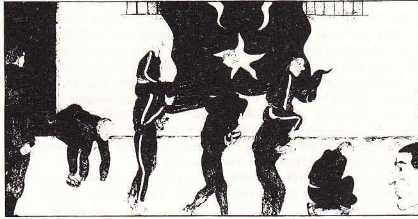

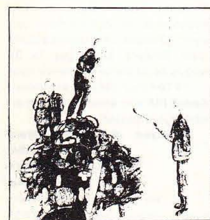

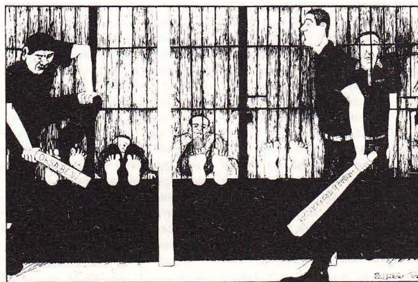

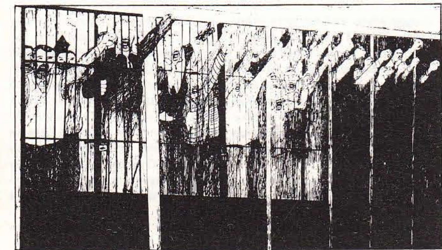

Savaş esirlerinin çıkardığı **Hawar** dergisinden alınmıştır.

RÖPORTAJ I:

'81-84 Ocak Direnişlerinin öğrettikleri

HAWAR: Bildiğiniz gibi yakında Hawar dergisinin birinci sayısı yayınlanacak. Biz bu sayıda sizinle bir röportaj yapmak istedik. Şu anda havalar soğuk, kaloriferler yanmıyor. Bir haftadan beri yemek boykotunda olduğumuzdan kendini hissettiren bir açlık var. Dergimizin birinci sayısını Ocak ayı içinde çıkarmaya çalışacağız. Ocak ayı size neyi hatırlatıyor, anlatır mısınız?

AR: Ocak ayı denilince benim ve Diyarbakır'da yaşayanların aklına direniş düşüncesi gelir. Bunlar 1981 ve 1984 kitlesel Ocak direnişleridir. Birincisi beş, ikincisi iki ay sürmüştür.

HAWAR: Niye Diyarbakır Cezaevi demiyorsunuz da, cezaevini kastederken "Diyarbakır" diyorsunuz?

AR: Ankara denince Mamak, İstanbul denince Metris, Erzurum denince Erzurum Cezaevi insanların kafasında hemen çağrışım yapmaz. Fakat Kürdistan denince akla cezaevi gelir. Özellikle Diyarbakır Cezaevi, özcesi Diyarbakır'la cezaevi özdeşleşmiştir. Bu nedenle biz cezaevi hakkında konuşurken literatürümüzde Diyarbakır Cezaevi yerine Diyarbakır geçer.

HAWAR: Bu yalnızca Diyarbakır'da tutsak olanlar için geçerli olmasın.

AR: Belki bizim için daha geçerlidir ama, nasıl Yemen denince kahve, Mekke denince Kabe, Stalingrad denince faşizme karşı direniş, Fransız Burjuva Devrimi denince Bastille, Saygon denince zındanlar akla geliyorsa, Diyarbakır denince insanlar ilk önce cezaevini akla getiriyor.

HAWAR: Bu anlaşıldı. 1981 Ocak direnişi niye başladı, amacı neydi?

AR: 12 Eylül faşizmi iktidara gelir gelmez dışardaki devrimci mücadeleyi ve devrimcileri nasıl ortadan kaldırmak istiyorduysa, cezaevlerinde de devrimci örgütlemeyi dağıtmak ve devrimcileri teslim alarak kendi düzenini kabul ettirmek istiyordu. 12 Eylül'de başlayan baskı ve kısıtlamalar 1980'lerin sonlarına gelindiğinde her türlü işkenceye dönüştü.

HAWAR: İşkenceler nasıl başladı?

AR: İlk önce bazı koğuşlar basılarak her şey darmadağın edildi. Sürekli küfür ve hakaretlerle psikolojik baskı kurulmaya çalışıldı. Tek tek bir yere giderken ya da görüşe çıkarken tutukluları koridorlarda tutup dövüyorlardı.

HAWAR: Amaçları neydi?

AR: Yukarda sözünü ettiğimiz amaca ulaşmak için; saç, bıyık kestirme, düzenli sayım verdirtme, görüşe iki sıra halinde düzenli gitme, sıraya dizilirken el uzatma, vb. kuralları kabul ettirmek.

HAWAR: Buna karşı ne yapıldı?

AR: İlk önce önemli değil diye bıyıkları kestik. Sömürgeciler bunu nunla da yetinmeyince diğer yaptırımlara karşı fiili direnişe geçtik.

HAWAR: Fiili direnişten neyi kastediyorsunuz?

AR: Onların istediği biçimde sayım sırasına girmeme, görüşe giderken sıraya girmeyip toplu halde gidip gelme. Sıra için el uzatmamayı kastediyorum.

HAWAR: Peki bu kurallara uymayanlar dövülüyor muydu?

AR: Görüşe çıkanlar dövülüyordu. Sayım zamanında itişme, tartaklama, küfür ve hakaret yapıyorlardı.

HAWAR: Durum böyle iken mi açlık grevini örgütlediniz?

AR: Evet.

HAWAR: Bu greve bütün gruplar katıldı mı?

AR: Hayır; Özgürlük Yolu, DDKD, KUK, Rızgari, TKP katılmadılar.

Soldan sağa (ayaktakiler): Fuat Kav, Hüsnü Altun, Şamil Batmat, Faruk altun, Ali Aksoy **Öndekiler:** Beşir Göze, Mustafa Karasu, Hamili Yıldırım, Mustafa Gezgör **(Diyarbakır Cezaevi)**

HAWAR: Gerekçeleri neydi?

AR: O koşullarda direnmemenin gerekçesi olamaz. Ama onlar, faşizmi ve Türk sömürgeciliğini tanımayadıkları, daha doğrusu ideolojilerinde direnme diye bir kavram olmadığı için, "Yeteri kadar kısıtlama yapıldı. Bundan daha fazlası olamaz. Daha fazla yaptıkları takdirde kamuoyu tepki gösterir" diyor ve şunu ekliyorlardı: "Biz direnirsek baskılara davetiye çıkarırız. Bugünkü olanaklar da elimizden gider. En doğrusu normal yaşama devam ederek olanaklarımızı koruyalım."

HAWAR: Bunları bizzat size mi anlattılar?

AR: Biz kendilerine açlık grevi önerisi götürünce bu yanıtı verdiler. Biz de kendilerine o sırada Milliyet gazetesinde yayınlanan, marşlı, yürüyüşlü, coplu eğitimi resimleyen haberi hatırlatarak "Türkiye'de bu yapıldıktan sonra Kürdistan'da daha kötüsü yapılacaktır," Türkiye ve Kürdistan tarihini bilen biri için bu bir sır değil dedik.

HAWAR: Açlık grevi 2 Ocak 1981'de mi başladı?

AR: PKK'nin önerisine katılan Kurtuluş, Partizan, Ala-Rızgari, Dev-Yol, Halkın Kurtuluşu alınan karar gereği 8 günlük açlık grevine 2 Ocak'ta başladılar. Ancak süre idareye bildirilmedi.

HAWAR: Sömürgecilerin eyleme karşı tavrı ne oldu?

AR: İlk gün sessizlik vardı, ikinci gün merkez komutanlığından inzibatlar koğuşları tek tek basarak açlık grevcilerine coplarla saldırarak, falakaya yatırarak zorla yemek yedirmeye çalıştılar. Bu uygulama direnişe katılan tüm koğuşlarda yapıldı.

HAWAR: Direnişe katılmayanlara karışmadılar mı?

AR: Hayır, işkence ve saldırı yalnız direnenlere karşı yapıldı. Bu baskıya diğerleri tepki göstermeyerek sessizliklerini gösterdiler.

HAWAR: Saldırı sonucu direniş kırıldı mı?

AR: Direniş kırılmadı. Yalnız bazı koğuşlarda bilinen ileri unsurları hücrelere atarak ayıklama yaptılar.

HAWAR: Koğuşlarda kalanlar buna rağmen eylemi sürdürdüler mi?

AR: Eylem koğuşlarda planlandığı gibi 8. güne kadar, daha sonra 35. koğuş olarak adlandırılan hücrede 12. güne kadar sürdü.

HAWAR: Eylemin kazanımları neydi?

AR: Hiçbir kazanım elde edilmedi. Yalnız şu gerçek ortaya çıktı. Her eylem düşmanın saldırılarını göğüsleyecek güçte olmalı! Yani eylem protesto amaçlı değilse, bu niteliği taşımalı. Daha sonraki eylemlerde bunu dikkate aldık. Her eylemin istediği sonucu mutlaka alacağı kuralı da yoktur.

HAWAR: Peki o zaman cezaevinde yaklaşık kaç tutsak vardı? Bunların siyasi eyilimleri, konumları, meslek durumları neydi?

AR: 800-900 arasında siyasi tutuklu vardı. Bunlardan 600 kadarı PKK davasından tutuklanmışlardı. PKK davasından yatan tutukluların yarısına yakını dışarıda profesyonel devrimcilik yapanlardı. Diğerleri mücadeleye çeşitli düzeylerde katılmış işçi, köylü, öğrenci ve diğer meslek grubundan insanlardı.

HAWAR: Memur-bürokrat olanlar var mıydı?

AR: O dönemde memurlar daha çok reformist-milliyetçilerden etkilenmişlerdi. Bu nedenle PKK tutsakları arasında memurlar çok azdı.

HAWAR: Bu reformist-milliyetçilerin sayısı ne kadardı?

AR: Bunlar direnmeyen koğuşlarda kalıyorlardı. Sayıları 100 civarındaydı.

HAWAR: Açlık grevinden sonraki gelişmeler nasıl oldu?

AR: Eski dayatmaların yanında yemek duası, ceket düğmesi ilikleme gibi yeni yaptırımlar dayatılınca fiili uymama direnişine devam edildi.

HAWAR: Kitlesel olarak direniş sürüyor değil mi?

AR: Eylem açlık grevine katılanlar tarafından kitlesel olarak sürdürüldü. Ancak her gün yapılan işkenceler sonucu 5'er-10'ar dökülmeler oluyordu.

HAWAR: Dökülmeleri nasıl değerlendiriyordunuz?

AR: İlk dökülenler taraftar ve sempatizanlardı. Biz kurallara uymayı teslimiyet olarak değerlendiriyorduk.

HAWAR: Açlık grevinden sonra işkencenin dozu arttı mı, eksildi mi?

AR: İşkencenin her gün ivmesi yükseliyor ve çeşitleniyordu.

HAWAR: Dönemin iç güvenlik amiri kimdi?

AR: Asıl adının Mevlüt Akkoyun olduğu söyleniyordu. Biz Gestapo derdik. Kendisi de kendisini Ortadoğu'nun en gaddar başçavuşu olarak görürdü. Elinde işkence aletleri her zaman bulunurdu.

HAWAR: Yüzbaşı Esat ne zaman geldi? Geldiğinde durum neydi?

AR: İşkenceci halk düşmanlarının akıbetine uğrayan Esat Oktay Yıldıran 24 Şubat 1981'de cezaevine geldi. Bu sırada direnenlerin tümü koğuşlardan ayıklanarak tecritlere doldurulmuştu. Bunlar 550 kişi kadardı.

HAWAR: PKK'den teslim olanlar olmuştu ama direnenler 550 kişi kadar vardı diyorsunuz, bu bir çelişki değil mi?

AR: Ocak ve Şubat ayında sürekli tutuklular geliyordu. Bunların çoğu teslim olsa da direnişe katılanlar oluyordu. Esat Oktay geldiği sırada diğer gruplardan 15-20 kişi direniyordu, bunlar da Esat'ın gelmesinden bir-iki gün sonra teslim oldular. Yalnız kişisel olarak direndiklerini söyleyen Kawa grubundan, Ş. . ile cezaevinde Ala-Rızgari'ye geçmiş olan P.U. kalmıştı.

HAWAR: Yani Esat Oktay geldikten sonra diğer gruplardan kimse kalmadı mı?

AR: Bu iki kişi dışında tüm gruplar teslim oldu, işkencenin şiddeti karşısında politikalarında ilk önce kararsızlık, sonra teslimiyet ağır bastı.

HAWAR: Burada size bir şey sormak istiyorum. Diyarbakır'da Yeni Demokrasi dergisini okumuştum, orada 1981 Direnişinin yenilgiyle sonuçlanmasını, "Bazıları sağcılık yaptılar, bazıları da solculuk yaptılar. Yenilgi bundan kaynaklandı. Tabii Yeni Demokrasi'ciler kendilerini ne sağ, ne sol tarafa koydular" şeklinde değerlendiriliyordu. Bu değerlendirme hakkındaki görüşlerinizi öğrenmek istiyorum.

AR: Bu kesinlikle demagojidir; teslim olup direnişçileri terk etmelerine uydurulan sözde ideolojik kılıftır. Şimdi bu derginin düşüncesinde olan o zamanki insanlar açlık grevine katılmışlardı. Açlık grevinden sonra yeni yaptırımlar geldi, bunlar da bir süre karşı çıktılar. Bunlar gösteriyor ki, o zaman PKK'lilerle birlikte aynı politikayı ve tutumu düşünmüşler. Kaldı ki, direniş en az kitlenin yarısını kapsayacak şekilde sürüyordu. Ne var ki, Esat Oktay gelince işkenceler şiddetlenmişti. Gerçekten de direniş zorlu bir döneme girmişti. Bu durum karşısında ya direnilecek ya da teslim olunacaktı. Direniş içinde hiç kimseye ve gruba itici davranılmamıştır. O halde ortada tek bir neden kalıyor; o da direniş politikasından vazgeçmektir. Hiç kimse kurallara karşı fiili direnişe solculuk diyemeyeceğine göre, o zamanki, politikasızlığa ve teslim olmaya ideolojik kılıf aramak devrimci dürüstlüğe ve ahlaka sığmaz, olsa olsa grup olarak olumsuz bir puan toplarım diyerek gerçeklerden kaçınmak akla gelir.

HAWAR: Geçenlerde Adımlar gazetesini birlikte okuduk. Orada 1981 Ocak direnişinde birlik olmadı bunun için direniş başarıya ulaşmadı. Fakat 1983 Eylül ve 1984 Ocak'ta birlik gerçekleştiği için direniş başarıya ulaştı deniliyordu. Benzer yaklaşımlar Diyarbakır'da da vardı. Nasıl değerlendiriyorsunuz?

AR: Bu tür sözleri ve değerlendirmeleri duyduğumuzda ister istemez gülüyoruz. Bunlar Diyarbakır tarihini çarpıtıp kendilerini de direnişçi göstererek Diyarbakır'dan kendileri için pay çıkarmanın telaşı ile söylenen sözlerdir. Ne var ki, yaşananlarla karşılaştırıldığında bir değeri yoktur. Birlikte 1983 ve 1984'te direnişin peşinden sürüklenebilirlerdi. 1983 ve 1984'te biri grup dışında diğer gruplar direnişin peşinden sürüklenmişlerdi. İspiyoncu ve itirafçılar dışında herkesin katıldığı bir direnişte başka seçenekleri de yoktu. Birlik olanağı 1981'de daha fazlaydı. Herkese çağrı yapılmış, eylem önerileri götürülmüştü. Yukarda belirtildiği gibi yaptırım, işkence adım adım tırmandırılırken, şimdi bunları ileri süren gruplar 1981 açlık grevine katılmadıkları gibi uygulanan yaptırımlara ses çıkarmayıp boyun eğdiler. Eğer o sırada (1981'de) direnişçilerin safına katılsalardı yine 1983'teki gibi bir birlik olabilirdi. 1983-1984 birlik ise 1981'de birlik olmamanın asıl suçluları sözkonusu gruplardır.

HAWAR: 1981'de ilişki kurma, birlik oluşturmak için haberleşme olanağı vardı. 1983'te ise ilişki kurma, çağrı yapma ortamı yoktu. Bunların direnişin arkasından sürüklenmeleri geçmişten ders aldıklarını mı gösteriyor?

AR: Biliyorsunuz, 1983 direnişini PKK örgütlemiş, bu süreçte TKP-ML de grup olarak direnişe katılacağını belirtmişti. Koğuşlardaki kendi arkadaşlarımıza zaman zaman haber gönderme olanağımız olsa da, diğer gruplara ulaşmak olanağı yoktu. Zaten reformist-milliyetçi Kürt gruplarının ve sağ çizgide olanların böyle bir direnişe katılacağını düşünmüyorduk. İlk önce ölüm orucu başlatıldı ve arkasından tüm cezaevi kitlesi direnişe geçti. Diğer gruplar örgütlü olmasa da direnişe bireyler bazında katıldılar. Yani önceden bir birlik ve direnişe katılma durumları yoktu. Bu bağlamda geçmişlerinden bazı dersler çıkardıklarını söyleyebiliriz. 3 yıllık işkence dönemi, işkence nedeninin direnişler olmadığını gösterdi. Sessiz kalınarak işkencelerin önlenemeyeceği herkes tarafından şöyle ya da böyle bilince çıkarılmıştı. Nasıl ki, bir kuş bile tuzağa ikinci defa zor düşer ve tedbirli olursa bu gruplar da bu düzeyde bir ders çıkarmışlardır. 1983-1984 direnişine katılmalarını da böyle görüyoruz. Kaldı ki, bu direnişler kendiliğinden gündeme gelmemiş, direnişçilerin önceki süreçte yarattığı değerlerin doğal sonucu olarak ortaya çıkmışlardır. 1981'de birlik yoktu, olmadı diyorlarsa bunun suçunu direnişe katılmayan ve kaçan kendilerinde aramaları gerekir. Hiç kimse onlara direnmeyin teslim olun, dememiştir. 1983 ve 1984'te kabul edilmeyen yaptırımlar o zaman da vardı.

HAWAR: Size göre 1981 direnişinde diğer gruplarla birlikte direnmeye hiçbir engel yok görünüyor?

AR: Aslında iki engel vardı: Birincisi; diğer grupların direniş hakkındaki politikasızlığı, bazılarının teslimiyetçi politikaları. İkincisi; işkence dozudur.

HAWAR: Bu dönemde bir ölüm orucu eylemi olmuştu. Açlık grevinden sonra ölüm orucu eylemine neden başvurdunuz?

AR: Açlık grevinden sonra yaptırımlara uymayarak, fiili direnişe geçtik. Fiili direniş içinde işkenceler azalmak yerine, her geçen gün şiddeti artarak sürüyordu. Teslim almak için günün her saatinde işkence uygulanıyordu. Ölesiye derecede süren işkenceler sonucu, işkence altındakilerin sesleri günün her anında duvarlarda yankılanıyordu. Öte yandan, direnişçiler ayrıştırılmış, iki tecrite doldurulmuştu. Direnişçilere, teslim alınmak için yapılan ağır işkenceler, aç, susuz ve uykusuz bırakmalar dökülmeleri de getiriyordu. İşkencelerin şiddetini fiili direnişte durdurmak olanaksızlaşmıştı. Bu nedenle direnişi ölüm orucuyla güç-

lendirmek istedik. Doğal olarak eylemin istemleri: İşkencenin sona erdirilmesi ve yaptırım dayatmalarından vazgeçilmesiydi.

HAWAR: Kaç kişi katılmıştı bu ölüm orucuna?

AR: 3 Mart 1981'de başlayan ölüm orucuna 13 PKK'li katıldı, önderliğini Kemal PİR ve Hayri DURMUŞ yapıyordu.

HAWAR: Bu Ölüm Orucu'nun başında su içmeme kararı alınmıştı, neden?

AR: Öyle bir ortamdaydık ki, işkence çok şiddetliydi. İşkencenin şiddetini durdurmak, acil bir sorun haline gelmişti. İdareye su içilmediğini bildirerek baskı yapılmak isteniyordu. Ölüm çıkacağını düşünerek eylemimizi ciddiye alabilirlerdi. Bu eylemimizi savunmadan saldırıya geçmek olarak düşündük. Fiili direniş bir tür savunmaydı. Düşman bu savunmaya daha fazla saldırıyla karşılık veriyordu. Beş gün hiç su içilmedi; sonradan günde yarım çay bardağı su içildi.

HAWAR: Neden 5. günden sonra su içildi?

AR: Daha eylem başlarken 5 gün su içmeme, daha sonradan her gün yarım çay bardağı su içme kararı alınmıştı. Ancak boğaz kuruması, dil şişmesi, konuşmada zorluk, baş ağrısı nedeniyle 25-30 arası günlerde su içmek serbest bırakıldı. Eylem çok zor ve türlü işkenceler altında sürüyordu. Ayrıca yukarıdaki sıkıntılarla eylemi devam ettirme gerekli görülmedi.

HAWAR: Ölüm Orucu sürerken fiili direnişçilere işkence yapılıyor muydu?

AR: Ölüm Orucu'yla birlikte işkence azalmak şöyle dursun, daha şiddetli biçimde sürdürüldü. Direnişi kesinlikle kırmakta kararlıydılar. Ölüm orucunun yanında direnişçilere de açlık ve sussuzluk çektiriliyordu. Bununla, fiili direnişi kırıp, ölüm orucunu dayanıksız bırakmak istiyorlardı.

HAWAR: Ölüm orucuna katılanlara da baskı yapılıyor muydu?

AR: Eylem kış günü sürüyordu. Eylemcileri soğukta bırakmak için battaniyeleri alınıyordu. Doktor kontrolüne götürüyoruz denilerek, eylemciler battaniye içine konuluyor, merdivenlerden indirilip çıkarılırken sırtları, kafaları merdiven basamaklarının kenarlarına şiddetle vuruluyor; bazen tekme-tokat vb. dövülüyor; eylemcilerin hücrelerinin önünde gürültü yapılıyor; top oynanıyor, oynanırken topu sürekli hücrelere vurarak stres yaratmak istiyorlardı. Zaman zaman döşekleri alınıyor, suyun olmadığı yerlere götürülüyorlardı. Hücreleri sık sık değiştiriliyor, pislik dolu hücrelere konuluyorlar; küfür ve hakaret ise sürekli yapılıyordu.

HAWAR: Ölüm orucu eylemi sırasında, eylemi ailelere ve kamuoyuna duyurabildiniz mi?

AR: Direnişçiler yaptırımlara uymadığı için görüş dahil dışarıya duyurabilecek hiçbir yere götürülmüyorlardı. Kurallara uyarak görüşe ve başka yere çıkanlar ise, hiç kimseye söyleme cesareti gösteremiyorlardı. Böyle bir tutum onlar için yeniden direnişe geçmek olurdu. Onlarda da bu güç kalmamıştı.

HAWAR: Kamuoyunun oluşmamasının etkileri nelerdi?

AR: Kamuoyu oluşturmak, halkın desteğini almak o günkü koşullarda olanaklı değildi. Eyleme bu olumsuzluk bilinerek başlandı. Eylem dört duvar arasında hapsedilmişti. Bu durum ister istemez kitlede, belirli insanlar arasında umutsuzluk belirtilerine yol açıyordu. Ancak, eylem öncesi bu durum bilindiği için genelde özgüce güvenilmesi gerektiği inancı vardı.

HAWAR: Ölüm orucu başladıktan sonra, fiili direnişçiler üzerinde olumlu ve olumsuz ne gibi etkileri oldu?

AR: Her şeyden önce ölüm orucunun ilk 30 günü işkence daha da arttırılmasına rağmen, dökülmeler durdu. Teslim olan koğuşlara yemek bol veriliyor, ihtiyaçları karşılanıyor, dayak atılmıyordu. 30 günden sonra fiili direnişçiler üzerindeki işkencelerde azalma görüldü; daha doğrusu, ölüm orucu öncesi dozdan biraz daha işkence yapılmaya başlandı. Ancak bu azalmanın, yerini daha az su, ekmek, yemek vererek ve bir hücreye 40-50 kişi koyup uykusuz bırakmayla takviye ederek işkence yeni biçimlere büründü. Zaten direnişçiler o kadar bitkin düşmüşlerdi ki fazla işkenceye dayanacak bünye de kalmamıştı.

Diğer bir yönü ise, birçok arkadaşın direnişin kaderini ölüm orucunun sonucuna bağlamasıydı. Nitekim, ölüm orucunun olumsuz bitmesiyle teslim olmalarda da artmalar görüldü.

HAWAR: Ölüm orucundaki arkadaşların moral düzeyi nasıldı?

AR: Sürekli şaka yapıyorlar, fiili direnişçilere moral verici konuşmalarda bulunuyorlar, günlük gelişmelerle yakından ilgileniyorlar, tek tek arkadaşları soruyorlar, o dönemde 3. katta yerleştirilen teslim olmuşlardan gazete haberlerini öğrenmeye çalışıyorlardı. Mahkeme için yapılan savunma hazırlıklarının ne düzeyde olduğunu da sürekli soruyorlardı. Mahkemelerde takınılacak tavır ve savunmalar onları çok ilgilendiriyordu. Mahkemelerdeki tavır konusunda Kürdistan'da yeni bir dönemin başlatılmasının zorunlu olduğunu ve nedenlerini sık sık vurguluyorlardı.

Gardiyanların, subayların küfür, hakaret ve alaylarına karşı kararlı bir tutum takınarak, direnişçilere moral kaynağı oluyorlardı.

HAWAR: İlk defa denenen bir ölüm orucuydu, kaç gün içinde ölüm bekliyordunuz?

AR: Su içilmezse 15, su içilirse 30 günde ölümler olacağını düşünüyorduk. Eylem 30'lu günlere geldiğinde ha bugün ha yarın ölüm olur diyorduk. 30. güne dayanınca ölümlerin yaklaştığını düşünerek 15 kişilik 2. grup ölüm orucuna sokulduk.

HAWAR: İkinci grup ölüm orucuna idarenin tavrı ne oldu?

AR: İlk önce Ölüm Orucu'na girenleri diğer Ölüm Orucu'ndakilerin bulunduğu birinci kata indirerek tek bir hücreye koydular; yatak ve battaniye vermediler. Daha sonra tekrar fiili direnişçilerin içine bıraktılar. Buralarda, hücrelerde 40-50 arası direnişçi kalıyordu, yatak, battaniye gibi şeyler zaten yoktu. Böylece Ölüm Orucu'nu ciddiye almadıklarını göstermek istiyorlardı. Ancak, eylem uzamasının, ikinci grubun katılmasının düşman üzerinde etkili olduğu görülüyordu. Böyle olmalı ki, gelerek pazarlık yapıyor, eylemi bıraktırmak istiyorlardı.

HAWAR: Ölüm Orucu sürerken mahkemeleriniz başladı. Bunun eylem üzerine ne gibi etkileri oldu?

AR: Ölüm Orucu'nu mahkeme kürsülerinden dünya kamuoyuna yansıtmak önemliydi. Nitekim, duruşmaya çıkan arkadaşlar kimlik bildiriminde bulunmayarak, Ölüm Orucu ve nedenlerini anlattılar. Türk basını ve yabancı basın eylemi kamuoyuna duyurmuştu. Mahkemeler aracılığıyla dört duvar arasından çıkabildik.

HAWAR: Mahkeme aracılığıyla eylem dış kamuoyuna duyurulunca, idarenin tavrında değişiklik olmadı mı?

AR: Oldu, mahkemelerde eylemi açıklayanlara saatlerce özel işkence yaptılar. Diğerlerine karşı işkencenin dozunu arttırdılar. Öyle ki, mahkemeye çıkan 2. gruptan arkadaşlara da saatlerce işkence yaptılar.

HAWAR: Bu direnişte Ali EREK şehit düşmüştü. Bunun hakkında bazı söylentiler var. Ali'nin ölümü, eylemi olumlu ve olumsuz yönde etkiledi mi?

AR: Ali EREK'in Ölüm Orucu'nu bırakması arkadaşlar üzerinde olumsuz etki yaptı. Ölüm Orucu'nu bırakmasının 3. günü kendisini gördük. Çok ağır hastaydı; ne yemek yiyebiliyordu, ne konuşabiliyordu. İdare buna rağmen onu rahat bırakmamış, kurallara uyulmasını istemiş, o da uymadığı için tedavi edilmediğinden acı içinde kıvranmıştı. Daha sonra öldüğünü duyduk. Kurallara uymayan ilk cezevi şehidimiz, tek arkadaşımız Cin Ali oldu. İdarenin Ali'yi kurallara uymadığı için öldürmesi, idarenin direnişçilere karşı olan tavrının ne olduğunu göstermesi bakımından bir ip ucudur.

HAWAR: Ölüm Orucu anlaşmayla sonuçlandı, değil mi?

AR: Evet diyebiliriz...

HAWAR: Anlaşma nasıl oldu, anlatır mısınız?

AR: Yüzbaşı Esat Oktay'la konuşuldu. Esat, "Subayların önünde ayağa kalkarsanız, dayağı durdururum, ihtiyaçlarınızı karşılarım" sözünü verdi. Biz de kabul ettik.

HAWAR: Esat'ın sözüne nasıl güvendiniz?

AR: Sözüne güvenmedik; sözünde durmayacağını biliyorduk. Yanlız, uygulamaların bitmeyeceği, eski dozunda da sürmeyeceği inancındaydık.

HAWAR: Eylem bittikten kaç gün sonra tekrar saldırdılar?

AR: Bir gün sonra görüşe çıktık, yürüyüş yapmamızı istediler. Yapmayınca işkenceler tekrar başladı. Böylece anlaşma fiilen yok olmuş oluyordu.

HAWAR: Daha iyi bir pazarlık yapılamaz mıydı?

AR: Bu soruyu sorunca aklıma, gelip de siz yapsaydınız demek geldi. Ne kadar iyi bir pazarlık yapılsaydı da sonuç değişmezdi. Nitekim, Esat bizden yalnız subaylar geldiğinde ayağa kalkmamızı istemişti. Amacı söz verip eylemi bitirmekti.

HAWAR: Bugün geriye baktığımızda düşmanın politikası neydi, sizin tavrınız ne olmalıydı?

AR: Düşman söz verdiği zaman bile bizi teslim alma politikasından vazgeçmemişti; hiçbir sözün güvencesi yoktu. O halde bunun gereğini yerine getirmek gerekirdi. O dönemde doğru tavır, Ölüm Orucu'nun düşmanın politikasından kesinlikle vazgeçtiğine inanana kadar sürdürülmesiydi. Eğer birkaç ölü çıksaydı; direnişçiler üzerinde ateşleyici etki yapar; kitleyi de harekete kısa dönemde olmasa da ileride —direniş devam ettirilseydi— geçirirdi.

HAWAR: Ölüm Orucu'ndan sonra sözlerinde durmadılar, siz ne yaptınız?

AR: İşkenceyle dayattıkları kurallara uymayarak fiili direnişimizi sürdürdük. Ne var ki, yukarıda söylediğimiz gibi Ölüm Orucu'na büyük umutlar bağlanmasına rağmen, hiçbir şeyin değişmemesi dökülmeleri hızlandırdı.

HAWAR: Ölüm Orucu'ndan sonra fiili direniş kaç ay sürdü?

AR: 40 gün kadar daha sürdü.

HAWAR: Bu sürede nasıl işkence yapıyorlardı?

AR: Artık yapılanlar işkenceden sayılmazdı. Direnenlerin önüne iki yol koymuşlardı. Ya ölüm, ya da teslimiyet.

HAWAR: Peki, direnenlerin hepsini öldürebilirler miydi?

AR: Aslında bunu, onlarca insanın katili Esat Oktay'a sormak gerekirdi. Ama ben yine kendi tahminimi söyleyeyim. Son olarak 30'a yakın arkadaş kalmıştık. Bunların yarısını öldürmeyi göze almışlardı. Yapılan işkenceler bunu açıkça gösteriyordu. Belki diğer yarısı direnişi sürdürseydi, öldürmeyebilirlerdi.

HAWAR: Cezaevinde teslimiyet döneminde 50'ye yakın insanın ölümünü göze alanlar; direnen 30 kişinin ölümünü neden almasınlar?

AR: Direnen 30 kişiyi öldürmenin, onları efsaneleştirmenin siyasi sonuçlarını göze alamazlardı.

HAWAR: Peki, cezaevinden 10-15 kişi direnseydi, direnişi sürdürseydi, sonuç değişir miydi?

AR: Değişirdi; direnenler, teslim olan kitle için çekim merkezi olur, süre içinde onları direnişin içine çekerdi. Öte yandan, teslimiyet bu kadar koyu yaşanmazdı.

HAWAR: 26 Mayıs 1981 tarihine kadar cezevinde direniş vardı. Neden kitlenin tümünü direnişe çekemedi.

AR: O dönemde direnişe katılmayanlara fazla baskı yapılmıyordu. Diğer gruplar da bunu kullanarak, "Direnmeyenlere karışmıyorlar, işkencenin nedeni direniştir" diyerek, direnişi maceracılık olarak gösteriyorlardı. Üçüncüsü, kitle, idarenin politikasını bütünüyle kavrayamamıştı. Direnip teslim olanlar daha kısa sürede tekrar direnişe geçemezlerdi. Bu nedenle ve başka nedenlerle direnmeyen kesim direnişe katılmıyordu.

HAWAR: Sizce bu direnişin yenilmesinin nedenleri?

AR: Direnişin yenilgisinin nedenlerini ilk etapta aklımıza gelenlerle şöyle sıralayabiliriz:

1) Direnişin, faşist cuntanın iktidara yeni gelmesi ve iktidarını güçlü hale getirdiği sırada olması,

2) Halk şiddetle sindirildiği için kamuoyu oluşturmanın olanaksızlığı,

3) Aileler dahil, direnişe hiçbir çevrenin sahip çıkmaması,

4) Devrimcilerin dışarıda direnişe güçlü destek verecek durumda olmaması,

5) Direnişçilerin o güne kadar cezaevindeki baskılar ve direnişler konusunda bir deneyime sahip olmaması,

6) Direnişçilerin düşman politikasını gerçek anlamda kavrayamaması,

7) Direnişe önderlik edebilecek, kitleyi harekete geçirebilecek insanların tecrit edilmesi; E-Tiplerin bina olarak tecrit edilmeye uygun olması. Örneğin; direnişçilerin bile birbirinden tecrit durumunda olması,

8) İşkencenin çok şiddetli olması; açlığın, susuzluğun, uykusuzluğun, bitlenmenin ve her türlü vahşetin had safhada olması,

9) Tutsakların büyük çoğunluğunun taraftar, sempatizan olması,

10) PKK dışında diğer grupların bir bölümünün direnişin ikinci ayında tümden teslim olması; diğerlerinin de hiçbir direniş göstermeden teslim olmaları,

11) Ölüm Orucu'nu ölüme kadar götürememenin olumsuz etkileri, daha doğrusu Ölüm Orucu'nun uygulamalarda hiçbir değişiklik yapmadan sonuçlanmış olması,

12) Düşmanın direnenlere her türlü zulüm ve işkence yapması, kurallara uyanlara fazla baskı yapmaması.

HAWAR: 1983 Eylül'ünden sonra diğer grupların 1981 direnişini değerlendirirken, "Onlar da teslim oldu, biz de teslim olduk" diyerek, 1981 direnişinde direnip yenilenlerle, direnmeden teslim olanları aynı konuma koyan değerlendirmelerine ne diyorsunuz?

AR: Bu olaya diyalektik değil, biçimci bir yaklaşımdır. Basit değerlendirmelerle insanları kandırabileceklerini, tutumlarının kötülüğünü örtebileceklerini sananların demagoji yapmasıdır. Bizlerin sonunda yenilmesine sarılarak kendilerini aklayabileceklerini düşünüyorlar. Birazcık kafa yoranlar için bu değerlendirmenin sahtekarlığı görülür.

Direnmeyenler, direnişi gereksiz görüp teslim olanlardır. Bu nedenle teslimiyeti normal olarak katlanılması gereken bir durum olarak görürler. Teslim olmayı, yaptırımlara uymayı ne yapıp edip kaldırmayı düşünmezler. Teslim olma, koşullar öne sürülerek katlanılabilir görülünce; teslim olmaya, düşünceleriyle yaşayabilecek bir statü olarak bakılırsa bunun için sıkıntıya, işkenceye ve ölüme katlanmaya ister istemez gerek görülmez. Bu kafada olanlar teslimiyetten kurtulmak için bir direnişe geçmeyi ve örgütlenmeyi akıllarına bile getirmezler. Nitekim hiçbir zaman bir direnişi düşünmemişlerdir.

Direnip yenilen, yaptırımlara uymayı teslimiyet olarak kabul edenler ise teslimiyeti düşüncelerine aykırı bir statü olarak kabul ederler. Nitekim, teslimiyetin başlangıcından itibaren sürekli direnmeyi düşünmüşler, her günlerini "nasıl direnebiliriz" düşüncesiyle geçirmişlerdir. Bunu yaşamlarında bazı yaptırımlara uymayarak, mahkemelerde siyasi savunma yaparak, slogan atarak göstermişlerdir. Teslimiyeti yaşanmayacak bir statü olarak kabul ettikleri için 21 Mart, 17 Mayıs ve 14 Temmuz protesto ve direnişlerini ortaya koymuşlardır. Direnip yenilenler 1983 Eylül'üne kadarki direniş ve protestolarda birçok şehit vermişlerdir. Direnip yenilenler teslimiyeti bir yaşam biçimi olarak kabul etmedikleri için 1983 Eylül direnişini örgütleyip, başlatmışlardır.

Özcesi, teslimiyeti baştan kabul edenlerle, direnip yenilenler arasında nicel değil, nitel ve özde bir fark vardır. Birincisi, teslimiyeti baştan kabul etmiş, teslimiyetin kalkması için hiçbir çabaya girmemiş; ikincisi ise, baştan sona kadar sürekli direnişi düşünmüştür. Sonuçta, ikisi de teslimiyeti yaşadı diyerek teslimiyet döneminde bile bu farkı görmemek, olayları görünüşe bakarak değerlendirmek olur. Arada öyle bir fark vardır ki, bunları bağdaştırmak bir yana, benzer gibi göstermek bile hafif bir yaklaşım olur.

HAWAR: Sonraki direnişlerde bu direnişin etkisi nasıl oldu?

AR: Bu direnişin değerlendirilmesi gereken en önemli yanı budur bence. Daha sonraki direnişlerin tümü 1981 direnişinin deneyleri üzerinde yükselmiştir. Yani, 1981 direnişi olmasaydı daha sonraki direnişler olmazdı, olsaydı bile sözkonusu etkileri ve sonuçları getirmezlerdi diyebiliriz. Diğer hareketler gibi baştan teslim olarak bir teslimiyet dönemi yaşansaydı bugün Diyarbakır daha çok direnişleriyle değil, sonuna kadar teslimiyeti yaşamış özelliğiyle anılabilirdi. Bu direnişle teslimiyetin ihanete götüreceği gerçeği yaşamda görüldü. 1981 direnişinde direnişi olumsuz etkileyen eksik ve yanlışlıklardan kaçınıldı. Direnişler her türlü olumsuz gelişmeler düşünülerek planlandı, programlandı. Aslında 1981 direnişi çok geniş irdelenmesi gereken konudur. İyi incelenirse tüm direnişlerin yükseldiği temelin bu direniş olduğu rahatlıkla görülebilir.

RÖPORTAJ II

1981-1984 Ocak Direnişleri Üzerine

HAWAR: Röportajın ana konusu Ocak direnişi olacak. Fakat bu konuya gelmeden önce temel hatlarıyla Eylül direnişi ve sonrasına kısaca değinirsek röportajımız daha anlaşılır hale gelir. O halde, ilk sorumuzu soralım: Diğer grupların Eylül direnişi sonrası yaklaşımları nasıl oldu.

AR: Eylül direnişini başlatan, yürüten, bitiren PKK idi. En azından öncülük ve mücadeleyi yürüten temel ve belirleyici güçtü. Eylem çok olumlu sonuçlandığı için, her grup cezaevinde PKK'ye azami saygı gösteriyordu. PKK'nin eylemi en iyi biçimde yürüttüğü, sonuçlandırdığı konusunda hiç kimsenin ve hiçbir grubun kuşkusu yoktu. Söylenenler yalnızca övgü idi.

HAWAR: Diğer grupların eylem içinde işlevi ne oldu?

AR: Bir defa şunu belirtmek lazım; Diyarbakır Cezaevi'nde bir eylemin sonucu kesinlikle PKK'nin tavrının ne olduğuna bağlıdır. Bir örnek vermek gerekirse; bir bütünü oluşturan parçaların varlığı veya yokluğunda durum ne olurdu biçiminde bir sorgulama yöntemiyle PKK'nin eylem içindeki işlevi ortaya çıkarılabilir. Somutlaştırırsak, arabanın motoru, önemli parçaları ve şoförü PKK ise, arabanın onlar olmasa da yürüyeceği parçaları da diğer gruplardı. Sonuç olarak tümüne yakının, yaptıkları, eyleme bir katkı yapmadan uyum sağlamak olmuştur.

HAWAR: Diyarbakır Cezaevi'ne dışardan yüzeysel bir açıdan bakıldığında, direnenler ve ihanet edenler şeklinde net bir ayırım varmış gibi görünüyor. Oysa diğer bazı cezaevlerinde bu iki kutup arasında hem siyasi hareketlerden bireysel kopuşlar sonucu oluşan hem de siyasi grup olarak bu iki kutup arasında yeralan ara konumlar mevcut. Diyarbakır'da ise iki kutuplu görünmesinin nedeni ve ara tabakaların olmadığı gibi bir görünümün ortaya çıkmasının nedenleri (koşulları) nelerdir?

AR: Bu soruyu sormanız çok iyi oldu. Çünkü, 1983 Eylül'ünden sonra ihanet edenler, bir de direnenler var denilerek, direnenlerin saflarında gösterilmek istenenlerin tümü aynı durumdaymış, ya da, direnen gözükenlerin hepsi direnişçiymiş gibi bir izlenim yaratılmak isteniyor, bilinçli olarak. Böylece bazıları teslimiyetçi özlerini ve pratiklerini saklamak istiyorlar. Görünürde durumlarını saklayabilseler de özde saklamaları olanaklı değildir. Kaldı ki, bir olguyu doğru ve sağlıklı değerlendirmek için dar bir zaman kesitindeki görünüme değil —Bu görünüm bazı nedenlerle özü saklayabilir— olguyu sağlıklı değerlendirebileceğimiz kendi içinde bütünlüğü olan bir süreci irdelemek gerekir. Diğer grupların 1983 öncesi tutumlarına röportajımızın 1981 ile ilgili bölümlerinde değinmiştik. 1983 Eylül'ünden sonra direnenler ve ihanet edenler biçiminde bir ayrışmanın gözükmesinde temel neden; PKK'nin o dönemde talep edilecek hakların azamisini ve bunları itiraf etmeyen herkes için istiyor, direnişin tümüne yakın yükünü omuzluyor, azami ve herkes için olan isteğini direnişin odağına koyuyor olmasındandır. Diğerlerinde, yukarıda altını çizdiğimiz iki yönüyle başarılı olduğu için konumu farklı gözüken bir ayrışma olmuyordu. Direnişlerimizin tüm kitleyi koruyan ve ona saldırıyı gögüsleyen bir anlayışla yürütüldüğü için, fazla direnme gücü olmayanlar için de direnişin safında gözükme olanağı doğuyordu. Yani özde farklı olanlar, direnme gibi bir kavgaları olmayanlar, PKK'nin direnişçi çizgisinin yarattığı şemsiye altında kendilerini gizleyebiliyorlardı. Gerçek ise, katılmış gözüktükleri direnişte silik olarak bir köşede direnişin nasıl bir seyir izlediğini beklemişler, ya da direnişin seyrine göre her an direnişin saflarında gözükmekten kurtulmak için hazır beklemişlerdir. Nitekim Ocak direnişinde bu eğilim güçlü bir şekilde kendini göstermiştir. 1984'ten sonra konulmak istenen direnişlerde sürekli direnişi engelleme yolunu seçmişlerdir. Ve direnişlerin olmaması için binbir havadan gerekçeler ileri sürmüşlerdir. Engelleyecek güçleri olmadığı için de sürekli olarak "direnişleri bize dayatıyorlar" yaygarasını ve feryadını yükseltmişlerdir.

Eskişehir Cezaevi'nde 21 Mart Newroz günü...

HAWAR: Eylül sonrasında Ocak direnişindeki gibi vahşi bir saldırının gelebileceğinin tahminleri sizce yapılıyor muydu?

AR: Sömürgeciliğin, kazandığımız hakları sindirmediğini çok iyi biliyorduk. Uygun bir zamanda eskisi gibi olmasa da denetimin ve psikolojik hakimiyetin kendilerinde olacağı bir baskı düzeni kurmak isteyeceklerini düşünüyorduk. Bu nedenledir ki, politikamız ve tutumlarımızda Eylül kazanımlarını korumak bizde refleks olmuştu. Eylül öncesi vahşet, bu refleksimizi çok duyarlı ve güçlü kılıyordu. Buna rağmen Eylül direnişimizdeki başarının göreceli kolaylığı kitlede, bu şiddette bir saldırı geleceği gerçeğini gözardı ettirmişti. Ancak örgüt olarak istenilen düzeyde olmasa da bir saldırıya karşı politika ve yöntemler konusunda hazırlığımız yapıyorduk.

HAWAR: Eylül ve Ocak arasındaki farklar nelerdi?

AR: İlk önce şunu belirtmek istiyorum: Bu mücadeleyi iki ordu arasındaki savaş gibi görürsek şöyle denilebilir. Eylül direnişinde sömürgeciler, karşısındaki ordunun gücünü görüp kazanmanın zorluğunu ve vereceği kayıpların fazla olacağını düşünerek kendi gücünü birkaç ufak muharebede deneyip çatışmanın bir süre olmayacağı bir hat'a çekildiler. Ocak'ta ise düşman, ordusunu düzenleyerek kendisinin uygun gördüğü zamanda ve zeminde saldırıya soktu. Sömürgeciler Eylül öncesini sürdürmek için, Eylül'de yapamadığını Ocak'ta yaptı. Eylül'de olması gereken çatışma ve savaş Ocak'ta oldu. Ocak ve Eylül direnişlerini araya kesinti girmiş tek bir direniş biçiminde görmek gerekiyor.

HAWAR: Ocak direnişi nasıl başladı?

AR: Bir koğuşta askerler, koğuşlararası konuşmaya müdahale edince, havalandırmadan gardiyanların çıkarılması için protesto mahiyetinde havalandırmaya çıkılmadı. Gardiyanların bu müdahalesini protesto daha sonra aşamalı olarak diğer koğuşlar tarafından da gerçekleştirildi. İdare sorunu çözmeye yanaşmayıp, "Ben konuşmalara müdahale ederim," tutumunu sürdürünce, bu protesto sorunun çözümü için, havalandırmaya çıkmama genel kararına dönüştü. Eylül'de savaş alanından geri çekilen sömürgeciler en ufak bir şeyi bile baskı ve şiddeti tırmandıran araç olarak kullanıyorlardı. Tutukluların kabul etmeyeceği bilindiği halde "esas duruş" istendi. Son olarak da kesin tepki göreceği bilinen ve bir direnişe neden olacak dayak ve işkenceye başvurulunca direniş başladı. Direniş şöyle başladı: Tek tek olaylar bizce, genel olarak yaşama geçirilecek bir politikanın parçaları olarak görülüyordu. Son olarak görüşte arkadaşlara jop, kalas, tekme-yumrukla toplu saldırılınca derhal karar alınarak slogana karşılık verilip bu uygulamaları kabul etmeyeceğimizi ilan ettik. Daha doğrusu bu sloganlı protesto düşmanın ilan ettiği savaşı kabul etmek anlamına geliyordu. Zaten daha önce alınan kesin bir kararla işkenceyi ve baskıları ne koşulda olursa olsun kabul etmeyeceğimizi ve derhal karşılık vereceğimizi herkese bildirmiştik.

HAWAR: Sömürgeciler çeşitli olayları bahane ederek ya da bazı dayatmalar yaparak havayı gerginleştirip bir direnişe neden olacak ortamı hazırlarken diğer siyasi gruplar durumu nasıl değerlendiriyorlardı?

AR: Başından beri teslimiyetçi çizgi izleyen gruplar geçmişte olduğu gibi kısıtlama, baskı ve işkencenin kaynağını sömürgecilerin politikalarında arayacaklarına, şu şöyle olsaydı, bu böyle olsaydı sömürgeciler böyle yapmaydı türünden sözlerle, sömürgecilerin genel politikasını belirleyen nedenleri ve sonuçları basit olaylara bağlıyorlardı. Örneğin, bir esas duruş dayatmasını görmüyor ama, bir tutuklunun bir gardiyana kişisel tepkisini, olayları başlatan nedenlerden biri olarak görüyorlardı. Nedenler her zaman idareden kaynaklanan değil, tutuklulardan kaynaklananlar olarak görülüyordu. Açıktır ki, her zaman olduğu gibi bu tavırlardan ortaya çıkan politika şudur: Düşman ne kısıtlarsa kısıtlasın geri çekilelim, elimizde nelerin kalabileceğini onların insafına bırakalım. Yani iyi bir yaşam istiyorlardı ama iyi bir yaşamın gerektirdiği bedeli göze almıyorlardı.

HAWAR: Bir direnişte sömürgecilerin baskısı sonucu kitlede önemli oranda kopuşlar olduğu takdirde Eylül kazanımlarının bütük oranda yitirilmesi tehlikesi yok muydu?

AR: İdarenin saldırısı ve temel politikası 1983 Eylül öncesine dönüştü. Direnilmediğinde sonuç kesinlikle 1983 Eylül öncesine dönmek anlamına gelecektir. Buna boyun eğmek intihar ve yokoluş olurdu. Boyun eğmenin geçmişte yarattığı sonuçlar biliniyordu. Bu durumda, kabul edilmelidir ki, başarı olasılığının en zayıf olanı bile direniş yapmamaktan çok daha iyiydi.

HAWAR: Görüşte arkadaşlara saldırılması olayından sonra hemen direniş kararının alınarak yaşama geçirildiğini belirtmiştiniz. Sömürgeciler bundan sonra baskı ve işkenceyi hangi aşamalarla tırmandırdılar, sizlerin tepkisi ne oldu?

AR: Biz, yukarıda belirttiğimiz gibi bu saldırıya karşı sloganla karşılık verdik. Ertesi günü idare daha önce hazırlayıp planladığı Eylül öncesine dönüşü dayatan bir günlük yaşam programını, tek tek koğuşları gezerek okudu. Bundan sonra cezaevinin düzeninin böyle olacağını belirttiler. Program kesinlikle 1983 Eylül öncesine dönüşüm programıydı. Bu hedef, kullanacağı araçların ne olacağının da belgesiydi. Çünkü bu politika ve cezaevi düzeni vahşice bir şiddet ve işkence uygulanmadan yaşama geçirilemezdi. Bunun üzerine baskıları durdurmak, onların yaşama geçirmek istedikleri politikaların öngördüğü şiddet araçlarını etkisizleştirmek, bir bütünlük halinde ve üst seviyede de direnişi sürdürmek için koğuşlarda barikatlar kuruldu. Barikatların kurulmasından bir gün sonra ise, sömürgeciler bu defa elbiseleri getirip, "bunları giyeceksiniz" diyerek, koğuşların önüne bıraktılar. Ne onların programına uyan, ne de elbise giyen çıkmayınca önlerinde tek yol kalmıştı. Bu da barikatları aşıp herkesi işkenceye alarak zayıf unsurları düşürmekti. Çünkü barikatların arkasında hiç kimsenin programa uymayacağı ve elbise giymeyeceği bilinirdi. Barikatlar sürerken, bir savaşta barikatların ardındaki direnişleri yıpratmak için kullanılan yöntemler uygulanmaya başlandı. Tam bir hafta hiçbir tutukluya yiyecek, içecek verilmedi. İtfaiye hortumlarıyla tüm koğuşlara kışın en soğuk zamanında günlerce ve saatlerce tazyikli su sıkıldı. Bununla direnişçiler bitkin, uykusuz ve soğukta bırakılmak isteniyordu. Saldırıya geçilince barikatların kolayca yıkılması amaçlanıyordu. Kullanılan diğer bir baskı yöntemi de, günün 24 saati insanı çıldırtacak yüksek tonda Türk kahramanlık türküleri yerleştirdikleri onlarca hoparlörden çalınıyordu.

HAWAR: Barikatlar dışında bu baskı ve işkencelere karşı diğer direniş yöntemleri ne oldu?

AR: Baskı ve şiddeti durdurmak için, barikatlara azgınca saldırılıp işkence uygulamasına geçilmesine son vermek için ölüm orucu başlatıldı. Bununla kısmende olsa baskıları ve işkenceleri frenleyebileceğimizi, uzun vadede ise durdurabileceğimizi düşünüyorduk. Ne var ki, baskıların dozunda hiçbir eksilme olmadığı gibi müddet daha da artarak sürmeye devam etti. Fakat zaman geçtikçe vahşice baskıların azalmasında önemli rol oynadı. Direnişi her an bırakabilecek reformist-teslimiyetçi grupların bu şemsiye altında direnişin peşinden sürüklenmelerini sağladı.

HAWAR: Bu yöntemlerin yanında kitlesel açlık grevi neden uygulanmaya sokulmadı?

AR: Kesin olarak barikat direnişine geçilmişti. İdare bir hafta ne ekmek ne yemek verdi. Diyarbakır Cezaevi'nde o koşullarda ölüm orucu ve benzeri üst düzeyde eylem biçimleri dışındaki diğer eylemler etkisiz kalırdı. 1980'den o güne kadar kitlede yoğun bir tahribat oluşmuştu. Eylül'den sonra birçok noktada oluşan bu tahribatı giderecek koşullar sağlanmıştı ama akabinde Ocak direnişinin başlamasıyla bu tahribatı giderecek zamanı ve kitlenin soluklanmasını istediğimiz anlamda elde edemedik. Bu nedenle ve yararı konusunda da kuşku duyduğumuzdan diğer eylem biçimleri yerine direnişin motoru olarak ölüm orucuyla barikat direnişini, barikatların yıkılmasından sonra da ölüm orucunun yanında kitlesel fiili direnişi uygun gördük. Zaten ölüm orucuna çok geniş bir katılım olmuştu.

HAWAR: Belirttiğiniz direniş yöntemlerinin tespitinde yaşanan teslimiyet döneminin etkisi oldu mu? Olduysa nasıl oldu?

AR: Mutlaka bazı kaygıların direniş yöntemlerinin tespitinde başlı başına belirleyici olmasa da etkisi oldu. Örneğin barikatın seçiminde 1981 direnişinde kitle ile önderliğin ayrıştırılmasıyla her gün kitleye fiziki işkence yapılmasının etkilerinin payı olmuştur. Ayrıca 1981 direnişinde kitlesel açlık grevinin etkili olmaması, Ocak'ta süresi belli olacak bir açlık grevinin seçilmeyişinde en azından etkileyici olmuştur.

HAWAR: Barikatları yıkmada sömürgeciler nasıl bir yol izlediler?

AR: İlk önce itfaiye hortumlarıyla daha önce su sıkılmış koğuşlara, baskın anında yine tazyikli su sıkılarak hem kitle güçsüz düşürülmek isteniyor, hem yangın ihtimali ortadan kaldırılıyor; böylece direnişçilerin barikatları savunmada kullanabilecekleri bir araç etkisiz hale getirilmek isteniyordu. Su sıkmanın daha başka olumsuz etkileri de oluyordu. Daha sonra barikatlara çeşitli araçlarla yüklenerek açılmaya çalışılıyor, açılır-açılmaz ellerindeki kalkanların koruculuğunda cop, kalas, komando ipiyle saldırıya geçiliyordu. Tutuklular da ellerinde olan tüm araçlarla komandolara saldırıyor, sonuçta her koğuşta tam bir meydan muharebesi ortaya çıkıyordu. Bu savaşın süresi koğuşun mevcudu, konumu ve tutsakların niteliğine göre ya kısa, ya da uzun oluyordu. Yine koğuşun mevcuduna ve direnişin sertliğine bağlı olarak her koğuşta beş-on ve daha fazla direnişçi hastanelik oluyordu.

HAWAR: Karşı taraftan yaralananlar oluyor muydu?

AR: Direnişin sertliği, onların tüm korunma yöntemlerine rağmen onlara da yaralı verdiriyordu.

HAWAR: O sırada koğuşlardaki ölüm orucu direnişçilerine karşı tavırları ne oldu?

AR: Baskın sırasında direnişçiler arasında bu anlamda bir fark gözetmiyorlardı. Hatta tanınan birisiyse ölüm orucunda da olsa herkesten farklı işkence görüyordu.

HAWAR: Baskınlar sırasında kendini yakma olayları nasıl oldu?

AR: Barikatın düşmesini engelleyecek, direnişin zayıflamasını önleyecek, düşmanı geriletecek, zor duruma düşürecek tüm eylemler, biçimi ne olursa olsun, denenmesi kararlaştırılıp serbest bırakılmıştı. Bu nedenledir ki, iki direnişçi kendisini astı, birkaç direnişçi kendisini yaktı ya da yakmaya çalıştı; yine birden fazla ölümle sonuçlanabilecek sayısız eylem biçimleri oldu.

HAWAR: Kendini asma denilince akla ilk gelen intihar oluyor, nitekim sömürgeciler kamuoyuna böyle yansıttılar. Bu eylem biçimini nasıl değerlendiriyorsunuz?

AR: Genelde asma bir intihar biçiminde ortaya çıkar. Ancak; Diyarbakır Cezaevi koşulları asmayı yukarıda belirttiğimiz anlamından çıkararak protesto ve direniş yöntemi haline getirdi. Bu eylem türü, koşullardan soyutlanarak, kişinin yapısı, niyeti, hedefi gözardı edilerek ele alınırsa yanlış sonuçlar çıkarılır. Bu nedenle Diyarbakır'da yapılan bu ve benzeri eylemlerin intihar olarak değerlendirilmesi olayı kavramamak ve bu insanların ölümünü yerli yerine oturtmamak olur ki, bu da direnişçilere yapılacak en büyük saygısızlıktır.

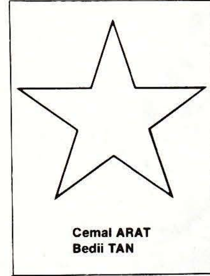
HAWAR: Barikatlar kaldırıldıktan sonra direnişçilere hangi tür işkenceler uygulandı?

AR: Koğuş içinde yapılan işkencelerden sonra tutuklular tek tek çıkarılarak, koğuşların sinema salonuna ve hamama uzaklığına bağlı olarak değişen uzunlukta, komandolardan oluşan bir koridordan geçirilirken her adımında üzerine yağan cop, kalas ve komando ipiyle mehter marşı hızından daha yavaş biçimde süren işkence yürüyüşü sinema salonunda noktalanıyordu. Sinema salonunda elbise giyip giymeyen ayrışmasının net olduğuna kanaat getirilinceye kadar işkenceye devam ediyorlardı. Bütün zorlamalara rağmen elbise giydiremediklerini çırılçıplak ederek tek-tip elbise, on-onbeş asker tarafından zorla üstlerine geçiriliyordu. Çok göze batanlar ya sinema salonunda yapılan işkencelerden sonra, ya da sinema salonuna getirilmeden eskiden beri özel işkence yeri olarak kullanılan eski hamama götürülerek şiddetli bir işkenceye tabi tutuluyordu. Koridorda, sinema salonunda, eski hamamda, koğuşta yaralanıp hastanelik olanlar dışında onlarca direnişçi daha yapılan işkenceler sonucu hastanelik ediliyordu.

HAWAR: Zorla elbise giydirdiklerini ne yapıyorlardı? Zorla giydirilmişlerin tutumu ne oluyordu?

AR: Elbiseyi direniş göstermeden giyenleri teslim olup programa uyacaklarını söyleyenlerin koğuşuna götürüyorlardı. Zorla giydirdiklerinin bir kısmını koğuşlara, yönlendiricilik yapacaklarından kuşkulandıklarını ise 36. Koğuşa götürüyorlardı. Yine fazla direnmeden elbiseyi giyenlerin bir kısmını koğuşlara ve 36'ya verdikleri oluyordu. Zorla giydirilen arkadaşlar koğuşlara getirilir-getirilmez elbiseleri atıyorlardı.

HAWAR: Bu işkenceler esnasında aldığı darbeler sonucu hastaneye kaldırılan ve daha sonra şehit düşen Necmettin BÜYÜKKAYA'nın öldürülmesi nasıl oldu?

Cemal ARAT
Bedii TAN

Ali EREK

Necmettin BÜYÜKKAYA
Orhan KESKİN

AR: Necmettin BÜYÜKKAYA, Celal Talabani'nin (Böyle olduğunu sanıyoruz) Orta-Kuzey-Batı Kürdistan'da ilişkilerini düzenleyen ve çalışma yapan bir yurtseverdi. 1981 direnişini başından yaşamamış, teslimiyet dönemindeki baskı ve işkencelerin çok azına muhatap olmuş, daha doğrusu Diyarbakır'ın asıl gerçeğini görmemiş birisiydi. Bu nedenle Diyarbakır sürecinin diğer reformist-milliyetçilerde yarattığı olumsuz etkiler, Necmettin BÜYÜKKAYA'da oluşmamıştı, bunun sonucu PKK'ye ve direnişçilere saygı ile bakıyordu. Nitekim bunun içindir ki, Eylül direnişinde PKK'nin direnişle ilgili tüm kararlarını onaylayıp kendi kararı bildiği gibi, PKK'lilerin sesli biçimde bu kararları koğuşlara iletme isteğini de (Çünkü çok iyi Zazaca konuşuyordu) direnişin sonuna kadar yerine getirmişti. Tutumu yalnız bununla kalmıyordu, diğer grupların 1981 yılında direnmesiz teslimiyetlerini, PKK'yi direnişte yalnız bırakmalarını ve diğer olumsuz tutumlarını yanlış buluyor, PKK'nin direniş çizgisini doğru olarak değerlendiriyordu. Bu anlayış sonucu PKK'nin faaliyetini açık destekleyici tutuma girdiği için sömürgeciler tarafından tanınıp mimlenmişti. Çünkü Eylül direnişinde eylemin önderliğini yapan PKK'nin tüm talimatları O'nun ağzından çıkarak koğuşlara ulaşıyordu.

Barikatlar aşılıp direnişçiler etkisiz hale getirilince Necmettin BÜYÜKKAYA yukarıda belirttiğimiz nedenlerden ötürü özel olarak işkenceye tabi tutuluyor, bu sırada yediği darbelerle komaya giriyor, hastanede de herhangi bir bakım yapılmadığından kurtarılamayarak Diyarbakır Şehitleri Kervanında O'da yerini alıyordu.

Diyarbakır şehidi Necmettin BÜYÜKKAYA'yı, Diyarbakır'da yaşayanların tümü Eylül direnişinde, direnişte nasıl davranacağını çok iyi konuştuğu Zazaca ve Kurmanci ile direnişçilere ileten fedakar bir direnişçi olarak anacaklardır her zaman. Biz de bu vesileyle kendisini bir daha gösterdiği bu tutum nedeniyle saygıyla anıyor, bu tavrının siyasi grubu ne olursa olsun herkese örnek olmasını umut ediyoruz.

HAWAR: Necmettin BÜYÜKKAYA'nın yukarıda belirtmiş olduğunuz, içine girdiği tutumla, reformist Kürt milliyetçilerinin o dönemdeki tavırları çelişki arzediyor. Böyle olmasına rağmen sözkonusu gruplar şimdi dışarıda Necmettin BÜYÜKKAYA'ya her yolu kullanarak sahip çıkıyorlar. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

AR: Bu gruplar Necmettin BÜYÜKKAYA'ya sahip çıkarak Diyarbakır'da kendilerinin de direnmiş olduğunu kanıtlamak istiyorlar. PKK dışında başkalarının da direndiğini kanıtlamanın, Diyarbakır'da PKK'nin tutumunu gizlemenin aracı olarak kullanmak istiyorlar. Bunların direniş konusundaki tavır ve tutumları net ve açık olarak bilindiğinden Necmettin BÜYÜKKAYA'ya sahip çıkmaları, Necmettin BÜYÜKKAYA'nın direnişçiliğini gölgeleyecek bir ikiyüzlülük ve sahtekarlıktır.

HAWAR: Diyarbakır Cezevi'nde şehit olan onlarca insandan özellikle Necmettin BÜYÜKKAYA'yı öne çıkarmak istemelerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

AR: Direnen her kes aynı zamanda PKK'nin bir değeridir. Çünkü O'nun varlık nedeni direnişçi çizgisidir. Bunların ise Necmettin'i öne çıkarırken düşündükleri bir Yahudi tüccarının düşündüklerinden farksızdır. Yoksa onlar, Necmettin'in Diyarbakır'da gösterdiği tutumu izleyecek düşüncede, ahlakta ve samimiyette değildirler.

HAWAR: Koğuş baskınları sonucu elbise giyen, kurallara uyanlar olduğunu söylediniz, bunları bekliyor muydunuz?

AR: Bir defa şunu belirtelim: Eylül'de düşman şiddetli bir saldırıyı göze alamadığından ispiyoncular, her düzeyde siyasi kimliğini bırakanlar sonuna kadar direnenlerin safında gözüktü. Ocak'ta ise şiddetli saldırılar direnişin anlam ve önemini kavramayan, bir süre de olsa direnme çabası içinde olmayan insanların elbise giyip kurallara uyarak dökülmesini getirdi. Ancak geride kalanlardan yani bir direnişin sonucunu belirleyecek nicelik ve nitelikte bir konuma sahip PKK'liler, reformist-sağ çizgi dışındaki çizgilerin direniş kararlılıkları ve ölüm orucunun ilerlemesi sonucu vahşi baskıların azalması, dökülmeleri durdurdu. Ayrıca elbise giyme kararı almamız da teslim olmayı ve kurallara uymaları durdurdu. O dönem elbise giyme bir teslimiyet olarak görülme niteliğinde değildi.

HAWAR: Bu anlattıklarınız birbirleriyle çelişmiyor mu? Hem elbise giyenleri "dökülmüş" sayıyorsunuz, hem de elbise giyme kararını alıyorsunuz?

AR: İlk önce şunu belirtmek gerekiyor: Elbiseyi giyme bu direniş sürecinde teslimiyet programını uymayla özdeşleşmişti. Elbiseyi ilk önce giyenler, hem baskıya giriyorlar, hem de kurallara uyuyorlardı. Eğer elbise giymeme direnişi sürseydi reformist-teslimiyetçiler, direniş konusunda kararlı olmayan gruplar ve bir kısım insan daha elbise konusunda direnmeyi gereksiz görüp elbiseyi giyecek, sonuçta kurallara uyacaktı. Bu durum da hala Eylül öncesi tahribatlarını gidererememiş, soluklanmamış insanlarımızı da düşman kucağına atmak olurdu. Fakat daha sonraki, şartların da gösterdiği gibi ilk önce elbise giyenlerin çoğunun düşmanın elinden kurtarılmasından sonra direnişlere katıldığını gördük. O koşullarda elbise giymeden direnişe devam etmek direnişi kadrosal ve ileri unsurlarla götürmek olurdu ki, bu da o koşullarda düşmanın istediği bir şeydi. Bizim Eylül direnişine başlarken temel politikamız; teslimiyet döneminin insani ve siyasi kimliğini devam ettirmeye engel işkence, kural ve kısıtlamalarını ortadan kaldırmaktı. Teslimiyeti kırıp normal bir yaşamı kurarak örgütlenmeyi inşa etmek, bilinçlerde teslimiyet döneminin yarattığı ufuksuzluğu, erozyonu, kaymayı önleyip insanlarımızı soluklandırarak, her konuda devrimci bir kitle haline getirmek ve Diyarbakır'ı bugüne vardıran koşulları yaratmaktı. Bunun dışında izlenecek bir strateji, daha sonra oluşan olumlu koşulları doğurmazdı. Nitekim Eylül'de düşman bizlere, "35-36'da her türlü kısıtlamaları ve baskıyı kaldıracağız diğerleri sizi ne ilgilendiriyor" demişti. Hatta Eylül direnişinde tüm cezaevi için okumayı kabul ettiğimiz" İstiklal Marşı'nı bile bu koğuşlarda istemiyoruz demişti. Ancak biz direnişimizi tüm kitle bazında düşündüğümüzden düşmanın bu isteğini en sert biçimde geri çevirmiştik. İşte Ocak'taki tüm kararlarımızı Eylül direnişine başlarken ve yürütürken saptadığımız bu temel politikaya uygun olarak aldık.

Bu nedenledir ki, Eylül öncesine dönüşü engellemek için başlattığımız ama süreçte elbise giyip giymeme ölçütüne göre bir konum ortaya çıkaran ve elbise giyip giymeme konusunda dönüşen bu direnişi tekrar normal mecrasına yani Eylül öncesine dönüşü engelleyen bir direniş haline getirmek için elbise giyme kararı aldık.

Bu anlayışladır ki, elbise giymemeyi sürdürdüğümüz sırada başlattığımız ölüm orucu başlama dilekçesinde sıraladığımız taleplerin içine yukarıda belirttiğimiz temel politika nedeniyle bilinçli olarak elbisenin kaldırılma talebini koymadığımız gibi, elbiseyi giymeyeceğimiz konusunda tek bir söz edilmedi. Daha önce söylediklerimiz hatırlanırsa direniş elbiseye karşı başlamadı. Direnişin ikinci gününde bize Eylül öncesi programı dayatılmış, biz de bu programa kesinlikle uymayacağımızı ortaya koymuştuk. Ocak direnişinde odak nokta hiçbir zaman elbise giymeme olmadı. Direniş başladıktan sonra elbise dayatılınca elbise giymeme direnişin bir parçası haline gelmişti.

HAWAR: Elbise giyme kararı aldıktan sonra baskılar hafifledimi?

AR: Baskılar, kısıtlamalar görece olarak eskisine oranla azaldı. Sömürgeciler o güne kadar kitleye, ailelere ve kamuoyuna baskı ve kısıtlamaların gerekçesini elbise giymeme olarak gösteriyordu. Bu gerekçe kalkınca baskılar yukarıda söylediğimiz gibi tamamıyla bitmedi. Ama, Eylül öncesine dönüş programı onların asıl amaçları olduğundan baskı ve kısıtlamaları aralıksız sürdürdüler. Nitekim ölüm orucu şehitlerinin elbise giyme kararı alındıktan çok sonra ölmesi, onların asıl politikalarının elbise giydirme olmadığının kanıtıdır. Sömürgecilerin amacı elbise giydirme olsaydı, direniş de bunun için başlamış ve sürdürülüyor olsaydı, elbise giyme kararımızdan sonra baskı, işkence ve kısıtlamaların kalkması, ölüm orucu ve fiili direnişin de sonuçlanması gerekirdi.

HAWAR: Daha önce ölüm orucundaki direnişçilere baskınlar sırasında işkence yapıldığını belirttiniz; baskınlar sonrası tutumları nasıl oldu? Diğer ölüm oruçlarıyla kıyaslayarak sizler ne gibi tavırlar bekliyordunuz?

AR: Koğuş baskınları bitip bir süre sonra elbise giyince 35'teki ölüm orucu direnişçilerini 4. kattaki birkaç hücreye topladılar. Koğuştakileri ise daha sonra kitleden ayırarak başka koğuşlarda topluyorlar. Rahat bir ortam sağlamasalar da eskisi gibi hareket edici, betonda yatırıcı, su vermeme ve işkence yapma görülmedi. Yanlız hoparlördeki çıldırtıcı seslerden, arkadaşlara işkence yapılmasından, kısıtlamalardan rahatsız oluyorlardı; tüm bunlar ölüm orucunda sinirsel yapı daha zayıf hale geldiğinden normal duruma göre daha rahatsız edici ve yıpratıcı oluyordu.

HAWAR: Ölüm Orucu'nun kaçıncı gününde hastaneye kaldırıldınız?

AR: 7-8 kişiyi 15. günde hastaneye kaldırdılar. Kimilerini de 30. günlerden sonra hastaneye kaldırdılar. Nitekim Orhan KESKİN'i ağırlaşınca hastaneye kaldırdılar. Bunun için bir ölçü yoktu. Ne zaman isterlerse götürüyorlardı. Zaten arkadaşlar da hastaneye gitmek istemiyorlardı, onlar götürüyorlardı. Şunu da belirteyim ki; hastaneye gidenler nispi bir rahat ortam bulmuşlardı diyebiliriz. Bu rahatlığı 1982 Ölüm Orucu'nda hastanede kalanlarla karşılaştırınca söylüyorum.

HAWAR: Ölüm oruçları düşünüldüğünde; '81'deki ölüm orucu bırakılmamış olsaydı, ölümle sonuçlanması olasılığı kesine yakın gözüküyor; daha sonra teslimiyet içinde bile kırka varan ölüm sayısı ve Ali EREK'in '81 Ölüm Orucu'nu bırakmasına rağmen, teslimiyeti kabul etmediği için ölüme terk edilmesi bunu gösteriyor. 14 Temmuz Ölüm Orucu'nda yine dört

arkadaş yaşamını yitirdi; yalnız Eylül '83 direnişi 30. gününde anlaşmayla sonuçlanınca ölüm gelmedi; bunlara bakarak siz ölümü bekliyor muydunuz?

AR: Dört yıllık süreç düşmanı bize iyi tanıtmıştı. Tutumundan ölüm orucunun nasıl sonuçlanacağını kestirebiliyorduk. Sömürgecilerin ölümleri göze alacağı bekleniyor, hatta biliniyordu. Eylül'ü ölçü almadık; Eylül'deki tutumları ölümleri göze almama, direnişi bir an önce bitirmek doğrultusundaydı. Ocak'ta böyle bir anlayışta olmadıkları işkence, baskı ve kısıtlamalarından ortaya çıkmıştı. Özellikle elbise giyildikten sonraki tutumları Eylül '83 öncesi programını yeniden yaşama geçirmek istediklerini, bu konuda kararlılıklarını gösteriyordu. Ancak fiili direnişin süreklileştirilmesi ve ölüm orucu sonucu onlara geri adım attırılabildi. Onlar fiili direnişin çözülmesini, ölüm orucunun kırılmasını ve böylece 1983 Eylül öncesine dönüşü bekliyorlardı. Anlayış bu olunca ölüm çıkacağını bekliyor ve buna göre ölüm orucunu sürdürüyorduk.

HAWAR: Ölüm oruçlarında açlığın biyolojik olarak yarattığı tahribat, özel uygulamalar yoksa, aşağı yukarı aynı olmakla birlikte direnişlerin değişen siyasi öneminin, aralarında duygusal, düşünsel, moral farklılıklar doğurduğu oluyor mu?

AR: Her ölüm orucunun siyasi, duygusal, düşünsel ve moral yanı çok farklı oluyor. İlk önce bu konuyu anlaşılır kılmak, bir perspektif vermek için şöyle bir benzetmede bulunmak istiyorum: Varsayalım ki, bir insan sırtında bir yük taşıyor. Bu yükü taşırken, kimi zaman ıssız bir çölden, kimi zaman iç açıcı güzel bir yerden, kimi zaman kendisine cesaret veren bir yığın insan arasından, kimi zaman ise ilgisizce bakanlar arasından geçiyor olsun. Bu dört durumda da taşınan ağırlığın aynı olması nedeniyle taşıyıcının içinde bulunduğu zorluk aynı gözükür. Ama moral ve duygusal açıdan taşıyıcı her dört konumda farklı duygusal ve moral durumdadır. Kimi yerde yükün ağırlığını hissetmezken kimi yerde ağırlığı daha fazla duyar. Öte yandan taşınan yükün niteliği de taşıyıcı üzerinde farklı sorumluluklar ve buna bağlı olarak farklı duygu ve düşünceler hissettirir. Tek tek ölüm orucunda duyguların, moralin ve siyasi yükün farklılığına değinmek istemiyorum. Ama kanatimce yukarıdaki anlatım tümünün arasında da şu veya bu oranda ne gibi fark olacağını gösteriyor.

HAWAR: Yukarıdaki örnekte sanki ölüm orucu direnişçisinin veya örnekteki taşıyıcının başından sonuna aynı durumdaymış gibi bir durum doğdu. Ayrıca birinci günden ellinci, altmışıncı günlere varan uzunca bir süre var. Bu kez ilk günle ellinci veya altmışıncı güne varıncaya kadarki günler arasında bulunan farklı moral ve duygusal planda sormak istiyorum.

AR: Hayri Yoldaş 1982 büyük Ölüm Orucu'nda bu eylemin bir maraton koşusu olduğunu, eyleme katılanların bir maraton koşucusu anlayışıyla eylemi sürdürmelerini, bunun güçlü bir inanç ve irade istediğini belirtmişti. Daha sonra biz bu maratonun bir tünel içinde geçtiğini varsaydık. Ancak bu tünelde sağa sola açılan ve maraton uzadıkça giderek genişleyen yaşam delikleri bulunmakta; her an ölüme daha yaklaşıldığı için, bu sağa sola açılan yaşam deliklerinden maratonu bırakma isteğini çekici hale getirebilecek bedenen yaşama isteğinin artabileceği, işte bu yaşam deliklerinden çıkmayı tercih etme yerine birçok şeye can verecek "Yaşatan Ölüm" maratonunu sürdürmenin güçlü inanç, irade ve azim gerektirdiğini söyleyebiliriz.

HAWAR: Direnişlerimizde Ölüm Orucu büyük ölçüde motor güç olmuştu. Siz bunu Kürdistan halkının tarihi, sosyal, siyasal ve kültürel yapısının getirdiği bir özelliğe mi, yoksa salt o dönemin cezaevi koşullarının gerektirdiği yapıya mı bağlıyorsunuz?

AR: Diyarbakır Cezaevi kitlesi Kürdistan halkının sosyal, kültürel ve siyasal bir maketi, tarihsel açıdan ise Kürdistan tarihinin önemli bir kesitiydi. Diyarbakır'daki direnişleri, teslimiyeti, insanların ve siyasi grupların tutumunu yukarıda belirttiğimiz durumdan kopuk açıklamak çok kısır ve yüzeysel olur. Bu konu başlı başına incelenmesi gereken bir konudur. Biz yalnızca hatırlatmayı uygun gördük. Doğal olarak, gelişen eylemlerin Diyarbakır Cezaevi gerçekliğinden kaynaklanan temelleri vardır. Ama Diyarbakır Cezaevi'nde ölüm orucu motor güç olmuşsa, bunu bir rastlantı ve yalnız Diyarbakır Cezaevi koşullarıyla sınırlı göremeyiz. Bugün Partimiz toplumda tıkanan damarların açılması, Kürt halkının uyanması, kendine gelmesi için verilen mücadelede fedakarlığın ve kahramanlığın üst seviyede yerine getirilmesi gerektiğinin bilincindedir. Yine partililerin, savaşçıların ataklığı, fedakarlığı, kahramanlığı olmaksızın halkı mücadeleye sevk etmenin, halkımızın kurumuş kan damarlarının canlanmasının istenen biçimde olmayacağının da bilincindedir. Bu mücadeleyi eninde sonunda parti öncülüğünde doğru politika doğrultusunda halkımızın ayağa kalkışı belirleyecektir. Buna rağmen bizde diğer halklarda olmadığı kadar kahramanlık, fedakarlık ve ataklık gerekiyor. Bu ne bir öncü savaştır, ne bireysel eyleme ya da dar bir grup eylemine bel bağlamaktır. Burada sözkonusu olan bu niteliklerin bizde çok önemli siyasi içerikleri olduğu ve kollektif gücün, Partinin, tüm insanlarımızın bu bilinç ve gereklilik doğrultusunda hareket etmesidir. Diyarbakır Cezaevi'nde Ölüm Orucu'nun motor güç olarak ön plana çıkması, bu perspektif içinde de değerlendirilmelidir.

HAWAR: Ocak direnişi ve Ölüm Orucu nasıl sonuçlandı?

AR: Fiili direniş ilk önce birçok dökülme olmasına rağmen yine de yüksek bir katılım ve kararlılıkla sürüyordu. 20 kişiyle başlayan Ölüm Orucu daha sonra sayısını hatırlayamadığım onlarca kişiyle devam etmekteydi. 40. güne kadar sömürgeciler eylemcilerle gelip pazarlığa oturmak istemediler. Genler yanlızca psikologlar ve kararlılığımız konusunda nabız yoklamaya gelen subaylar oluyordu. Fiili direnişin ve Ölüm Orucu'nun büyük bir kararlılıkla sürmesi sonucu 40. günden sonra cezaevi müdürü ve hastane başhekimi aracılığıyla pazarlık yapmaya geldiler. Ancak baskılarda, kısıtlamalarda önemli bir hafifletmeye gitmeyi önerip teslimiyeti ise özde koruyan bir yaklaşım gösterdiklerinden anlaşmaya varılamadı. Ölüme yaklaşan eylemcilerin olması, koşullarımızı dayatmadaki kararlılığımız, onlara bizim taleplerimizin hemen hemen tamamını kabul ettirme noktasına getirdi. Direniş karşısında dize gelmelerine rağmen bazı taktiklere, son bir oyuna başvurmak istediler ve kararlılık karşısında bunlar da bozuldu. Daha doğrusu ölüm orucunu çeşitli oyunlarla bitirmek, fiili direnişi ise ölüm orucu ortadan kalktıktan sonra işkenceyle bastırmak niyetindeydiler. Zira hatırlanırsa daha önce ölüm orucunun süreç içinde baskıları ve kısıtlamaları hafiflettiğini söylemiştik.

HAWAR: Anlaşmada ölüm orucu şehitlerinden sözetmiyorsunuz?

AR: Bu direnişte, direnişin sonuçlanmasında en büyük şanssızlık bu iki arkadaşın ölüm orucunun sonuçlandırılmasından sonra şehit olmalarıdır. Bilindiği gibi ölüm orucu 50. günde sonuçlandırılmıştı. Cemal ARAT ölüm orucunun sonuçlanmasından bir gün sonra, Dev-Yol davasından yargılanan Orhan KESKİN ise üç gün sonra yaşamlarını yitirdiler. Yani idareyle pazarlık yapıp eylemi sonuçlandırdığımızda bu arkadaşlar ağır hasta olsalar bile yaşıyorlardı; biz de öleceklerini beklemiyorduk. Bu durum gösteriyor ki, düşman ölüm noktasına gelinceye kadar direnişi kırma politikası ve umudu içindeydi. Aynı zamanda bu durum direnişçiler açısından da direnişin sonuna kadar kararlılıkla götürüldüğünü gösteriyor. Röportaj vesilesiyle bu saygın direnişçilerimizi ve şehitlerimizi saygıyla anıyorum.

HAWAR: Diyarbakır Cezaevi'nde ölüm oruçlarında şehit düşen dokuz kişiden Orhan KESKİN dışında tümü PKK'lidirler. Siz bunu, Dev-Yol'un Mamak'ta koşullar Diyarbakır'dakilerden çok farklı ve direnişe elverişli olmasına rağmen teslimiyeti yaşıyor olmalarına bakarak siyasi açıdan nasıl değerlendiriyorsunuz?

AR: 1982 Ölüm Orucu'nda 39. günlerden sonra TKP-ML'den bir kişi ölüm orucuna katılmıştı. 1983 Eylül direnişinde ve Ocak 1984'te her zaman çoğunluğu PKK'li olmakla birlikte direniş çizgisini şu veya bu düzeyde benimseyen gruplardan da ölüm orucuna katılan olmuştur. Ocak'ta katılanlardan birisi de Orhan KESKİN'dir. İnsanların düşüncesi ve eylemine yön veren içinde yaşadığı koşullar ve koşulları değerlendirme biçimidir. Diyarbakır'da da insanlar, yılların geçirdiler. Doğal olarak yalnızca biyolojik olarak yaşamak da doğru sonuçlara varmaya yetmiyor, Önemli olan yaşadığını doğru değerlendirmek ve nitelemek; bu da yetmiyor, bunlara göre kişinin ve grupların kendine bir işlev yüklemesi ve ona göre hareket etmesi gerekiyor. Röportajımızın 1981 Ocak direnişiyle ilgili son bölümünde bazı grupların reformist-teslimiyetçilerin, teslimiyeti doğal bir yaşam olarak gördükleri için hiçbir zaman direnişi akıllarına getirmediklerini belirtmiştik. Orhan KESKİN ise 1983'ten sonra bir araya geldiğimizde 1981 direnişinde PKK'nin yalnız bırakılmasını doğru görmüyor, PKK'ye direnişi konusunda hak veriyordu. 1983'e kadarki dönemi de PKK'liler gibi yenilgi ve teslimiyet dönemi olarak kabul ediyordu. Yaşanılan dönem teslimiyet kabul edilirse bir devrimci için görev, böyle bir yaşama bir daha dönmemek ve bundan kurtulmak için her türlü çabaya girişmektir. Ocak'ta bize 1983 Eylül öncesine dönüş dayatılmıştı. İşte Orhan KESKİN yaşadığı dönemi teslimiyet olarak kabul ettiği için bir devrimci olarak bu döneme bir daha dönmemek için, cezaevlerinde çok az görülebilecek görkemli Ocak direnişinde ölüme yatmış, düşman dayatmalarından vazgeçmediği için yaşamını feda etmiştir. Bu tavırla Mamak tavrı karşılaştırılırsa şu sonuca varabiliriz: Demek ki, Mamak'takiler yaşadıkları, (kim ne derse desin) yenilgi, bozgun ve teslimiyet olmasına rağmen bu saptamayı yapmaktan türlü kaygılarla kaçınmışlardır. Yaşadıkları duruma uygun bir niteleme yapılmazsa bu koşullardan kurtulmak için büyük bir çaba harcanması zorunlu görülmez. Çünkü yaşanılan değerlendirme devrimci yaşantıya fazla ters düşmeyen bir saptama olursa bu koşullar doğal görünür ve bu koşullarla birlikte yaşanılır. Nitekim Mamak'ta teslimiyet içinde yaşamadan fazla bir rahatsızlık duyulmamıştır. Bilinen bir söz vardır; tedavinin doğru olabilmesi için teşhisin de doğru olması şarttır. Mamak'ın en büyük hatası, ya yanlış durum değerlendirmesinden ya da siyasi çizgisindendir. Şunu da belirtmek gerekir. dendir. Şunu da belirtmek gerekir. Doğru siyasi çizgisi olanlar genelmesi yaparlar.

HAWAR: Ocak direnişindeki kazanımları nasıl değerlendiriyorsunuz?

AR: Daha önce de belirttim Ocak direnişini Eylül direnişinin devamı olarak görmek gerekir. Kazanımların tümünü de Eylül öncesi koşullarla karşılaştırmak doğru olur. Çünkü Ocak direnişiyle Eylül öncesine döndürülmek isteniyorduk. Ocak direnişiyle Eylül öncesi ortamı kırıp köklü biçimde haklar elde ettik. Eğer Eylül sonrası yaptığımız anlaşmayla karşılaştırılıp yeni şeyler kazanamadık denirse, bu ne direnişi, ne de ortamı doğru değerlendirmek olur. Kaldı ki, Eylül anlaşmasının yüzde doksanbeşten fazlasını yaşama geçirdik ve gerçek anlamda kazanılmış haklar seviyesine yükselttik. Hem de çok büyük bir direniş yaparak, bedel ödeyerek ve bir daha geri dönmemecesine. Ocak direnişi, onların eski politikasını ve arzularını yerle bir etti. Özcesi, Ocak direnişini 1 Eylül'de başlatılmış bir direniş olarak görmek ve böyle değerlendirmek, bu direnişin ne kadar büyük bir direniş olduğunu ortaya koyar. Daha sonraki kazanımlar ve direnişler bu direnişin yarattığı olanaklar üzerinde yükselmiştir.

HAWAR: Ocak direnişinin cezaevinde ve dışarıda PKK için önemini anlatır mısınız?

AR: Biliyorsunuz cezaevinde artık aklımıza bile getirmek istemediğimiz bir teslimiyet dönemi yaşandı. Teslimiyet örgütlenmemizi dağıtmıştı. '82, 14 Temmuz eylemine kadar çok dar bir örgütsel yapımız vardı. Bu örgütlenmenin dışında ayrıca daha çok da manevi bağlılığın sürdüğü, sorumluluk duyulduğu bir yapı içindeydik. Örgütlü çalışmanın olanakları tümden denilebilecek kadar ortadan kaldırılmıştı. Bu ortam örgütlenme anlayışında, kişilerde türlü biçimlerde ve düzeyde erozyon yaratmıştı. Teslimiyet bir fırtına gibi alt-üst oluş getirmişti. 1982'den sonra örgütlenme ve ilişkilerde çok önemli adımlar atılmasına rağmen 1983 Eylül direnişi böyle bir ortamda gerçekleştirildi. Sonuçta örgütlenmeyi derinliğine ve genişliğine yaygınlaştıracak koşullar doğurdu. Kişiler ve örgütlenme için çok gerekli olan bir soluklanma dönemine girildi. Ne var ki, Eylül sonrası zamanın kısalığı ve teslimiyet döneminin ortaya çıkardığı eksiklik, erozyon, yanlış anlayışlar toparlanma ve gerçek bir örgütlenmeye olanak vermedi. Öte yandan teslimiyet döneminden çıkışta önemli bir eylem olan Eylül direnişinde kitle ve kadrolar kendileri için barometre olacak önemli bir deneyden geçmediler. Daha doğrusu, geçirilen deneyim Ocak direnişi kadar değildi. Yani PKK'liler teslimiyet döneminden sonra cezaevinde gerçek anlamda örgütleşirecek bir süre ve mücadele süreci Ocak direnişine kadar yaşanmadı. Ocak direnişi kadroların ve kitlenin büyük bir sınava girdiği, bu sınavı mevcut örgütlenmeyle gerçekleştirdiği bir süreç oldu. Mevcut örgütlenme Ocak direnişinde kendini bir mücadele ve yönetim deneyi sürecinden geçirerek gerçek anlamda örgüt haline geldi. Kişiler de gerçek nitelikleri, yetenekleri ve anlayışlarıyla örgütlenme içinde konumlandılar. Böylece teslimiyet döneminin yarattığı alt-üst oluş Ocak direnişinin bitimiyle duruldu. Herkes ve her kurum yerli yerine oturdu. Bizim gerçek anlamda ve kitlesel olarak örgüt haline gelmemizin yanında, gelecekte bu örgütlenmenin öncülüğünde kitleler yeni direnişlere hazırlandı, birçok konuda erozyon giderilmeye çalışıldı. Beyinler dört duvar arasından çıkartılıp yeniden politik kişiliğin gereklerini yerine getirir hale geldiler.

Ocak direnişi olurken Parti de direnişçi, mücadeleci, özcesi varoluşunu gerektiren anlayışla Kürdistan'da suskunluğu kıracak bir önemli çıkışa hazırlanıyordu. Biz bir yenilgi ve teslimiyet döneminde birçok eylemden sonra Eylül kitlesel çıkışını yapmış, Ocak direnişiyle bu direnişi sürdürerek kazanımlarımızı kökleştirmiştik. Parti ise geri çekilişten sonra Eruh-Şemdinli çıkışını yapmış ve sonraki eylemlerle bu süreci köklü biçimde kalıcılaştıran bir mücadeleye dönüştürmüştür. Birçok farklılık olsa bile —bizde geri çekilme değil bir dönem teslimiyet yaşandı— böyle bir benzetme yapabiliriz.

Partinin savaşı başlatma hazırlığı sürdürürken, cezaevinde her türlü savunma aracından yoksun tutukluların büyük yankı uyandıran Eylül ve Ocak direnişlerini gerçekleştirmesinin, dışardaki kadroları coşturmada, mücadeleye atılımda, onlara güven ve azim vermede önemli etkilerde bulunduğunu sanıyoruz. Çünkü; Mazlum'un eylemi, Dörtler'in kendilerini meşale gibi yakmaları, büyük Ölüm Orucu'yla Parti önderlerinin şehit olması ve kitlesel direnişler; kadroları, sempatizanları, taraftarları, halkı olumlu etkilemiş; en zor dönemde zindanlarda halk davasının savunulması nedeniyle örnek olmuştur. Yukarıdaki anlatımlardan anlaşıldığı gibi anlayışı, mücadele çizgisi bir olanların sonuçta aynı pratiği göstermelerinde şaşılacak bir şey yoktur. Bu, direnişçi, mücadeleci çizgiler için geçerli olduğu gibi sağ, teslimiyetçi, reformist anlayışlar için de geçerlidir. Nitekim, dışarıda olduğu gibi Diyarbakır'da da herkes kendinden beklenen pratikte bulunmuştur.

HAWAR: Ocak direnişi ışığında cezaevindeki direnişçilere ve tüm devrimcilere söyleyecekleriniz var mıdır?

AR: Devrimciler zaman zaman yenilgi alabilirler. Çok zor durumlara düşebilirler, bazı olanaklarını kaybedebilirler; ancak, teslimiyete düşmek çok kötü bir şeydir. Devrimciler, bu noktaya gelmemek için her çabayı, fedakarlığı göstererek, can ve kan vermeyi göze almalıdırlar. Teslimiyet kadar kahredici, yokedici, birçok şeyi, değeri tüketici konum yoktur. Teslimiyetten çıkışın yani bundan kurtulmak için gösterilecek direnişin bedeli, teslimiyete düşmemek için gösterilen direnişin bedelinden kat kat ağırdır. Hele direnmeden teslim olmak, bunu yaşam biçimi olarak kabul etmek ise her zaman ve her koşulda lanetlenmesi, teşhir edilmesi gereken bir durumdur. Diyarbakır'da bizim reformist teslimiyetçilerin yaşadığı budur. Teslimiyete düşmemek için ve teslimiyetten kurtulmak için tarih, direniş çizgisi ve direnişten başka bir yol bize göstermemiştir. Bizim yolumuz da her zaman tarihin gösterdiği yol olmalı ve olacaktır.

Zindan direnişçiliği üzerine Parti Önderliğinden seçmeler

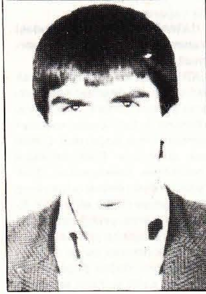
Biz, önemli dönemlerde verdiğimiz şehitleri, yolumuzun önündeki engelleri düzenleyenler olarak değerlendirdik. 12 Eylül faşizmine karşı zindan direnişçiliğinde bir **Mazlum**'un, daha sonra **Hayri**'nin, **Kemal**'in direnişçiliğini, gerçekten ölümle yaşam arasında kurulan en sağlam bir köprü, yani faşizmin dayattığı ölümle, direnişçiliğin ulaşmak istediği yaşam arasında sağlam bir köprü olduğunu belirledik. Ve bu köprüde yürümenin, yani gerekirse faşizme karşı ardarda şehitler vermenin, başarı kazanmanın yolu olduğunu da söyledik. Köprünün, sonuna kadar açılmış olduğunu da belirttik. Yani faşizmin alabildiğine karanlık, uçurumlu ve "yaklaşırsanız yerle bir olursunuz" diye bizi korkuttuğu yola doğru giderken, bize bir köprü gerekliydi. İşte zindan direnişçiliğinin ve şehitlerinin anlamı bu kadar büyüktür ve bu büyüklük tam da siyasi bir değerdir. Bu, aynı zamanda mücadelemize büyük bir siyasal destektir de. Daha da ötesinde, mücadelemizin kazandığı siyasi bir zaferdir. Birkaç kişi düşmanın ordularıyla fiziksel olarak savaşarak onları yenmeyi başarmışlardır.

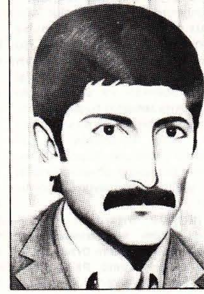
Zindan direnişçiliği, uzun tanıklıkların peşpeşe ancak izah edebilecekleri, hatta izah etmekte epey zorlanacakları bir durumdur. O koşullarda verilen bu savaşım belki de insanlık soyunda çok az insana nasip olan bir dayanma gücü ile gerçekten çok az kişinin başarabileceği bir savaşımdır. Ve bu savaşım verilmiş ve başlatılmıştır. Dolayısıyla, bu şehitlerimizin PKK'lileşmede, PKK'yi direnişçi bir güç haline getirmede, daha sonraki direnişi belirlemedeki yerleri her türlü değerlendirmenin üstündedir. Ve burada gerçekten yenilen, gerçekten ölümcül darbe alan faşizmin kendisidir derken, yine daha sonraki direnişimizin de yükselişinde tanık olduğumuz yaşama bakarak bunları belirtirken, tamı tamına hakikati söylüyoruz. Buradaki gerçek **"Direnmek Yaşamaktır"** sloganında ifadesini buluyor. Faşizim, her şeyiyle bazı insanları, bunların şahsında bir halkı teslim almak istiyordu. Partiyi ve giderek halkı yenilgiye götürüp, bunun yerine yeniden kendi o kör karanlık ve haksızlıklarla örülü geleneğini kesintisiz devam ettirmeye çalışıyordu. İşte böylesi bir anda faşizmin bu biçimdeki hakimiyetini, o kendine son derece güvenen ve yüzyıllardan beri de hep böyle getirdiği geleneğini zindanlarda da kendi adına zincirleme bir gelişmeyle tamamlamak istediği en kritik bir anda bu direnişler gelişti.

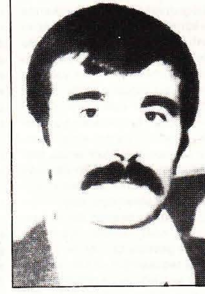
Eğer büyük bir başarıya ulaşılmak isteniliyorsa, bu durumun parçalanması gerekiyordu. Zindan direnişlerinin anlamı, işte burada ortaya çıkıyor. Bunlar gerektiği anda TC'nin bu yapısını parçaladılar. Dolayısıyla burada yenilen sadece TC tarihi değildir; TC'nin şahsında en son kertesine kadar yetkinleştirilmiş olan bir despotizmin de canalıcı bir darbe yemesi ve bunun en temel halkasından kopmasıdır. Tabii ki, zincir en temel halkasından koptu mu, onun artık fazla bir iş görmesi, tarihte sürekliliğini sağlaması mümkün değildir.

Eğer zindan direnişçiliğinin anlamı üzerinde daha çok düşünülürse, bu direnişin geleceğe yansıtılma işinin büyük bir örgütlülük olayı olduğu da kavranır. Biz bu gelişmeyi, siyasal ve silahlı faaliyet başta olmak üzere, her türlü araçla temsil etmeyi başarırsak, göreceğiz ki, bu halkanın parçalanması, TC, milyonlarca insanı katletmiş, hepsinin ağzını kapatmış, tarihe hiçbir iz de bırakmamıştır.

TC'nin böylesine gerçekleri örtbas etmesi karşısında, yakın döneme kadar sosyalistler, ilericiler bile suskun kalmıştır. Yani TC, yaptıklarının hesabını vermemiştir. mızın karanlıklar da yitirilmesine yol açacaktı. Hemen şimdi bir konuyu hatırlatayım. Bu devrimcilerin anıları üzerinde hem de onların en yakınları tarafından bugün içine düşülen tasfiyecilik, hatta geçmişine lanet getirme,*"teröristler, şöyle aşırı hareket ettiler, bizi zor duruma*

Mazlum DOĞAN

Mehmet Hayri DURMUŞ

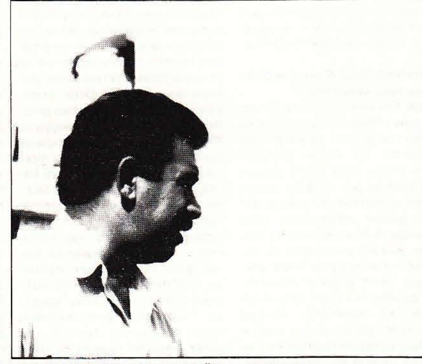

Kemal PİR

düşürdüler, yaşamı zehir ettiler" vb. deyip faşizmle aynı ağzı konuşan ve hatta ona alçakça teslim olmaya kadar işi vardıran ve pişmanlık gösterircesine, *"demokrasi gelişiyor, biz geçmişte hata yaptık"* diyecek kadar da anılara ihanet edenlerin varlığı, gözükara bir gelişme göstermektedir. İşte bizim faşizme başarı imkanı tanımamamız, şehitlerin anısına karşı bu tip sapıklıklar ortaya çıktığında karşılarına dikilme imkanı sağlamamız ve bugün bunu önemli bir noktaya kadar da götürmemiz her türlü değerlendirmenin üstünde bir anlamı olan büyük başarıdır. (Aralık 1987)

aslında bin yılı aşkın bir despotizmin ölümcül darbe almasıdır. Ve bu en büyük savaşlardan birisinin halklar ve özgürlük adına, Partimiz tarafından kazanılması da demektir. Tabii yine bu konuda daha önce de belirttiğimiz gibi, onların sözcüleri olan bizler, bu görevi böyle anlar ve yaparsak, bu böyledir.

Dönemin koşulları içinde yapmamız gereken en doğru şeyin, direnişi biraz daha yakıcı kılmak ve şehitlerle aramızı fazla açmamak olduğu, bunun için de daha fazla gücümüzü ülkeye taşırmak, silahlı savaşımı daha da geliştirmek olduğu açıktır. Nitekim atılımımız, her türlü engellemelere rağmen gerçekleşmektedir. Bu atılımımız, başlangıçtaki şehitlerimiz kadar, bu zindan şehitlerinin anılarına bağlılığın da ertelenemez bir görev borcu olduğu biçiminde bir anlayışın ürünüdür. Diğer bütün faaliyetlerimiz bir hazırlıktan ibarettir. Yani, silahlı donanım, eğitim ve diğer örgütsel görevlerin tümü bu anıları canlı ve somut yaşatmak için yerine getirilen görevlerdir. Yeni dönemin, kendi başına bile ulusal kurtuluş için, en temel öneme haiz bir aşama olduğunu görmek ve tabii ki, bunu da şehitlerin anılarına temelde bağlılıkla izah etmek en doğrusudur. Zaten yapılan da budur. Bazıları bunu çok değişik anlamak, yorumlamak ve uygulamak istediler. Fakat bizim olanca gücümüzle, bu olayın üzerine böyle yürümemiz bağlılığın yine doğru bir örneğini verirken, gelişmelerin de önünü bir kez daha açmıştır. Eğer bu şehitlerimizi, zindan karanlığında bırakıp yitirmek istemiyorsak, gerçekten çok anlamlı işlerin yapılması gerekiyordu. İşte yapılan anlamlı işlerden birisi de budur. Hatta zindan şehitlerinin direnişinin büyük anlamına değer biçmeleri ve dışardaki direniş hakkında, içinde bulunanların bile yapamadıkları değerlendirmeleri yapmaları, bundan sonuç çıkarmaları, görevleri tesbit etmeleri, yerinde eleştiriler yöneltmeleri vb. bütün bunlar ne anlama gelir? Direnişçilerin kendi eylemlerini canlı canlı yaşadıklarını ve bunu yansıtmada ne kadar gerçeğe yakın olduklarını gösterir.

Bütün tarihinde görüldüğü gibi İşte bizim burada gerçekleştirdiğimiz ilk defa tarihin bu biçimde faşizm lehine akışını durdurmak ve bu rejimin yaptıklarının yanına kar olarak kalmayacağını göstermektir. Böylelikle de halkların belki de yıllarca süren tarihi üzerindeki o çarpıtılmışlığı hem de ağzını kapatarak, gözlerini kör ederek, yaptıkları çarpıtmaya bir son vermek halkların düşen evlatlarının, şehitlerinin, halkları yaşatan ve asla yenilmeyen değerler olduğunu göstermek ve bunun böyle olduğunu kanıtlamaktır. Tabii bu da en ciddi devrimci görevlerden birisinin başarılması anlamına geliyor. Eğer 12 Eylül faşizmi bağlı olduğu atalarının o tarihine benzer bir başarıyı bizim pratiğimiz karşısında da elde etmiş olsaydı, yalnız PKK adına değil, halklar adına çok büyük bir kayıp gerçekleşmiş olacaktı. Yine zindan direnişçiliği, onunla ilgili ve etkisi altında gelişen tüm çabalar da boğulmuş olsaydı, yalnız 12 Eylül faşizmi kendisini siyasi alanda başarılı kılmayacaktı, kör bir karanlık, her türlü haksızlık ve zulümden ibaret olan bir despotizm geleneği de başarıyla devam edecekti. Bu da en yakın bir örnek olarak Türkiye'nin ilerici gençlik hareketlerinin ve bizim de gerçekten küçümsenmeyecek çabaları-

PKK Genel Sekreteri Abdullah ÖCALAN yoldaş

12 Eylül rejiminin dayattığı tasfiyeciliğe direnişle karşılık verdik. Zindanlar, bu direnişin odaklaştığı önemli bir merkez haline geldi. **Mazlum DOĞAN** yoldaşın cezaevlerinde geliştirdiği muazzam direnişçiliği vardır. Bundan sonra **M. Hayri DURMUŞ, Kemal PİR** ve diğer yoldaşların geliştirdiği bir direnişçilik ve bu direnişin önemli gelişmeleri ortaya çıkarması gerçeği vardır. Geçtiğimiz günlerde Hilvan-Siverek davasında yaşanan gelişmeler, bu direnişi bir kez daha güçlü bir temelde ortaya çıkardı. Verilen 23 idam cezasına karşı, bizzat haykırdıkları sloganlarla Partiye sahip çıkan bu yoldaşlar, aynı zamanda düşmanın geliştirmek istediği oyunları da boşa çıkarmışlardır. Diyarbakır zindanlarında 5 yıldır eşi görülmemiş bir işkence yaşanmasına rağmen, 20 bin sayfaya yakın bir savunma yapılmıştır. Bu Kürdistan tarihinde bu düzeyde ilk defa gerçekleştirilen bir savunmadır. Kitlesel bir güçle en yiğit bir direnişçilik sergilenmiştir. Bu davanın sonuçlarına yoldaşlarımızın sloganlarla verdikleri karşılık, aynı zamanda Pişmanlık Yasasının yırtılmasına da yol açmıştır. Bu yoldaşlarımız, Af Yasasına ve Pişmanlık Yasasına karşı direnişi dayatarak, sömürgeci mahkemede bu eylemlerini bir gösteriye dönüştürerek, Kürdistan tarihinde en büyük meydan savaşlarından birini de böylece kazandılar. PKK'nin sloganlarının yükseldiği bu eylemde kazanan PKK'nin adı olmuştur. (Nisan 1986)

Diyarbakır zindan direnişçileri yeni bir dönemi daha görkemli bir direnişle açmış bulunuyorlar. Tutarlı, sorumlu devrimcilik, en zor koşullarda da yaşasa, zafer kazanmasını bilir. Bu 8. yıl direnişinin ispatladığı temel hakikatlardan birisidir. Cezaevlerindeki yoldaşlar, belki de tarihin kaydettiği en amansız koşullarda, en uzun süreli bir direnişi, önemli bir başarıyla dönülmez bir noktaya getirmişlerdir. Bu, kendiliğinden ortaya çıkmış veya bazı hapishane koşullarını düzeltmek için geliştirilen bir direniş değildir. Tam tersine, şanlı halk savaşımızın önümüzdeki dönemini güçlü karşılamak, ona kendi şanlı direnişçilerine yaraşır bir katkıda bulunmak için bilinçli ve planlı bir şekilde geliştirilmiş ve böylelikle en zor koşulların devrimciliğinin nelere kadir olabileceğini ortaya çıkarmışlardır. Bunu çok şanlı bir direniş olarak görmek gerekiyor. Çünkü bu direniş, koşullar ister lehte, isterse aleyhte olsun devrimci iradenin nasıl bir mücadeleyi yürütmesi gerektiğini bir kez daha hem de en görkemli bir biçimde ortaya koymuştur. Ayrıca bu direniş, devrimci olmanın bu temel kıstasının en güçlü karşılığını vermiştir ve aynı zamanda da bu dönemin bir tamamlayıcısı olmuştur.

Onlar, gerçekleştirdikleri bu kısa vadeli son direnişle ulusal kimliği resmi düzeyde düşmana itiraf ettirdiler. En üst düzeyde bizzat faşist askeri rejimin başı **Evren** ve **Özal** bile bunu kabul ettiler. Yine Milli Savunma Bakanlığının yaptığı açıklama ve muhalefet partilerinin de en azından bunları kabul etmeleri, bu direnişin görkemliliğini göstermektedir. Ortaya çıkan bu sonuç, yani siyasi rejimin bütün resmi temsilcilerinin adeta başka çarelerinin olmadığını bilerek, bu gerçeği kabul etmek zorunda kalmaları, ulusal direniş tarihinin önemli bir aşaması, onun bir sonucu ve yeni bir dönemin başlangıcıdır. Bundan öğrenilecek ve çıkarılacak epey ders var. Bu, özellikle insanlığın ulusal kurtuluş için ve her türlü köleliğe karşı direnmede izlemesi gereken yolu, bunda iddialı olanların nasıl yaşamaları ve neleri, nasıl yaratmaları gerektiğini ortaya koyuyor. Bu, elbette buna yol açan Partinin ideolojik-siyasal çizgisi kadar, onu doğru uygulamanın ne demek olduğunu da çok açık ortaya çıkarıyor.

Şüphesiz ki onlar, sekiz yılı aşkın bir süredir sürekli bir şekilde direnmeyi, salt kendi başlarına yürütmüyorlar. Her düzeyde faaliyetlerimizin birleşik etkisi de bunda önemli bir rol oynuyor. Ama her şeye rağmen yine de onlar, kendi mevzilerinden sökülmüyor, o mevzileri sürekli savunuyor ve bunu giderek önemli bir başarı noktasına kadar getirmiş bulunuyorlar.

Şüphesiz, bu direnişin tarihi uzundur. Onu burada aşama aşama değerlendirecek değiliz. Ama düşmanın onlara dayattığı koşullar ve muazzam güç dengesizliği içinde, onların insanlık onuru ve düşüncelerini sadece ve sadece yüreklerine dayanarak savunma gibi bir durumları vardır ki, daha çok bunun anlamı üzerinde durmak istiyoruz. Onlar bu direnişleriyle, tarihin tanıdığı en barbar bir rejime karşı ve Partimizin önderlik ettiği mücadelenin bu aşamasının sağlam bir cephesi olarak adeta daha sonra sağlanacak birçok gelişmeyi daha şimdiden belirlemişleridir. Düşmanın tavizler politikasının nasıl ortaya çıkarılabileceğini kanıtlamış ve orada resmen bir taraf olarak kendilerini temsil etmişlerdir. Bunu, Partinin direnişçi sloganıyla dünyaya ilan etmişlerdir.

Biliyoruz ki, daha yakın bir süre önce sömürgecilik 20 yoldaşa idam "cezası" verdiğinde, cezaevindeki yoldaşlarımız adeta yerigöğü çınlatan sloganlarıyla, sömürgeciliği kahrettiler; Partiyi ve Parti Önderliğini yüceltmeyi başardılar. Bunlar, çok önemli direnme örneklerimizdir. Daha o sloganların yankısı bile kulaklardan silinmeden, hemen peşinden gelişen bu yeni direnme var. Bununla zindan direnişleri Türkiye ve dünyanın bir kez daha kendi gerçeklerine eğilmelerini sağladılar, doğru ve insani olanı, insan hakları ve demokrasinin gereklerine dikkat etmeyi dayattılar. Diyarbakır gibi sömürgeciliğin en çok yoğunlaştığı, özel sömürge valisinin karargahını kurduğu bir alanda, bütün dikkatlerin bir kez daha direniş üzerine çekilmesi ve geniş bir kamuoyunun yaratılması, Partimizin en önemli bir hamlesinin gerçekleştirildiğini ve düşmanın o muazzam provokasyonlarının boşa çıkarıldığını gösteriyor.

Bizzat yığınların direnişe Diyarbakır'da katılması, hemen hemen bütün kesimleri çekmesi ve hatta iktidarından muhalefetine kadar bütün düzen partilerinin bile buna ılımlı yaklaşma gereği duymaları bu direnişin ne kadar bir etkiye sahip olduğunu ortaya çıkarıyor.

Tabii ki, yoldaşlarımızın amacı sadece böylesine basit kazanımlar sağlamak değil; gerilla mücadelemize bir katkı sunmak ve şanlı bir dönemin öncülüğünü yapmaktır. Diğer gelişmeler kesinlikle bunu gösteriyor. Partimizin gelişmeleri sıcağı sıcağına onlara ulaşıyor ve böylelikle onlar bir görevi yerine getiriyorlar. Demek ki, devrimciler koşullar ne kadar zor ve edinilen bilgiler ne ölçüde az olursa olsun ona gereken karşılığı verebiliyor, iradi gücü dayatabiliyor ve sonuç alabiliyorlar.

Başta Diyarbakır zindan direnişçiliği olmak üzere bu cephedeki direnişler Partimizi epey beslemiştir. Biz 1982 ve sonrasında ülkeye henüz fazla yönelmeden bile, onlar en büyük direnişi gerçekleştirdiler. Onların o dönemdeki direnişleri, öncülük düzeyinde bir direnme ve çağrıdır. Dolayısıyla bizim daha sonraki atılımımız bunu tamamlar niteliktedir. İkisi de özlü ve birbirini güçlendiren direnmelerdir. Tüm yönleriyle doğru kavranıp uygulanması gereken bu direniş hareketimizi tamamen doğru kavramak ve gereken devrimci sonuçları çıkarmasını iyi bilmek gerekiyor.

Çok iyi biliyoruz; onlara da dayatılan provokasyonlar vardı. Bu direnmelerin mirasını ters-yüz etmek için bir yandan düşman elinden gelen her şeyi yaptı, diğer yandan reformizm içerde de yönetimle her türlü işbirliğini geliştirerek onu çarpıtmaya, ulusal kurtuluşu özünden boşaltmaya ve böylelikle etkisini alabildiğine zayıflatmaya çaba gösterdi. Ama sorumlu Parti devrimciliği her şeye rağmen

PKK Genel Sekreteri Abdullah ÖCALAN yoldaş

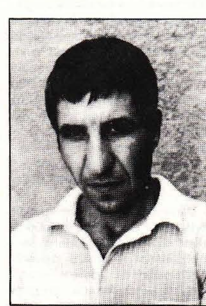
bunlara iyi karşı koydu. Bizler de benzeri gelişmeleri dışarda yaşadık. Unutmayalım ki, onların okuyacak bir kitapları, yazacak bir defteri, seyredecekleri bir televizyonu, dinleyecekleri bir radyoları yoktu. Ama o koşullarda doğru tahlilleri ve doğru devrimci görevleri ortaya koyabildiler. Bunun sonuçları ve belgeler elimize ulaştı. Görüyoruz ki, Partinin yaşadığı gerçek ne ise, orada da aynı muhtevada geliştirilmiştir. Bu, PKK'nin tarihi çıkışına ve çizgisinin özelliklerine tutarlı bağlılığın bir sonucudur.

Daha sonraki 1984-85 atılımları vardır. Onların, bu atılımımıza da destek oldukları, hem güç alıp hem de güç verdikleri biliniyor. Bu hamlemize arkadan dayatılan provokasyona, işbirlikçilerin oyunlarına, özden boşaltma çabalarına karşı tutarlı karşı koymamıza, onlar da, birliklerini koruyarak, leke getirmeyerek, en ufacık bir talepte bile bulunmadan başı dik olarak buna en onurlu karşılığı verdiler. Bu noktada onlardan öğreneceğimiz önemli dersler vardır. Bu derslerden en başta geleni ortaya koydukları tutarlı Partililiktir. Kesinlikle en ufacık bir talepleri olmadığı gibi, tam tersine *"yapmak istediğimiz küçük bir katkıdır", "Partinin yürüttüğü mücadeleye biz de elimizden geldiğince böyle bir çabayla karşılık vermek istiyoruz"* demeleri; işte bu gerçeğin somut bir örneğidir. İstedikleri tek şey gelişmelerden daha fazla bilgilendirilmeleridir. Nitekim okuduğumuz raporları ve mektupları bu çerçevededir.

Son direniş, zindan savaşçılarının mücadelemize olan katkılarını daha da geliştirmiştir. Hatta, halk savaşımımızın yönlendirilmesi doğrultusunda bir adım olduğu için stratejik bir düzeye kadar kendisini yükseltmiştir. Nitekim direnişe geniş halk güçlerini de katarak ulusal kimliği resmi düzeyde itiraf ettirmesi, Türkiye içinde demokrasi mücadelesine çok güçlü bir ivme kazandırması, liderin her türlü feryadına rağmen SHP'yi doğru demokratik bir konuma zorlaması, adeta buna mecbur etmesi, hatta ANAP da dahil düzen partilerinin kendilerince daha "anlayışlı davranılması gereğini duyma" noktasına getirilmesidir. Bu, direnişin büyüklüğü ile Türkiye demokrasi mücadelesi üzerindeki etkilerini göstermektedir.

Direnişe katılanların sayısı ikibin olarak verildi. Yine altıyüze yakın yoldaşın ölüm orucu gibi bir direnişi göze almaları sözkonusudur. Bu da, rejimi ürküttü. İsteklerinin yerine getirilmesi için altıyüz kişinin ölüm orucuna devam etme kararlılığında olması, Çankaya merkezi de dahil olmak üzere, bütün rejimi sarstı ve onları çok erkenden böylesine beklenmedik biçimlerde tavizlere zorladı.

Altıyüz kişinin büyük bir kararlılık içinde ölüm orucununu sürdürmesini, TC kaldıramaz. TC açısından burada, dünya çapında büyük bir yenilgiye uğrama tehlikesi vardır. İşte onları geri adıma zorlayan da bu gerçektir. Yoksa ılımlı olduklarından ya da alicenaplıklarından kaynaklanmamaktadır. Kaldı ki, en azgın bir şoven olarak **Evren'in** son konuşması vardır. Kars'taki 1988-kış askeri tatbikatı günlerindeki konuşmasında "Sarıkamış"ı hatırlatarak, *"cesedimizi çiğneyip geçmeden onlara bu vatanı böldürtmeyeceğiz!"*dedi. Bunun anlamı şudur:"Böyle bir kimliği kabul etmeyeceğiz!" Ama, o bu gerçeği bizzat itiraf etmek zorunda kalmıştır. Uzun barbarlık tarihine, şoven karakterine ve faşist rejim belli bir yetkinleşmeye ulaşmış olmasına rağmen, onun böyle bir itirafta bulunması direnişin büyüklüğünü göstermektedir. Burada, hayatlarını sonuna kadar ortaya koyarak devrimcilerin kararlılıklarını kanıtlamaları vardır. Bu itiraf, bunun üzerinde sağlanmıştır.

Mehmet Emin YAVUZ

Ciddi bir dönem yaşanmaktadır. Kürdistan alabildiğine korkular çemberi içine alınmış, provokasyon yöntemleri alabildiğine uygulanmakta, tavizler, satın alma ve bilinen birçok yöntem devrededir. Böyle bir ortamda ve her türlü yozluğun, suistimalin, toplumdışılığın yaşandığı Diyarbakır gibi bir zeminde gerçekleştirilmiş olması, bu direnişin değerini daha da büyütmektedir. En zor dönemde, en hayati konularda, en çok cesaret ve fedakarlık isteyen bir eylemin gerçekleştirilmesi, her türlü değerlendirmenin üstündedir. Elbetteki, böyle bir direnişin etkileri de aynı biçimde büyük olacaktır.

Burada önemli bir sonuç çıkarmak mümkün. Bu sonuç, bu direnişin önemini de ortaya koymaktadır. Tutarlı devrimcilik direndi ve kazandı. Bu gelişmelerin, böylesi bir temelde ortaya çıkmasının altında, bu gerçek yatmaktadır. Bu daha ilk gün yükseltilen **"Direnmek yaşamaktır"** sloganının somut ifadesidir de. (Mart 1988)

Zindan direnişçiliğinin anlamı üzerinde daha çok düşünülürse; bu direnişin geleceğe yansıtılması işinin büyük bir örgütlülük olayı olduğu da kavranır. Biz bu gelişmeyi siyasal ve silahlı faaliyet başta olmak üzere her türlü araçla temsil etmeyi başarırsak, göreceğiz ki, bu halkanın parçalanması aslında bin yılı aşkın bir despotizmin ölümcül darbe almasıdır. Ve bu, en büyük savaşlardan birisinin halklar ve özgürlük adına Partimiz tarafından kazanılması demektir de. Tabii yine bu konuda daha önce de belirttiğimiz gibi onların sözcüleri olan bizler, bu görevi böyle anlar ve yaparsak bu böyledir.

Dönemin koşulları içinde yapmamız gereken en doğru şeyin direnişi biraz daha yakıcı kılmak ve şehitlerle aramızı fazla açmamak olduğu, bunun için de daha fazla gücümüzü ülkeye taşırmak, silahlı savaşımı daha da geliştirmek olduğu açıktır. Nitekim atılımımız her türlü engellemelere rağmen gerçekleşmektedir. Bu atılımımız, başlangıçtaki şehitlerimiz kadar, bu, zindan şehitlerinin anılarına bağlılığın ertelenemez bir görev borcu olduğu biçiminde bir anlayışın ürünüdür.

Görülmemiş işkencelerin ve bu işkencelere karşı direnişin her birisi, her bir militanın, bir sempatizanın şahsında bir meydan savaşından daha görkemli olan savaşlardır bunlar. Burada TC'nin işi bitirildi. Burada bir kişi, bir devlete karşı savaştı ve kazandı. Buradaki direnişler, Kürdistan halkının en devrimci, en yeni, en soylu temellerde kalkışını, hem de insanlığın hanesine en seçkin bir biçimde girişini kanıtlamıştır. Dolayısıyla her yönüyle doğru kavranması gerekir. Hiç kimse bu sürecin anlamını tam iyi çizmeden, PKK'nin daha sonraki gelişmelerine akıl erdiremez, ona layık bir militanı olamaz. Özenle de vurgulayarak söylüyoruz: Özellikle zindan direnişçiliği kavranmadan bir PKK'li olunamayacağı gibi ya bir tasfiyeci ya bir bozguncu olup çıkma, ya da son derece bitik bir mülteci külçesi olmaktan öteye gitmeyecek bir tip çıkar ortaya. Onların direnişlerini esas almayan, iliklerine kadar onu duymayan, onu büyük bir dava, sonuna kadar bağlı kalınması gereken erek olarak iliklerine kazımayan, işlemeyen birisi Parti davamızda her zaman tehlikeli olacaktır. Her zaman onda sekterizm, tasfiyecilik boy verecektir. Onun için biz, günümüzün taktik önderliğini yürütürken bu büyük direnişçilikten büyük güç alacağız. Büyük bir güç kaynağı olarak bakacağız buraya ve anlam vereceğiz. Bu dönemin önder düzeyinde büyük direnişçileri var. Büyük bozguncuları da var. Tarihe en lanetli biçimde geçmiş ve geçecek olanları var. Büyük bir kararsızlık ve ikircikliklik de vardır. Yani bu ortayolcu konumla yaşanmıştır.

O halde bunları özenle incelemesini bilelim, günümüz için dersler çıkaralım ve tercih edeceğimiz özellikleri, bu ateş altında çelikleşerek yeni bir tipin oluşumunu hazırlayarak sağlayan zindan direnişçiliğinde yakalayalım. (Ağustos 1988)

"Sadece şehitlerimizin anısı değil, bununla birlikte büyük zindan direnişçiliği de her türlü nitelemenin üstündedir. Ve büyük bir yaşamı temsil ediyorlar. Faşizme karşı zindan koşullarında savaşarak insanlık onurunu, halkımızın şeref ve onurunu, Partimizin en değerli evlatları olarak yaşıyorlar. Onların bu beklentilerine verilecek en uygun karşılık fırtına gibi esen bir savaşçılıktır" (Ocak 1989)

AÇLIK ORDUSUNA MESAJ

Ey gözünü budaktan
Başını gömütten esirgemeyen
Altın yürekli
Çelik adımlı
Açlık ordusu
Canım yoldaşlarım benim
Vakt erişti
Duruldu durulacak fırtına
Çubuklar arasında
ilk kızıltılarla yanıyor tanyeri
Sıkalım kenetlenen dişimizi
az daha gayret
Bu son çelik adımları arşınladığımız
uzun ince yolun
Cehennemden yolladığımız ateş
buluştu demek
Dinleyin yeşil uğultular geliyor
her yandan
kulağımı dayadım duvara
İşte bakın nasıl da tutuşuyor
koca halk ormanı
Dalgalar kanatlanıyor
elleri yapıştırıp ellere
Hadi hazırlanın
kucak dolusu gelecek
o mükemmel bahara
Biliyorum
Gözler kurudu
Avurtlar çökük
Eti sıyıran kemikler
fırladı fırlayacak
Ama bu değil mi ki zaten
Muştu kuşunun ışıltısını
Kanattaki hızını arttıran tansık
Haber salın dört bir yana
Demesin duyduk duymadık
hiç kimse
Kurşunlamayacağımız
zulüm tapınağı yok
Ne muazzam bereketli şeysin
Ey uçsuz bucaksız
Açlığın yaylım ateşi
Selam sana
bin selam
Kan ışıltılı söz akıttık
bir seher vakti
Bir seher vakti
cesur cömert damarlarımızdan
Büyük mutluluğun
kızıl karanfil yüreğine
damarlarımızdaki akışın
gözdeki bakışın
dudaktaki sözün parıltısını
çiğnetmeyeceğiz
Gerçi şimdi hava yağmurlu
Toprak çamurlu
Polisler copluymuş ama
Duyuyorum
yaklaşan tatlı ayak seslerini
geliyor bizimkiler
salkım saçak
Tırmanıp çubuklara yüklenecek
binlerce pırlanta göz
Ey gözünü budaktan
Başını gömütten esirgemeyen
Altın yürekli
Çelik adımlı
Açlık ordusu
Canım yoldaşlarım benim
Şuracığa vardık mı
Açtık demektir
gümüş kanatlı kapısını
büyük utkunun
Hazır bekliyor bizi
açık kollarıyla yaşamak
Yaşamak
Tadılmamış ağız tadıyla
bulduracak yeni baştan
Yeni baştan biz varabileceğiz
nefis sıcak lezzetine
Ballanan güneşin
kitabın
yemeğin
Yıldıza dönüşen insanın

ONURUN ABİDELERİDİR YAŞAMAK İÇİN DİRENEN VE ÖLÜMLERİN ÜZERİNE YÜRÜYEN SAVAŞ ESİRLERİMİZ...

"Biz yaşamı, uğruna ölmesini bilecek kadar seviyoruz..." (Kemal PİR)

"Gidin Vietnam tarihini okuyun ve daha kötüsünü düşünün; işte durumumuz budur." Bu sözler, Kürdistan halkının büyük önderlerinden **M. Hayri DURMUŞ** yoldaşın Diyarbakır zindanında ziyaretçisinin *"Durumunuz nedir"* sorusuna verdiği karşılıktır. Uluslararası Af Örgütü, işkence ile ilgili yayınladığı bir raporda tüm dünyada uygulanan 100 türlü işkence olduğunu belirtiyordu. Ve aynı raporda, Türkiye devletinin ise bu 100 işkence türünden 70'ini uyguladığı açıklanıyordu. Bir de faşist cezaevlerinde tümden dışarıya kapalı uygulanan işkence türleri de bu sayıya eklendiğinde, Türkiye sömürgeciliğinin zindanlarda uyguladığı barbarlığa ve azgın teröre dünyada çok ender rastlandığı sonucu ortaya çıkacaktır.

Adnan Yüksel, S. Batur, M. Emin Aslan, Mehmet Ayçiçek, Ali Demir, Temo..., Kazım Türkan, Gani Alkan, Halet Çarpar, ..., ..., Koçer ..., Orhan..., Cezayir Salêh Kubat, ..., Cahide Şener, Ali Temel, Mevlüde Acar, Mahmut Aslan, Halef Cesur, Abdullah Aslan, Mehmet Yıldırım, Ferhat Gümüşboğa, Ahmet Bayık, Süleyman Aslan, Hıdır Kırmızıgül, Zeki Koyun, ..., Mehdi Aslan, Emine Turgut, Keşif Kayra, ..., ..., Nesim Kılıç, Yusuf Onat, Sakine Cansız, Ali Zoğurlu, Hüseyin Barış, Bekir..., Reşit Ülper, Şemsettin Çelik. **(Diyarbakır Cezaevi)**

Zindandaki yoldaşlarımız, en çağdışı yöntemlerin yürürlükte olduğu; teslimiyetin ve ihanetin fırtına gibi estiği koşullarda boğulmamak, Kürdistan ulusal kurtuluş devrimini temsil edebilmek için en katlanılmaz zorluklar pahasına büyük fedakarlıklar göstererek zaferlerin çizgisine ulaşabilmeyi başardılar. Her türlü maddi güç olanaklarından yoksun olarak, yüreklerindeki azim, kararlılık ve beyinlerindeki ulusal kurtuluşçu direniş düşüncesiyle büyük ve tarihi direnişler sergilediler. Teslimiyet ve ihanet politikasını boşa çıkarmak, ulusal kurtuluş mücadelesinin zindanların karanlığında boğulmasını engellemek uğruna, insanın yüreğinde ve beyninde biten ne varsa, onu sonuna kadar gerçekleştirmeye çalıştılar. Yapılan her şey, gösterilen büyük irade gücü ulusal kurtuluşun zindan pratiğindeki başarısı için yapıldı. Bunun için hiçbir fedakarlıktan, özveriden kaçınılmadı ve ölümden ise hiç korkulmadı.

Zindanlarda ihanetin at koşturduğu dönemde, savaş esiri yoldaşlarımıza dayatılan, *"Ya teslim olur ihanet edersin, ya da ölürsün"*dü. Tabii bu politikanın başarılı sonuç vermesinde ölüm silahı bir motor rolü oynuyordu. Bu ihaneti dayatan silahı geri teptirmek, direnişin ateşine dönüştürmek gerekiyordu. **Mazlum DOGAN** yoldaşın 21 Mart gibi tarihi önemde olan bir günde yaşamını ortaya koyması, zindanların kopkoyu karanlığında direniş kıvılcımının çakılması içindi. Yine **Dörtler**'in kendilerini yakması ve ardından **Hayri, Kemal, Akif** ve **Ali** yoldaşların büyük ölüm orucunu başlatmaları, direnişin teslimiyet ve ihaneti parçalaması rolünü oynayacaktı.

Günümüzde, onurlu zindan direnişleri toplumun tüm duyarlı kesimlerini harekete geçiriyorsa, teslimiyet ve ihanete karşı o dönemde ölümüne atılan direnişin tohumlarından ötürüdür. Açık ki, burada belirsiz, hedefsiz ve bezmişlik sonucu gündeme gelen bir ölümden bahsedilemez. Bu ölümleri soylu ve onurlu yaşamın bedeli olarak görmek gerekiyor. **Kemal PİR** yoldaş, ölüm orucuna yattığı günlerde, *"Bazı bedbahtlar yaşamdan bıktığımızı söyleyecekler. Oysa biz, yaşamı seviyoruz. Öyle çok seviyoruz ki, uğruna ölmesini bilecek kadar"* şeklinde anlamı büyük olan sözler dile getiriyordu. Bu sözler aynı zamanda, ölümlerinin yaşamdan bıktıkları için değil, yeni bir yaşamın yaratılması ve ulusal kurtuluş devrimimizin ilerletilmesi için olduğunu ortaya koymaktadır. **Kemal** yoldaşın bu sözleri biraz da olsa kavrama düzeyine çıkarılırsa, Türk sömürgeciliğinin *"Bunlar yaşamlarından bıktıkları için ölüyorlar"* çarpıtmasının büyük bir sahtekarlık olduğu rahatlıkla görülecektir..

Dünya devrimler tarihinde soylu ölümlerin örnekleri vardır. Halkların kurtuluşa; yeni bir özgür yaşama ulaşmalarında, ölümlerin büyük rol oynadığı, bunsuz ise devrimlerin gerçekleşmediği, tarih bilincine sahip olanların inkar edemeyeceği bir gerçektir. Ölüm tek başına, soyut olarak ele alındığında, dünyanın en korkunç olayı şeklinde karşımıza çıkar. Çünkü yaşamı sonuçlandıran ve onun izlerini tarihin karanlıklarına gömerek kaybettiren bir olgudur ölüm. Ancak bir özgürlük savaşçısı için, ölümün aynı rolü oynayacağından kesinlikle bahsedilemez. Özgürlük davalarında ölüm, bir mücadele biçimidir. Son zindan şehitlerimizden **Mehmet YALÇINKAYA** idam cezalı olarak, yoldaşlarına gönderdiği bir mesajında, özgürlük savaşçısı için ölümün ne anlama geldiğini şöyle açıklıyordu:

"Özgür ve mutlu bir geleceğe ulaşmak için her fedakarlığa katlanmak gerek. Büyük davalar, büyük idealler ve büyük mücadeleler kendine denk düşen büyük zorlukları, acıları, ve eşsiz bir özveriyi gerektirir. Ben de ölümü, özgür ve bağımsız geleceğimizden bir parça olduğundan, — böylesi bir ölümü— gururla karşılayacağım." **Mehmet** yoldaş, bu tür ölümlerin anlamının kavranması halinde, en azından yaşamak kadar değerli olduğunu belirtiyordu.

Mehmet yoldaşın bu sözlerinde, ölüme, doğru devrimci ve soylu yaklaşımı bulmak gerekiyor. Bir özgürlük savaşçısı için ölümden değil, en çok fiziki ayrılıktan bahsedilebilir. Çünkü özgürlükçü kişiliklerin yaşamı, tümden özgürlük mücadelesinden ibarettir. Halkların özgürlüğünün sağlanması mücadelesinde düşenler ölmezler, ölümsüzleşirler.

Hele faşist Türk sömürgeciliği gibi, çağdışı sömürü, baskı ve halkı kendi denetiminde tutmak için ölümü sürekli silah olarak kullanan bir güce karşı ölümü kahramanca göğüsleyip mücadele vermek ve bu mücadele yolunda düşmek çok daha anlamlıdır. Zindanlarda ve dışarda PKK'li militanların, bu şekilde ölümü hiçe saymaları, onu kendi mücadelelerinde bir engel olmaktan çıkarmaları, Türk egemenliğinin elindeki ölüm silahını işlemez kılmıştır. Bu kahramanlık bile tek başına, Türk egemenlik sistemine büyük bir darbe olmaktan da öte, onu çok önemli ve hayati bir dayanaktan yoksun bırakmaktır. Partimizin bu çizgisi, ölümü halkımızın yaşam gerekçesi durumuna dönüştürmüştür. Dünyada ölümün bu denli basitleştirildiğine çok az tanık olunmuştur. Açık ki, PKK'nin militanlarına verdiği bu kahramanlık ruhu, ulusal kurtuluş mücadelemizde en inanılmayan, kimilerinin ise hayal bile edemediği gelişmeler yaratmıştır.

Demek ki, Partimizin militanları zindanlarda ve dışarıda ölümü kucaklamaktan çekinmiyorlarsa, bunu halkımızın kurtuluş davasını geliştirmenin bir gereği olarak gördüklerinden ötürüdür. Bir grup savaş esiri yoldaşımız, Diyarbakır Cezaevi'nden dışarıya ulaştırdıkları bir değerlendirme yazılarında bu gerçeği çok anlaşılır şekilde aktarıyorlardı:

"Diyarbakır zindanlarında savaş esirlerine dayatılan teslimiyet ve ihanetin gerçekleşmesi için en incesinden, en kabasına kadar her türlü yol ve yöntem; işkence, baskı, açlık; evet, her şey mübah sayılıyordu. Seçilecek yol ise son derece açık ve netti. Mücadele o kadar keskin ve acımasızdı ki, ya teslimiyet ve ihanet ya da direniş ve yeniden var olmaktan başka üçüncü bir yol tanımıyordu. Bu anlamda Kürdistan halkı, belki de yaklaşık üçbin yıllık tarihinde ilk kez böylesine ciddi, tarih önünde hesap vermek gibi zorlu bir sınavla karşı karşıyaydı. Tarih bu kez bir halkın sorumluluğunu PKK'nin savaş tutsaklarına yüklemişti. Mazlum yoldaş, teslimiyetin giderek geliştiğini ve artık buna 'dur' demenin zorunlu bir görev olduğunu biliyordu. Aynı şekilde, amansız düşmandan aman dilemeden, azmin ve iradenin yıkılmaz gücünü göstermek gerekir diyordu. 'Bugüne kadar hep direndik ama, henüz tam başarılı olamadık. Direnişimizde bir eksiklik vardır. Teslimiyeti durdurmak, Parti kişiliğini ve onurumuzu korumak, böylece halkımızın bağımsız ve özgür geleceğini bir de burda, bu koşullarda temsil etmek için artık ölmek, ölümü kucaklamak gerekir' diyordu. 'Başka türlü direnişi teslimiyete egemen kılmanın yolu kalmamıştır.' Direnen kitleye ve tüm kadro ve savaşçılara direnme gücü, azim ve kararlılık, moral ve cesaret nasıl verilebilirdi? Bunun yolunu açmak gerekir diyordu. Ve Mazlum yoldaş yaptığı bu sorumlu ve bilinçli tesbitin gereklerini başka bir arkadaştan beklemeden ilkin kendisi yerine getiriyordu. İşte Mazlum yoldaş, bu tarihsel eylemiyle 1982'nin 21 Mart gecesi bir meşale gibi yanıyor, yoldaşlarına yol gösteriyor, direnen Partisinin ve halkının geleceğe olan güçlü umudunu yaşatıyor, mutlak özgürlüğü müjdeleyerek ölümsüzleşiyordu.

Gerçek olan diğer bir nokta ise, ölümün üzerine yürümenin kolay ve cesaret etmenin sıradan bir olay olmadığıdır.

Soldan sağa (ayaktakiler): İzzettin Orhan, Ferzende Sarıkaya, H. Mehmet Sertkaya, Behçet Aslan, Mehmet Acar, Mehmet Kaya, Orhan Aydın, İrfan Yıldırım, Nasır Göksungur, Veysel Kılıç, Cuma Büyükertaş, Necmettin Karadağ, Mahfuz Özbay. **(Ortadakiler):** Adem Oral, Şemsettin Kara, Seyfettin Aydemir, Ali Toros, Abdurrahman Oral, Ahmet..., Halil Arslan, Emin Toprak. **(Öndekiler):** İdris Gümüş, Mahmut Bakır, Ufuk Bulut, Mahmut Manap, Ömer Gelici, Adnan Aydır, Mehmet Sevgin. **(Malatya Cezaevi)**

Zindan direnişçileri yoldaşlarımızın, ulusal kurtuluş mücadelemizin geliştirilmesi, insanlık onurunun korunması ve zindan koşullarının yaşanılır hale gelmesi için, tek silahları olan açlık grevi —ölüm orucu eylemlerine başvurunca ve bu eylemlerinde ölümüne bir kararlılığı gösterince, Türk faşizminin yetkilileri büyük bir ikiyüzlülük içine girerek, *"Bunlar ölmek için açlık grevlerine başvuruyorlar"* diyorlar. Gerçekte ise, çağdışı yaşam dayatmalarına karşı, insanca yaşamı kabul ettirme mücadelesi sözkonusudur. Son direnişte, faşist rejimin Adalet Bakanı **Oltan Sungurlu**, yaptığı açıklamalarda, direnişi kararlılıkla yürütenler için, *"Bunlar ölmek istiyor, elimizden bir şey gelmez"* temasını işlerken; Türk sömürgeciliğinin Başbakanı, *"Tedeviyi kabul etmeyen ölür"* diyordu. Bu demeçlerden bile, sömürgeci egemenliğin insanca yaşama ne kadar düşman ve saygısız olduğu görülebilmektedir.

İşte, Eskişehir Cezaevi'nden — açlık grevindeyken— PKK'li savaş esiri **Cevdet İnak**'ın gönderdiği mektubun bir yerinde belirttikleri, faşizmin alçakça demagojisine en iyi cavaptır:

"İnsanlık onuru, her şeyin üstesinden gelir ve onuru korumak için de üstün bir irade gerekir. Bu iradeyi de kendimde görüyorum. Belki de bu sana yazacağım son mektubum olacak. Bu ne biçim söz deme, şartlar bunu dayatıyor ve bundan çekinmek, geri durmak; yanımda yitirdiğim, yıllarca birlikte yaşadığım özge canlarımıza saygısızlık olur. Bu, onlar şahadete ererken, onlara vermiş olduğumuz sözü tutmamak olur ki, bu da soysuzluğun ta kendisidir. Soysuzca yaşamaktansa, yaşamamayı tercih ederim. Onurluca bir yaşamı, insanca bir yaşamı yaratmak için verilmesi gereken bedel ne ise onu yerine getireceğim. Onurluca yaşamı yaratmak için zorluklara katlanmak gerek. Bu zorluklara da seve seve katlanılır, katlanırım. Yeryüzünde bedelsiz hiçbir şey var mı?"

Evet, PKK'li savaş esiri yoldaşımızın açıkladığı bu kararlı tavrı, diğer yoldaşlarının da duygularını dile getiriyor. Açık ki, savaş esiri yoldaşlarımızın zindanlarda ölümleri pahasına geliştirdikleri açlık grevi ve ölüm orucu direnişleri soysuz yaşamla soylu yaşamın amansız kavgasıdır. Bu gerçek, hiçbir çarpıtmaya, sahtekarca demagojiye yer vermeyecek kadar netlikte olan bir olaydır.

Türk sömürgeciliğinin, *"Bunlar ölmek istiyor"* demagojisinin amacı insanlık onurunu koruyan direnişlerin kamuoyunda uyandırdığı büyük saygınlığı gölgelemektir. Her türlü çarpıtma ve gizleme yöntemlerine rağmen, zindan direnişçilerinin soysuzluğu kabul etmeyen direnişçi tavrı, sömürgeci-faşist rejimin bu yönlü sahtekarlığını açıktan açığa gözler önüne seriyor.

Günümüzde, Türk sömürgeciliği dışarıdaki direniş savaşına karşı nasıl çözümsüz kalmışsa, onun cezaevlerinde yürürlüğe koymuş olduğu politikası da iflas etmiştir. Savaş esiri yoldaşlarımızın kararlı direnişleri, gün geçtikçe yetkinleşerek gelişmektedir. Örneğin daha 1981'lerde teslimiyet ve ihanetin cezaevi koşullarına egemen olduğu ve diğer yandan savaş esiri yoldaşlarımızın direniş çığırını açma arayışı içinde olduğu dönemde bile insanlık onuru korunmuş ve bunun için hiçbir fedakarlıktan kaçınılmamıştır. **M. Hayri DURMUŞ** yoldaş, daha o dönemlerde dışarıya ulaştırdığı bir mektubunda, *"Biz parça parça olsak da, faşist uygulamalara karşı çıkıyoruz"* diyordu.

Zindanların en zor, en akılalmaz işkence ve baskı koşullarına rağmen savaş esiri yoldaşlarımız kişisel kaygılara asla düşmediler.

M.Hayri DURMUŞ yoldaşın aktaracağımız şu sözleri, bu gerçeği en yalın şekilde ortaya koyuyor:

"Cunta boyuna katlediyor, yakıp-yıkıyor. Herkes aç, susuz, perişan, ortalık kan revan. Böyle bir dönemde benim durumum, evet sadece benim durumum önemli midir? Ölüm cezasına çarptırılmam veya 30-40 yıl hapis giymem çok mu önemli? Hayır... hayır... hayır! Hiçbir önemi yok."

Yine **Ferhat KURTAY** yoldaş üç yoldaşıyla birlikte ateşler içinde bedeni yanıyorken, diğer yoldaşlarının ateşi söndürmeye çalışmalarına karşı çıkarak, *"Direniş ateşini söndürmeyin alevlendirin"* diyordu.

PKK'li savaş esirlerinden **Sakine Cansız** yoldaş, zindanlarda kendilerinin yargılanamayacağını haykırıyor ve cezaevinin zor koşullarını hiçe sayarak sadece bir mücadele alanı olarak görüyor. Bunu, şu sözleriyle dile getiriyor:

"Evet bizim ülkemizde yaşam acı, hasret ve ayrılıklarla örülüdür. Ancak biz acıyı güce, hasreti direnişe ayrılığı birliğe dönüştürmüşüz. Artık bunlar konuşuyor, bunlar ateşliyor yüreği...

Evet biz zindanı, zindanı yaratanlara her gün zindan ediyoruz. En güzel mücadele alanlarından biridir. Koca bir dünyayı yüreğine almış onurla yaşıyorsan ne farkeder adı cezaevi olmuş."

Sömürgeci mahkemeler, tutuklu yoldaşlarımıza idam cezalarını yağdırdılar. Ulusal kurtuluş hareketimizin militan kadro ve önderleri bu şekilde yok edilmek ya da en azından ihanet ettirilmek, teslim alınmak istendi. Ancak bu şekilde yok edilemeyeceklerini ve sadece ölümsüzleşerek Kürdistan bağımsızlık davasını geliştireceklerini bilen savaş esiri yoldaşlarımız, idam günlerine de kendilerini kahramanca hazırladılar. Ölümün soğuk yüzüne kurşun gibi saplanarak yeni bir özgür yaşamı daha da yakınlaştıracakları, şu son sözlerinden çok açık:

Mehmet YALÇINKAYA:

"Devrimciler, devrim uğruna ölümü edebi bir yaşamın ödülü olarak görürler. Bu ölümler, bizleri halkımızın yüreğinde ölümsüzleştirir... Şu anda ben, bir PKK savaşçısı olarak ülkem, halkım, Partim ve devrim uğruna idam edilmemi büyük bir şeref olarak görüyorum."

Sabri Ok:

"Bir devrimci için, bir PKK'li, bir ulusal kurtuluş savaşçısı için ölümlerin en kötüsü siyasi ölümdür. Yani, kişinin siyasi, devrimci özelliklerini yitirmesidir. Bundan daha korkunç, daha utanılası ve daha iğrenç bir şey yoktur. Oysa ben Partimizin ve onlarca değerli Parti ve halk önderimizin şerefle ve onurla açmış oldukları yolda yürüyeceğim. İşte, buna ulaşıp, buna layık olursam (ki mutlaka olacağım, bundan kuşkunuz olmasın) inanın ki yoldaşlar, böylesi, hayatımın en mutlu anını, bu yolda onurla ölürken yaşamış olacağım."

Mustafa Çepik:

"Sehpaya götürülmek benim için sadece mücadelenin başka bir alanı olacaktır. Nasıl ki, ilk sözüm PKK, Kürdistan halkı ve sosyalizm olduysa; idam sehpasında da son sözüm PKK, Kürdistan halkı ve sosyalizm olacaktır."

Soldan sağa (ayaktakiler): İbrahim İnak, Seyfettin Aluç. **(Oturanlar):** Mustafa Okçuoğlu, Hasan Güllü, Mustafa Gezgör, Fehmi Korkmaz, M. Ali Artuğ, Şükrü Binici. **(Diyarbakır Cezaevi)**

Selahattin Çelik:

"Sömürgecilerin tutsak ettiği yaşamımın sona ereceği sehpada, ölümsüzleşen bir yaşamı kucaklamak için seve seve kendimi sonsuzluğa bırakacağım."

Davut Utkun:

"Sizlere sözümüz vardı. 'Alevlendireceğiz sönmeye yüz tutan ateşi' diye. Işte! Alevler yükseliyor! Güçlendir onu! Darağacına giderken, size karşı sorumluluğun bilincinde olarak kararlı yürüyüp sana layık olacağıma söz veriyorum!.."

M. Can Yüce:

"Yoldaşlar! PKK gibi komünist bir hareketin ve Kürdistan özgürlük kavgasının bir neferi olmak, bu uğurda ölmek benim için onurların büyüğüdür. Bu yolda onlarca önder yoldaşım, tarihte birer kilometre taşı diktiler... Bir halkın kurtuluşu, özgür ve mutlu yaşam için büyük fedakarlıklar, bireylerin ölümü kaçınılmazdır. Bu bizim yaşamı sevmediğimiz, yaşama boş verdiğimiz anlamına gelmez. Yaşam için ölüyoruz biz..."

Hasan Çepik:

"Ölüme mahkum edilmiş olmam, benim PKK'ye ve Kürdistan devrimine olan inancımı kat kat pekiştirmiştir. Bir kez daha dünyaya gelme durumum olsa; yine PKK ve Kürdistan halkı için çalışmak, hem de daha bilinçlice çalışmak, mücadele vermek en büyük arzum olacaktır."

Tarihin sayfaları açılıp bakıldığında, ölümü bu şekilde kahramanca göğüsleyen çok az kişiliğin bulunduğu görülecektir. Sağlam ve soylu bir inanç ile kararlılığa sahip olan savaş esiri yoldaşlarımızdan da bu kahramanlık beklenebilir. Bu gerçekliği, ancak yaşayabilenler kavrayabilir. Yoldaşlarımızın bu sonuç alıcı pratiği, onların bağımsızlık davasına olan sağlam inançlarından gelmektedir.

"Karanlık aydınlığa gebe olduğu gibi, tutsaklık da özgürlüğe gebedir. Tutsaklık koşullarında bile olsa, özgür geleceği görebilen insan, ona ulaşmak için üzerine düşeni yapmak zorundadır. Bize göre en büyük mutluluk da, içerde ya da dışarıda, insanlığın aydınlık yarınlara ulaşabilmesi için kişinin üzerine düşeni gerektiği gibi yerine getirmesi; bu uğurda tüm gücünü ve yeteneklerini seferber etmesidir."

Yukarıdaki sözler, **Rıza Altun** yoldaşa ait. Onun bu sözleri, savaş esiri yoldaşlarımızın cezaevi mücadele koşullarına ne şekilde yaklaştıklarını ve hangi ruhu temsil ettiklerini açıklıyor. Türk egemenliğinin zindan koşullarında devrimci mücadeleyi temsil edebilmek ve onun başarısının gereklerini yerine getirmek öyle sıradan bir olay olmadığının örnekleri sömürgeci zindanlarda çokça yaşanmıştır. Bu nedenle, **Ferhat KURTAY** yoldaşın belirttiği gibi, cezaevlerindeki mücadele tarihi sınav niteliğindedir. Zindan koşullarında teslimiyete ve ihanete çarpmamak ve direniş çizgisiyle bütünleşmek için devrimci kişiliğin rolü belirleyicidir. Savaş esiri **İhsan Gedik** yoldaş bir mektubunda şunları söylüyor:

"Onurun, yaşamın, dayanışmanın bedeli ağır olsa da daha güzeli, iyiyi yaratma uğraşında insanlar; korkusuz, sömürüsüz, baskısız, yaşanır dünyayı yaratma kavgasında yiğit, yılmayan, yaratıcı, kararlı olmak zorundadırlar. Hele bir de bin yılların özlemi olan özgürlük rüzgarı sarmışsa yürekleri, ölüm ensende deli-dolu fırtına olsa da, kuru yaprak gibi savunmamalı seni sağa sola."

Zindanlardaki yaşamın zorluğu yoldaşlarımızı yıldırmadığı gibi, onları daha keskin direnişçiliğe ulaştırıyor.

Seferi Yılmaz yoldaş koşulların zorluğuna yaklaşımını şu şekilde belirtiyor:

"Zordur yaşam koşulları zor! Ama bizi doğuran zor yaşam koşulları olmuştur. Yaşam koşullarının zorluğu, sahip olduğumuz inanç ve iradeden ötürü, hiçbir zaman bizi yıldırmamıştır, yıldıramayacaktır. Aksine, bizim azmimizi ve kinimizi bilemiştir."

PKK'li savaş esirlerinden **Şamil Batmaz** yoldaş, cezaevlerinde halka ve insanlığa karşı sorumluluğun gereklerini şöyle açıklıyor:

"Halka, insanlığa ve insanlık davasına karşı sorumluluk ise, büyük çaba, engin fedakarlık, üretme ve koruma yeteneği, dahası her şeyden önce kendini ortaya koymayı, bireyde toplumsallaşmayı gerektirir. Kendini ortaya koymayan, kaygılardan sıyrılıp kendini yaşamın en yaman yerine, orta yerine atmayan; öyle cesur, öyle yiğit, öyle bilinçli, öyle dolu dolu gerçekliğimize sarılmayan; bizi, güzelliklerimizi öyle yoğun; öyle dolaysız değil, kıyıdan-kenardan yaşayan; bilincinin, yüreğinin içindeki parıltıyı gün ışığına çıkarmayan; onu kullanmayan ve işlemeyen, sevdiğimiz, sevgiyle anıp dirençle yaşattığımız yiğidimiz, kardeşimiz, canımız değildir."

Ali Oruç yoldaş ise bu konuda şunları söylüyor bir mektubunda:

"Ya çağdaş kimliğimize, kişiliğimize ulaşıp tarihin alacakaranlığını yırtıp yeniye, doğruya ve güzele kavuşacağız; ya da tarihin karanlıklarının girdabında boğulup ortadan kaybolacağız. Kuşkusuz ki ne pahasına olursa olsun, birincisini yaratmak zorundayız.

Ama biz demir parmaklıkların gerisinde de olsak, düşüncelerimizin emrettiği hedefe ulaşmak için istenilen kişiliğe ulaşmada kararlıyız. Ya toplumsal gerçeğin gereklerine varacağız, ya da bağımsızlık ve özgürlük yolunda önümüze çıkacak olan fiziksel yok olma girdabında ölümü kucaklayacağız. Bizler deniz gibi aynı yatakta durup kalsak da, ama deniz dalgaları gibi haykıracağız. Bu haykırışlarımızla dünyanın dört bir yanındaki dilsiz, sağır ve kör insana varana dek tüm beyinlere girecek, durmayacağız."

Savaş esiri yoldaşlarımız, zindanlarda Partimiz üzerinde oynanmak istenen oyunları görmekte başarılı bir pratik sergiledikleri gibi, dışarıdan kendilerine yönelik oyunları da anında tahlil ederek, kesin tavır geliştirmektedirler. Özellikle provokasyon çizgilerine hiçbir koşulda taviz vermemekte, Partiye ve Parti Önderliğine yönelik saldırılara karşı sessiz kalmamanın gereklerini yerine getirmektedirler. *"PKK'ye evet, APO'ya hayır"* sloganıyla ortaya çıkan provokatörlerin, cezaevlerine bağladıkları umutlarını yerle bir ettiler. Olayı sadece BBC'den dinleyen **Mustafa Karasu** yoldaş, anında PKK'li savaş esirleri adına yazılı açıklama yaparak, provokasyonu mahkum ediyordu.

Mustafa Karasu yoldaş, ülkedeki tüm PKK'li tutsaklar adına dışarıya ulaştırdığı açıklamada şunları belirtiyordu:

"Biz tutsakların görüşünün bilinmesinin de yararlı olacağına inandık. Partiye ve Partinin yaratıcısı, kurucusu Önderimiz ***Abdullah*** *yoldaşa saygımız, bağlılığımızı —herkes tarafından bilinse de— bu vesileyle belirtmeyi de uygun gördük. Yine belirtelim ki, bu tür sorumsuzluk ve komplolara her zaman ve herkesten çok biz tutsaklar karşı çıkacak; sözkonusu kişi ve çevreler ilk önce karşılarında bizleri bulacaklardır."*

Savaş esiri yoldaşlarımızın **Mazlumlar**'la başlayan direniş kıvılcımı yalnız Kürdistan'daki cezaevlerine sıçramakla kalmadı, Türkiye'deki tüm cezaevlerini de sardı. Zindan direnişçilerimiz, tutuklu bulundukları cezaevlerini devrimin okulları ve direnişin kaleleri haline getirdiler. Yargılanmak için çıkarıldıkları sömürgeci mahkemelerde, siyasi savunmalarıyla yargılayan güç rolünü koynadılar. **Sakine Cansız** mahkemede, *"Beni hiçbir güç ve mahkeme yargılayamaz, ancak PKK yargılayabilir"* diyerek, sömürgeci yargı güçlerini çılgına çeviriyordu. Siyasal yenilgiye mahkum olmaktan kurtulamayan sömürgecilik, savaş esiri yoldaşlarımızın örgütlü gücünü parçalamak ve direnişlerini pasifleştirmek için onları Türkiye alanlarındaki ayrı ayrı cezaevlerine sürgün etti. Sömürgeci mahkemelerin tüm komplo, provokasyon ve karşı-devrimci çabalarına rağmen, gidilen her cezaevi direnişin kalesine dönüştürüldü. Bununla birlikte Türkiyeli devrimciler de ortak direnişe çekilerek, insanlık onuru daha güçlü şekilde savunulabildi. Evet, savaş esiri yoldaşlarımız bu değerli çabalarıyla Kürt ve Türk halkının kardeşlik duygularını hiçbir dönemde olmadığı kadar geliştirerek, bunu maddi bir güce dönüştürdüler. Son direnişte görüldüğü gibi, Kürdistan, Türkiye ve yurtdışı alanlarında yaygın eylem birliklerine gidildi. Türkiye alanlarındaki birçok cezaevinin adı, PKK'li savaş esirlerinin direnişiyle duyulabildi.

Açık ki, tüm bu gelişmelerin bir bedeli olmak zorundaydı. Bedelsiz, bırakalım bu gelişmelerin yaratılmasını, her türlü insanlık onuru ayaklar altına alınacak; teslimiyet ve ihanetin bataklığından kurtulunamayacaktı. Savaş esiri yoldaşlarımızın sloganı **"Direnmek yaşamaktır"** oldu. Bunun tüm gerekleri yerine getirildi. Bunun bir gereği de ölmekti. Tabii ki sağduyu sahibi her insan, bu uğurda ölmenin ölmek değil, yaşamak olduğunu kavramakta zorlanmayacaktır. İnsanlık onuru ve özgürce bir yaşam için direnilmiştir, gerektiğinde ölümlere koşularak kucaklaşılmıştır.

Savaş esiri yoldaşlarımızın direnişi onurumuzdur...

***

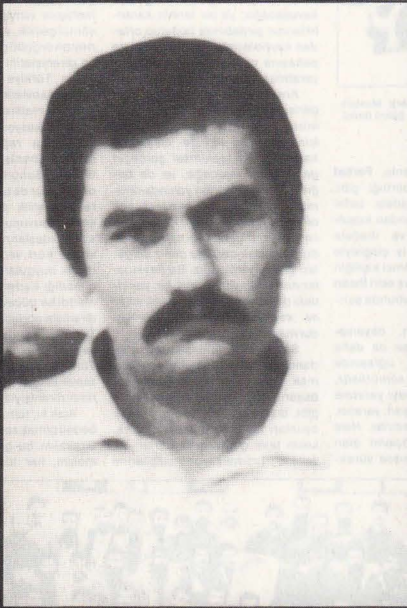
Soldan sağa (ayaktakiler): Hüseyin Işık, Cevdet İnak, Yılmaz Yıldırım, Bahri Tekdemir, Mehdi Gökçe, Şükrü Göktaş, İbrahim İnak, Ahmet Çapan, Faysal Dunlayıcı, Ali Kastalmış, Fahri Yeğin, Metin Barut, İlhami Adıyaman, Mustafa Gökmen, Muhittin Dolaşır, İsmail Sezgin, Basri Çelik, Fuat Oyal, Mümin Ağcakaya, Abdulkerim Kahraman. **(Ortadakiler):** Mehmet Yalçınkaya, Mahmut Dora, Mehmet Tören, Hasan Kartal, Ramazan Dora, İskan Açıkça, Ali Hüseyinoğlu, Sabri Işık, M. Ali Yılmaz, Hüseyin Acar, A. Selam Apaydın. **(Öndekiler)** Cuma Karaçalı, Muharrem Karabulut, Yılmaz Aynas, Yasin Bulut, Mahmut Barık, Hacı Bayram Kızartıcı, Mehmet Karabulut, Mihrali Yılmaz, Mustafa Sarıkaya, Şıho Dirlik, Salman Örge, Şükrü Binici, Mecit Akgün, Rıza Doğan, Zübeyir Yalçın, Süleyman Üner. **(Eskişehir Cezaevi)**

İNSANLIK BİR KEZ DAHA KATLEDİLDİ!

Hiçbir Baskı ve Katliam
Zindan Direnişlerini Boğamayacak, İnsanlık Onuru Faşizmi Yenecektir!

WIEDER DIE MENSCHLICHKEIT NIEDERGESCHLAGEN!

L'HUMANITE; EXTERMİNEE UNE FOIS DE PLUS!

Mehmet YALÇINKAYA

Hüseyin Hüsnü EROĞLU

Türkiye Faşizmi Eliyle Aydın Zindanında Katledildiler!
Anıları İntikam Yeminimiz Olacaktır!

ERMORDET IM GEFÄNGNIS VON AYDIN DURCH DEN TÜRKISCHEN FASCHISMUS!

MASSACRES DANS LA PRISON D'AYDIN, PAR LA MAIN DU FASCISME TURC

PKK (Partiya Karkerên Kurdistan)